

श्रीगणेशायनमः ॥ विद्याधीशं त्रिनेत्रं त्रिभुजं त्रिमलमतिशुतं त्रैलोक्यं जन्मस्थित्यन्तकरिनिखिलज
निमतां च त्र्यपूप्यः सुरेशः ॥ आनंदाधिर्महेशः सकलकृतिनतोगुणो विग्रहीनैः सत्यज्ञानस्वरूपो विगतपार
मलस्तं नमामो गिरिशम् ॥ १ ॥ यस्य आम्नायो विधत्ते च कितमतिशयं निष्कलं काव्यवाद्यो यस्य सृत्या भवाम्बि
न्नरतिगतमलः शुद्धसम्बिच्छतात्मा ॥ तं श्रीकृष्णानन्दयेशं निगमनुतिचिरं चन्दनम्यागिरिशः ॥ २ ॥ अयन्ध्याधेन
मामश्चरितकलुषं हस्त्रगधरं स्वर्णमन्त्रम् ॥ २ ॥ आराध्ययागिरिमुताम्बरदासुधीरैर्लब्धमफलसमधिकम्य
थितैरभीष्टम् ॥ संसारसागरतरीं स्मज्जनैकपात्रीन्दुर्गानमामि भवभोगिविनाशनाथ ॥ ३ ॥ अंबालारव्यजि
ह्वान्तरस्रविषयसंसेवितं सज्जनैः शशीरायपुराधिपोऽतिमतिमान् श्रीकृष्णसिंहोत्तपः ॥ तत्पुत्रो नृपनीति

शान्तिनिपुणोविप्रप्रियोधार्मिकः श्रीमहिजवसन्तसिंहवृषतिस्रद्राजधर्नार्पितः ॥ ४ ॥ तन्मान्द्यबुधदृढम
 द्यगणितः श्रीरामलालबुधः प्रार्थप्रभविधानमानवचसाहस्रादिभिर्मानितः ॥ सुभाधाः पुरमागतो हिमक
 लस्यार्थस्य भाग्योदयात् रववदां कशशांकवत्सरागेशाकः ५ ॥ यौषेमासि सितपक्षपञ्च
 म्यां गुरुवासरे ॥ प्रतिष्ठासर्वदेवानां सुभापुष्या हिमाद्रिता ॥ ६ ॥ मान्दान्यगाम्भ्यनितराञ्जलिरेषभूयोभूयो
 विद्यायर्विद्यम्बिनिवेद्यामि ॥ दूष्यम्बचोममपरं निपुणं विभाव्यभावावषोधाविहितो न दुर्नोति दोषम् ॥ ७ ॥ अ
 प्रपवित्रः प्रवित्रो वा स वा वस्थागतोपि वा ॥ यः स्मरेत्पुण्डरीकाक्षं स वा द्वाभ्यन्तरः शुचिः ॥ पुण्डरीकाक्षः पु
 नः ३ सस्मि श्रीमत्सच्चिदानन्दभक्षरागोऽनिर्वाच्यमाथाशक्तिर्विजृम्भिता विद्यायोगात् कालकर्मस्वभा

वाविर्भूतमहन्स्योत्पादिताहंकारवृत्तीयाद्वृत्तशब्दादिपंचतन्मात्रेन्द्रियदेवतासमुदायनिर्मितचतुर्देशभुवनाल्म
केऽण्डकदहलीलद्यानमध्यवर्तिभगवतः श्रीनारायणस्य नाभिकमलोद्गमकल्लोकपितामहस्य ब्रह्मणा
सृष्टिप्रकुर्वतस्तदुद्दाराय प्रजापतिप्रार्थितस्य सकलजगदुत्पत्तिस्थितिलब्धकारणस्य रक्षाशिक्षाविचक्ष
णस्य प्रणतपारिजातस्य अच्युतानन्तवीर्यस्य भगवतो महापुरुषस्य श्रीमदादिना रायगस्थानि चिन्त्याप
रिमितशक्त्या धेयमानस्य महाजलौघमध्ययोगिन्स्य माणानामनेककोटिब्रह्माण्डानां एकतममहदहंका
राधेयस्यैजवाधुआशदावरणैरावृतेऽस्मिन् ब्रह्माण्डरंगेन्दोर्भये आधाशक्तिः श्रीमद्गरुहदंष्ट्राय विराजिते
सूक्तमन्त्रवासुकिगक्षककुलिककर्कोटकपद्ममहापद्मशंखमहानागैः संधियमाणै एरावतपुण्डरीकवाम

नकुमुदोअनपुथदत्तसायमौममुपतीकाष्ठदिगजोपास्त्रिष्ठिते अतलविनलसुनलतलगतलरसातल
 महातलपाताललोकस्यापरिभागे भूलोकभुवलोकस्वलोकमहलोकजललोकतपलोकसत्यलोकैकीतिसस
 लोकस्याधोभागे चक्रवालशैलमहावल्लभनगमध्वनिमोसहाकालमहाफणिराजशेषस्वरहस्त्रफणानां
 मणिमंडलमंडिते दिग्दन्तिशुद्धोत्तमिति अमरावतीभोगवतीसिद्धवतीगान्धर्ववतीअलकावत्यादिपुन्यपु
 रोप्रतिष्ठिते इन्द्राग्निमनिर्भूतिचक्रणचक्रुर्बेशानतिदिक्पालप्रतिष्ठिते लोकालोकचलवलयिते ल
 वणेषुसुरसार्पिदिधितीरेतकेतिसप्तार्णवपरिवृते जंबुद्वीपशास्त्रालिककुशक्रौंचशाकपुष्कररव्यसतदी
 पयुते इन्द्रकांस्थतन्त्रगमस्तिनागसौम्यगन्धर्वचारणभारतेतिनवपण्डमण्डिते सुवर्णगिरिकर्णिकोपे

तमहासरोरुहाकारपंचशतकोटियोजनविस्तीर्णभूमंडले अथोऽध्यामथुरामायाकाशीकां च्यवन्तिकाद्वाराव
तीतिसप्तपुरीप्रतिष्ठिते शालग्रामशंभलनन्दिग्रामेतिग्रामत्रयविराजिते चंपकाराण्यवदरिकाराण्यदंडकाराण्य
अर्बुदाराण्यधर्माण्यपद्माराण्यगुल्दाराण्यजंबुकाराण्यनैमिषाराण्येतिनवाराण्ययुक्ते सुमेरुनिषदरजतकूटशु
क्लकूटआर्कूटहिमाचलानां हारिवर्षकिंपुरुषवर्षयोऽदक्षिणादिगिराजमानेन वभस्रहस्रयोजनविस्तीर्णेभि रत
रवंडे मलथाचलविन्ध्याचलाद्येन कमहापर्वतमंडिते स्वर्णप्रस्थचंद्रप्रस्थसूक्तिकार्ष्णकरमणिकमहारमणा
कपांचलाग्रसिंहकलकैतिनवरवंडोपदीपमंडिते दक्षिणावस्थिते रेणुकादूथसूकरकाशिकांचीकालिकावटे
अश्रुफटजरमहाकालेतिनवोत्तरयुते सोमनाथमहिषाजुनमहाकालममलेश्वरकैदारेश्वरभीमशंकरवि

नकुमुअंयवंकेश्वरैद्वनाथनागेशरामेश्वरशुभशोभिदादशज्योतिर्लिंगयुते गगयमुनामरस्वतीतार्णप-
 योथालपरिगोदारिजमदेत्यादिपुण्यनदीविलसिते हिमवन्मलगावद्भूतकोचत्राशैलकचित्रकूटदहभू-
 टमहेन्द्रमलयविन्ध्याद्वनेकपर्वतसमान्वितमन्तगादिमहानगरयुते कोकनहिरण्यशङ्खकुञ्जविदुर्भागिक-
 ण्वितशालग्रामभूकरमथुरागयात्रिक्रमणालहार्गलप्रोतस्वामीवद्रीतिचतुर्दशगुह्यस्थलविलसिते
 आस्मिन्जंबुद्वीपेकमभूमाबोद्धवन्तारंगगादिसरिद्धिः पापिनेभारतेवर्षेनिसिलजनपावनपरमभागवतो
 तमशौनकादिभूषिणस्मरितपुन्यस्थले आराधयन्तानरगलब्रह्मावर्त्तादमुकदिग्भगावस्थितेऽमुकज
 नपदेकुरुक्षेत्रादिमध्यरेखायाऽमुकदिग्भागे प्रयागावधिकमध्यरेखायाऽमुकदिग्भागे श्रीभागोर

अथाअमुकेतटे अमुकक्षेत्रानन्त वतीसोमसूर्यान्वयभूसूतप्रतिष्ठिते श्रीमन्नारायण नाभिकमलो
द्रुतमकलजगत्त्र्यम्बुः परार्द्ध द्वयजीविनोब्रह्मणोद्वितीयपरार्द्धे पंचाशदधिके वर्षे प्रथममासे प्रथमपक्षे प्र
थमादिवसे अह्नाद्वितीययामे तृतीयमुहूर्ते रथंतरादिद्वाविंशत्कल्याणमध्ये ऽष्टमे श्रीस्वेतवराहकन्ये
स्वायंभुवादिमन्वन्तराणामध्ये सप्तमैवैवस्वतमन्वन्तरे सद्यगादिचतुर्गुणानामध्ये ऽष्टाविंशतिभयुगे
कलियुगे कलिप्रथमचरणे प्रभवादिषष्ठीसंवत्सराणामध्ये अमुकनामसंवत्सरे उत्तरादिगोलावलंबि
निश्रीमात्तंडमाण्डले अमुकायने अमुकअंतौ अमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकव्यासरे
अमुकनक्षत्रे अमुकयोगे अमुककरणे अमुकराशिस्थिते सूर्ये अमुकराशिस्थिते चन्द्रे शेषेषु ग्रहेषु

यथा राशिस्थितेषु मत्सु रागं वद्गुणविशिष्टेऽस्मिन् शुभसारेण अमुकगोत्रोत्पन्नोऽहं अमुकप्ररोहं अमुक
 नामशर्माहं वावर्माहं उत्पत्तोऽहं अमुकवेदांगतामुकशारवाभ्याज्यहं शुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं
 यो दिनवग्रहान्तरात् किंचित्पृथक् सूचितारिष्टनिरसनार्थं अतर्दशाधिदिशामहादशादिजचदशाहानां शयात्य
 शासुद्वादशादिवर्षदशामूचितारिष्टनिरसनार्थं सकृदुषस्य मयि रिवारस्यादिपदचतुष्यदसि हि तस्य म
 वारिष्टनिरसनार्थं सकलशुभफलप्राप्त्यर्थं निरवच्छिन्नगार्हस्थ्य्यादिधर्मसिद्धिपूर्वकं अतो मासिकल
 प्राप्त्यर्थं करिष्यमाणशिवादिभूतिष्ठाकर्माणः पूर्वांगभूतस्वस्तिवाचनपणपतिपूजनश्चाद्वा रावरागपु
 र्याहवाचनफलशस्यापनमादृकापूजनश्रुतमादृकापूजननादी आद्यादिकर्माहं करिष्ये इति प्रतिज्ञासंकल्पकुर्यात्

अथ स्वस्तिवाचनं ॥ स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ॥ स्वस्ति नस्तार्क्ष्योऽग्निर-
ष्टुनेभिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥ २५ ॥ १८ ॥ पयः पृथिव्याभ्ययः ओषधीषु पयो दिव्य नरि क्षेपयो-
धाः ॥ पयस्वतीः अदिशः सत्तु मय्यम् ॥ १९ ॥ १९ ॥ भद्रं कुर्वतेभिः शृणुयाम देवा भद्रं स्पशेमामास भिष्यज-
न्नाः ॥ स्थिरैरङ्गैः सुषुवा ॥ सस्तनूभिर्ध्वजैः स देवहितं यदायुः ॥ २० ॥ २० ॥ आनोमद्वाः क्रतवो यन्तु वि-
श्वतो दध्वा सोऽअपरीता सऽउन्दिदः ॥ देवानो यथा स दमिहृधेऽअसन्नप्यायुगोरक्षितारो देवे देवे
॥ २१ ॥ २१ ॥ विष्णो रराटमसि विष्णोः अग्र्ये स्थो विष्णोः सूरसि विष्णोऽङ्गवो सिधेष्णवमसि विष्णवेत्वा
॥ २२ ॥ २२ ॥ अग्निर्देवता धातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता विश्वसो देवता रुद्रा देवता दित्या देवता मरुतो

देवताधिश्चदेवदेवताबृहस्पतिर्देवतेन्द्रोदेवताधरुणोदेवता ॥१४॥२०॥ द्यौःशान्तिरन्तरिक्षःशा
 न्तिःपृथिवीशान्तिरायःशान्तिरोषधयःशान्तिःधनस्पतयःशान्तिर्विश्वेदेवाःशान्तिर्ब्रह्मशान्तिःसर्व
 ॥शान्तिःशान्तिरेवशान्तिःसामाशान्तिरधि ॥ ३६॥१७॥ विश्वानिदेवसवितर्दुरितानिपराक्रम ॥यद्भूद
 न्नन्नऽआमुष॥दीर्घायत्नायवल्गायधर्म्मसुप्रजस्त्वायशंसाय अथोजीवशरदःशतम् ॥३०॥३॥ इ
 मारुद्वायतवसेकपादिनेक्षयद्वीरायप्रभरामहेतीःयथाषमसद्विपदेचतुष्यदेधिश्चामुषुष्टङ्गमेऽयस्मि
 न्ननानुरम् ॥१६॥४८॥ एतत्तदेवसवितर्द्यजन्माहुर्बृहस्पतयेष्वद्वाणे तेनयज्ञमवातेनयज्ञपत्तिन्नेनमा
 भव ॥१२॥१२॥ सहस्तोमाःसहच्छन्दसऽआवृतःसहप्रमाऽअरुषयःसप्रदेध्याःपूर्वेषाम्यन्यामनुद

शयधीराऽअन्बालेभिररथ्योनरशमीन॥३४॥४८॥ यज्जाग्रतोदूरमुदेतिदेवन्नुसुप्तस्यतथैवेति॥दूर
 द्रुमञ्ज्योतिषाञ्ज्योतिरेकत्तच्चोभनःशिवसङ्कल्पमस्तु॥३४॥१॥ गणानान्वागणयतिऽहवामहे प्रिया
 एान्वाप्रियपतिऽहवामहे निधीनान्वानिधिपतिऽहवामहेध्वसोमम॥ आहमजानिगर्भवमाल्बमजा
 सिगर्भवधम्॥३३॥१८॥ नमोगणोभ्यागणयतिभ्यश्चवोनमोनामोव्रातेभ्योव्रातपतिभ्यश्चवोनमोनमो
 नमोगृत्सेभ्योगृत्सपतिभ्यश्चवोनमोनामोविहृयेभ्योविश्वहृयेभ्यश्चवोनमोनमःसेनाभ्यः॥१६॥
 २५॥ मनोजृतिज्जुषतामाज्ज्यस्यबृहस्पतिर्भ्यज्ञामिमन्तनोत्वारिषुभ्यज्ञऽसमिमदधातु॥ विश्वेदेवासऽ
 द्रुमादयन्तामोऽस्म्यतिष्ठु॥२॥१३॥ एषवैप्रतिष्ठानामयज्ञोयैतेनयज्ञेनयज्ञेनैसर्वमेवयतिष्ठितम्॥

सुसुषश्चैकदंनश्चकपिलोगजकर्णकः ॥ लुब्धोदरश्चविकटोविघ्नराजोनिनायकः ॥ धूम्रकेतुर्गणोद्व्य-
 क्षोभालचन्द्रोगजाननः ॥ द्वादशैतानिनामानियःपठेच्छृणुयादपि ॥ विद्यारम्भेविवाहेचप्रवेशेनिर्गमेत-
 था ॥ सङ्ग्रामेसङ्कटेचविविधस्तस्यनजायते ॥ विघ्नपक्षीकुठारायगणाधिपतयेनमः ॥ हस्तपुङ्गवसंयोज्य
 गणनाशं प्रार्थयेत् ॥ तद्यथा ॥ ॐ यस्यादपलुपयुगं विनिधायकुम्भं नृपयाणसमयेसगणाधिराजः ॥
 विधान्विहन्तुं क्षमस्यजगच्चयस्यगोविन्दमादिपुरुषं तमहम्भजामि ॥ १ ॥ उवादिनेशरुचिरं निजहस्तप-
 दीः पाशांकुशाभयवराजदधतंगजास्य ॥ रक्तगिरसफलदुःखद्वरंगणेशं ध्यायेत्सन्मखिलभरणा-
 भिरामम् ॥ २ ॥ अविघ्नं कुरुते नित्यं विघ्नं च परिहृन्यते ॥ यात्राभंगलसिद्ध्यर्थमेकदलनमोस्तुते ॥ ३ ॥ मं-

जलारुणविस्तीर्णैकरसुष्कराजितं॥ शिवोद्भवमास्वतंकमलामोदभजे॥४॥ ॥ इति संप्राथम्यं ॥
अक्षतानुगृहीत्वा॥ गजवक्राथनमः॥ ॐ मनोज्ञमिच्छुषतामज्यस्यदृहस्यतिथ्यजमिमत्तनोत्वारंभु
यजसमिमं दधातु॥ विश्वदैवासऽदृहमादयत्तामोभ्यतिष्ठेति मंत्रेण प्रतिष्ठाप्यावाहयेत्॥ ओहं रं व
त्समेत्येहि अं विकारां विकारमज॥ सिद्धिबुद्धिपतेऽव्यक्षसर्वलोकपितः पितः॥ नागास्य नागहारत्वं
गणनाथचतुर्भुजः॥ भूषितः स्याद्युधैर्दिव्यैः पाशांकुशपरस्वधैः॥ आवाहयामि पूजार्थं रक्षार्थमध्वर
स्य च॥ इहागत्य गृहाण त्वं पूजार्क्ष च मे कर्तुम्॥ आगच्छ विभ्राजन्द्भुस्थानं च त्रिस्थिरं भव॥ यावत्पूजा
समाप्येत तावत्स्वप्ननिधो भव॥ आगच्छ देव देव शरणं नाथ नमोस्तुते॥ सूर्यकोटिसमाभासगज

वक्रचतुर्भुजः। गजवक्त्रगणाः। द्यक्षसर्वविद्विनिर्वाशनः॥ लंबोदरत्रिनेत्रस्वभागच्छाणनायकः॥ अथातः संप्र
 वक्ष्यामि गणायामंशुशोभनं। कामिकवासिकेशशोविवादेव्रतसंयमो॥ आदौ गणेश्वरः पूज्यः सर्वकामफलप्रदः
 ॥ मासमासाधिपः पूज्यागणपतियो भविष्यति॥ येन पूजायते यज्ञसमाचारो विघ्नस्यतिः॥ कोसौ मासपतिर्देवः
 सर्वविद्विनिर्वाशनः॥ ॥ श्रीकृष्णः उवाच॥ ॥ आदौ गणेश्वरः श्रेष्ठो विद्वानाशो विनायकः॥ सर्वकामकृतो पू-
 ज्यो यज्ञकाले सनातनः॥ मंडलचततः कुर्यात्कोष्ठानां द्वादश स्मृतं॥ सिद्धं स्थापितं देवमाशानं च विनायकं॥
 क्रमशु कः स्मृतः स्याद्य्यो मासमासाधिपः प्रभुः॥ मार्गे गणपतिः पूज्यः योषे च विनायकः॥ गजवक्त्रं माधवास
 भालचन्द्रोऽथ कास्तुरगो॥ उपेन्द्रश्चैत्रमासे च वैशाखे विद्वानाशनः॥ ज्येष्ठे शिवस्ततः पूज्यः आषाढे हरं नंदनः॥

आचरणे विघ्नराजस्तुभाद्रः शोभोदकाग्रियः॥ आश्विने कान्तिके बीजमहाबीजं च मार्गिके॥ विघ्नहर्ताधिके मासि
 एवं पूज्यागणे श्वरः॥ गन्धपुष्पैस्तथा धूपैः कपूरैश्चक्षुःक्षमैः॥ सुगाणान्कुम्भशुभैः सिंदूराणि विशेषतः॥ रक्तो
 रत्नलदलैः पूज्याभिल्वपत्रैश्च केशरैः॥ मालतीकैर्गङ्गापुष्पैर्हमपुष्पैर्विचक्षणैः॥ अर्घ्यपाद्यैश्च धूपैश्च रक्तपत्रैः
 एण छादयेत्॥ पूजां कुर्वन्तु देवस्य दद्याच्चोदकभोजनं॥ नमो मूषकमारुहशक्रभक्तैश्च ते नमः॥ नमः काल्यायनी
 पुत्रलंबकणायै नमः॥ उद्यंतं गरविरूपाय विद्याबुद्धिर्विचक्षणैः॥ देहि मे पुत्रसौभाग्यं देहि मे स्वरूपसंपदं॥ वांछा
 सिद्धिमया देहि विद्यां देहि यशोधनम्॥ शत्रवो न शतं यानु दुर्जनो न शतं भिषात्॥ स्वानं च वहिताथार्यप्राथ
 यित्वा गणेश्वरं॥ आदौ पूज्यगणेशं तु शान्तिपाठमथाचरेत्॥ नाशयेत्सर्वविघ्नानि कल्याणं जायते सदा॥ कृष्णे

यक्षकर्मसंस्तु - कम्पूशिकायादौ भागौ दो भागौ कुम्भस्य च चंदनस्य त्रयोभागाः शशिनं स्पर्शकरं वह्नित्युक्तं क्षीराजं यः

नभाषितं पूरे देवतानां हितार्थिना ॥ उत्पत्तौ विद्मसं भूतौ पूजयेद्गणनाथकर्मित्वा वा त्व ॥ अस्य श्रीसदाशिवोद-
 यतिश्चायमकर्मणः सांगता सिद्ध्यर्थं श्रीगणेशदेवस्य पंचोपचारैश्चाविधिपूजनमहं करिष्येति श्रुतिज्ञां कृत्वा
 ॥ सुमुरवायनमस्तुभ्य गणाधिपतये नमः ॥ पुष्यास्तनमथादत्ताविद्मपुंजं निवारय ॥ गणपतये नमः ॥ आस्तनस-
 मर्पयामि ॥ उमापुत्राय देवाय सिद्धिं दद्यात्ते नमः ॥ पादां गृह्णाण देवेश विद्मव्यूहं निवारय ॥ लंबोदराय नमः ॥
 पादांसं ॥ द्वैमातुरं कृपासिंधौ देववा एमातुराग्रज ॥ वरदस्त्ववरन्देहि वाञ्छितं वाञ्छितार्थद ॥ अनेनार्थ-
 प्रदानेन वाञ्छितार्थप्रयच्छ मे ॥ एकदन्त महाकायनाग यज्ञोपवीतक ॥ गणाधिदेवं देवेश गृह्णाण ध्वजं मो-
 स्तुते ॥ द्वैमातुराय नमः ॥ अर्घ्यं स ॥ नमो दाक्षप्रदभागा दिग्गंगासंगमजलैः ॥ स्नापितो सिमथो देवविद्मस

धीनिवारय॥ उमापुत्राय नमः॥ स्नानं स॥ सूर्यकोटिस्तमाभासनागधजोपवीतक॥ सुवर्णसूत्रैरचितसुव
रीतिंगृहाण मे॥ इभक्त्रनमस्तु गृहा॥ परमेश्वरा॥ ब्रह्मसूत्रमथादत्तं विष्णुं जं निवारय॥ विद्येश्वराय नमः
उपवीतं स॥ रत्नांबरधराधीशपाशाकुशधरेश्वर॥ वस्त्रयुग्ममयादत्तं गृहाण परमेश्वर॥ सूर्यकलाय न
मः॥ वस्त्रं स॥ इशपुत्रनमस्तु स्यं नमो भूवकवाहन॥ गन्धगृहाण देवेश विष्णुं जं निवारय॥ राणाध्यक्ष
य नमः॥ गंधं स॥ रक्तचन्दनसंमिश्ररक्षतैः पूजयाम्यहं॥ सर्वभूतहितार्थाय विमराजजगद्गुरो॥ विद्य
हर्ते नमः॥ अक्षतान्नसमर्पयामि॥ पादलामल्लिकादूर्वाशतपत्राणिरैव भो॥ पुष्पाणीशगृहाण त्वविद्य
युं जं निवारय॥ विद्यविनाशिने नमः॥ पुष्पं स॥ लंबोदरविशालाक्षधूम्रकेतोनमो नमः॥ धूपगृहाण देव

शविद्धं ॥ विकटाय नमः ॥ धूपं स० ॥ धृता क्तिर्वत्सि संशुक्तं बन्धुनाथो जिनमथा ॥ दीपं गृहाण देवशक्र
 प्रियनमोस्तुते ॥ वामनाय नमः ॥ दीपं स० ॥ नमो मोदकहस्ताय भालचंद्राय ते नमः ॥ नैवेद्यं गृह्णां देव
 विद्मपुंजं ॥ सर्वदेवादिदेवाय नमः ॥ नैवेद्यं समर्पयामि ॥ इदं फलं मया देवस्थापितं पुरतस्तव ॥ तेन मे स
 फलाय सिद्धिं वज्रं निजन्मनि ॥ सर्वार्त्तिनाशिने नमः ॥ फलं स० ॥ गजानन नमस्तुभ्यं विनायक नमो नमः
 ॥ आचम्य तां गणां व्यस्त विद्मपुंजं निवारय ॥ हे रं वाय नमः ॥ आचमनं स० ॥ युगी फलं सकृदूर्नागवल्ली
 देवैर्भुते ॥ नानाभोग्यसमायुक्तं तां बूलं प्रतिगृह्यतां ॥ विद्मराजाय नमः ॥ तां बूलं स० ॥ हिरण्यगर्भगर्भस्य
 हेमवर्जं विभावसोः ॥ अननपुण्य फलं दमतः ॥ शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ विनायकाय नमः ॥ दक्षिणां स० ॥ चन्द्रादि

त्यौचधरणीविद्वदग्निस्तथैवच॥ त्वमेवसर्वज्योतीषिञ्चारान्तिं प्रतिगृह्यतां॥ गणेश्वरायनमः॥ नारा
जनसं॥ गणेश्वरनमस्तेस्तुसर्वसिद्धिप्रदायक॥ निर्विघ्नं कुरु देवेश सर्वकार्येषु सर्वदा॥ द्यून्नायनमः॥ प्र
दक्षिणां निवेदयामि॥ विघ्नेश्वराय वरदाय सुरप्रियाय लंबोदराय सकलाय जगद्धिताय॥ नागाननाय सित
सर्प्य विभूषिताय गौरीसुताय गणनाथनामो नमस्ते॥ भक्तानि नाशनपराय गणेश्वराय सर्वेश्वराय सुभदा
यसुरेश्वराय॥ विद्याधराय विकटाय च वामनाय भक्तप्रसन्नवदनाय नमो नमस्ते॥ इति नमस्कारं कुर्याद॥
अनेन याद्यादिभिः कृतेन गणपतिपूजेन श्रीगणपतिर्देवः प्रीयताम्॥ गणपतिपूजनकृतस्य विघ्नेः सर्वप
रैर्यूर्णमस्तु॥ इति पुराणोक्तगणपतिपूजनम्॥ • अथ प्रसंगात्पदेोक्तप्रकारेणापि सर्वदेवानां षोडशाय

चारपूजनं प्रदर्शयती ॥ आचोदेवासऽमहोवाभधयत्प्रहूरे ॥ आचोदेवासऽआशिषेयजियासोहवाभहे ॥
 ॥ १० ॥ इत्यनेनमंत्रेणावाहनं ॥ एषोहदेवऽअदिशानुराचाऽयूषोहजातऽसाऽउगर्भ्वेऽअन्नऽसऽएवजातऽसज
 निष्यमाणाऽअत्यहुना ॥ सिष्ठनिसर्वतोमुखऽ॥ ३२ ॥ इत्यनेनदेवस्यसप्तमुखकरणम् ॥ पुरुषऽएवेदस्स
 ध्वंध्यदूतप्यच्चभाव्यम् ॥ उतामृतत्वस्यशानोधदन्नागिषाहति ॥ ३१ ॥ इत्यनेनपाद्यं ॥ एतावानस्यम
 हिमातोऽज्याथौऽध्वपुरुषऽ॥ पादोस्यविश्वभूतानिऽत्रिषादस्यामृतान्दिवि ॥ ३३ ॥ इत्यनेनार्घ्यम् ॥ वक्र
 रास्थानस्थनमसिचक्राऽस्यस्क्रभ्यसज्जनीस्थोवक्ररास्यऽभ्रतसदन्व्यसिचक्ररास्यऽभ्रतसदनमसिच
 क्ररास्यऽभ्रतसदनमासीदा ॥ ३४ ॥ इत्यनेनस्नानम् ॥ पयःपृथिव्याभ्यथऽओषधीषुपयोदिव्यन्तरिक्षे

पयोधाः पथस्वतीः आदिशः सन्तुमहम् ॥९८॥३६॥ इत्यनेनयस्नानं ॥ ततः शुद्धोदकस्नानं ॥ दधिकाध्वाः ॥ अ
 कारिषिञ्जिषोः रश्म्यधाजिनः ॥ सुरभिर्निमुत्थाकरत्नागश्चाधूञ्छितारिषत् ॥२३॥३७॥ इदधिसनानं ॥ पुन
 र्विहाणस्येत्यनेन शुद्धोदकेन स्नानम् ॥ दृतइन्दृतपावानः पिपतद्वसाध्वापावानः पिपतान्नरिक्षस्यहपिरसि
 स्वाहा ॥ दिशः आदिशः आदिशोधिदिशः उद्दिशोदिगम्यः स्वाहा ॥६॥१८॥ इन्दृतस्नानं ॥ अथाञ्चरसमुद
 यमञ्चसूर्यसन्धं समाहितम् ॥ अथाञ्चरसस्ययोरससं धोगृह्णाम्युत्तममुपथामगृहीतोसीन्द्राधत्वा
 गुष्टद्वृह्णाम्येषतेयो निरिन्द्रायत्वा गुहृतमम् ॥८॥ इदं शर्करास्नानम् ॥ पुनः शङ्खोदकस्नानं ॥ मधुघाता
 ऽभ्रतायते मधुशरन्ति सिसन्धयः ॥ माञ्चीर्नः सन्धोषधीः ॥१३॥२०॥ इदमधुस्नानं ॥ पुनस्तथैव शुद्धोदकस्ना

ने॥ पञ्चनद्यः सरस्वतीमापियनि सन्नातसः॥ सरस्वती तु पञ्चधा सोदशे भवत्परित् ॥ ३४ ॥ ११ ॥ इ० पञ्च
 मृतस्नानं॥ पुनः शुद्धोदकस्नानं॥ ब्रह्मयज्ञानं च यमसुरस्ताद्वि सीमतः सुरचोद्वेनऽप्रायः॥ स तु भ्याऽप
 माऽअस्य विष्टाः सतश्च यो निमसतश्च विष्टः॥ १३ ॥ ३ ॥ इ० यज्ञोपवीतं॥ वस्त्रोः णवि चमसिधोरसिपृथिव्या
 सिमातश्चिनो धर्मा सिद्धिश्च धाऽसि॥ परमेण धान्नाद् इह स्वमाङ्गाभाते यज्ञपतिर्द्वावर्ति ॥ १ ॥ २ ॥ इ०
 वस्त्रम्॥ युञ्जनि च द्धं मरुषञ्चरन्मरितस्तृषः॥ रोचने रोचनादिवि ॥ २३ ॥ ५ ॥ युञ्जान्यस्य का म्याहिर
 विपक्षसारथे॥ शोणादृणानूवाहसा ॥ २३ ॥ ६ ॥ इ० गन्धम्॥ अक्षन्मनीमदन्त्यद्वविधियाऽअधूषत॥ अस्त्रा
 यतस्त्रभानयो विप्रानवीष्टयामनी योजान्बिन्दुतहरी ॥ ३ ॥ ५१ ॥ इ० अक्षतान्॥ अश्विश्चने लक्ष्मीश्च पत्न्याव

हारात्रपाशधनसत्रागिरुद्रमश्विनौब्जातम् ॥ इष्टाग्निषाणामुष्मऽव्यागसद्वलोकमाऽव्याग ॥ ११ ॥ २१ ॥
दुपुष्पम् ॥ नमोवल्लभनेचकवचिनेचनमो वसिष्ठेचक्रुथिनेचनमः श्रुताथच श्रुतमेनाथचनमो दुन्दुभ्या
यचाहनभ्यायचनमो दृष्टववे ॥ १६ ॥ ३५ ॥ इ० धिल्वयंत्रं ॥ काण्डाकाण्डात्यरोहन्निपरुषः परुषस्परि ॥ एवा
नोर्ध्वेऽपतनुसहस्रेणशतेनच ॥ १३ ॥ २० ॥ इ० दूर्वा ॥ दूरसिधूर्ध्वनन्धूर्ध्वतन्ध्यास्मान्धूर्ध्वतितन्ध्वध्वयंघन्य
धर्मः ॥ देवानामसिधन्धितमठसिरेतमभ्यप्रितमबुधुतमन्दवदूतमम् ॥ १८ ॥ इ० द्रूप ॥ अग्निज्योति
ज्योतिरग्निः स्वाहासूर्यो ज्योतिज्योतिः सूर्यः स्वाहा ॥ अग्निधर्ध्वे ज्योतिर्ध्वः स्वाहा सूर्यधर्ध्वे ज्यो
तिर्ध्वः स्वाहा ज्योतिः सूर्यः सूर्यो ज्योतिः स्वाहा ॥ ३८ ॥ इ० दीपम् ॥ यजमानहस्तप्रभालनदीपदाना

ननारकर्तव्यम्॥ नोभ्याऽप्रासीदन्तारिक्षं ऋषीणोद्यौः समवर्तत॥ पन्थाभूमिर्दिशः ओभ्यान्थाऽलोका
 रैः॥ अकल्पयन्॥ ३१॥ १३॥ इ० नवधा॥ यत्पुरुषेण हविषा देवा यजमतन्वत॥ वसन्तोऽस्यासीदज्जन्तृषां
 इत्यमः शरद्विः॥ ३१॥ १४॥ इ० आचमनं॥ आः फलित्नीर्ध्याः अफलाः अपुण्यायाश्च पुण्यिणीः॥ बृहस्प
 तिरप्रभृतास्ता नो मुञ्चन् ऋहसः॥ ११॥ ८८॥ इ० यूगीफलं॥ हिरण्यगर्भः समवर्तताये भूतस्य जातः यतिर
 कः॥ आसीत्॥ सदाधारपृथिवीन्धामुतमाङ्गुर्भेदेवायन् हविषा विधेम॥ ११॥ १४॥ इ० दक्षिणां॥ अग्निर्देवताया
 तो देवतासूयै देवता चन्द्रमा देवता ध्रुवो देवता रुद्रा देवता दित्या देवता मरुतो देवता विश्वे देवा देवता बृहस्प
 तिर्देवतो देवता धरुणो देवता॥ ११॥ २०॥ इ० नीराजनं॥ ये तीर्थानि प्रचरन्ति सृगाहस्ता निषङ्किणः॥ ते वा ऋस

हस्तयोजनेष्वन्वानितन्वसि॥१६॥३१॥इ०प्रदक्षिणा॥ यजेनयनमथजनदेवास्तानियमाणिप्रथमान्या
सन्॥तेहनाकभाहमानःसचन्तयत्रपूर्वसाध्याःसन्निदेवाः॥३०॥राजाधिराजयप्रसदसायिनं नमोवयवै
अवणाथकुर्महे समेकानान्कामकामायमद्यं कामेश्वरैवैश्वर्योदधातु कुंवरायवैश्वर्याय महाराजाधि
राजायनमः॥३०॥स्वस्ति सान्नाज्यमौज्यस्वाराज्यवरज्यपारमेश्वराज्यमहाराज्यमाधिपत्यमयंसमतपथ्याये
स्यात्सर्विभौमःसार्धयुषाद्दातापराधार्थिष्वैसमुद्रपथ्यताद्याएकादितितदथ्यषस्तोकोऽभिगीतोमरुतः
परिवेशरोमरुतस्यावसनगृहे आगिक्षितस्यकामपेश्वदेवाःसमासददति॥विश्रान्तश्चक्षुरुतविश्वतोसुरगो
विश्रान्तोवाहुरुतविश्रान्तस्यात् सम्बाहुस्यायमतिस्मयतत्रैद्यावामूभिजनयनदेवाकः॥३१॥१६॥इ०पुथांज

लिं॥उत्तिष्ठब्रह्मणस्पतेदेवश्चत्तत्त्वेमहे उपमयन्तुमहाःसदानवःइन्द्रप्राशून्बवासवा॥३४॥५६॥दुर्गवि
 सर्जनम्॥इतिवेदोक्तपौडशापचारपूजनम्॥ अथाचार्यादिब्राह्मणानां वराणपूर्वकपूजनम्॥तत्रब्राह्म
 णान्ब्राह्मणैर्योनूपवेशयेत्॥स्वयंयजमानउदङ्मुखः॥मत्तान्तेतुमाह्वाणानुदङ्मुखानुपवेशयेत्॥आचार्यः
 ब्राह्मणवःकत्तात्राङ्मुखवदस्यपिभिरिति॥तत्रग्रथमापत्वाअचलकोणरक्ताक्षतद्वादिद्राद्वौफलाभिवध्या
 ॐ यं ब्रह्म वेदांति विदांति परं प्रधानं पुरुषं स्वशान्त्ये॥विद्याङ्गनेकारणमीश्वरात्तस्मै नमो विद्याधनाशनये
 त्यादिमंगलमर्थयजमानस्य दुर्कलाचलकोणवैश्वदेवो यजमानस्य दक्षिणपार्श्वे पत्नीसुपवेशयेत्॥सर्वपुथर्मक
 लेषु पत्नीदक्षिणतः सदेति वचनात्॥अन्यमतेतुवामोपवेशनमपि लिखितं॥शान्तिकपुचसर्वपुत्रानि द्वाद्याप

नादिषु ॥ वामेत्क्षपविशेत्सर्लीव्याश्चस्यवचनयथेतिस्मरणात् ॥ ततोयजमानः स्वार्त्तनेऽपविश्य ॥ पवित्र
पाणिराचम्य ॥ गणेशं गुरुं च स्मृत्वा ॥ स्वस्त्यधनादीनि पठित्वा ॥ दक्षिणहस्ते ताभ्यप्रक्षेप्तकुशधवजजम्बूह्रा
त्वा ॥ अद्येत्यादिविशिष्टकालपर्यंतमुक्त्वा ॥ समर्प्येमाद्युरागोऽप्यपरमश्रीसुखप्राप्तये सशुभस्य समार्प्यस्य
चिंतितार्थसिद्धये आधिव्याधिजरासृत्सुभयशोकदुःखादीनि वृत्तये भूतभविष्यदूर्त्तमानत्रिविधोत्पत्तशा
त्येपरमैश्वर्यप्राप्त्यर्थं करिष्यमाणशिवादिभूतिष्ठां भूततत्त्वकर्मकरणार्थं आचार्यादिब्राह्मणानां वरणाद्
र्वकपूजनमहं करिष्ये इति शंकरकल्प्य ॥ जलाक्षितादीनि भूमांश्च क्षिपेत् ॥ ततो यजमानो विभ्राणो सामान्यतः प्रा
दक्षालनादिकं कृत्वा ॥ सामान्यतोऽष्टांगमर्घ्यमादाय ॥ सर्वेभ्यो ब्राह्मणैश्च गृहैर्बद्धात् ॥ आपः क्षीरं

कुशाग्राणिदधिदूर्वाक्षतानिच॥ तिलाः सिद्धार्थकम्बुअधुगोअर्धउच्यते॥ कुअचित्तिलाइत्यप्यस्या
 नेंकुअमपदप्रक्षेपःकृतःसामान्यताःयदानप्रकारमाह॥ यजमानःस्वासानादुत्थाद्योनिष्ठन्मधश्चाह्मणान्
 प्रार्थयेत्॥ ॐ आसुःशिशानोदुषभानर्भामोदनायनःक्षोभणश्चर्षणीनाम्॥ संक्रन्दनोनिमिषण्कषरिः
 शतशंसेनाऽजयंसाकमिन्द्रः॥ ततःप्रार्थनाश्चक्राः॥ पावनःमर्ववर्णानांवाह्यणाद्रह्मरूपिणः॥ अनुगू
 ह्नुमामदशिवथागारव्यक्रमेणि॥ स्वस्वकर्तृगतानिर्वचदशस्त्रार्थक्रोविदाः॥ ओविद्याःसत्यवादाश्चद
 वअनरताःसदा॥ यदास्थामृतमंशिकारुहितांनमस्तुते॥ अंगीकुर्वन्मत्कर्मकल्पदुमसमाशिसः॥ य
 थोक्तनियमैर्युक्तामंत्रार्थेस्थिरबुद्धयः॥ यत्कृपामोक्तनामवर्षिकद्वाद्यादिमास्तुतुः॥ स्वागतंघोदजश्चेष्टामद

नुग्रहकारकाः॥ इदमर्घ्यमिदं पादं भवद्भिः प्रतिगृह्यतां॥ चरणाक्षालनं देवास्तुष्यन्ति शुद्धमानसाः॥ तज्जलेन-
च संसिक्ताः पूर्णकामा भवन्तु मे॥ इमं वोऽर्घ्यं प्रपच्छामि गृह्णन्तीति मानसाः॥ पावयन्तु च मानसं त्वं परमन्तु मना-
रथान्॥ प्रीतिर्ये परमेशस्य भूरिभावास्तथेयुनः॥ शिवयागजपारंभद्वयान्तं च यद्भवेत्॥ तत्संपादनं यैव भवतां
प्रार्थनं कृतं॥ इत्युक्त्वा ब्राह्मणानामर्घ्यं देव्यापयेत्॥ ब्रह्मा च स्वशरीरो यः कर्तव्यः॥ अत्र ब्रह्मा च यो दद्याद्भु-
क्त्रमेणाऽर्घ्या इति केचित्॥ प्रतिष्ठाकाण्डादौ तु पूर्वब्रह्मा स्थाने स दस्यवरगमुक्त्वा तदनंतरमाचार्यादिनां वर-
णमिदं लुक्तमस्ति॥ गृह्यमंत्रमाब्येतु॥ आचार्यं गृण्यथा पूर्वब्रह्माणां तदनन्तरं॥ ततः कर्माणि कुर्वीत सर्वस्मिन्
विदं मत्तमिति लिखितमस्ति॥ परशुरामेणापि॥ आचार्यादि स मस्तानां जापकानां हजन्तनां॥ पाद्यार्थादि-

करिष्येहं सर्वकर्मार्गसिद्धयेदस्यैवल्लिखितं ॥ तेनात्रश्रुतिस्मृतिर्द्वेऽवयवसामुच्चरितिन्यायेन विकल्प एव
 ज्ञेयः ॥ अन्यतरयशानुष्ठानेषु आत्मनस्तुष्टिरेव नित्याभिकर्तितेयम् ॥ केचित्तु मानुष्यवर्णमाचार्यपूर्वक
 देववर्णानुष्ठानपूर्वकमितिव्यवस्थामेव त्रिविषयेऽद्वयात्प्रयच्छन्ति ॥ तद्यथा ॥ आचार्यप्राङ्मुखसुपवेशस्य
 यंच यजमानोऽङ्मुखो भूत्वा यवजलपुष्पद्रव्यपूर्णफिलादिकमादायाचार्यस्य दक्षिणानुमालभ्या अ
 धोत्सादिदेशकालादिसंकीर्त्यामुकगोत्रोमुकवपरोऽमुकशर्मानहं करिष्यमाणशिवादिप्रतिष्ठागभूतनन्त
 र्भिकरणार्थं अमुकगोत्रं भुक्त्वा यजमानोऽमुकवपरोऽमुकशर्मानहं करिष्यमाणं ब्राह्मणं एभिः पू
 र्णफलाक्षतद्रव्यचंदनवासोभिराचार्यस्वेन स्वाभ्यर्चयेत् ॥ वृत्तास्मैति प्रतिवचनं अंगनरमध्यादिभिः पू

जनम् ॥ तच्चार्थवस्थते पराणान्तरं व्रतेनदीक्षामाप्नोति दीक्षयाप्नोति दीक्षाणां ॥ दीक्षिणाश्चाद्दामाप्नो-
तिश्चाद्दयासत्यमाप्यतेद्वितीयं पठेत् ॥ अन्तरं यजमानोऽजलिष्ववाचार्यमाथयेत् ॥ शक्रादीनां य-
थास्वर्गश्चाचार्योवागृहयति ॥ तथा त्वं मयजोस्मिन्वाचार्यो भवसुव्रत ॥ मंत्रमूर्तिमिवान्वाथससा-
रोच्छेदकारकः ॥ पूजाहस्तु यथा देवः कुहयमाहुतिं च नः ॥ संसारमयभीतेन अयं यज्ञः सुभक्तितः ॥
प्रारब्धस्त्वत्समादेन निर्विघ्नं भवेदिति ॥ भगवन् सर्वधर्मज्ञं शिवधर्मपरायणः ॥ सर्वशस्त्रार्थतत्त्वज्ञ-
शिवशस्त्रविशारदः ॥ अनादि जन्मसंताने त्वप्रमथे भवाण्येव ॥ अद्य मे त्वजन्म जन्म अद्य मे सकल धनं ॥
अद्य मे जननोच्छित्तिरद्य मे परमपदं ॥ मोचितो ह्येतानाथ दुच्छेदाद्भवबंधनात् ॥ संव्रतो ह्येतया यत्समा-

दप्रमेधाद्वाणीवात् ॥ मुक्तोऽहमत्यसंसारस्वप्नोऽहं तवात्मिकमिति ॥ तदनंतरं प्राङ्मुखं ब्रह्माणसु पवेश्य
 स्वयमुदङ्मुखोऽप्यजमानोऽप्यवद्रव्यपूगीकलादिकमादाय ॥ दक्षिणजमुपलभ्य ॥ अद्येत्यादिदेशकालप
 र्यन्तमुच्चात्थ्यमुक्तगोत्रोऽहममुक्तमवरोहममुक्तशर्माहं सग्रहशिवादिप्रतिष्ठाकर्मणिततगङ्गह्मकर्मकरणा
 र्थममुक्तगोत्रोऽत्यन्तममुक्तमवरममुक्तवैदांतगतमुक्तशरावाध्यायिनममुक्तशर्माहं ब्राह्मणमभिः पूगी
 कृत्वा क्षतद्रव्यादिभिर्ब्रह्मत्वेन त्वामहं हूणे ॥ इतोऽस्मीति प्रतियचनं ॥ इतेन दीक्षामाप्नोति त्यादिपाठः ॥
 आवाहयामि देशं ब्रह्माणं कमलाद्रवम ॥ चतुर्वेदमभ्युक्तं सर्वमिदं न वेदिनं ॥ यथा च तसुरा यो ब्रह्मा
 सर्ववैदिविशारदः ॥ तथा त्वमप्यशेषि न ब्रह्मा भवद्विजोऽसम ॥ इति ब्रह्माणं प्रार्थयेत् ॥ ततः सर्वानुत्तिज

प्राङ्मुखानुपवेश्य स्वयमुदङ्मुखो भूत्वा देशकालौ संप्रतिस्वामुक्तो नो ह भुक्तप्रवरो हं कलत्रादिकुटुम्बसहि
तो हं करिष्यमाणशिवादिप्रतिष्ठाकर्मणि भूतान्तत्कर्मकराणां धर्ममुक्तमुक्तगोत्रोत्पन्नानामुक्तमुक्तवदा
तर्गतानामुक्तमुक्तशारवाध्यायिनो विप्रान् भूत्स्विकृत्स्वनेत्युभान् हृत्वा दत्तारम्भइति प्रतिवचनं व्रतेन दीक्षा
माप्नोतीत्यादिपदैर्युः ॥ ततः प्रार्थयेत् ॥ भगवदः पद्मपत्राक्षिणा गायत्रः सोमदेवतः ॥ अत्रिगोत्रस्तु विप्रं
भक्तित्वं मे भरवेषवदृतिमन्त्रेण भगवदेति नमृत्स्विजं प्रार्थयेत् ॥ कातरादो यजुर्वेदस्त्वेष्टुमाषिषा देवतः
॥ काश्यपयस्तु विप्रं भक्तित्वं मे भरवेषवैतियजुर्वेदि नमृत्स्विजं प्रार्थयेत् ॥ सामवेदस्तु पिङ्गाक्षो जा
गतः शक्रदेवतः ॥ भारद्वाजस्तु विप्रं भक्तित्वं मे भरवेषवैतिसामवेदि नमृत्स्विजं प्रार्थयेत् ॥ रुद्रन्नेत्रो

: शयवेदोनुष्टुभोरुद्रदेवतः ॥ वैशापायनविष्णुब्रह्मनिक्षत्रमरुगमेत्यथवादिनमृन्विजप्रार्थयत ॥
 भगवन्सर्वधर्मसर्वधर्माभृतां वरा ॥ विततेभमप्रजेऽस्मिन्निक्षत्रेभमस्तत्रत इतिप्रत्येकमृन्विजप्रार्थ-
 येत् ॥ ततोयजमानऽदक्षुरथोपूत्वाभ्राज्जुरवाग्नसदस्थान्मृदुगुधात् ॥ अथेत्यादिदेशकालान्तं संकीर्त्या
 मुक्तागोत्रोत्पन्नोहममुक्त्वापराहपुत्रपौत्रकल्त्रादिकुटुंबसाहितोहं आमुक्तागोत्रोत्पन्नममुक्त्वापराहममु-
 क्तयेवंतगतममुक्त्वापराध्यायिनं ब्राह्मणं नाम हृदुणो वृतास्मार्त्तप्रार्थय च नमः ॥ सदस्थानां बहुत्व
 पक्षे तु बहुवचनपदप्रक्षेपः कर्मव्यः ॥ ततः प्रार्थना ॥ अस्मिभिः सदितो ब्रह्मचरमथतः सुसमाहितैः ॥
 आचार्येण च संयुक्तः कुरु कर्मयशोदितं ॥ वांछितार्थफलवायेयूजितोसि स गाम्भरे ॥ निर्विघ्नका

यंसासिद्धत्वाभङ्गाणपट्टण॥ त्वन्नोशुकः पितामातात्वंभुस्त्वंपरायणः॥ आचार्यादिभिः संयुक्तः
कुरु कर्मयथोदितं॥ अस्यथागस्यानिष्पत्तौ भवतोभ्यर्थितामया॥ सप्रसन्नैः प्रकर्तव्यं कर्मदविधिपू
र्वकम्॥ ततः शुरुषसूक्तमहस्वनामपाठकृत्कान्वेदपरायणपाठकादिष्वुच्यते॥ पूर्ववद्वोभान्दुश्चा
र्यं॥ पूर्व द्वारेभ्यवेदपरायणार्थत्वाभङ्गण॥ द्वारं कंवाहणुयात्॥ एवं दक्षिणद्वारे यजुर्वेदपारा
यणार्थं॥ पश्चिमद्वारे सामवेदपरायणार्थं॥ उत्तरद्वारे अथर्ववेदपरायणार्थं॥ प्रत्येकं द्वारं कंवाहणु
यात्॥ एवं पूर्वद्वारे अहदोक्तसूक्तजपार्थं॥ दक्षिणद्वारे यजुर्वेदोक्तसूक्तजपार्थं॥ पश्चिमद्वारे सामवे
दोक्तसूक्तजपार्थं॥ उत्तरद्वारे अथर्ववेदोक्तसूक्तजपार्थं द्वौ द्वौ एकं कंवाहणं भूणुयात्॥ नवकुंडी

पंचकुंडीयक्षेत्रैषां बहुनाष्टु त्विजांवरणं ॥ एककुंडीयक्षेत्रं भस्त्रिजं शक्रो चेन्नपि निवर्तते यः ॥ एवंपू-
 र्वद्वारेभ्यः देवां कशांति सूक्तपाठार्थं ॥ दक्षिणद्वारे यजुर्वेदो कशांति सूक्तपाठार्थं ॥ पश्चिमद्वारे सामवेदोक्त-
 शांति सूक्तपाठार्थं ॥ उत्तरद्वारे अथर्ववेदो कशांति सूक्तपाठार्थं ॥ मत्स्यकुंडारपालानष्टौ चतुरवारैकवारस्तु
 यात् ॥ सर्वेषां गोत्राद्व्यचाराणां पूर्वकं वरां कुर्यात् ॥ एवं नवग्रहं भजनाय कान्तराण्यं शगायत्री विष्णुगा-
 यत्री रुद्रगायत्री दुर्गापाठवास्तु क्षेत्रपालादि जपार्थं च ब्राह्मरात्रौ द्वादशान् ॥ ततो यजमानो यथाश-
 क्रिप्रत्येकमेकं देवा सर्वेषां माचार्यादि ब्राह्मणानां भस्त्रिजं दानं दत्तुः ॥ सरंपूजनं कुर्यात् ॥ आचार्य-
 भस्त्रिजानां भेषमथुपक्कादिना पूजनमिति कर्मकांडदानतर्पणादयः ॥ ततः साधुभवास्तामर्चयित्वा मा-

आवाहयामितदेवंक्ष्माणं राजसंज्ञकम् ॥ नानाव्याधिसमाकीर्णरोगैश्च परिशोभितं वामेन वरदं चैव
दक्षिणेनाभयप्रदं ॥ आगच्छ भगवन् यक्ष्मन् यूजेयं प्रतिगृह्यताम् ॥ ॐ नाशायित्री वृत्ता सुस्थारिणी सः ३ पु
चितामसि ॥ अथोशतस्य यक्ष्माणस्य आकुरे सिनाशनी ११ ॥ ॐ ३ ॐ भूर्भुवः स्वः राजयक्ष्माणमावाहया
मिन् राजयक्ष्मन् इहागच्छेह तिष्ठ राजयक्ष्माणे नमः १२ ॥ तदुत्तरपदद्वये वास्तोर्वाभस्तु रुद्रमावाहयेत् ॥
आवाहयामितं रुद्रं सर्वदाशं करं विभुं ॥ माधित्वितवामांगं वरदाभयहस्तकं ॥ जटांगगाधरं सोम्यं कपूरा
द्रिसमप्रभं ॥ आगच्छ भगवन् रुद्रक्षेत्रे सिन्धो भव ॥ ॐ अथ रुद्रमदीमुद्यधदुवंध्यं वषकम् ॥ यथा
नो धस्यसि स्फुरद्यथानः ॥ अथ सस्फुरद्यथानो व्यवसाययात् १३ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः रुद्रमावाहयामि

रुद्रहाराच्छेदतिष्ठ रुद्रायनमः ४३ ॥ तत्पूर्वपदचतुर्केषामहमेतृथ्वीधरमावाहयेत् ॥ पृथ्वीधरत्वं ममंडलेसिन्धाधारभूतोजातीतलस्य ॥ स्थित्वावरंदेहिभुवधदंमगृहाणपूजाभगवन्ममस्तु ॥ ॐ भ्यो न्मापृथिवीनोभवानृक्षगनिवेशनी यच्छानः शर्मसप्रथाः ३६ ॥ ३७ ॥ भूभुवः स्वः पृथ्वीधरमावाह यामि ० पृथ्वीधरहाराच्छेदतिष्ठ पृथ्वीधरायनमः ॥ ४४ ॥ मध्येपदचतुष्टयवास्तोऽदये ब्रह्माणमावा हयेत् ॥ आवाहयामिदं शमूद्रभागव्यवस्थितं हंसयुक्तं आहूतं कोटिभूधसमप्रभं चतुर्भुवंचतु र्वीं चतुर्वेदसमन्वितं युक्तं चाक्षसूत्रादिदधानंचकमडलुं विषयकर्म्येतिनामानंदेवतागाणयूजितं आगच्छभागवन्ब्रह्मक्षेत्रेऽसिन्धुनिधोभव ॥ ॐ ब्रह्मयज्ञानमर्थमभ्युपगच्छादिसिंभूतः सुरुचोवैश्व

नः आचः सखुध्याः उपमाः अस्य विष्ठाः सः तश्च योनिमर्मनश्चाधिवः १३३॥ ॐ भूर्भुवः ब्रह्माणमावा
हयामि० ब्रह्मनिहागच्छेहमिष्ठ ब्रह्माणममः ४५॥ ततो माण्डलबहिर्भागैर्दशानादिकोणक्रमेण चरय्यादी
न् आवाहयूजयेत् ॥ गद्यथा ॥ अहमावाहयित्वापि चरकीनामराक्षसीं ॥ अंकुरादुमरुशरं कुण्डलचा
पि विभ्रतीं आगच्छ चरकित्वा हि पूजयेत् प्रतिपूजयाम् ॥ ॐ यत्तदेवो निर्भक्तिराब्रवन्त्यपाराङ्गिवा
स्तु विचिन्त्यं ॥ ततो विष्णुस्यास्यार्थो नमध्यादथैतस्मिन्नुमद्विप्रसूतनमो भूत्यथैदं चरकारं ॥ १२॥ ६५॥
ॐ भूर्भुवः स्वः चरकीमावाहयामि० चरकिदहागच्छेहमिष्ठ चरयेन्नमः ॥ १॥ अद्यानेय्या वि
दारीमावाहयेत् ॥ आवाहयामि तां देव्यां विदालीसदृशाननां ॥ विशालनखरा माद्व्यां चापवाण

धरांवराम् विदारित्वमहागच्छपूजेयप्रतिगृह्यतां ॥ ॐ अक्षराजाय कितवंकृताया दिनवदशे
 भोतायेकस्त्रिनंदापरायाधिकस्त्रिनमास्केन्द्राय सभास्थायाम् सुत्पवर्गो व्यच्छमनकायगोधात
 दुधेयो गाम्बिकगन्मिक्षमाणा उपतिष्ठति दुक्तेताय चरकाचार्यस्याप्रानसलुगम् ३०१८॥
 ॐ मूर्मुधः स्वः स्वविदारिभावाहयाभिः विदारिगृहागच्छहतिष्ठ विदायै नमः २॥ ततो न भ
 त्यापूतनामायाद्यपूजयेत् ॥ दूतने त्वमिहागच्छराक्षसगणसंयुतं ॥ मया निवेदितां पूजां गृह्णा
 यदाभव ॥ ॐ इन्द्रस्य क्रोडादित्यपाजस्य न्दिशः स्वः भवादित्यै नमः सज्जीभूतां नृदशैः पुरो नान
 रिक्षस्युरिततानमः उपर्येगचक्रवाको मतमाभ्यान्दिष्वुकाभ्यां गिरिन्त्या शिभिरुपलब्धुं ह

योगः ॐ मित्रस्यत्वानक्षुषाप्रातीक्ष्यइतिमंत्रपठयुः ततोदेवस्यत्वोरोबृहस्पतिर्ऋषिस्त्रिष्टुपृच्छदः स
वितादेवतामधुपर्कग्रहणोविनियोगः ॐ देवस्यत्वासावितुः प्रसवैरिविनोर्बहिभ्यापूषणोहस्ताभ्यामि
त्यंजलिं प्रतिगृह्यसव्यपाणौमधुपर्कनिधायदक्षिणहस्तस्थकनिष्ठकथारुल्या ॐ नमः स्वावाशया
यान्नशनेयतत्राविद्धंततनिकृन्नामितिमंत्रेणसकृदालोड्य तूष्णींसकृदनामिकारुष्टाभ्यामादा
यवहिर्नोक्षिष्यपुनरेवंद्विषासालोडनं निरीक्षां कुर्युः ततोऽप्यनुनश्तिष्ठत्सभ्राषिर्जगतीच्छदोमधु
पर्काधिष्ठातृदेवतामधुपर्कप्राशनेविनियोगः ॐ यन्मधुनोमधव्यंपरमं चरुमन्वाद्येनान्नमधुना
मधव्येन परमेणाहूपणांवाद्येन परमोमधव्योऽनादोशानीतिमंत्रेणानामिकाशुष्टाभ्यामधुपर्कमादाय

त्रिवारप्राशनं कुर्युः मधुवातेति प्रत्युचं वा त्रिवारप्राशनं कुर्युः त्रिशितशेषं मधुपकं मन्त्रे वा शिने दद्यात् पु
 त्राय वा दद्यात् पूर्वश्यादिशि अमं चरदेशे वा निदध्यात् सर्वभ्यामग्नीयादिभिर्गृह्यमाग्रे न यथास
 भं कुर्युः तदनंतरमाचम्य वाङ्मय आस्येऽस्त्वितिकराग्रेण मुरयस्पर्शनं नमो मे दद्यात् ॥ स्त्विति दक्षिण
 वामनासारं धे अक्ष्णोर्म चक्षुरस्त्विति दक्षिणो नरचक्षुषी कर्णोर्भो अमस्त्विति कर्णयोः वाङ्मो
 वलमस्त्विति वामदक्षिणा वाङ्मोऽधोर्भो अजोऽस्त्विति वायव्यदक्षिणा ह्य अरिष्ठा निमंऽग्नितनूतन्या
 मे स ह संस्त्विति शिरः प्रभृती निसर्वा एयं गानि उभाभ्यां हस्ताभ्यां भालमेत् एवमाचारं नोदकं न विधाय
 यजमानो गौगोरिति भूयात् ततो ब्राह्मणाः माता रुद्राणां पुहिता वसूनां स्वसादित्य नमसुस्तस्य

नाभिः प्रणवाचचिक्कितुषेजनायमागः भनागामादिति विधिश्चममचासु कशर्मणो यजमानस्य च पा
याहतः ॐ मित्युच्चार्य उत्सृजत तृणान् वृक्षान् चूर्णैः गंगा गोदा वरी चैव यमुना च सरस्वती नर्मदा
सिंधु कावेरी ताभ्यः स्नानयिमाहृतमित्यनेन स्नानं ब्राह्मणोभ्यो नमः स्नानं समर्पयामि वस्त्रयुग्मं स
मानितं पटद्वयं त्रिभिर्नितं कर्पणं च चित्तं दिव्यं गोविंदं गृह्णाण त्वं इत्यनेन वस्त्रयुग्मं ब्राह्मणोभ्यो
नमः वस्त्रयुग्मं समर्पयामि कार्यासतं तु भिर्युक्तं ब्राह्मणानि भित्तपुरा अनेकं रत्नं च चित्तं तु पवित्रं गृ
हाणामि इत्यनेन यज्ञोपवीतम् ब्राह्मणोभ्यो नमः यज्ञोपवीतं निवेदयामि चंदनं मलयं धूपं तं कस्तुर्या
गरुसंयुतं कर्पूरेण च संयुक्तं स्वीकुरु धानुलेपनमित्यनेन चंदनं ब्राह्मणोभ्यो नमः चंदनं समर्पयामि

मि शतपत्रैः कर्णाकारैश्चपकर्मैस्तुक्रादिभिः तुलस्याशुक्रपुष्पाणि विधेयं त्वंगुहाणामे इत्यनेन पु
 ष्याणि ब्राह्मणोभ्योनमः पुष्पाणि समर्पयामि दशांगुगुलुधूपस्कायचर्मनोहरं कृष्णां रक्तमा
 युक्तं धूपं देवगुहाणामे इत्यनेन धूपं ब्राह्मणोभ्योनमः धूपं समर्पयामि आज्यं च वृत्तिं संयुक्तं च न्दिना
 योजितं च यत् दीपं गुहाणां विधेयं त्रैलोक्येति मिरापद्ममित्यनेन दीपं ब्राह्मणोभ्योनमः दीपं समर्पया
 मि अन्नं च पुर्विधं स्वादुरसैः षड्विः समन्वितं भक्ष्यभोज्यसमायुक्तं नैवेद्यं पृथग्दद्यात् विभो इत्यनेन नैवेद्यं
 ब्राह्मणोभ्योनमः नैवेद्यं समर्पयामि कपूरं लज्जं गन्धादिना गवह्नीदलान्वितं पूर्णफलसमायुक्तं तांबू
 लं भस्मि गृह्यतामित्यनेन तांबूलं ब्राह्मणोभ्योनमः तांबूलं समर्पयामि हिरण्यगर्भगर्भस्थं देवजीवि

भावसोः अनंतपुण्यफलदमतः शांतिप्रथच्छमेइत्यनेनदक्षिणां ब्राह्मणेभ्योनमःदक्षिणांस॥ चंद्रादि
त्यौचयराणीविद्यदप्रिस्तथैवच तमेवसर्वज्योतीषिश्चारातिप्रतिगृह्यतामित्यनेनारार्त्तिं ब्राह्मणेभ्योन
मश्चारातिनिवेदयामि॥ यानि कानिचपापानिब्रह्महत्यासमानिच तानिसर्वाणिनश्यंतुप्रदक्षिणायाःय
देपदेइतिप्रदक्षिणां ब्राह्मणेभ्योनमःप्रदक्षिणांनिवेदयामि ततःसर्वेषांप्राथना क्षमातपोदयादा
नंसत्यशौचचसंयमः विद्यापिनयसंयुक्ताब्राह्मणालोकतारकाः यजनयाजनंचषाध्ययनाध्याप
नंतथा दानप्रतिग्रहोदासःषट्कर्मनिरतःसदा त्रिकालसंध्याकरणेस्वाध्यायान्तरणेतथा नानाशा
स्वाभ्यासरताःसंसाराच्छेदकारकाः भवदर्शनमात्रेणमुक्तास्तुभवबंधनान् अग्निशुश्रूषणरताधर्म

मार्गे दृढताः परदारपरद्रव्यपरनिदायिवर्जिताः भवतां दर्शनैव शुद्धानि मालिना जनाः भूमिदेशा
 लुविभ्रायै त्रिषु लोकेषु विद्युताः अस्मिन्कर्मणि संप्रवेषमात्राः संतु संप्रदायाः सन्तु संप्रदायाः सन्तु संप्रदायाः
 पात्यानुसमाहिताः वेदानां च वेदातारः पातारः संप्रदाहिनां जपयज्ञोत्सवाद्वा भेदानैश्च विविधैः पुनः दे
 वानां पितॄणां चैव तृतीयया जकाः कृताः येषां देहस्थिता वेदाः पावयन्ति जातृत्रयं रक्षन्तु सततं ते मा
 जजयन्ते व्यवस्थिताः ब्राह्मणा जगन्मतीर्थी त्रिषु लोकेषु विद्युन्ते येषां वाक्यादकनवशुद्ध्यातिमालिना ज
 नाः पावनाः सर्ववर्णानां ब्राह्मणा ब्रह्मत्वपिणः सर्वकर्मसतानि त्येव देशाश्चार्थकोविदाः आचरिष्याः
 सत्प्रवाचश्च देवध्यानरताः सदा यद्वाक्यामृतसंमिता भगवद्भ्यानि न रदुमाः अंगीकुरुन्तु कर्मतत्क

त्यदुमसमाश्रितः यथोक्तनियमैर्युक्तमग्राधैस्त्रिबुद्धयः यत्कृपालोचनात्पर्याश्रित्योद्विमानु
युः ममथनेजयेष्ट्याः संतुमेनियमान्विताः अक्रोधनाः शौचपराः सततं ब्रह्मचारिणः देवध्यानरतानि
त्यप्रसन्नमनसः भद्रा अदुष्टभाषणः संतुमासंतुपरनिंदकाः ममापिनियमाद्येतेभवतुभवतामपि इ
मिप्रार्थयेत् ॥ ततोयजमानो निरुक्तब्राह्मणानामेव वैदिकैर्देववरणं कुर्यात् तथाहि प्राङ्मुखोप
वेशितानेवाचार्यादीनि स्वयमुदङ्मुखोयजमानो धृत्वा नां ब्राह्मणानां वैदिकैर्देववरणमहं करिष्ये इति
प्रतिज्ञासंकल्पं कुर्यात् तत्र वैदिकवरणे परशुरामेण ब्रह्माणपूर्ववत्त्वाऽनंतरमाचार्यादीनां वरणमुक्तं
तत्र पुण्यांजलिं गृहीत्वा ॐ आवाहयाम्यहं देवं ब्रह्माणं कमलोद्भवं कमलपुष्पं देवं कुशपुष्पक

धारिणं वेदशास्त्रपुराणजमागमोक्तिविदयथा यजमानस्ययज्ञेऽस्मिन्ब्रह्मत्वात्परिक्षकोभव ब्रह्मणा
 रक्तवर्णाभिरक्तवस्त्रैरलङ्कृतं चतुर्भुजं चतुर्वक्त्रं सप्तशृङ्खुचिह्नलकं यथाचतुर्भुजो ब्रह्मा सप्तविदधरो
 भुवि तथात्समयज्ञेऽस्मिन् ब्रह्मा भवद्विजोत्तम इत्यादिश्लोकैर्ब्रह्ममूर्द्धिन्त्रजलिनायुष्याणिविकर
 न्नावाहयेत् एवमावाह्यसधयेन हस्ताग्रेण दक्षिणजानुमालम्ब्य दृष्ट्वात् आमुकगोत्रोमुकप्रवरा
 न्वितोमुकशर्माहं आमुकगोत्रोमुकशर्माणं ब्राह्मणमुकप्रदांतगतममुकशरणाध्यायिनमैभिश्चदन
 पुण्यालंकारवासाभिस्त्वामहं दृष्टोऽस्मिन् प्रीतिवचनानंतरं मज्जलिष्वध्याप्रार्थयेत् ममांगिते इति
 मंत्रेण ब्राह्मणं प्रणमाम्यहं ॐ मममांगिते वस्त्राणां छादयामि सोमस्त्वारजामृतं ननु वस्ताम् उरो वशीया

धरुणस्नेकणोत्तुजयन्तत्वात्तुदेवामदत्तुइतिभ्रंशमस्कृत्य शिवयागजपयज्ञेनाहयस्ये तत्रत्वमेवद्वि
भवेत्यभिधाय ॐ भवामीतिप्रतिवचनं ततःपूर्वपुण्यांजलिगृहीत्वा ॐ आवाहयामिदेवेज्यमाचार्यय
ज्ञकारिणं पुराणन्यायमीमांसासर्वशास्त्रार्थपारंगं बृहस्पतिथथास्वर्गज्ञानविज्ञानसंश्रुतः तथैवमम
यज्ञेस्मिन्नाचार्यस्यैवप्रभो इतिपठित्वा अंजलिनातन्मूर्धनिपुण्याणिविकरन्नावाहयेत् एवमावाह्य
सयत्नेनहस्ताग्रेणदक्षिणजानुमालम्ब्यदृष्ट्वात् अमुकगोत्रोममुकप्रपरोममुकशर्माहममुकगोत्रोत्यन्न
ममुकप्रपरममुकवेदांतर्गतममुकशारवाण्यधिनममुकशर्माणं ब्राह्मणंभिश्चदनपुण्याक्षतालंकारयज्ञो
पवीतवस्त्रादिभिस्त्वामाचार्य्यमहद्गुणो दृगोत्सर्गिनिगतिपचनानंतरं अंजलिबध्वाप्रार्थयेत् बृहस्पतेइ

निमंत्रेणाचार्यप्रणामाभ्यहं ॐ बृहस्पतेस्तियदयो अहं द्विमा द्विमा तिक्रतुमज्जनेषु यदीदयच्छवस

संग्रहः

भक्तप्रजाततदस्मासुद्रविणोद्योहिचित्रं शिवथागजप्रसेनाहयद्वये तत्रत्वमेवाचार्योभव ॐ स्वावामा
 तिप्रतिवचनअनतरं पुण्याजलिगृहीत्वा ॐ भावाहयेभ्रषीस्तान्यपूर्वस्यादिशिसंस्थिताः मार्कण्डेयभर
 द्राजः काश्यपेयस्तुनारदः पुलस्त्यः पुलहश्चैव दत्तात्रेयश्चभागवि अस्ययज्ञस्यसिद्धयर्थमेतच्छ्रवेदपा
 ठकाः भगवेदवपुषाम्भितशुभ्रवस्त्रैरलंकृतं श्वेताभरणसंयुक्तकाचनेनविभूषितं इतिपुण्याजलित
 चूर्ध्वनिषिकरन्नावाहयेत् सयवेनदक्षिणाहस्तेनदक्षिणाजानुमालभ्यदृगुयात् अमुकगोत्रोहमि
 त्यादिपठित्वा अमुकगोत्रोरक्षन्मित्युच्चार्य एभिर्वर्णसामग्रीभिर्भग्वेदिनंत्वाभहवृणो दृतास्मीतिप्र

॥२५॥

तिवचनानंतरं प्रार्थयेत् अग्निमिलसुमत्रेण भगवदंगणामभ्यहं ॐ अग्निमिलेपुरोहितं यज्ञस्य देवसु
लेजं होतारं रत्नधातवं इति नमस्कृत्य शिवादि योगेनाहं पश्ये अत्र त्वमेकवदोभव ॐ भवामिति
प्रतिवचनं ततो यजमानः पुधांजलिमादाय आवाहयेत् भर्षिस्तान्येदक्षिणां दिशमाश्रिताः अग
स्त्यो व्यासवास्मीकौ गौतमौ गार्गसंजकः मांडव्योऽन्यो दधीचश्च गालवश्च तत्राष्टमः यजमानस्य य
जेस्मिन् वषयोऽज्ञाननिर्मलाः रत्नभिराशंसु कंरत्नकुंडलशोभितं रक्तपद्मधरं देवं यजुरावायाभ्यह
मित्यंजलिना पुष्याणि तच्छूर्त्न विधिरनावाहयेत् सधवेन दक्षिणां हस्ताग्रो दक्षिणां अनुभालभ्य हृणु
यात् अमुकगोत्रोऽहं अमुकगोत्रोऽस्य नमः एभिर्वर्णसामर्थीभिस्त्वामहं यजुर्वेदिनं यजुर्वेदप्रतिनिधित्वेन

युगो वृत्तोऽस्मीति प्रतिवचनं अजलि विधाप्रार्थयेत् इषेत्विति मंत्रेण यजुर्वेदे न मास्यहं इषेत्विति जल्वा
वाद्यवस्थ देवो वः सविता प्रापयन्तु मे श्रुतमाय कर्मणा आख्यायित्वमाश्या इन्द्राय भागं अजा पती तन्मिव
अथक्षमा मावर्त्तेन इदं शप्तमाद्यशब्धं सोऽब्रुवाऽअग्निं न गौपीतोऽस्यात् वह्निर्यजमानस्य यश्नुत्याहि इ
त्यनेन नमस्कृत्य शिवादियागेनाहुं यश्ये तत्र लभेयजुर्वेदो भव ॐ भवामीति प्रतिवचनं ततो यजमानः
पुष्पांजलिं गृहीत्वा आवाहयामि भूमीस्तान्यपश्चिमां दिशमाश्रिताः वशिष्ठश्चेष्टुर्वसाजमागच्छिः पराश
रः विश्वामित्रभृशिशुंग आत्रेयोऽथ ग्रिष्टमः यजमानस्य यजेऽस्मिन् सामगाये समुद्यताः सामवेदस्था
यावर्णिश्याम वस्त्रं लंकृतं गीतध्वनि समादुक्तं पीणाह्लासं विचिंतयेत् समयज्ञस्य रक्षार्थं साममावा

हयास्यहं भित्त्यजलिनातच्छूर्दनिपुष्याणिविविरन्नावाहयेत् सयवेनहस्ताग्रेणदक्षिणानुमालभ्य
द्वगुयात् अमुकगोत्रोऽमुकप्रवरोऽमुकपदांतर्गतमुकशारवाद्याप्यमुकशर्माहममुकगोत्रोत्सन्नमसु
कप्रवरममुकपदांतर्गतमुकशारवाद्याधिनमोभिदास्यमानवर्णद्रव्यैः सामवेदिप्रतिनिधित्वेनसामवे
दिंस्वामहंघृणे स्तोमसीतिप्रतिवचनानंतरप्रार्थयेत् अग्रेऽत्रायाहिमंत्रेणसामवेदंनमास्यहं ॐ
अग्रेऽत्रायाहिर्वीतयेगृणानोहव्यदातये निहोतासस्तिबर्हिषिद्वितिनमस्कृत्य शिवादिआगेनाहंय
क्ष्ये तत्रस्वमेसामवेदोभय ॐ महंभवामीनिप्रतिवचनं ततोऽथजमानः सुष्यांजलिं गृहीत्वा ॐ मा
वाहयेऋषींस्तान्येऽनरस्यांदिशमाश्रिताः ऋग्देक्षोमशीचिश्चयाज्ञवल्क्योमहातपाः शौनको

यस्तु जीमूतो वा भदेवस्तथा गिराः यजमानस्य यशस्मिन् यथा गिरासासह अथर्ववेदं कृष्या भवेष्टितेनो
 ल्वाससा नीलाक्रान्तं महारौद्रं चितयेऽच्युतमानसं करग्रं विश्वाधृत्वा दुष्टं शशि रश्मिः अतिरौद्रं
 ततोऽध्यात्वारौद्रं च तत्परोक्षं इत्यादि मंत्रं च जलिना पुष्याणि विविकरना वा हयेत् सधवेन हस्ताग्रेण
 दक्षिणजानुमालम्ब्य दण्ड्यात् तथा हि अमुकगोत्रोऽमुकप्रवरोऽमुकपदांतर्गताममुकशारवाध्याप्य
 हममुकगोत्रोऽयं नममुकपदांतर्गतममुकशारवाध्यायि नममुकशर्मांगं ब्राह्मणो भिक्षुश्च दनपुष्याक्ष
 तालं कारवा सो भिस्त्वामहं हृणो दृतोऽस्मीति प्रतिपन्नानंतरं प्रार्थयेत् शब्दो देवतिमंत्रेणाथर्ववेदं
 नमाम्यहं ॐ शब्दो देवीरभिषु यथा पोषं वतु पीतये शंयोरभिस्वपन्तु न इत्यनेन नमस्कृत्य शिवा

दियागेनाहंयस्ये तत्रत्वमोऽथर्ववेदोभवभवामीतिप्रतिवचनं उक्तप्रकरणजापकादीनष्टगुयात्
उक्तचपरशुरामेण एवयस्यचयदोत्रयथावत्सवरान्वितं यदेदाध्यायिनिविप्रयच्छारवाध्यायिनिपुनः
जपिनंशिवनामानमृत्विजंतामहंघृणे शिवादिधारोनाहंयस्ये तत्रत्वमेजापकोभव भवामीतिप्रति
वचनं ततोवरुणआह्वार्थनानामगोत्रान्नाप्रवरान्नानाशारवाध्यायिनोनानाशमणोब्राह्म-
णान्शिवादिधामांगभूतवरुणआह्वुधानहंघृणे दृताअस्मदमितिप्रतिवचनं तदुक्तपरशुरामेण
गुर्वादिभ्यःसमस्तोयत्रस्विभ्यारिदमासनं गंधपुष्पंचद्रूपंचवरुणआह्वुप्रकल्पयेत् अद्येत्यादि
धृतानांआह्वणानामासनार्द्यर्चनमहंकरिष्येद्वितिसंकल्प्य वरुणआह्ववरुणहूपेभ्याश्चाह्वणोभ्यइ

भानिआसनपाद्यार्चनमगंधपुष्पधूपदीपनैवेद्ययज्ञोपवीतवरुणालंकारादीनिब्राह्मणैर्म्यानम
 इतिदद्यात् प्राजापत्यान्पुपवीतानि बह्वस्त्रानिवरुणाणि आग्निदेवताकानि स्रवणैर्निर्गितानि कु
 डलाद्यलंकारादीनि तांबूलादीनि मधुपर्कपात्रादीनि वरुणस्तुभ्यः समस्तब्राह्मणैर्भ्यः स्वाहासंपद्य
 तौ ततश्चाचमनं ततो वरुणपूजनं वरुणब्राह्मणैर्विधेयैः परियुगं तां प्रार्थयेत् प्रमादादिति पठेत् इति
 विप्रवरणं पूजनं च अथ यजमानहस्ते रक्षाबंधनं भविष्योत्तरपुराणे दूर्वायवांकुराश्चैव बालक
 नूतपल्लवाः हृदि द्रुमयसिद्धार्थः शिरसि पद्मो रत्नचक्रः कंकाणो वधयश्चैताः कैतुकारव्यानवसृताः
 अथ वा यवांकुरास्तथा दूर्वाः सर्वपाद्मगंधसंधुतान् गोमयं दधिसंधुक्तं कारयेत्ताम्रभाजने तद्भाज

नंकरपुटेदृत्वाभान्यदेततः ॐ गणाधिपं नमस्कृत्य नमस्कृत्य पितामहं विष्णुकद्रं शिष्यदेवीं वंदे भक्त्या
सरस्वतीं स्थानाधिपं नमस्कृत्य दिननाथं निशाकरं शरणीगमं भूतशशिपुत्रं हस्त्यतिं दैत्याचार्यं न
मस्कृत्य सूर्यपुत्रं महाग्रहं राहुं केतुं नमस्कृत्य च नारभे विशेषतः शक्राद्यादेवतासर्वासुनीं च कथया
म्यहं गर्गमुनिं नमस्कृत्य नारदमुनिं सत्तमं वशिष्ठमुनिं शार्दूलं विश्वामित्रं महासुनिं व्यासं कविं नमस्कृत्य
सर्वशास्त्रविशारदं सर्वेनमस्कृत्य तस्मै मे यज्ञं रक्षतु सर्वदा पूर्वैरक्षतु गोपिंद्या मे ध्यायं गुरुभ्यः या-
म्यैरक्षतु वाराहो नारसिंहस्तु नेत्रे केशवो वाक्यो रक्षेद्वायव्यां मधुसूदनः उत्तरे श्रीधरो रक्षेद्दिशाने
च गदाधरः उड्ढो गोवर्द्धनो रक्षेद्दक्षस्तानुभिर्विक्रमः एव दशदिशो रक्षेद्दामुदेधो जनार्दनः यमाग्रपा

तुमांशरवः पृष्ठपदांतरक्षतु वामपार्श्वगतक्षदक्षिणचसुदर्शनः उर्ध्वः पातु ब्रह्माणामात्रियपातु वा
 मनः अच्युतः पातु भगवदयं वदमद्योक्षजः कृष्णारक्षतु सामारव्यमथर्पाणतुमाद्यवः विश्वयेचोप
 देक्षारस्तांश्च दामोदराऽवतु वेदमन्त्रैश्च कर्मव्यारक्षाशुभ्रैश्च सवर्षैः रक्षोहृणादिभिर्मन्त्रैः सूक्तैश्चोह
 णंपठेत् ॐ रक्षोहृणाम्बलगाहनम्वैष्णवीमिदमहन्तम्वत्सुमुक्तिरामि यन्मोनिष्ठायममात्मानि च
 रवात्रेदमहन्तम्वत्सुमुक्तिरामिममोसजातोयमसजातो निचरवान्त्कृत्यादिरामि १ स्वराडमिसप
 लद्दामसत्राडस्यभिमातिषाहजनराऽसिरक्षोहसर्वराऽसिमित्रहा २ रक्षोहृणोवल्लहनः प्रौक्षा
 भिवैष्णवान् रक्षोहृणोवल्लगहनोऽनथाभिवैष्णवान् रक्षोहृणोवल्लगहनो वस्तृणामि वैष्ण

वानक्षोहणोवाम्बलगहनउपदधामिवैष्णवीरक्षोहणोवाम्बलगहनोपर्युहामिवैष्णवीवैष्णवम-
मिवैदवास्त्य ३ नतद्रक्षंसिनपिशाचास्तरन्तिदेवानामोजः प्रथमजं त्वेनत् योविभक्तिदाक्षाया
ॐ हिरण्यं सदेवेषुकुण्ठतेदीर्घमायुः समनुव्येषुकुण्ठतेदीर्घमायुः ४ रक्षोहाद्विश्वचर्षाणिरभि-
योनिमयोहते द्रोणासधस्थमासदत् ५ इतिदिग्बन्धपूर्वकथजमानहस्तरक्षोबन्धनंकुर्यात् ॐ य-
दावधेन्दाक्षायाणाहिरण्यं शतानिकायसुमस्यमानाः तच्चआवधामिशतशारदारुषाञ्जरद-
धिर्यथासम् १ येनबद्धोवलीराजादानवेन्द्रोमहाबलाः तेनत्वां प्रतिघ्नामिरक्षमाचलमाचल २ इ-
त्येनमंत्रेणयजमानदक्षिणहस्तेकंकणवंधनं स्त्रियस्तुवामहस्तेरक्षोवंधनं कर्णव्यं रक्षावंधनं

कृत्वा मातृदेवोभवपितृदेवोभवआचार्यदेवोभवआर्तिशिदेवोभवसत्यागतआशिषःसन्विति
 विप्रआशीर्वाददद्युः केचिन्तुआचार्यादिवरागात्पूर्वमेवरक्षाबंधनेकुर्वति तत्रयथादेशाचारतथाकृत
 व्यामिति विवेकः परशुरामः कृत्वैवंपरांपूर्ववाच्यंपुण्याहवाचनम् अर्घ्ययुक्तदंष्ट्रंभक्तप्राकृत्यापि
 तफलान्वितं सामवेदीसमुत्थाद्यभेषवत्येषमुच्चरेत् प्राकृत्यापिलमित्यस्यगणेशपूजनावशेरस्थापि
 तमित्यर्थः तंकलशमादाय पुण्याहवाचनं कर्तव्यं अथवापुण्याहवाचनादौ कलशं यथाविधिं स्था
 व्यपुण्याहवाचनं कुर्यादिति विवेकः इति क्रमगवंधनप्रकारः अथ घटस्थापनपूर्वकंपुण्याहवाच
 नम् तत्रादौ घटस्थापनं भूरसीति भूमिं स्पर्शः भूरसि भूमिरस्यदितिरसि विश्वधाया विश्वं च

सुभुवनस्यधर्त्री पृथिवींचच्छृथिवीनृ ॐ हृष्टृथिवीस्माहि ॐ सीः ॥१२॥१८॥ धान्यमसीतिधान्यं
न्यमसि धिनुहिदेवा आणाय सोदानाय त्वाध्यानाय त्वा दीर्घासनुप्रसितिमाधुषेधान्देवोवः सविता ह
रेण्यपाणिः अतिगृभ्यात्स छिंद्रेण पाणिना चक्षुषे त्वा महीनास्य धौसि ॥१॥२०॥ आजिघ्रकलशमिति
तस्योपरिकलशस्थापनम् ॥ आजिघ्रकलशस्तुह्यात्वा विशुन्निन्दवः पुनरुज्जानिर्वर्गस्वसानः सु
हसन्पुष्पे रुधोगायय रवतीः ॥८॥१३॥ वरुणस्येतुदकयक्षपरासा ॥ वरुणस्योनर्भनमसि वरुणस्य
स्कुमुज्जनीस्थो वरुणस्य ऽ अतुसदन्धसि वरुणस्य ऽ अतुसदनमसि ऽ वरुणस्य ऽ अतुसदनुमासि द
॥१॥१६॥ वसोः पवित्रे निवस्व कंठं वसुधेत् वसोः पुवित्रमसि शतधा वसोः पुवित्रमसि सहस्रधार

स देवस्त्वासावितापुनानुवसोः पृथिव्यैराणशतधिराणसुधाकामधुसः ॥१॥३॥ याः कल्मिरीरिति ग्रीक
 लप्रक्षेपः याः कल्मिनीव्याः अफलाः अगुप्यायाश्च पुष्पिणीः दहुर्यतिष्ठासुतास्तानेषु अन्वठे
 हसः ॥१॥८८॥ कनकं कुलिशं नीलं यद्वरागंच भौक्तिकं पुरातनपंचरत्नानि पारिजातिमन्त्राक
 लशोनिक्षिपेत् पारिजातपतिः कुविरभिर्द्वान्वक्त्रमीत् दधद्रत्नानि दाशक्ये ॥१॥२५॥ हिरण्यगर्भद
 ितद्रव्यं क्षिपेत् हिरण्यगर्भः समवर्तताम्रेभूतस्य जातः यतिरेकः आसीत् सदाधारयुधिगन्धामुतमा
 दुस्मै देवाय हविषाधिधेम ॥१॥४॥ गंधद्वारासिनिगंधप्रक्षिपेत् गन्धद्वारादुगंधुषो नित्यपुष्टं दुर्गि
 णीम् दुश्चरीं सधैभूतान्तामिहोपवृथे प्रियम् युञ्जन्ति त्वनेन वागन्धम् युञ्जन्ति धैमसुश्चर

नम्यारितस्तुषः रोचनेराचुनादिवि याओषधीतिसर्वाषधीःप्रक्षिपेत् याओषधीःपूर्वजानां दुष
 व्यस्त्रियुगासुरा मनोवभूणामिहृष्टान्धामानिससत् ॥१२॥७५॥ ननोऽसिन्कलशे अश्वस्थाना
 द्भजस्थानाद्वल्मीकास्त्रगाभाद्भदात् राजद्वारादोकुलान्चमृदमानियनिक्षिपेत् स्योनापृथिवीतिमंन
 यासममृदः स्योनापृथिवीनोभवानृक्षरानिवेशनी यच्छानःशर्धसप्रथाः ॥३६॥१३॥ काण्डादिति
 दूर्वाप्रक्षेपः काण्डोत्काण्डासुरोदंतिपरुषःपरुषस्मरि एवानोदूर्ध्वाननुसहस्रैणशतेनच ॥१३॥२०
 चूनाश्वस्यन्यग्राधोदुषरुक्षदतिपंचपल्लवान् अश्वस्येतिमंगणकलशामुस्वस्थापंचत् अश्वस्य
 वीनिषदनम्युणैर्वोवामतिक्लृता गोभाजदशक्लिन्नासश्वस्यत्सुनवश्रपूर्वपुम ॥२॥७८॥ यवित्रस्य

इतिमंत्रेणपित्राणिक्षिपेत् पवित्रैस्स्योवैष्णव्योसाधितुघःप्रासवःउलूनाभ्याच्छिद्राणपवित्रेण
 सूर्यस्यरश्मिभिः देवराणोऽग्रगुरुवाः अग्रसुवाः अग्रः इममद्युगन्तधुताग्रयज्ञपतिर्दुसुधनु
 यज्ञपतिन्देवयुवम् ॥१॥१२॥ पूर्णदशमित्रेण तंडुलपूरितपात्रकलशापरिस्थाययेत् पुण्याद्विहरा
 यत्सुपूण्यापुनरापत्त धरुवविक्क्राणपहाऽइषमूर्ज्जिंशतःकृतो ॥३॥१८॥ श्रीश्रवतश्मित्रेणाना
 लिकेरफलनिधानम् श्रीश्रवतेलुक्ष्मीश्रवत्यावहारात्रपाश्र्वेनक्षत्राणिरूपमश्विनौध्यागम् इक्ष्म
 निषाणसुम्भऽइषाणसर्धलोकम् ॥३॥१९॥ मनोजुतिज्जुषतामज्ज्यस्यदुहस्यतिश्वसमिमल
 नोत्वारिष्ठेभ्यजठं समिमदधातु विश्वदेवासऽदुहमादधत्तामोऽप्रतिष्ठेत्येनमंत्रेणकलशप्रतिष्ठा

ॐ भूर्भुवःस्वर्गादेशवरुणद्वाराच्छुद्धतिष्ठ गणानन्वमित्त्रेणगणगतिं तत्वायसीनिर्भ्रेणवरुणंकल
शेअवात्पूजयेत् गणानन्वाणपतिर्हवामहे प्रियाणान्वाप्रियपतिर्हवामहे निधेनान्वा
निधियतिर्हवामहे वसोममआहमजानिगन्धमात्पमजामिगन्धम् ॥३११८॥ तत्वायामिद्वह
णावन्दमानस्तदाशान्त्रयेजमानोद्विभिः अहेडमानेवरुणोहवोधुरुशर्त्तुसमानःआयुःप्रमा
वीः॥३१॥२॥ षोडशोपचरिणेशवरुणपूजयेत् ॥ ततःकलशेगगाद्यावाहनम् ॥ सर्वसमुद्राःसरित
स्तीर्थानिजलदानवा ॥ आयात्पुथजमानस्यदुरितक्षयकारकाः ॥ कशीकुशश्चलमायाः वन्त्यो
द्यामयोःपुरी ॥ शालग्रामसर्गाकर्णनर्मदानसम्पत् ॥ रौप्येनिकुमोमिनविषत्पुत्रद्वशास

नात् ऋणरुदामरोजाक्षीपद्महस्ताशशिप्रभा आगच्छतुसंख्येधारागोपापप्रशानी नीन्मत्पलद
 लश्यामापद्महस्ताभुजक्षणा आधातुधमुनादेविकूर्मभयानस्थितामदा प्राचीसप्तस्वतीपुण्यापयोगी
 गौतमीतथा चर्मिलाचंद्रभागाचमरधूर्गंडकीतथा जंबुकाचशतदुश्चकालिकाकम्पभातथा धित
 स्ताचविषासाचनर्मदाचपुनःपुना गोदावरीमहावर्तशिकर्गवर्तमाज्जुनी कावेरीकैशिकिचैवत
 तीयाचमहानदी विटंकाप्रतिकूलचसोमनदाचविद्युता करतोयवेत्रगंगिगुकाविणुकाचया
 आत्रेयगंगौवतणीकाशमीरिन्हादिनीचया यावनीचशयत्रासाकल्मषशशिनीतथा वशिष्ठच
 अपाथ्याचमिन्दुवत्यारुणीतथा ताम्राचैवत्रिसंध्याचतथामंदाकिनीपरा तैलकाशीचपाराचंदु

भीनकुलीतथा नीलांघाचबोधाचपूगंचंद्राशशिप्रभा आमरेणग्रभासचनेमिषयुकरंतथा आ
षादिदिंडिमारत्नभारभूतचलाकुलं हरिश्चंद्रपरगुत्थगुत्थमध्यमक्षेत्रम् अपिपतंसमारब्धात
जलेष्वरमतःपरम् आक्रान्तक्षेत्रचवमहाकालतथैवच केदारभुजमंगुत्थमहाभैरवमेवच ग
याचैवकुलक्षेत्रगुत्थंकनरवलंतथा विमलचंद्रभासचमाहृद्रभीमभृक्षम् प्रह्लापदक्षकोटिम
विमुक्तमहालयं गोकर्णाभिद्रकर्णचंद्रमांशस्थानमष्टम छागालाब्दहिरैवक्षकटिमंडलेश्वरम्
कालजरवनचैवदेवदासवनंतथा शंकुकर्णतथैवहृत्क्षेत्रमतःपरम् एतानद्यश्चतीर्थानिगुह्य
क्षेत्राणिसर्वशः तानिसर्वोणिकुम्भेस्मिन्विंशतुषह्मशासनत् इत्यादिरित्याकल्लशेतीर्थान्यावा

तद्यकलशाभिसंभ्रणंकुर्यात् कलशस्यसुरवेविष्णुः कुंठेकुट्टः समाश्रितः मूलेनभूयस्थितोब्रह्माभ्य-
 मादुराणाः स्मृताः कुक्षौतुसागरासप्तसद्विषावकथराः कर्णवेदेयमनुषुषदः सामवेदोद्वथश्रवणः
 अंगैश्चसाहिताः सर्वकलशैस्तुसमाश्रिताः ततः कलशप्रार्थना दत्तदानप्रसवेदमभ्यमानमहोदधौ
 उपन्नोसिप्रदाकुम्भविधृतोविष्णुनास्वयम् तप्तः सद्योऽस्तिथिर्थादेवाः सर्वस्वयेस्थिताः स्वयिति-
 क्षान्तिभूतानित्वाधिप्राणप्रतिष्ठिताः शिवस्वयंस्वभासि विष्णुस्तत्प्रजपतिः आदित्यावसवा
 रुद्राविश्वेदेवाः सप्ततृकाः स्वयितिष्ठन्तिसर्वपिपतः क्षमः कलप्रदः तत्समादादिमयमंकुमुनीह
 जलोद्भव सानिध्यंकुरुभदेवप्रसन्नोभवसर्वदा एवंधृदस्थपानकृत्पापुष्पाहवाचनंकुर्यात् ॥

तत्रवेदव्यासः संपूज्यांधमाल्याद्यैर्ब्राह्मणान्स्वस्तिवाचयेत् धर्मकर्मणिमांगल्यसंग्रामेऽद्भुतद
शीने पुण्यग्राहवाचनदेवब्राह्मणस्याविधीयते ॐकारपूर्वविप्रस्यभवेत्युत्थाहवाचनं एतदेवनिर्गोकारं
कुर्यात्सत्रियवैश्ययोः उपांशुचतथावैश्येस्वस्तिशूद्रचकारयेत् ततोऽवनीकृतजानुमण्डलां कमल
मुकुलसदृशमंजलिं शिरस्याधाय दक्षिणेन पाणिना सुवर्णपूणं कलशं धारयित्वा अंगानि स्पृशेत् सि
रशिमे सौभाग्यमस्तु मस्तके श्रीकान्तिरस्तु चक्षुषे स्तुते जास्तु ओत्रयो मे श्रवणं द्बिष्य शक्तिरस्तु
वाक्त्रो मे वलमस्तु इत्यादि रित्यांगानि स्पृशन् कलशं पृथिव्या मे वस्थापयेत् दीर्घानां गान्धोगिर
यस्त्रीणि विष्णुप्रदानि च तेनायुः प्रमाणेन पुण्यं पुण्याहं दीर्घमायुरस्तु अपांभयै स्थिता देवाः

सर्वमश्रुप्रतिष्ठितम् आश्वाद्यानांकरेन्यस्ताः शिवात्रापिभवन्तुनः शिवात्रापः सन्तु लक्ष्मीर्वसन्ति
 पुष्येषुलक्ष्मीर्वसन्तिपुकरे सामेवस तवैनित्यसोममस्यतथास्तुनः सौमनस्यमस्तु अक्षतंचालुमे
 पुण्यं दीर्घमायुषशिवलं यद्यच्छेयस्करं लोकेततदस्तुमदामम अक्षतंचारिष्टंचालु गन्धापातु
 सुमांगल्यमस्तु पुष्याणिपातु सौमित्रिमस्तु अक्षताः पालु आयुष्यमस्तु तांबूलानिपालु ऐश्व
 र्यमस्तु दक्षिणापालु आरोग्यमस्तु बहुदेवंचालु दीर्घमायुः शान्तिः पुष्टिः तुष्टिः श्रीयशोविद्या
 विनयोविनंबहुपुत्रबहुधनंचायुष्यंचालु यंकृत्यासर्वेदयज्ञक्रियाकरणकर्मरिभाः शुभाः शा
 भनाः प्रवर्तन्ते तमहमोकारमादिकृत्वा अग्रयज्ञः सामाथर्वाशीर्षबहुभूषिसमतं समनुज्ञातं भवद्भिः

अज्ञातः पुरथं पुरा ह्यथा च यिष्ये वाच्यताम् माविघ्नमाचमेषांपमासंतुपरिपथिनः सौम्याः भवंतु क
रिचिः सर्वलोकाः सः सवायहा इति कर्त्तव्यं देतु विप्रास्तथास्त्वित्युक्ता करोतु स्वस्ति ते ब्रह्मा स्वस्ति वापि हिजा
तयः सः सृष्ट्याश्च ये श्रेष्ठास्तेभ्यस्ते स्वस्ति सर्वदा यथा तिनहुषश्चैव धुमासो भगीरथः तुभ्यं राजर्षयः स
र्वे स्वस्ति कुर्वन्तु नित्यशः स्वस्ति ते स्तुतिर्यादेभ्यश्च तृत्थादेभ्यश्च त्वयादेभ्यश्च स्वस्ति ते नद्यः स्वस्ति सर्व
दा स्वाहा स्वधा शची चैव स्वस्ति कुर्वन्तु ते सर्वदा लक्ष्मीरुरुधती चैव कुक्कुतास्वस्ति ते नद्यः स्वस्ति ते देव लक्ष्म्य
व विषयामिन्नस्तथा गिरः स्वस्ति ते द्यप्रथच्छतृत्तु कानि यश्च षण्मुखः विष्वक्वा न्धगवान् स्वस्ति ते कशोतु तव
सर्वदा दिग्गजाश्चैव चत्वारः क्षितिश्च गगनं ग्रहाः अधस्ताद्दूरणीयो सौना गोधारयते सर्वदा ऐषश्च यन्म

गः श्रेष्ठः स्वस्मिन् प्रथमं यजुः भद्रं दूरीभिः शाण्ड्यामदेवाभुद्रं स्य श्रेयसात्मभिर्ग्रजत्राः स्थिररुद्रैः
 सुष्ठु वां सप्तनुभिव्यशो महिदेव हितं यदायुः २५ ॥ २१ ॥ अथ ऋक् ॥ द्रविणो दाद्रविणो दासन्तु रस्य द्रवि
 णो दाः सन्तु रस्य प्रियं सत् द्रविणो दावीरवती मिशन्तो द्रविणो दा रसन्तं दीर्घमायुः ॥ अथ यजुः ॥ द्रविणो
 दा पिपीषति जुहोतु अच निष्ठना नेष्टु द्रुतु भिरिव्यतः २६ ॥ २१ ॥ अथ सप्तमः ॥ देवो दा द्रविणो दाः पूणा वि
 विष्टा सिचम ऋर्वा शिं च २ अमुपवा प्राण्यम् आदिदो दे २ वग्यो हतेः इहा २३ भा ३३३ औ २ ३४ इडा
 शन्निधियति न्नोऽ अग्निः त्वष्टा विष्णुः प्रजापतिः सराणो यजमानाय द्रविणं न्दस्यातु ॥ अथ ऋक् ॥
 सविता पुश्चातो सविता पुरस्तात् सविता नरात् सविता ध्वरात् सविता नः सुवतु सध्वतो निसविता ॥

नौरासतान्दीर्घमायुः॥ यजुः॥ सुवितात्वासवानां सुवतामग्निर्गृहपतीनां सोमो धनुस्यतीनाम्
बृहस्पतिर्घाचः॥ इन्द्रो ज्यैष्ठ्याय रुद्रः पशुभ्यो मित्रस्यो वैश्वेणो धर्मपतीनाम्॥ ६॥ ३८॥ ४॥ अथ
साम॥ उद्धा उष्ट्राणां उता २३४ या इति षोडशो नमस विता रुज्यैवा २३३ जात्यो स विता पादं जिघ्रिः २ वाद्या
इर वि विद्वयामा २३ हा ३४ इड २३४ पदडा ॥ ३॥ अथाथर्वणः॥ येन देवस वितारम्य रिदेवाऽ अधारयन्ते
नेमञ्जहाणस्यन्ते पारिराष्ट्रावधत्तमः॥ ४॥ अथ क्रकः॥ नर्षेन वो भवति जायमानो न्हो दुर्गुरुषसा मित्यग्रम्
भागन्देवभ्यो विदेधात्यायन्य चन्द्रमा स्थिरते दीर्घमायुः॥ ११॥ अथ यजुः॥ न तद्रक्षांश्च सिनपीशांश्च
निदेवानामाजः अथ मजथं देयतत्॥ यो विमर्ति दाक्षाया ण ठं हिरण्य ठं स देवेषु कृणुते दीर्घमायुः

समनुष्येषु कृणुते दीर्घमायुः ॥ ३४ ॥ १५ ॥ अथ समा ॥ चन्द्रोऽथा च वासुवतः अथ सुपर्णो धात्र
वावते दिवि नवो हिरा उषा रायनो इमा आ उवा पदन्विदा उग्रानि पि दृताः वितंभा आ उवा स्यारोदा २३ सा
३४३ आ २३४ इडा ॥ ३॥ अथ वर्णः ॥ नमो नमो भवति जायमानो न्हाकेतु रुष सामेत्प्रमं भागदेव्यो वि
दधात्या च चन्द्रमा स्थिरते दीर्घमायुः ॥ ४॥ अथ भक्त ॥ उच्चादि विदक्षिणावन्तोऽग्रस्थुर्योऽग्रश्च दासते
॥ सूर्येण हिरा यदाऽग्रमृतत्वञ्जने द्वा सोदाः सोमप्रतिरन्तऽआयुः ॥ १॥ अथ यजुः ॥ उच्चाते जातम
न्यसो दिवि मन्मथ्याददे ॥ उग्रर्क शर्ममहित्रयः २२६ ॥ १५ ॥ अथ साम ॥ उच्चाता ३३ जातमन्यसा दिवा ३ मा १
द्वे रमिणा २३ ददा १ उग्रं शर्ममहा २३३ अवा ३ सौषे २३४ ॥ ३॥ अथ वर्णः ॥ उच्चैर्धो वातुन्दुभिः सत्वनायन ॥

नमस्त्यः सम्भृतश्चित्राभिः वाचंक्षुधाधानोदमयत्स्वपत्नोस्मिद्द्वयज्येष्ठानभिरुतस्तविद्भिः ॥४॥ इत्ये
ताभक्तः पुराणार्हश्चाक्षराः ॥ ब्राह्मणानां प्रार्थना ॥ व्रतनियमः तपः स्वाध्यायः क्रतुः दमदानविशिक्षना
सर्वेषाम्ब्राह्मणानां मनः समाधीयतां समाहितमनसः यथासीदन्तु भवन्तः ॥ असन्नास्मि ॥ अथ पूर्वस्थापि
तथदाता च पात्रे जलमादाय ॥ यजमानमूर्ध्नि दुधया सेचनं कुर्यात् ॥ शान्तिरस्तु ॥ सुष्टिरस्तु ॥ तुष्टिरस्तु ॥
सुष्टिरस्तु ॥ अद्भिरस्तु ॥ अविद्यमस्तु ॥ आरोग्यमस्तु ॥ शिवमस्तु ॥ शिवं कर्मास्तु ॥ कर्मसमू
हिरस्तु ॥ धर्मसमूहिरस्तु ॥ वेदसमूहिरस्तु ॥ शास्त्रसमूहिरस्तु ॥ सुत्रपौत्रसमूहिरस्तु ॥ धनधान्यसमूह
िरस्तु ॥ इष्टमन्यदस्तु ॥ ततो वह्निर्निक्षिपेत् ॥ अग्निश्च निरसनमस्तु ॥ यत्पापं रागमशुभमकल्याणं तद्दूरेयानि

हतमस्तु ॥ ततः पुनरेवमाज्जनम् ॥ यद्यच्छेयस्ततस्तु ॥ उत्तरेकमप्यपि द्यमस्तु ॥ उत्तरोत्तरमहमहमिष्ट
 द्मेरस्तु ॥ उत्तरोत्तराः क्रियाः शुभाः शोभनाः संपद्यन्ताम् ॥ निधिकराणामुहूर्तनक्षत्रग्रहलग्नसंपदस्तु ॥ तिथि
 करणमुहूर्तनक्षत्रग्रहलग्नाधिदेवताप्रीयन्ताम् ॥ निधिकराणामुहूर्तनक्षत्रग्रहलग्नसलगे संपदेवते प्री
 येताम् ॥ दुर्गायाञ्चाल्याः प्रीयन्ताम् ॥ अग्निपुरोगा विश्वदेवाः प्रीयन्ताम् ॥ इन्द्रपुरोगा मरुद्गणाः प्रीयन्ताम्
 ॥ वाशिशुपुरगा भक्षिणगाः प्रीयन्ताम् ॥ माहेश्वरीपुरोगा उमाद्यामातरः प्रीयन्ताम् ॥ अरुन्धतपुरोगा
 एकपत्न्याः प्रीयन्ताम् ॥ विष्णुपुरोगाः सर्वदेवाः प्रीयन्ताम् ॥ ब्रह्मपुरोगाः सर्वदेवाः प्रीयन्ताम् ॥ आदि
 त्यपुरोगाः सर्वग्रहाः प्रीयन्ताम् ॥ ब्रह्मचक्षाक्षगाश्च प्रीयन्ताम् ॥ अतीसरस्यत्यौ प्रीयेताम् ॥ अक्षमेध

प्रियेताम्॥ भगवती काल्यायनी प्रियताम्॥ भगवती माहेश्वरी प्रियताम्॥ भगवती चण्डिकरी प्री
यताम्॥ भगवती वृद्धिकरी प्रियताम्॥ भगवती तुष्टिकरी प्रियताम्॥ भगवती पुष्टिकरी प्रियताम्
॥ दुर्गायाञ्चाल्यौ प्रियताम्॥ भगवन्तो विघ्नविनायकौ प्रियताम्॥ सर्वाः कुलदेवताः प्रियताम्
॥ सर्वाग्रामदेवता प्रियताम्॥ सर्वाश्च देवताः प्रियताम्॥ पुनर्वदिस्त्यागः॥ हताश्च ब्रह्मद्विषः॥
हताश्च परिपन्थिनः॥ हताश्च विघ्नकर्तारः॥ हताश्च विघ्नकराः॥ शत्रवः पराभवयान्ताम्॥ शाम्यन्तु
द्योगाणि॥ शाम्यन्तु पापानि॥ शाम्यन्तु इतयः॥ पुनर्भार्जनम्॥ श्रुमानिवर्द्धताम्॥ शिवाभ्यापः
सन्तु॥ शिवाभ्युक्तवः सन्तु॥ शिवाभ्युग्रयः सन्तु॥ शिवाभ्युतिथयः सन्तु॥ शिवाभ्याहुतयः सन्तु॥

शिवावनस्पतयः सन्तु ॥ शिवाश्चाषधयः सन्तु ॥ अहोरात्रशिवे स्याताम् ॥ अथ भक्त ॥ शम्भुः कर्मि
 रदुःखः पुज्जन्यो न आभिर्वर्षतु आषधयः प्रतिधीयताम् ॥ शम्भो द्यावापृथिवीं प्रजास्युः शम्भोः स्तु
 त्स्त्रिपदशब्दतुल्यदे ॥ अथ यजुः ॥ निष्कामेनिकामेनः पुज्जन्या अभिवर्षतु फलवत्यो नः आषधयः
 पच्यन्ताम् यागाक्षमो नः कल्प्यताम् ॥ २२ ॥ अथ साम ॥ त्वष्टा ३४ नो देवि यमवचाः पुज्जन्या ब्रह्म
 णस्पातीः २३ पुत्रैर्मातृभिरदिनुपानु २३ नाः दुस्तरा २३ त्रमाणां वाचा ३४ ३ ३ ३ ४ ५ इन्द्रा ३३ ॥ अ
 थ अथर्वणः ॥ गणास्त्वोपगायन्तु मारुताः पुज्जन्यो धोषिणः पृथक् सर्गावयस्य वर्षतो वर्षतु पृथि
 वीमनुः ॥ ४ ॥ शक्रकाङ्क्षारकपुष्टधृष्टस्मृतिशने अग्रादुःकृतुमोमसहिता आदित्यपुरोगाः सप्रेमहा

प्रीयन्ताम् ॥ भगवान्भारथगाः प्रीयताम् ॥ भगवान्यज्मन्यः प्रीयताम् ॥ भगवान्भामिन्द्रासेनः प्री-
यताम् ॥ पुरोनुवाक्यथायसुखं यतदसु ॥ यान्यथायसुखं यतदसु ॥ वषट्कारेण यसुखं यतदसु ॥ प्रा-
तः सूर्योदये यसुखं यतदसु ॥ एतत्कन्याशसुखं सुखं पुण्याहं वाचयिष्यवाच्यताम् ॥ ब्राह्मणसुखं
महर्षिस्समुत्सृज्यतां दनकारकं ॥ वेददक्षोऽङ्गवर्तिनसुखं पुण्याहं शुभं पुनः ॥ भो ब्राह्मण ॥ भगवज्जमान-
स्य सक्तुं देवस्य सपरिवारस्य गृहे पुण्याहं भगवतो भुवन्तु ३ ॥ पुण्याहं ॥ ३ ॥ भक्त ॥ उद्गते वशकुन्साम-
गायसि ब्रह्मपुत्रं देवसर्वनेयं सासि धैर्ये ववर्जी शिशुमतीरुपित्यासुर्वतो नः शकुने भद्रमावदपि
श्वर्तो नः शकुने पुण्याहमावदा ॥ १ ॥ अथ यजुः ॥ पुनर्भुमा देवजनाः पुनर्भुमनसा धियः ॥ पुनर्भुमि

अथाभूतानि जातवदः पुनीहिमां १८ ॥ १९ ॥ अथ सास ॥ पुननासो माः उधारा २३४ या आपो सो ना
 अथ स्या रक्तधायो निमृतस्य सा २३४ अथो हो वा उन्मादे वा हि रा २३४ अथो हो उवा एथ था आ ३४५
 वा हो ४५ इडा ४ वा ४ ॥ ३ ॥ अथाथर्वणाः ॥ पुननुमादे वजनाः पुननुमनवो धिया पुननुविशवाभूता
 निपथमानः पुनातु मां ॥ ४ ॥ पृथिव्या मुद्धतायानु च कल्याणं पुरा कृतं ॥ ऋषिभिः सिद्धगन्धर्वैस्तत्क
 ल्याणं भुवन्तु नः ॥ भोगाक्षरा मम यजमानस्य स कुटुंबस्य स परिवारस्य गृहे कल्याणं भनो भुवन्तु ३
 ॥ कल्याणं १ ॥ ३३३ ॥ अथाः सोममस्तमिन्द्रप्रथा हि कल्याणी ज्ञायासुराङ्गु हते ॥ यत्र रथस्य गृहता
 निधानम्विमोचनम्वाजिनोदसिणा यत् ॥ १ ॥ अथ यजुः ॥ यथे मास्य चङ्कल्याणी मावर्षा निजनभ्याः

पुष्करजम्बा न्धाः शुद्रा पुत्रार्थं यच्च स्वायचरणा यच ॥ प्रियो देवानां न क्षिणायै द्रुतगृहिभूया
 समथर्मकामः समृद्धयताम् ॥ २६ ॥ अथ समा ॥ कथानन्वित्राश्चावभूवात्कृतसिद्धावुदः सखा
 अत्रोहोहाश्चकाद्राष्ट्रयोहोश्चमाश्चरताश्चहोश्च ॥ ३ ॥ अथाथवर्णाः ॥ विश्वजिह्व-
 ल्या एषमापरिधोह कल्पाणि द्विधा च सर्वान्नोरक्षचतुर्था द्यच्चनस्वम् ॥ ४ ॥ सागरस्य तु याचक्रद्विभ
 हालक्ष्यादिभिः कृता सम्पूर्णाः कप्रभाया चतानामृद्धिमुपनुनः ॥ ५ ॥ भाद्राक्षणा मम यजमानस्य स
 कुर्दवस्य सपरिवारस्य गृहे भद्रं भवत्वो भवत्वु ॥ ३ ॥ अथ ताम् ॥ अक्र ॥ भुञ्जामस्तोमसतु याम्
 वाजमानोमन्त्रसुरथे होपया तम् ॥ यशो नपूज्यमदुर्गाश्च नराभुतांशोऽश्विनोः काममग्नाः ॥ १ ॥

अथयजुः॥सवस्वः॥अदिरस्यगन्ध्यातिरभुताः॥अभूम्॥दिवमृषिध्याः॥अद्याकृहामाविदा
 मदेवात्स्वज्यातिः॥२॥८॥१॥ अथसामः॥ओहोवाओहोवाअगन्ध्यातिः॥२॥अगन्ध्यातिः॥अ
 भुताः॥अभूम्॥अभुताः॥अभूमानरिसृषिध्याः॥अध्याकृहामा॥दिवमन्तरिक्षादध्याकृहामा॥अ
 विदामदेवान्॥समुदवैरगन्ध्यातिः॥ओहोवाओहोवाओहोवासुवज्यातिः॥२॥३॥१॥ अथयजुः॥
 ॥अथगमन्तोयोनियोनियमाधमूवाभुताः॥अध्वमानः॥सजन्मा॥अदध्यासुरभजमानोदेवव्रितो
 धर्तादाधारत्रीणि॥४॥ स्वस्त्यस्तुयाविनाशारथ्या॥पुण्यकल्याणदृष्टिदा॥विनायकाप्रियानित्यन्ता
 न्तास्वस्तिमुपयुनः॥८॥ओवाह्मणाममयजमानस्यभक्तुं॥यस्यसपरिवारस्यगृहस्यस्तिभवतोमु

वन्तुः॥ स्वस्ति३॥ अक्क॥ स्वस्तिभद्रप्रथयेअशारेकर॥ स्वस्त्वभिपावाभमेतिसानोऽयमासाऽआ
रणेनिपातुस्वावेशाभवतुदेवीयाः॥ अथयजुः॥ स्वस्तिमृद्द्वैष्टुद्ध्र्यवाः स्वस्तिनः पूषा धिष्णव देवा
रास्तनःस्तास्यौऽआरिश्तेभिः स्वस्तिनो वृहस्पतिर्दिधातु॥ २५॥ १८॥ १९०॥ अथ साम॥ द्रास ह वा ३ न
शक्रं पुरुहूतमिं ३ द्रास ३ धं स्वस्तिनो मधवा ३ इत् ३ वा ५ इन्द्राः ६ धं चानारमिंद्रमपितारमिन्द्रा
मृद्वेहवे सुहवां थं सूरमिं ३॥ अथाथर्वणः॥ स्वस्ति मात्र उत पित्रेणोऽयस्तु स्वस्ति गोभ्यः विश्वं रु
भूतं साविदन्नम्नाऽयस्तु ज्योगिवदशेमसूर्ध्वम्॥ ४॥ मृक एह सूने राधु र्हुवल्लोम शयोस्तथा॥ आ
युधा ते न संयुक्तानी वन्तु शरदः शतम् शतन्जी वन्तु भवंतः॥ अक्क॥ शतञ्जी व शरो वधुमानः शत

होमन्ताञ्छतमुपवसताम् ॥ शतमिन्द्राभीराविताध्वहस्यतिः शतायुषाहविषेभस्युनहुः ॥१२॥ अ
 शयजुः ॥ शतमिन्द्रशरदोऽअनिदेवाथोनश्चक्राजसेननूनाम् ॥ युवासायअपितरोभेननिमा
 नोमन्द्वाभीरिषतायुगन्तोः ॥२५॥ २२॥ अथसाम् ॥ हो१ हाउहाउपशोहाउ३ वर्चोहाउ३ आस्मिन्हाउ
 २ आस्मिन्हाउ३ उवारतवेदिन्द्रावमंवस्तत्पुष्यमिमध्यमसत्राविश्वस्यपरमस्यराजमिनकिष्ठा
 गोषुधुएवतेहाउहाउहाउयशोहाउ३ वर्चोहाउ३ आस्मिन्हाउ३ उवारआयुर्विश्वसु
 विर्विश्वविश्वमायुरशिमहिमजात्वधुरधिनियेस्वस्मेशतंजविमशरदोवयन्ने२३५ शतायुर्वेपुरुषःश
 तवीर्यस्तुमुक्षिसेत्सागायत्सायानायत्साव्यानयत्सतिप्राणापानव्याननेवतदात्मावरन्धने ॥३॥ अ

यसामः॥ आयुरस्मैर्धाहिजातवेदः अजां त्वष्टराधिनिधेस्वरसैरायस्योयं सवितरा सुवास्मै शतं जीवा
तिशरदस्तावायम् ॥ ४॥ १३ शिवगोरिविवाहेयाया श्रीरामेनृपात्मजे ॥ धनदस्य गृहेया श्रीरमा कं
मास्तु सद्गानि ॥ १४॥ आस्तु श्रीः ॥ भक्त ॥ अये जातः श्रियः ॥ आनिरियायुः श्रियन्वयो जस्मिन् यो द
धाति श्रियं वसनाः ॥ अमृतत्वमायुर्नृमर्वा न्निसत्वासंमिथा भित्तौ ॥ अथ यजुः ॥ मनसः काममा
कूतिं न्वाचः सत्यमशीय ॥ पशूनां च रूपमन्त्युरसो यशुः श्रीः अयनामा शिस्वाद्वा ३९ ४९६ ॥
अथ साम ॥ आयन्नसू ४ रायाम् विश्वा ३३ दिन्द्रारस्या भवा श्रिये आयन्तीम्यमवतो आयेः आ
यन्तीया च ॥ अन्नयमामहः श्रियं मतवा श्रिया च प्रतिष्ठापयति ३ अथ वा भेदादन्धस्मरा ३५ ॥

अथाथर्याः॥ राहवातुवरूःसोमोऽग्रिर्दहस्यतिघुभिर्हयाति अस्यश्रीमुपसयात्मवेद्य
 स्पेवतुसमनोजाताभद्रादधिभिमिहिरितेवा॥४॥ प्रजायतिहोकापालोधाताब्रह्माचदेवराट्॥ भग
 वाञ्छाद्यतो नित्यसमो रक्षतुमर्धतः॥१७॥ भगवान्प्रजापतिः प्रथिताम्॥ अरु॥ प्रजापतेनत्वदे
 तान्यन्यो विधाजातानिपरितावभूव॥ यत्कामास्तेजुहमस्तन्नोऽअस्तुवयं स्यामपतयो रयी
 णा॥ अथयजुः॥ प्रजापतेनत्वदेतान्यन्यो विष्वक्स्वाणिपरितावभूव॥ यत्कामास्तेजुहम
 स्तन्नोऽअस्त्वयममुष्यपितासा वस्यपितावयं स्यामपतयो रयीणाम्॥६३॥ अथसाम॥
 हाउ३३माः३ प्रजाः३ प्रजापतेहो३२ प्रजापतेहो३१ उवाणत्तदथ२ तदया३१२ उवा३१ प्रजाप

रूपमज्जिन ३३ ८३ डा २३ ४५ ॥ ३ ॥ अथाथर्वणः ॥ प्रजापतेराहुतो ब्रह्मणा वर्मणा हं क्रम्यपस्य
ज्योतिषावर्चसा च जरा दृष्टिः कृतवीर्यो विहायाः सहस्रसायं कक्षतश्चरयं ॥ ४२ ॥ आयुधाने स्वस्ति
मते यजमानाय दाक्षये ॥ क्रियारभा शिवः सन्तु भू त्विभिर्वेदपात्रैः ॥ ४० ॥ देवेन्द्रस्य यथा स्वस्ति
यथा स्वस्ति गुरुदे ॥ एकलिंगे यथा स्वस्ति तशा स्वस्ति सदा भम ॥ ३९ ॥ आयुधाने स्वस्ति रस्तु ॥
भक्ता ॥ स्वस्तये वायुमुपपुत्रवामहू सोमं रक्षति सुवेमस्य यस्पतिः ॥ दृढस्पतिं सध्वरां स्वस्तये स्त
स्तयः आदित्या सोमपुत्रानः ॥ २१ ॥ अथ यजुः ॥ प्रतिपन्था मय द्वाहि स्वस्ति गा मनुहसम ॥ येन वि
श्वः परिदिवो दृणा किं विन्दते धमु ॥ ४१ ८ ॥ अथ सामा ॥ त्वमुपुवा जिना २३ ४ म देव नृता २३ ४ म

सहोवाननाकता ३२ रथानाम् अरिहना २३४ द्रमान् धृतना २४३ जमाशु १ स्वस्तिपविता स्वस्तिमि

सयह-

हो ३४३ हू ३ वा ३ मा ६ ५६ ॥ ३ ॥ अथाथर्वणः ॥ वेदस्वस्तिदुर्वाणः स्वस्तिः परशुर्वेदिः परशुनः स्व
स्तिहविष्कृतो अजियायजकामासदेवा सोयजमि जुषन्नास ४ ॥ स्वस्तिदाविषं पतिर्वन्नहाविमू
धोवर्षी द्युवेन्द्रः पुरंरजुनः सोमया अमधंकरः ५ ॥ स्वस्तयेवाजिभिश्च प्रणोतः सयन्महोरिषः आस
स्तिपूर्वीः राधोयनारोददतः स्यामासः ६ अस्तु भगः ६ इन्द्र प्रजावान् भद्रादधि त्रियमेहि वृहस्पति
पुरातातः ६ अस्तु अथेममस्यावर आधुधिव्या आरेव न कृणुहि सवर्विरम् २३ ॥ मुहो अग्नेः सोमि
धानस्य शर्मा यनो गामिन्नेव करो स्वस्तये ३ शैः स्याम सवितुः सर्गमिति देवानामर्वाः ३ अद्याह

॥११॥

णीमिह ३३॥१७॥२४॥अथयजुः॥ विश्वानि देवसवितर्हृता नि परा सुवा॥ यद्भद्रतन्मया
सुव ३०३॥२५॥ तस्यै स सदशासा मिधेन्ये भवनि सद्वा न्ना वाज्यमागौ स देवा कन्ध्यते विश्वानि
देवसवितः सद्या नो देवसवितः सहा वेद्युपां ॐ श्रद्धा विप्रो यो ज्यनुवाक्ये अनुष्टुभौ स याज्ये रा
जति ॐ हिरण्यन्दक्षिणानामुपतथा अथोतक्रमानयत्रमायशतमानम्भवातिशतायुर्वै पुरु
षः शतं द्विष्यन्नायुर्वैन्द्रियं वीर्यमात्मधने॥ मन्त्रार्थाः सफलाः सन्तु पूर्णाः सन्तु मनोरथाः॥
शत्रूणां बुद्धिनाशोस्तु मित्राणां सुदयस्तव॥२६॥ अग्रे वेदो यजुर्वेदसामवेदो त्वथ र्वगाः॥
ब्रह्म वाक्य सदानि स्यं निमंतु न वशत्रवान्॥२७॥ अक्षता निमहस्ता नु नित्यगृह्णन्ति ये नराः॥

चत्वारिंशद्वर्षान्निश्चायुःकीर्तियशोवत्सु ॥ २८ ॥ त्रीर्वर्षमायुष्यमारोग्यं भाविथान्धु
 भमानमहीयते धनधान्यपशुवहुषुबलाभशतसंवत्सरदीर्घमायुः ॥ ॥ इति दानखंडोक्तपुण्याह
 वाचनम् ॥ ॥ ततश्चानकोणोऽव्राणंकणशपूर्वोक्तप्रकारेणस्थापयित्वा
 तदुपरिगणेशं करणं चावात्स्यधूजयेत् पूषं पुण्याहवाचने पूजितं भववाकलं
 शमीशानकोणोऽस्थापयेत् ततो ब्रह्मागारिस्त्रिपुरांतकारिभानुः शशीभू
 मिसुतां बुधश्च गुरुश्च शक्रः शनिराहुकृतवः सर्वग्रहाः शान्तिकरा भवन्ति
 तिमंत्रेणाक्षतपुंजोपरिसामान्यतो न वग्रहानापात्यधूजयेत् अग्निदेवता

गो.	कु.	देवा
पुष्टि	देव	ज्या सप्त
शमी	ग. कुतरे	मास
मेघा	के.	पक्षा
पुष्टि	वि.	सा. साव

प्रत्यधिदेवतादिब्यालादिसहितसूर्यादिनवग्रहेभ्योनमः पाद्यादिनापूजयेत् ततोहस्तेनजल
मादायानेनयथासंभवेनपंचोपचारादिपूजेननश्चाधिदेवताप्रत्यधिदेवतादिसहितसूर्यादिनव
ग्रहाप्रीयताम् अथमातृकास्थापनपूर्वकपूजनप्रकारः कथ्यते अकृत्वा मातृयागंतुवेदि
कंपत्समाचरेत् तस्यक्रोधसमाविष्टाहिंसाभिच्छंतिमातरः पंचोर्द्धापंचतिर्यक्चरस्वाकाथी
प्रयत्नतः षोडशकोष्ठकानेत्रयापूज्यामातरः दृष्टकृपृथक् कुलदेवींगणेशंचगौरिपद्मासमन्वि
तां पूजयेन्मध्यमेकोष्ठेशेषावात्यैहिकोष्ठके मध्यकोष्ठेचतुर्केतुस्थापयेच्चपृथक्पृथक् ग
णेशंवायुकोणेचमध्यमेचकुलेश्वरीम् गौरीचनेर्भूतेपूज्यापद्मापावकफोणके शचीचपद्मि

मे स्याद्यामेधा चैव द्वितीयके सावित्रीदक्षिणोपूज्या विजया च द्वितीयके जया च उत्तरे स्थाध्या
 देवसेना द्वितीयके स्वाहा गेयां समभ्यर्च्यार्द्रि शाने च स्वधा तथा पूर्वोत्तुमातरः पूज्या लोकमात
 रस्तदग्रके धृतिपुष्टिर्वायुकोरोतुष्टिचने भूततथा एवं हि मातरः स्याध्यास्वस्थस्थाने पृथक्पृ
 थक् अथ पूजनम् देशकालादिसंकीर्त्य क्रियमाणा शिवादिभक्तिष्ठा कर्माणां भूतभृता गणयति
 साहितगौर्यादिषोडशमातृगामावाहनपूर्वकं पूजनमहंकारिभ्य इति संकल्प्य गौरियद्वा शचीमे
 धासावित्री विजया जया देवसेना स्वधा स्वाहा मातरो लोकमातरः तद्वृष्टिः पुष्टिस्तथा तुष्टि रात्वनः
 कुलदेवता इति पठित्वा आदौ गणपतिपूजयेत् ततः श्रीपूजनम् ततो गौर्यादीनां पूजनमिति क्र

मः तया हि आशुः शिशानोदृष्यमानभीमोर्धनायुनः क्षोभेण ध्वर्षणीनामिति पठित्वा गजवक्रं
गाणाध्यक्षं सर्वविधविनाशनं लंबोदरं त्रिनेत्रं च आगच्छ गगनायकं गगानां स्वतिसत्रेण वायु-
युक्तो गे ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीमहागायते इहागच्छ इह तिष्ठु श्रियै नमः ॐ भूर्भुवः स्वः श्री इहागच्छ
इह तिष्ठु हिमाद्रितनया देवी चरदाभैरवप्रिया ॥ लंबोदरस्य जननी गौरी मावाहयाम्यहम् ॥ आ-
यङ्गौः पुश्चिरकमीदमदन्मातरस्युरः ॥ पितरं च प्रयन्स्वः गौरी मावाहयामि स्थापयामि ॐ
भूर्भुवः स्वः गौरी इहागच्छ इह तिष्ठु १ सुवर्णाभाम्ब्रह्मस्तं विष्णोर्वक्षस्य लक्ष्म्यतां भलोपययूजि
तां दीविपद्मामावाहयाम्यहम् ॐ हिरण्यरूपाऽऽवषसो विरोकऽऽभाविन्द्राऽऽदिशः सूर्यश्च आ

रोहणाम्बरं मिथुगर्भं ततश्चाध्यामादितुं दितुं च मित्रासिं वरुणोसि २०१६॥ पद्माभावाह
 यामिस्थापयामि भूसुवः स्वः पद्मद्वयं च्छहतिष्ठ ॥२॥ उत्पलाक्षीं कदशनां च चिदुलधारि
 णाम् देवराजप्रियां भद्रां शचीमावाहयाम्यहम् ॥ कदाचन सारसिनेन्दुसश्चासिं वारुणवे ॥ उ
 पोपेनु मे धपु नृपः इत्युत्तदानेन्दुपथ्यपचनेऽ आदित्येभ्यस्त्वा ॥ शचीमावाहयामिस्थापयामि
 ॐ भूसुवः स्वः सचीहागच्छहतिष्ठ ॥३॥ विषम्वतकरं सुहृमकं तं पद्मवासितां ॥ बुद्धिमसा
 दिनीं सौम्यां मे धामावाहयाम्यहम् ॥ मेधाभुवकणोददत्तु मे धामुनिः प्रजापतिं मे धामिन्दुश्च
 वारुश्च मे धामुना ददत्तु मे स्वाहा ॥३२॥१६ मे धामावाहयामिस्थापयामि ॐ भूसुवः स्वमेधद

हागच्छेहतिष्ठ ॥ ४ ॥ जागरत्संजागृद्धात्रीयक्षिणपेणसंस्थिताम् ॥ ॐ काराक्षीं भगवतीं सावित्रीं
मावाहयाम्यहम् ॥ ॐ तल्लविगुणैर्गौरीदेवस्यधीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ सावित्रीमा
वाहयामिस्थापयामि ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः सावित्री हागच्छेहतिष्ठ ॥ ५ ॥ दैत्ययक्षसप्तकरोन्देवानां
चाभयप्रदां ॥ गीर्वाणवन्दितां देवीं विजया मावाहयाम्यहम् ॥ विज्यन्धनुः कपार्दिनो विशङ्ख्यो
वाणवा ॥ अर्नैशान्मस्यथा ॥ इषवः ॥ आभुर्नस्यनिषङ्गुधिः ॥ विजया मावाहयामिस्थापयामि
॥ ॐ भूर्भुवः स्वः विजयेद्हागच्छेहतिष्ठ ॥ ६ ॥ विश्वभद्रां जयारिक्तां रक्तांबरधरां सदा ॥ त्रै
लोक्यवन्दितां देवीं विजया मावाहयाम्यहम् ॥ यतैरुद्रशिवानुरघोरपोकेशिनी ॥ तयानस्तु

दुवाशन्तमयागिरिशान्ताभिर्वाकशीहि ॥ १६ ॥ जयायेनमः जयामावाहयागिस्थापयामि ॥
 ॐ भूभुवः स्वः जगद्भागच्छहृतिष्ठ ॥ ७ ॥ मयूरवाहनाकण्डशक्तिरपद्मवपुर्धरिम् ॥ आवाहयेद्
 वसेनां तारकासुरमर्दिनीम् ॥ देवानां मुद्राभुमतिर्भूयुतान्देवानां श्रुतिरभिर्नो निवर्तताम्
 देवानां सुखसुपसेदिमावयन्देवानां आशुः श्रुतिरानुजीवसे ॥ १५ ॥ १५ ॥ देवसेनायेनमः दे
 वसेनामावाहयामि स्थापयामि ॐ भूभुवः स्वः देवसेनेद्भागच्छहृतिष्ठ ॥ ८ ॥ कथ्यमावायसत
 तं पितृभ्यो वा प्रच्छति ॥ पितृलोकां चित्तान्देवं स्वधामावाहयाम्यहम् ॥ पितृभ्यः स्वधाधि-
 भ्यः स्वधानमः पितामहेभ्यः स्वधाधिभ्यः स्वधानम् ॥ प्रपितामहेभ्यः स्वधाधिभ्यः स्वधानमः

अक्षन्व्येतरोमीमदन्तपितरोतीतृतीयन्तपितरः पितरः शुंयद्भूम १५॥ ३६ स्वधार्थेनमः स्वधामा
वाहधामिरथापयामि ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः स्वधोदहागच्छेहानिष्ठ ॥ ८ ॥ हविर्गृहीत्वा स ततन्देवोभाषा
प्रयच्छति ॥ स्वर्गलोकां चिता स्वाहा सन्मागच्छममाध्वरे ॥ स्वाहायजमनेसः स्वाहोरोरन्तरिक्षा
स्वाहा धारवापृथिवीभ्यां स्वाहा धाता दारभे स्वाहा ॥ ४१ ६ स्वाहायेनमः स्वाहा मावाहयामि
स्थापयामि ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहेदहागच्छेहानिष्ठ ॥ १॥ भूतग्राममिदं कृत्स्नं यथाऽत्पादत
पुरा ॥ त्रैलोक्यपूजितान्देवीं मन्त्रिमावाहयाम्यहम् ॥ आपौ अस्मान्मातरः शुन्ध्यन्तु द्यूतननो
द्यूतश्चः पुनन्तु ॥ विश्वरूढं हरिप्रसन्नवहनिदेवी रुदिदोन्व्यः शुचिरापूतः एमि ॥ दीक्षातपसा

स्मनूरसिताम्बाशिवाङ्गशुगामाम्परिदयेभुद्रवर्गपुष्पन् ॥ ४२ ॥ मात्रेनमः मातरमावाहयामिस्तथा
 पयामि ॥ ॐ मूर्ध्वः स्वर्मातरदहागच्छहतिष्ठ ॥ ११ ॥ आवाहयेत्लोकमात्रेजगत्सालम्बसंस्थिता
 ॥ शक्राद्यैर्वदितां देवीं तत्रैवैश्वर्यैः ॥ भवतन्मः समनमो स च तस्माद्वैरयमौ ॥ मायुनर्द्धिर्द्धि
 मिष्टुमायुनर्पातिज्जातवदसो शिवो भवतमृगधनः ॥ ५३ ॥ लोकमात्रेनमः लोकमातरमावाहय
 मिस्थापयामि ॥ ॐ मूर्ध्वः स्वर्लोकमातरदहागच्छहतिष्ठ ॥ १२ ॥ नमस्तुष्टिकारीदेवीं लोकानुग्र
 हकारिणी ॥ सर्वकामसमृद्धार्थं धृतिमावाहयाम्यहम् ॥ यस्यैशानमुत्तमो धृतिश्च यज्ज्योतिर
 न्नास्मत्तमृजामु ॥ यस्मान्नः भूतैर्किञ्चन कर्मा कृतं तन्मोमनः शिवसङ्ख्यमस्तु ॥ ३४३

धृत्येनमः धृतिमावाहयामिस्थापयामि ॥ ॐ भूर्भुवः स्वर्धृतयेद्दहागच्छे हतिष्ठ ॥ १३ ॥ प्राणताद
मे लोके सिन्धुनपुष्टिसुखप्रदा ॥ भक्त्यश्चापि वरदा विद्युज्ज्वाला ककुडला ॥ तत्त्वाया मिब्रह्मणा
वन्दमानस्तदास्मस्ते यजमानो हविर्भिः ॥ अहं इमानो वरुणो हवो ब्रुवः शर्द्धं समानु आधुः प्र
मोषीः ॥ २१ ॥ तुल्येनमः पुष्टिमावाहयामिस्थापयामि ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः पुष्टेद्दहागच्छे हति
ष्ठ ॥ १४ ॥ आवाहयामितां तुल्यं सर्वलोकेषु पूजितां ॥ संतोषभावना दी चरक्षणाया ध्येयमम ॥
बृहस्पते परिदीयार्थे नरक्षो हामि आर्द्धः ॥ अप्रवार्धमानः ॥ प्रभुञ्जस्तेनाः प्रभुणो युधानये
नृस्मार्कमेव वितार्थनाम् ॥ तुल्येनमः तुष्टिमावाहयामिस्थापयामि ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः पुष्टे

इहागच्छेहतिष्ठ ॥१५॥ तामात्मादिहितादेवीसर्वकामफलप्रदा ॥ वंशरक्षकरींगोत्रीदेविमावा
 हयाम्यहम् ॥ प्राणायुस्वाहा ॥ पानायुस्वाहा ॥ ध्यानायुस्वाहा ॥ आम्बु ॥ अम्बिकम्बालिकेनमान
 यग्निकश्चैन सप्तस्यश्चुकः सुभद्रिकाङ्क्षाम्बीलवासिनीम् ॥ २११८ ॥ आत्मनःकुलदेव्येनमः
 आत्मनःकुलदेवीमावाहयामिस्थापयामि ॥ ॐ भूभुवःस्व आत्मकुलदेवीहागच्छेहतिष्ठ ॥ १६
 एवंप्रत्येकमावाहनं स्थापनं च कुर्यात् ॥ मनोजूर्तिरिति मंत्रेण प्रतिष्ठां कुर्यात् ॥ मनोजूर्तिर्ज्युषता
 माज्यस्य बृहस्पतिर्ध्यामि मन्त्रोत्तरं सिंध्यन्तर्हसमिभन्दयानु ॥ विश्वदेवास इहमादयन्ता
 मो ॥ इतिष्ठ ॥ २११९ ॥ गौर्यादिषोडशमातरः अगणायपति संहिताः सप्तप्रतिष्ठिताः सत्यावरदाभयनु

अथपूजा सुवर्णमणिभिर्दिव्यैः स्वचित्तेदेवनिर्मिते दिव्यसिंहासनेस्त्रिधौप्रविशंतुसुगलये
श्रीगणपतिसाहितगौर्यादिषोडशमातृभ्योनमः आसनंसमर्पयामि पादोदकतुभोदेव्यःसुव
र्णकलशस्थितं गंधपुष्पादिभिर्धुक्तं गृध्रतांचनिवेदितं श्रीगणपतिसं पादंसमर्पयामि अ
ष्टद्व्यसमाधुक्तं स्वर्णपात्रस्थितं जलम् अर्घ्यभक्तौ गृध्रतभक्त्यामयानिवेदितं श्रीगणप
तिसं अर्घसमर्पयामि मयानिवेदितं देव्यः कुरुता माचमं शुभं कप्रसन्नाचवरदाभक्तु
ममसर्वदा श्रीगणपतिसं आचमनंसमर्पयामि पंचासुतेस्ततः स्नानं त्रैवेदोद्भवपि म
ध्यमध्यै प्रपूजाचमधुपर्कपुरःसरं श्रीगणपतिसाहितं पंचासुतस्नानं निवेदयामि नदीनां

चैवसरसांमथानीतंजलशुभम् अनेनस्नानमंत्रेणमंत्रवैराग्यसंभवैः श्रीगणपतिसहितं शु
 द्धोदकस्नानं समर्पयामि वस्त्रगुणमसमानितं पटद्वयविनिमित्तं वस्त्रकार्पासितं तूनामुपशोभ
 विराजितं श्रीगणपतिसं वस्त्रसमर्पयामि गणपतिर्नमस्तुभ्यं ग्राहिमांभवसागरात् अद्भ्य
 सुत्रं सोत्तरायिं गृह्णाणानाथक इति विनायकस्य यज्ञोपवीतं अन्यत्र यज्ञोपवीताभावात्
 योध्यः केशून्मुकुटश्चैव नूपुरैरंगुलीयकैः पूजिताः स्थपयन्नेन रत्नैराभरणैर्मया श्रीगणपति
 आभिरणानि समर्पयामि चंदनमलयोद्भूतं कस्तूर्यापकसंयुतं कपूरैण समायुक्तं गृह्यतां मात
 रः शक्तम् कुंकुमं कामना दिव्यं कामना कामसंभवं कुंकुमेनार्चितो देव्यो भवतु वरदाः सदा श्री

गणपतिस० गंधसमर्पयामि अक्षताश्चमहादिव्यासुक्ताफलसमन्विताः गृध्राभाभोशक्रभादेव्या
भक्त्यासयानिवेदिताः श्रीगणपतिस० अक्षतानुसमर्पयामि शतपत्रैः कर्णिकारैः शृंगैर्महि
कादिभिः पुष्पैर्नानाविधैश्चैवभवन्तुपूजिताः सदा श्रीगणपति० पुष्पाणिस० दशांगुगुलधू
पंसुगंधचमनोद्गरं मयानिवेदितंधूपगृध्रांतामातरः सदा श्रीगणपतिस० शृंगसमर्पयामि सु
प्रकाशोमहान्दीपः सर्वव्रतिमिरापहः वाद्याभ्यंतरज्योतिश्चगृह्णतुदीपकंसदा श्रीगणपति
स० दीपसमर्पयामि अन्नंचपायसंस्थसिताधृतसमन्वितं दधिक्षीरधृतद्रुक् गृध्रांतामा
तरः शक्रभस्त्र श्रीगणपतिसहि० नैवेद्यंसमर्पयामि नागवह्निदलेद्रुक् पूगीफलसमन्वितं कद्रू

ररपदिर्युक्तं गृध्रं तान्मुनां ब्रूलकं श्रीगणपतिसहितं तान्ब्रूलसमर्पयामि पुगीफलमहर्द्वि
 देवानां च प्रियं करम् मयानिवेदितं मत्स्या गृध्रं तान्मातरः सदा श्रीगणपतिसहितं पुगीफलं
 समर्पयामि नीराजनं भृगुर्यतां च प्रणिमिरावृतं तेजोराशि मयि द्रव्यं लोकानन्दं करं शुक्रमम् श्रीग
 णपतिसः नीराजनं समर्पयामि नन्दनस्य प्रभूनेन द्युतथा कल्पद्रुमस्य च सुरहस्तं च्युता निगुह्य
 तान् शुक्रमंजलिम् श्रीगणपतिसः शुक्रमंजलिम् मंत्रं नन्दनं क्रियाहनिं भक्तिहीनं च शक्यतम्
 पूजनं प्रति गृध्रं तान् मत्स्या तान्मातरः सदा इति प्रार्थयन् इति पितृशमावृत्तं पूजनम् अथ ब्राह्मणादि
 समस्त मातृकास्थापनपूजनप्रकारश्चमदशर्षणं गृहनिर्मिषा मांगवर्षोद्धारान्वयेदिकं कार्या

विषाद्विद्वद्भिर्गृहनिर्गमदक्षिणो कुञ्जलगां वसो धारां सप्त धारा धृतं न च कारयत्यच धारा वाना
निर्निचानचो छिताम् हस्तमात्रप्रमाणं च गृहनिर्गमदक्षिणो वसो धारा तु कर्तव्या वसो भित्रेण कार
येत् वसोः पवित्रमा भिशत धारम्भसोः पवित्रमा भिसहस्रधारम् देवस्वासा वितापुनतु वसोः पवि
त्रेण शत धारेण सुप्रवाकामधुक्षः १ ३ अनेन मंत्रेण भित्तो डोर कोय रिस सप्त धृता धारां दधात् उत्तरो
त्तरक्रमेण मनोजूतिरित्यादि मंत्रेण प्रतिष्ठां कुर्यात् ॐ भूर्भुवः स्वः आह्वादि सप्त धृतमातृनावाह
यामि तासां नामानि ॐ आर्हयेनमः ॐ माहेश्वयेनमः ॐ कामार्थेनमः ॐ वैष्णवेनमः ॐ वारा
ख्येनमः ॐ मिद्रायेनमः ॐ चासुं डायै नमः आह्वादि सप्त धृतमातृभ्यो नमः पादादीनि सप्त पद्या

मि एवंपूजयित्वा ततः सर्वमातृकापूजनं कुर्यात् ॐ कीर्त्ये नमः ॐ लक्ष्म्ये नमः ॐ धृत्ये नमः ॐ मेधा
 ये नमः ॐ सिद्धये नमः ॐ प्रज्ञाये नमः ॐ सरस्वत्ये नमः अथ मंडपमातृकापूजा ईशानत आरभ्य पूजा
 दिक्कमरा ॐ नंदिन्ये नमः ॐ नलिन्ये नमः ॐ मैत्राये नमः ॐ उमाये नमः ॐ पशुवर्द्धिन्ये नमः अथ
 द्वारमातृपूजा जयत्ये नमः ॐ विजयाये नमः ॐ शोभनाये नमः ॐ विगलयाये नमः ॐ भद्रकाल्ये
 नमः इति नाममंत्रेणाचरेत् ॥ तत आधुष्य धृत्वेत्यर्च्य ॐ राधस्योषमोदितम् इदं देहि राधे धृत्वे
 स्वर्ज्जै आया विंशतां नुमासु ५० इति मंत्रं पठेत् एषां समनतरोक्तमातृकाणां वक्ष्यमाणानां च स्थाप
 नं च हस्तमात्रपरिमितायां हस्तमात्रोच्छ्रितायां वेदां कुमुमकोष्ठा निरुत्थात च कर्तव्यम् जयाच वि

जयाचैवसीमतेचसुरवावहा प्राशनेचसमाशीर्णाचूडभद्रासुभद्रिका व्रतबंधेनुज्ञातव्याइश्वरिसु
वनेश्वरी विवाहेषुचकृतव्यासुभद्रासर्वतोमुखी गृहकार्येष्वतिष्ठायानांेन्द्रपद्मवासिनी जातिक
र्माणिशिष्टेअजयालीलाप्रकीर्तिता तदुपरिपंचसप्तवावसोधारकर्तव्यानन्यत्रस्थणिकेचिदूदंति
इतिधृतमातृकादिसकलमातृकाणांस्थापनपूजनप्रकारः॥ ॥ श्रीराम॥ ॥ अथाभ्युदयिक
आहुप्रयोगः तत्रदक्षिणोनगरक्रमेणद्वादशस्थानेषुप्रत्येकमासादितद्रव्यंज्वलितवदीपंदेश
मागतचम्य ग्राह्युरधुदङ्कुरोवोषोपविशोव सत्येनसर्वकर्मकनव्य
अजयएवकुशाः तिलकार्येयवाःकर्तव्य ततः ॐ आप विभःप्रविभोवारधर्गस्थानतो

प्रतिष्ठा

॥५४॥

पिवा यस्मिरेषुंडरीकाक्षमवाद्याभ्यतः श्रुचिः ॐ पुंडरीकाक्षः पुनास्ति आर्द्रा च द्रव्याणि
सिंचेत् कुशादकेन ततः कुशयवजलान्यादाय ॐ अद्यामुक्कगोत्राणां मातृपितामहिमपिता
महीनाममुक्कामुक्कदेवीनां दीप्तिरुर्वीनां तथा मुक्कगोत्राणां पितृपितामहमपितामहानाममु
क्कामुक्कशर्माणां दीप्तिरुर्वीनां तथा मुक्कगोत्राणां मातामहममातामहद्वयमातामहानाम
मुक्कामुक्कशर्माणां दीप्तिरुर्वीनां अमुक्कगोत्रस्यामुक्कस्य कर्णव्यामुक्कमर्निमित्तकमाभ्युदयि
कश्चाद्वमहं करिष्ये इति संकल्पयेत् ततो गायत्रीं विजपित्वा ॐ देवताभ्यः पितृभ्यश्च महाया
गिन्या एव च नमः स्वाहायै स्वधाये नित्यमेव नमो नमः इति विजपेत् ततः ॐ अद्यामुक्कगोत्रा

॥५४॥

सं. आ. द.

गांमातृपितामहीप्रपितामहीनाममुकाममुकदेवीनांनंदीसुरवीनामाभ्युदधिकआहुसंधि
नोविश्वेदेवाइदमासनंवनमः इति कुशत्रयकृपसथमासनंदक्षिणार्ध्यारभ्योऽस्तुजन् एवंप
थोत्तरं ॥ ॐ अद्यामुकगोत्राणांयितृपितामहप्रपितामहानाममुकामुकशर्मणानांदीसुरवानां
आभ्युदधिकआहुसंधिनोविश्वेदेवाइदमासनंवनमः ॥ ॐ अद्यामुकगोत्राणांमातामहप्र
मातामहइदमातामहानाममुकामुकशर्मणानांदीसुरवानामाभ्युदधिकआहुसंधिनोविश्व
देवाइदमासनंवनमः ॥ ॐ अद्यामुकगोत्रेमातरमुकदेविनांदीसुरविआभ्युदधिकआहुइदमा
सनंवनमः एवंपितामहीप्रपितामहीभ्यामासनंदद्यात् ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकशर्मनना

दीप्तुवधुदधिकआहूदमासनतेनमः॥ एवंयितामहप्रपितामहयोरपि॥ ॐ आद्यामुक्तात्रमा
 तामहाः मुक्ताशम्भान्नादीमुखाश्च्युदयिकआहूदमासनतेनमः॥ एवंप्रमातामहदृष्टममातामह
 योरपि॥ ततश्चावाहनम्॥ ॐ विश्वानंदवानहमावाहविष्येइत्युक्ता॥ विश्वदेवासः आगत
 मृगुतामः इमं ठं हवम्॥ एदम्बुर्हिनिर्वीदत॥ उपयामगृहीतोमिश्रिभ्यस्त्वादेषेभ्यः एष
 नेयानिर्दिभ्यैभ्यस्त्वादेषेभ्यः॥ ७३४॥ इत्यावाह्य॥ यवोमिथवथास्मदुषोयवयारतीद्विवस्वा
 न्नारिप्तायस्वापृथिव्यैस्वाशुच्येनाम्बुकाः पितृवर्दनाः पितृवर्दनमसि॥ २४॥ इतिदेवपात्रेय
 वान्रविकीर्य॥ विश्वदेवासः आगतशृणुतामः इमं ठं हवम्॥ एदम्बुर्हिनिर्वीदत॥ उपयाम

गृहीतोऽसिद्धिश्चैभ्यस्त्वादुर्वैभ्यः ॥ रायतेयोनिर्दिष्टैभ्यस्त्वादुर्वैभ्यः ॥ ३४ ॥ येऽन्यन्तरिक्षेय
ऽप्रयविष्टा ॥ येऽअग्निजिह्वाऽऽगवायजन्तः आसद्यास्मिन्बुद्धिषिमादयद्भूम् ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥
आगच्छन्तुमह्यभागाविश्वेदेवामहाबलाः ॥ येयत्रयोजिताः आहुसायधानाभवन्तु इतिपठेत् ॥
ॐ नारादमुगवान्पितृनुहमावान् विश्वेदुत्युक्ता ॥ ॐ उशनस्त्थानिधीमद्दशान्तःसमिधीमाहि ॥
उशनश्शतः आवहत्पितृनुहविषुः अत्तवे ॥ २९ ॥ ३० ॥ इतिपितृनावाद्या ॥ ॐ अयहताऽअसुरा
रक्षांश्चसिधेदिषदः ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ इतिमात्रादिपात्रेयवाञ्छिकार्य्य ॥ ॐ आपेनुनःपितरःसोम्यासो
प्रिधानाःपुथिभिर्दुवयानैः ॥ आसिन्त्यनेस्वधयामदुन्नाधिभुवन्तुवन्त्यस्मान् ॥ ३३ ॥ ३४ ॥

इतिपठित्वा ॥ ततोऽर्धकराणं ॥ तत्रदेवपूर्वकसद्वर्धपात्रेषुपवित्राणिकृत्वा ॥ ॐ शब्नादु
 वीरभिल्लयः आपाभयन्तुपीतये ॥ शंयोरभित्वधनुनः ॥ ३६ ॥ इतिदेवार्धपात्रजलक्षिपत् ॥
 ततोदेवार्धपात्रेषु ॥ ॐ यवौसिधुवधस्मद्वेषोयवयारतीर्द्विवत्त्वानरिक्षायत्वापृथित्वैत्वाशु
 न्धन्ताधुकाः पितुषर्दनाः पितृषर्दनमसि ॥ ५ ॥ २६ ॥ मात्रादिपात्रेषु ॥ ॐ यवोसिसोमदेवत्या
 गोसवोर्देवनिर्मितः यत्नमद्भिः पृक्तः सुष्ठुः न्नादीसुखाद्योक्तानयीणाद्भिः स्वाहेतिमन्त्रेणयवा
 नक्षिपत् ॥ ततः प्रत्येकं गंधपुष्पैर्नूण्याक्षिपत् ॥ ततः यथामर्दवपात्रवामहस्तैकृत्वा ॥ तत्रस्थप
 यित्रंभोजनपात्रनिधायतदुपरिकिञ्चिदुदकांतरं दत्वा ॥ ॐ यादित्वा आपः ययसां सवभूषा

आंतरिक्षाऽऽतपार्थिवीर्थादिरण्यवर्णाचमित्रास्तान्त्रायः शिवाः स्रग्भ्योनाः सुहृत्वाभगन्धित
पठित्वा ॥ कुशत्रयधजलान्वादाय ॥ ॐ अद्यामुकगोत्राणां मातृपितामहोपशितामहानामभुक्वा
मुकदेवीनां नदीसुखीनां आभ्युदधिक आह्वसंधिना विषदेवा एष वेदस्तादर्थो नमः ॥ एषमयपित्रादि
आह्वदेवभ्यो मातामहादिदेवभ्यश्च हस्तार्घ्यदद्यात् ॥ ततो मातुर्दमादाय ॥ दूर्ध्ववत्कृत्वा ॥ ॐ यादि
व्या इत्यादिपठित्वा ॥ कुशादीन्यादाय ॥ ॐ अद्यामुकगोत्रभातरमुकदर्षिनां दीप्तुषि आभ्युदधिक आ
ह्वराषते हस्तार्थो नमः ॥ एवं पितामहोपशितामहोर्घ्यदद्यात् ॥ ततः पित्राद्यर्घपात्रमादाय ॥ सर्वपूर्व
त्कृत्वा ॥ कुशादीन्यादाय ॥ ॐ अद्यामुकगोत्रपितृमुकशर्मिन्नां दीप्तुषाभ्युदधिक आह्वराषते हस्ता

र्दो नमः ॥ एवमेव पिता महादिपंचभ्यो हस्ता र्धदात् ॥ ततो अग्रशिष्टलवविश्रुतं प्रथमं देवं दे-
 वात्रमादाय ॥ ॐ विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्यान्नमसीति देवासनं दक्षिणभागे उत्तरं स्थापयेत् ॥ एवमपरद-
 वार्धपात्रद्वयं तदासनं दक्षिणभागे उत्तरं स्थापयेत् ॥ ततः पिता महाग्रपिता महापात्रद्वयस्थितं पवि-
 त्रादिमात्रार्धपात्रं निधाय ॥ मात्रार्धपात्रं पितामहार्धपात्रोपरि रत्नपात्रं पितामहार्धपात्रोपरि श्रुत्यादि
 णा करेण दाया ॥ ॐ मातृभ्यः स्यान्नमसीति मात्रासनं वामभागे श्रुज्जिह्वयात् ॥ एवमेव पितामहार्धपा-
 त्राणां मिलनं कृत्वा पित्रासनं वामभागे ॥ ॐ पितृभ्यः स्यान्नमसीति पार्श्वपात्राणि श्रुज्जिह्वयात् ॥ एवम-
 वमातामहार्धपात्राणां मिलनं कृत्वा ॥ मातामहासनं वामभागे ॥ ॐ मातामहं नमामः ॥ ॐ नमः

तामहोयः॥स्थानमसीतिसृञ्जिकुर्यात्॥ततोऽपिधादिदानंरत्नक्रमः॥ॐअद्यामुकगोत्राणामातृप
तामहोपितामहानाममुकायुकीदेशानांदीपुस्वीनामाभ्युदयिकनाह्वरायंविनोविधेदेवरातानि
गंधपुष्पद्रूपदीपतांबूलयसोपवीतवासांसितेनमः॥एवंपित्नादिदेयभ्यामातामहोदिदेयभ्यश्चदद्या
त्॥ॐअद्यामुकगोत्रमातरमुकदयिनांदीपुस्वीन्याभ्युदयिकनाह्वरायंविनोविधेदेवरातानि
लसिंदूरासांसितेनमः॥एवंपितामहमापितामहभ्यामापिंयादिदानम्॥ततः॥ॐअद्यामुकगो
त्रापितरमुकशर्मन्नांदीपुस्वीन्याभ्युदयिकनाह्वरायंविनोविधेदेवरातानि
नमः॥एवंपितामहादिपंचभ्यापिंयादिदानम्॥ततोऽपिजलनसर्वासिनांनिर्भोजनप्रभसांदितानिदत्तु

कृष्णहव्यमिदं रक्षमदीयमिति पठित्वा ॥ ॐ इदमन्नमित्यन्ये ॥ ॐ इमा आ प इति जले ॥ ॐ इदं
माज्यमिति घृतं ॥ ॐ इदं हवि रिति पुनरन्ये ॥ इति दक्षिणां शुभमारब्ध ॥ ॐ यवो सि य यथा स्मद्
धो य यथारातीर्द्विवत्पान्तरिक्षाय स्वापुथि ध्येत्वा शुभ्यन्तां ह्युक्ताः पितृष्वदनाः पितृष्वदनमग्नि ॥
२६ ॥ इति यवान् विकीर्त्य कुशादीन्वादाय ॥ ॐ अद्या मुक्तां त्राणां मातृपितामही प्रपितामही
नाम मुक्ता मुक्ते धीनां दीप्तु र्वीनामाभ्युदयिक आहूय सं धिनो विधे दद्याद्दमन्न सोपकरणं वा
नमः ॥ यदैकमेव पात्रं भवति तदा वामेन पाणिना पात्रमथ जन्ने इदं विष्णुरित्यादि पठित्वा ॥
यवप्रक्षेपयंतं कृत्वा ॥ कुशादीन्वादाय ॥ पित्रा ह्यहो रे वन पित्रा दिदधेभ्यो ज्यन्नमुत्सृजन् ॥ ए

वमेवमातामहादिदेव्यः भिन्नभिन्नपात्रपक्षे ॥ ॐ वृषिर्वितृपात्रमित्यादीनां सर्वेषामाहतिः
 ॥ ततोऽसातृपात्रमुत्तानाभ्यामेव कराभ्यास्पृष्ट्वा ॥ ॐ वृषिर्वितृपात्रमित्यादि ॥ इदं विष्णुरिति यद्वि
 त्वा ॥ ॐ कृष्णकव्यमिदं क्षमदीपं ॥ ॐ इदमन्नमित्यन्ये ॥ ॐ इमाश्चापदन्ति जले ॥ ॐ इदमा
 न्नमिति धृतं ॥ ॐ इदं हवि रिति पुनरन्वेदक्षिणं करं गुष्ठमारोप्य ॥ ॐ अपहृतासुराक्षीं धंसि
 सिर्वेदेषदइत्यन्नापारयवान्विकीर्य ॥ ॐ अद्यामुक्तां भ्रमातरमुदेविनां दोषुरथाभ्यद
 शिकन्ना इदमन्नसोपकरणं तेनमः ॥ एवं पात्रालं भनदिकं कृत्वा ॥ प्रत्येकं पितामहोद्गपिता
 महीभ्यामपि दद्यात् ॥ एवं पितृपात्रमालम्ब्य ॥ ॐ वृषिर्वितृपात्रमित्यादि पठित्वा ॥ पूर्ववत्सर्वं

कृत्वा॥ॐ अद्यामुक्तोन्नपितरसुकशर्मन्नादीसुखाभ्युदधिकश्राद्धदमन्मर्षीधकरांतेन
मः॥ इतिपित्रेन्नमुत्सृजेत्॥ एवंपितामहादिभ्यः पंचभ्यापित्रत्येकमभ्यमुत्सृजेत्॥ ततः प्राज
पतिः ॐ अन्नहानं क्रियाहीनं विधिहीनं च यद्वैत्त॥ तत्तत्तर्पमा छिद्रमास्त्वितिजपेत्॥ दमेधूपवि
श्या॥ गायत्रीं विजपित्वा॥ ॐ मधुमधुमाध्वितिजपेत्॥ मधुदातोऽकृताग्रमेमधुक्षरान्निसिन्ध
वः॥ मा ध्वीर्नः सुखावधितिः॥ १३।२७॥ मधुनक्तुमुतर्षसां मधुमुत्साधिवृद्धं रजः॥ मधुद्वारे
स्तुनः पिता॥ १३।२८॥ मधुमानोपनस्यति मधुमां॥ १३।२९॥ मधुगोपमवपुनः॥
१३।२९॥ इत्यादिकंच पठित्वा॥ अन्नानां पितृ तृभूतान्॥ उदरताम पर इत्यादि नृजपेत्॥ अन्ना

प्रतिष्ठा

॥ ६० ॥

नितुपुरुषमुक्तादीनिपवित्राणिजपेत् ॥ ततः प्रागग्रकुशत्रयभूमावास्तीर्या ॥ जलेनप्रोक्ष्य ॥
जलप्रोक्षितसयवधृतमन्त्रकुशादिना ॥ ॐ अन्नमिदग्धायेजीवायप्रदग्धाः कुलेमम ॥ भूमौद
मेनतृध्यतृप्तायांनुयसांगतिमितिमंत्रेणकुशोपरिविकिरेत् ॥ ततश्चाचम्यहरिंस्थूत्वागायत्रीं
त्रिजपेत् ॥ चतुरन्त्रापिण्डयोग्यांभूमिपरिक्त्य ॥ उत्तरोत्तरक्रमेणस्थानत्रयेप्रोदेशमात्रपरि
माद्य ॥ ततः प्रागग्ररेखादूर्ध्वपिजुलीमूलन ॥ ॐ अर्पहताः अमुगुरक्षाः ॐ सिद्धिदुषदः ॥ २६ ॥
इतिकुर्यात् ॥ ततः प्रत्येकं रेखात्रयोपरि ॥ यक्षुपाणिप्रतिपुञ्ज्यमानाः अमुराः सन्तः स्वधया
चरन्ति ॥ परापुरोनिपुरोचमरन्त्यग्निं ॥ शोकात्पाण्डवात्पुत्रान् ॥ २७ ॥ इतिमंत्रेणागारान्वा

संप्रह
नंदीया

॥ ६० ॥

मयेत् ॥ तदुपरि प्रत्येकं कुशत्रयमास्तीर्य ॥ ॐ देवताभ्यः पितृभ्यश्च महायोगिभ्य एव च ॥ नमः
स्वाहाये स्वधाये नित्यमेव नमो नमः ॥ इति त्रिजं पित्वा ॥ प्रत्येकमवनेजनं दद्यात् ॥ तत्रक्रमः ॥ य
वज्रलगंधपुष्पैर्नवपात्राणि पूरयित्वा पात्रमेकवामकरे कृत्वा ॥ कुशादीन्वादाय ॥ ॐ अद्यानु
क्वगोत्रमातरमुक्कदेविनादीमुखिभ्योऽभ्युदधिकश्चाहो पिङ्गलास्थानेऽवने निश्च्यते नमः ॥ इति सर्व
दक्षिणा कुशत्रयमूलमात्रेऽवनेजनं दद्यात् ॥ किञ्चिच्चलमवशेषयेत् ॥ एवमेव पात्रांतरमादाय
॥ तत्कुशमध्यपितामहं तत्कुशत्रयार्धं प्रपितामह्यैऽभ्युनेजनं दद्यात् ॥ ततश्चापरमात्रमादाय
॥ कुशादीन्वादाय ॥ ॐ अद्यानु क्वगोत्रपितरमुक्कशर्मन्नादीमुखिभ्योऽभ्युदधिकश्चाहो पिङ्गलास्थाने

वनेनिक्ष्वतेनमः॥ इति मध्यास्थितकुशत्रयमूलोपित्रेऽवनेजनं दधात् ॥ एवं गकुशत्रयमध्या-
 त्रयोऽपितामहप्रपितामहयोरवनेजनं दधात् ॥ ततः सप्तमपात्रमादाय कुशादींश्चादाय ॥ ॐ

त्राद्यामुकगोत्रमातामहासुकर्मन्नादीमुख्याभ्युदयिकआहुपिण्डस्थानेऽत्रावनेनिक्ष्वतेनमः॥
 इत्यपरकुशत्रयमूलमातामहायावनेजनं दधात् ॥ एवं प्रमातामहद्विप्रमातामहयोरपि ॥ त
 तोयवदधिवदरधृतमिआन्नवपिण्डानभिर्मायि ॥ एकंपिण्डं कुशादींश्चादाय ॥ ॐ अद्यामु
 कगोत्रमातरमुखदोषिनादीमुखिआभ्युदयिकआहुएषपिण्डस्तेनम इति तदवनेजनस्थाने
 पिण्डं दधात् ॥ एवमेव पितामहापितामहभ्यां स्थीयस्थीयावनेजनस्थाने पिण्डं दधात् ॥

ततश्चतुर्थपिण्डमादाय॥ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकशर्मन्नादीमुखाभ्युदधिकत्राहूषते
पिंडानमः॥ इत्यवनेजनस्थानेपित्रेपिण्डदद्यात्॥ एवमेवपितामहादिपंचभ्यस्ततदवनेजन
स्थानेषुप्रत्येकंपचपिण्डाब्दद्यात्॥ ततोदमेमूलंकरंभोक्ष्याचम्यह्रिंग्रभूत्वा॥ॐ अत्रमातरो
मादयव्ययथाभागमावृषायध्वम् २।३१॥ इतिपठित्वा॥ उदङ्मुखीभूयशवासनियम्यतेनैव
यथापरावर्तयन्॥ॐ अर्भमिदमातरोयथाभागमावृषायिषन् २।३१॥ इतिजपेत्॥ एवम
अपितरोमादयध्वयथाभागमावृषायध्वम् २।३१॥ मितिजत्वा॥ उदङ्मुखीभूयश्चासंनियम्य
तेनैवयथासुरंपरावर्तयन्॥ॐ अर्भमिदमातरोयथाभागमावृषायिषन् २।३१॥ इतिजपेत्

प्रतिष्ठा

॥ ६२ ॥

एवमेवमातामहादियक्षेमं न जपः ॥ ततोऽयमेजनावशिष्टजलेन प्रत्यवनेजनं दधात् ॥ तत्र क्रमः
॥ ॐ अद्यासुकगोत्रेमातरसुकदेविनांदीसुरव्याभ्युदधिकआहुपिण्डेप्रत्यवनेनिक्ष्वतेनमः ॥ इति
तसिण्डोपरिदधात् ॥ एवंयितामहामपितामहीभ्यां तथा ॥ ॐ अद्यासुकगोत्रपितरसुकशर्म
नांदीसुरवाभ्युदधिकआहुपिण्डेऽत्रप्रत्यवनेनिक्ष्वतेनमः ॥ इतिपिण्डोपरिप्रत्यवनेजनं दधा
त् ॥ एवमेव तत्सिण्डोपरिपितामहादियंचभ्योदधात् ॥ ततोनीर्षीविश्वं अस्याचम्यहुरिस्मत्स
॥ सत्रा एवादाय ॥ ॐ नमोवोमातरोस्माद्युनमोवोमातरः शोषाय नमोवोमातरोजीवाय नमो
वोमातरः स्वधाये नमोवोमातरोधोराय नमोवोमातरोमन्यवे नमोवोमातरोरुहान्मोमा

संग्रहः
नादीश्रीः

॥ ६३ ॥

तरोदससतोषोमातरोदधाएतद्दोमातरः ॥ २॥ ३२ इति मातृगां पिण्डव्योपरिसूत्रं दद्यात् ॥ ॐ नमो वः पि
तरोरसाय नमो वः पितरः शोषाय नमो वः पितरो जीवाय नमो वः पितरः स्वधायै नमो वः पितरो योगाय न
मो वः पितरोऽमृत्युने नमो वः पितरः नमो योगेश्वराय नमः पितरो दत्तसुतौ वः पितरो देवा एतद्वः पितरो व
सुः ॥ ३२ ॥ इत्यनेन पिनादि पिण्डवद्वापरिप्रत्येकं सूत्रं दद्यात् ॥ ततः कुशत्रयध्वजलान्वादाया ॥ ॐ
अद्यामुकगोत्रेमातरसुकदविनादीसुखिअशुदयिकश्राद्धे पिण्डे एतनेवासो नमः ॥ इति सूत्रमुत्त
मे ॥ एवमेव पितामहीत्रापितामहीभ्याम् ॥ ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकशर्मन्नादीसुखिअशुदयिकश्रा
द्धे पिण्डे एतनेवासो नमः ॥ एवं पितामहादिपंचभ्यः सूत्रं दद्यात् ॥ ततो गंधपुष्पधूपदीपतांबूलादिभिः

प्रत्येकं पितृमम्यन्त्ये ॥ ॐ मुं शिवाच्चापः संस्विति जलं ॥ ॐ सौमनस्यमास्त्विति पुष्यं ॥ ॐ अक्षतां
 चारिष्टुमस्त्विति तंडुलान् प्रत्येकं पात्रेषु निक्षिप्य ॥ कुशादीन्यादाय ॥ ॐ अद्यामुकगोत्रामाताः मुक
 देवीनां दीमुखी आभ्युदयिक आहूतैस्तैस्तदन्वयानां दिभिः प्रीयतामित्यक्षय्योदकमुत्सृजेत् ॥ एवं पि
 तामत्याः प्रपितामत्याश्चाक्षय्योदकं दद्यात् ॥ तथा त्वमुकगोत्रः पिताः मुकशर्मानां दीमुख्याभ्युद
 यिक आहूतैस्तैस्तदन्वयानां दिभिः प्रीयतामिति पित्रे एवं पितामहादिपंचभ्योऽक्षय्योदकं दद्यात् ततः
 ॐ अद्यो रामातरः संस्विति मातृपितृद्वयं परिपूर्वायां जलधारं दद्यात् ॥ ॐ अद्यो राः पितरः संस्विति
 पित्रादिपितृद्वयं परिजलधारं दद्यात् ॥ ततः ॐ गोत्रं नो वर्धतां दातारो नो भिषद्धन्ता वेदः सान्नि

रैवच॥ अक्षचनोमाव्यगमदुदयंचनोस्तिनि॥ अक्षचनोबहुभवेदतिथीश्चलभेमहिषावितारश्चनः
संभुमाचथाचिषाकंचन॥ एताः सत्याश्रयः संतु इत्याशः आशयेत्॥ ततः सपवित्रकुशत्रयाणि॥ प्र
त्येकं भात्रादिपिण्डत्रये मातामहादिपिण्डत्रये च धृत्वा॥ ॐ ऊर्जं बहूनीरमुत धृतं पयः कीलालपरिस्तु
तम्॥ स्वधास्यतुर्पयतमेमातृः २३४ इति मात्रादिपिण्डोपरि जलधारां दद्यात्॥ ततस्सथैव॥ ॐ ऊर्जं
बहूनीरित्यादिपण्डित्वा पित्रादिपिण्डषट्कोपरि जलधारां दद्यात्॥ ऊर्जं बहूनीरमुत द्धुतमपयः कीलाल
म्यारिस्तुतम्॥ स्वधास्यतुर्पयतमेपितृन् २३४॥ ततः पिण्डानामायत्याप्यपिण्डाधारकुशानुत्सुकं च
बन्धोक्षयेत्॥ अर्घ्यपात्राण्युतानि कृत्य दक्षिणां दद्यात्॥ दक्षिणाद्रव्यं फलमूले फलमूलं वा प्रत्येकं॥

तत्रक्रमः ॥ॐ अद्यामुकगोत्राणामातृपितामहोत्रपितामहोनाममुकमुकदेवीनानादीसुरवीनामा
 भ्युदधिकआह्रसंबंधिनांविशेषादेवानांकृततदाभ्युदधिकआह्रमतिष्ठार्थमिदमुवर्णमग्निदेवतमि
 मेफलमूलचवनस्यतिदेवतयथाभामगोत्रायब्राह्मणायदक्षिणांदातुमहमुत्तुजे॥ एवंपित्रादिआ
 ह्रसंबंधिविशेषदेवआह्रदक्षिणांमातामहादिआह्रसंबन्धिविशेषदेवआह्रदक्षिणांचरद्यात्॥ॐअ
 द्यामुकगोत्रायासागुरमुकदेव्यानदीसुरव्याःकृतैतदाभ्युदधिकआह्रमतिष्ठार्थमिदंस्फुरणमग्नि
 देवतमिमैफलमूलचवनस्यतिदेवतइत्यादि॥ एवंपितामहोत्रपितामत्वोरपि॥ॐअद्यामुकगोत्र
 स्यपितुरमुकशर्मणोनादीसुरवस्यकृतैतदाभ्युदधिकआह्रमतिष्ठार्थमिदंफलमूलचवनस्यतिदेवतइ

त्यादि॥ एवं पितामहादिआहुदक्षिणां दद्यात् ॥ वाजं वाजं धत्तवाजिनो नोधनेषु विद्याः ॥ अमृताः
ऋतज्ञाः ॥ अरुचमश्वः पिबतमादयेदं नृसायानपुथिभिर्द्वयानैः ॥ १६ ॥ वाजं वाजइत्यादि-
नामात्रादिविराजन्म् ॥ ॐ विश्वे देवाः प्रीयतामिति देवविमर्जनम् ॥ ततो देवताभ्य इति विजयः
॥ दीपनिर्वापणं ॥ आचमनं ॥ प्रमादात्पाठः ॥ आहुयि वस्तब्राह्मणा यदद्यात् ॥ इत्याभ्युदधिक
आहुपद्भितिसमाप्ता ॥ ॥ अथ संक्षिप्तनादी आहुयारंभः ॥ आचम्य प्राणानायम्य ॥ कर्त्त
व्येऽस्मिन्पूर्वसंकल्पिते कर्म्मणि सांक्रियिकनादी आहुमहं करिष्ये ॥ एतच्छ्राद्धीयाग्रभागक
लपुथाय यज्ञेश्वराय विष्णवे नमः ॥ यज्ञेश्वराहो व्यसमस्तकव्यमुत्का व्ययास्माहरिरिश्वरा

त्रा॥ तत्तन्निधानदयंमिसद्यः॥ रक्षांस्थशेषान्यसुराश्चसर्वे॥ सत्यवत्समंरक्षाविश्वेदेवाः नं-
दीसुरवाः॥ ॐ भूर्भुवःस्वः इदं पादं पादावनेजनं॥ पादप्रक्षालनं दृष्टिः॥ त्र्यमुक्तगोत्राः प्रातृपि
तामहीयपितामरघः नंदीसुरव्यः ॐ भूर्भुवःस्वः इदं पादं पादावनेजनं॥ पादप्रक्षालनं दृष्टिः॥
त्र्यमुक्तगोत्राः पितृपितामहप्रपितामहाः नंदीसुरवाः ॐ भूर्भुवःस्वः इदं पादं पादावनेजनं पादप्रक्षाल-
नं दृष्टिः॥ द्वितीयगोत्राः मातामहप्रमातामहद्विप्रमातामहाः सपत्निकाः नंदीसुरवाः ॐ भूर्-
भुवःस्वः इदं पादं पादावनेजनं पादप्रक्षालनं दृष्टिः॥ सत्यवत्समंरक्षणाविश्वेषां देवानां
दीसुरवानां ॐ भूर्भुवःस्वः इदं मासनं सुरवासनं स्वाहा॥ नंदीश्रीदृष्टिगोत्रियेना॥ तथा त्र्यमु-

तांभवन्तीप्राप्नुवाव॥ अमुकगोत्रामातृपितामहंप्रपितामह्वनादीमुख्यः ॐ भूर्भुवः स्वः इदमा
संनस्वाहानांदीश्राद्धक्षणीक्रियेतांतथाप्राप्नुतांभवन्तीप्राप्नुवानांदीश्राद्धअमुकगोत्राःपितृ
पितामहंप्रपितामहानांदीमुख्यः भूर्भुवः स्वः इदमा० क्षणीक्रियेतां॥ ॐ तथाप्राप्नुतांभवन्ती
प्राप्नुवाव॥ द्वितीय गोत्रामातामहंप्रमातामहृद्धृष्टमातामहाः सपत्नीकानांदीमुख्यः ॐ
भूर्भुवः स्वः इदमा० क्षणीक्रियेतां॥ ॐ तथाप्राप्नुतांभवन्तीप्राप्नुवाव॥ सत्यवसुसंज्ञकेभ्योवि
धेभ्योदेवेभ्यो ॐ भूर्भुवः स्वः ॥ इदंगंधार्चनंस्वाहा॥ संपद्यतां वृद्धिः॥ अमुकगोत्राभ्या
मातृपितामहंप्रपितामहभ्योनदीमुखीभ्यः ॐ भूर्भुवः स्वः इदंगंधार्चनंस्वाहासंपद्यतां

प्रतिष्ठा-

॥६५॥

वृद्धिः॥ अमुकगोत्रेभ्योऽपि तु पितामहप्रपितामहभ्यो नंदीसुरेभ्यः ॐ भूर्भुवः स्वः इदं गंधार्धं च
नं स्वाहा संपद्यतां वृद्धिः॥ द्वितीयोत्रेभ्यः मातामहप्रमातामहद्वयमातामहभ्यः सपत्नीकेभ्यः
नंदीसुरेभ्यः ॐ भूर्भुवः स्वः इदं गंधार्धं च नं स्वाहा संपद्यतां वृद्धिः॥ सत्यवत्संज्ञिका विश्वेदेवा
नंदीसुराः ॐ भूर्भुवः स्वः इदं वसुगमब्राह्मणभोजनपथं तद्वत्स्वामानमन्मसृतं त्वपरा स्वाहा
संपद्यतां वृद्धिः॥ अमुकगोत्रा मातृपितामहीप्रपितामद्याः नंदीसुरभ्यः ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः इदं वसु
गमब्राह्मणभोजनपथं तदस्वमानमन्मसृतं त्वपरा स्वाहा संपद्यतां वृद्धिः॥ अमुकगोत्रा पितृ-
पितामहप्रपितामहानां दीसुराः ॐ भूर्भुवः स्वाहा इदं वसुगमब्राह्मणभोजनपथं तदस्वमानमन्म

संग्रहः
नंदीश्री-

॥६६॥

ममृतरूपेण स्वाहासंपद्यतां वृद्धिः ॥ द्वितीयगोत्रामातामहप्रमातामहदृष्टप्रमातामहाः सपत्नीकाः
नांदीसुरवाः ॥ ॐ भूभुवः स्वः इदं वोयुगमश्वाह्मणभोजनपर्यासं दास्यमानमन्नममृतं रूपेण स्वाहास
पद्यतां वृद्धिः ॥ स्वस्तिनः इन्द्रोऽतिमन्नपरेत ॥ आस्थनांदीश्राद्धस्य फलप्रतिष्ठासिद्धयर्थे सत्यवक्त्र
संज्ञिकेभ्यो विशेषेभ्यो नांदीसुरवेभ्यः अमुकगोत्राभ्यः मातृपितामहीप्रपितामहीभ्यः नां
दीसुरवीभ्यः ॥ अमुकगोत्रेभ्यः पितृपितामहप्रपितामहेभ्यः नांदीसुरवेभ्यः ॥ द्वितीयगोत्रेभ्यः
माताप्रमातामहदृष्टप्रमातामहेभ्यः सपत्नीकेभ्यः ॥ दासां मल्लकथचमूलनिष्क्रयणीं दक्षिणां दत्तुमह-
मुत्सृजे ॥ मातापितामहीचैव तथैव प्रपितामही ॥ पितापितामहश्चैव तथैव प्रपितामहः ॥ माता

प्रतिष्ठा

॥ ६७ ॥

महत्सत्पिताचप्रमाणा महकादयः ॥ एते भवन्तु मे प्रीताः प्रयच्छन्तु च भोगलम् ॥ इडा मग्रेषु
रुद्रांसु निगोः शरयत्तमं हवमानाय साध ॥ स्यान्नः सुसुप्तमयो विजावाग्नेसाते सुमतिर्भूषु
स्मेति वाद्यं इडाममेऽयधियारयारयिन्मात्वा निष्क्रन्धूषचितो नि कारिणः क्षत्रमधसद्यम
मस्तु तुभ्यमुपसुतावर्द्धतांते अतिष्ठतः नादी आर्द्धसंपन्नं सुसंपन्नम् ॥ अस्य नादी आर्द्धस्य क
मंगद्वताः प्रीयताम् ॥ ॥ इति नादी आर्द्धकर्म समाप्तम् ॥ इति श्री राज्ञीय रायपुर निवा
सिना न कचंदात्मज रामलाल पंडित विरचिते मतिष्ठा संप्रहर्षे प्रथमः किरणः समाप्तः ॥ श्री शिवा
यणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥

॥

॥

संपह
नदी

॥ ६७ ॥

इतिनांदीश्वरकर्मसमाप्तम्

अथमंडपमध्यवर्तिवर्दीषुजनप्रांभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ अथ मंडपमध्यवर्तिवेदीनांपूजनं ॥ तत्र प्रथमं सवर्तोभिद्रुमं डलद्वयता
 नांपूजनं तदनंतरं स्मृतिस्थापनं तदनंतरं धातुमंडलद्वयतानांपूजनं तदनंतरं अग्निद्वयता
 धिदेवतासहितग्रहादिपूजनं तदनंतरं योगिनिक्षेत्रपालादिपूजनमिति क्रमं कंचिद्वर्गायति
 यथेतु अग्निस्थापनानंतरं धातुमंडलस्थापितदेवतानांपूजनं तदनंतरं सूर्यादिग्रहपूजनं तदनं
 तं योगिन्यादिपूजनं कृत्वा पश्चात् सवर्तोभिद्रुमं डलस्थापितदेवतानांपूजनं कृत्वा तस्यामिधम
 ध्यवधाप्रधानदेवतापूजनमिति क्रमं श्रूयः अंगदेवतापूजनानंतरं सवर्तप्रधानदेवतायापू
 जनस्य ग्रहसिद्धत्वादिति सुधिभिर्विभाषनीयं आश्वाचार्यस्य कुंडमागस्ततस्तस्मिन् प्राङ्मुख उप

विश्य प्राणानाथस्य देशकालौसंकीर्त्य शिवादिप्रतिष्ठाकर्मोद्भूतेनपरिसमूहनादिश्रमिप्रतिष्ठा
करिष्येइतिसंकल्प्य ततोपथापरिमितेषुवैशेषादिरहितस्थितिंलोकुल्लेखचतुरस्त्राभूमिबु
धैःपरिसमुद्यतांकुशानेशान्यापरित्यज्य गोमयोदकेनोपलिप्य स्केनसुवमूलनवाप्रागग्रया
देशमात्रमुत्तरोत्तरक्रमेणानिरुद्धिरव्य उल्लेखनेक्रमेणैवानामिकांगुष्ठाभ्यामृदसुद्वैत्यजलेनाभ्यु
क्ष्य ततःकांस्यपात्रस्थचन्द्रिनीयकांस्यपात्रेणपिहितंमत्पङ्कुरवमुपसमाधायाग्रिमूढति
मंत्रेणस्थापयेत् ॥ अग्निमूर्ध्नादिवःकृकृत्पतिःपृथिव्याऽत्रयम् ॥ अथाध्वरेतांश्चसिजिन्यति
इन्द्रस्यत्वौजसासादयामि १३।१४ अथप्रसंगात्कुशकाण्डिकापिकथ्यते ॐ मधकर्मव्य

शिवादिप्रतिष्ठांगभूतास्मिन्ब्रह्मकर्म्यणि कृताकृतावेक्षणाद्रूपब्रह्मकर्मकर्ममुममुकगोत्रोत्प-
 न्ममुकशर्मणिं ब्राह्मणमभिश्चन्दनपुष्पाक्षतफलद्रव्यवासोभिर्ब्रह्मत्वेन त्वामहङ्गणे व्रता
 स्मृतिप्रतिवचनं व्रतेन दीक्षामाप्नोति दीक्षयाप्नोति दक्षिणाम् दक्षिणाश्रद्धामाप्नोति श्रद्धा
 यासत्यमाप्यते ॐ यथाविहितं कर्म कुरु यथाज्ञानं करवाणि ततोऽग्रे दक्षिणतः परितर
 णभूमिं परित्यज्य ब्रह्मणे आसनं दत्त्वा तदुपरि प्रागग्रान् कुशानां स्मर्य ब्रह्माणमग्निमदक्षि
 णक्रमेणानीय अत्र त्वमेव ब्रह्मा भवेत्यभिधाय कल्पितासने उपवेशयेन् ततः प्रणीताय त्रपु
 रतः कृत्वा जलेनापूर्य कुशैराच्छाद्य ब्रह्मणो मुखमवलोक्या गेरुजस्तः कुशोपरि निदध्यात् ॥

ततःपरिस्तरणम् बहिषश्चतुर्थागमादाय आग्नेयादीशानांतं ब्रह्मणोऽग्नियथेत नैभत्यादायथा
नं आग्निःप्राणीतापय्यंतं ततोऽनेकतरतःपश्चिमदिशिपवित्रछेदनार्थंकुशत्रयं पवित्रकरणाथंसाग्र
मनतर्भिर्कुशत्रयम् प्रोक्षणीपात्रम् आज्यस्थाली चरुस्थाली संमार्जनकुशत्रयम् उपयमनाथ
वेगीरूपकुशत्रयम् प्रादेशमित्तमग्निस्त्रिभुवः आज्यं षड्यं चाशुतारमुष्टिशतद्वयावच्छिन्न
तंडुलपूणिपात्रपवित्रछेदनकुशानांपूर्वपूर्वादिशिक्रमेणासादनीयम् तस्यामेवादशिअसाधारणव
स्तुन्युपकल्प नि यानि अथकृत्यपवित्रछेदनकुशैःपवित्रेच्छित्वाप्रादेशमितपवित्रकरणं स
पवित्रहस्तेनप्राणीतोदकंनिःप्रोक्षणीपात्रेनिधाय अनामिकागुष्ठाभ्यामुत्तरांगेपवित्रगृहीत्पत्रिक

त्ययनं ततः प्रणीतोदकेन प्रोक्षणी प्रोक्षणां प्रोक्षणी जलनथथासादितवस्तुमेव च अग्निप्राणी तथोमा
 ध्ये प्रोक्षणी पात्रं निधाय आज्यस्थाल्यामाज्यनिहृत्य ततोऽधिद्वयणां ततस्तृणां प्रज्वालयाग्निप्रदक्षि
 णं भ्रासाधित्वा वह्नौ तत्सद्विषयश्च पुनः प्रतपनं कृत्वा संसाजिनं कुशानामग्रे रघामधेर्मध्यमूलेर्मूलं शुक्लम
 माजिनं कृत्वा प्रणीतोदकेनाभ्युक्ष्य पुनः प्रताप्य शुक्लं दक्षिणतो निदध्यात् तत आज्यस्थायै रथतारणां
 तत आज्ये प्रोक्षणी वदुत्पवनं आज्यमग्रे ह्यसत्यपद्रव्यतन्निरसनं पुनः प्रोक्षणादुत्पवनं तत उपयम
 नकुशान्धमहस्ते कृत्वा उचिष्ठं प्रजायति सनमाध्यास्वातूर्णामग्रे धृताक्ताः समिधस्मिन्ः प्रक्षि
 पेत् तत उपविश्य सपवित्रमोक्षालुदकेन मदक्षिणं क्रमणाग्निपथं क्षणं कृत्वा प्राणीनां पत्रपवित्रं नि

धाय पानितदक्षिणजानुः कुशाग्रैणाङ्गद्वयाभ्या रब्धः समिन्ध्यते शोऽङ्गवेणाभ्या हुतिर्गुह्यत नत्राधा
रादारभ्य द्वादशाहुतिषु तप्तदाहृत्य नमस्कृत्य पावस्थितहुतशेषस्य योषाणि पञ्चमक्षयः अथ हस्तः प्र
थममाभ्या हुतिर्दद्यात् ॐ प्रजापतये स्वाहा इदं प्रजापतये नमः इति नमसा ॐ मिद्वयस्वाहा इदमि
न्द्राय इत्याधौ ॐ मग्नये स्वाहा इदमग्नये ॐ सोमाय स्वाहा इदं सोमाय इत्याज्य भागौ ॐ भूः स्वा
हा इदं भूः ॐ भुवः स्वाहा इदं भुवः ॐ स्वः स्वाहा इदं स्वः एतामहाभ्या हृतयः ॐ त्वन्नोऽग्रये वरुणा
स्य पिदानं देवस्य देहोऽग्रये यासि साधुः ॥ यजिष्ठो वह्नितप्तुः शशुचनो विष्वाङ्गो ॐ सिद्धमुमुग्
ऽग्रस्मत्स्वाहा २९।३ इदमग्नीवरुणाभ्या नममः ॐ सस्वन्नोऽग्रये वृषाभे वृते निर्देष्टोऽग्रस्यः

उषसोव्यष्टौः अवेयक्ष्वनोवर्तुणं रराणोब्रीहमृडुर्कठं सुहर्षो न रग्धिस्वाहा २१ इदमग्नीवर्तु
 आयाआग्नेस्थनभिशस्तिथाअसत्यमित्यमयाआसि अयानोयज्ञं वहास्ययानोयेहिभेषजं स्वा
 हा इदमग्नाये ॐ येतेशतवर्तुणं येसहस्रं यज्ञियाः पाशाधिततामहाजः तेभिर्न्नाः अद्यमधितोत
 विष्णुर्विश्वेभ्यश्च्यनुमकतः स्वर्क्षाः स्वाहा इदं सवित्रे विष्णवे विश्वेभ्यो देवभ्यामरुन्धः स्वर्केभ्यः
 ४ ॐ इदं तमं वर्तुणं पाशमूस्मदवो धुमं विमं द्युमं ॐ अथाय ॥ अथाव्ययमादित्यवृत्ततवानागसाः
 आदित्यस्यामस्वाहा २२ इदं वरुणाय ५ इति द्वादशोद्गतयः ॥ अथाग्निप्रोक्षणमंत्रः ॥ ॐ अग्ना
 यः शिवाः शिवतमाः शान्ताः शान्ततमाः तांस्तैर्हवन्तु भेषजम् इत्यनेनाग्निप्रोक्षणम् ॥ ततो गोक्षी

रेगानिवारचरथाप्यदेवतांकंअपयित्वा ततस्तमेवाचार्यकुण्डस्थमग्निं अग्निस्थापनानंतरमेव
अग्निप्रोक्षणापथ्यंतर्कमक्षत्वा वाकुंडमरव्यथा विभज्य प्रागादि कुण्डेषु भूत्वग्निभिः स्वस्वकुण्डे
स्वगृह्योक्तविधिना संस्तुतेषु यथाविभागं संस्थाप्य चतुर्थिका कर्मसमाप्तिं चावद्रक्षणां तस्य य
त्नतः कर्त्तव्यमिति बोध्यम् ॥ ॥ अथ वास्तुरचना पूजा चोच्यते ॥ ॥ एकाशीति पदवास्तुगृ
हकर्मणि सस्यते चतुषष्टिपदे वास्तुप्रसादे दधुभुजा मिति वचनाच्चतुषष्टिपदवास्तुरचना पूजा
प्रकाराणां निरूप्यते तद्यथा प्रासादं मंडपं वा मध्यवर्धा ईशानभागे निर्भगे वा द्विहस्तमेकहस्त
वाचतुरस्वमष्टाष्टकपदं वास्तुमण्डलं मंडान्यनाक्षतैः शालिपिष्टेन वा प्रदक्षिणक्रमेणोत्तरव्य

बहिःपंक्तौ कोणेष्वर्द्धपदाः चतुर्विंशतिरेकपदाः मध्ये चतुष्वर्द्धपदादिक्षु चत्वारश्चतुष्वर्द्ध-
 शेषाश्चोर्द्धपदाः एवं च चत्वारिंशते देवतापदानि तद्विहरक्षौ चरव्यादीनामिति तत्र ब्रह्मा
 णं शिरिणं चादिकृत्वा क्रमेण नाममत्रैरावाहनादिभिः षोडशोपचारेः प्रयुजयेत् तत्र ब्रह्मादिप-
 क्षो नृसिंहपरिचर्याध्यासुक्तः शिरव्यादिपक्षस्तु शिवादिपरिचर्याध्यामिति विवेकः ॥ अथ पूजा
 ॥ तत्पञ्चिमत उपविश्या च म्याद्योत्यादिदेशकालौ स्मृत्या शिवादिप्रतिष्ठाक्रमं गत्स्नानं वा स्तुदेवता
 स्थापनं पूजनं च करिष्ये इति संकल्प्य ततो वास्तुवेदि चतुर्कोणेषु आग्नेयादिशानादिषा प्रदक्षि-
 णाक्रमेण शङ्कुचतुष्टयं रोपयेत् ॥ तत्र मन्त्रः ॥ विशंतु भूतल्लगागलोकपालाश्च सर्वतः ॥ रक्षीयन्तां

मंडपेऽग्निर्धर्मवर्कमार्थमिदमे ॥१॥ अनेनैवमंत्रेण चतुर्धुकोरोषुशंक्रोपणं ग्रामादोपवनतडा
गकूपवापिवास्तुकर्मणि तत्तन्नामातिदिशेत् ततःशंकुनापाश्वरोपणक्रमेण भावभक्तबलिदद्या
त् ॥ तत्रमंत्रः ॥ अग्निभ्यश्चाथसर्वभ्योयेचान्ये तत्समाश्रिताः ॥ तेभ्योबलिप्रयच्छामि युग्यमा
दनमुत्तमम् ॥१॥ नैर्ऋत्याधियतिश्चैव नैर्ऋत्यायेचराक्षसाः ॥ तेभ्योबलिप्रयच्छामि सर्वगुह्यं
तुमात्रितम् ॥२॥ ॐ नमो वायुरक्षभ्योयेचान्ये तत्समाश्रिताः ॥ तेभ्योबलिप्रयच्छामि गुह्यं तु पुण्य
मादनम् ॥३॥ ॐ रुद्रेभ्यश्चैव सर्वभ्योयेचान्ये तत्समाश्रिताः ॥ तेभ्योबलिप्रयच्छामि गुह्यं तु सततो
स्तुतः ॥४॥ ततो बहुपरिकुंकुमादिना सुवर्णरजतादिशलाक्यारत्नेन वा फलपुष्पाभ्यन्यतममनशनव

प्रतिष्ठा-

॥ ६ ॥

संयोगसु
प्रतिष्ठा.

॥ ६ ॥

रिवाः पश्चिमादारभ्य प्रागायताः उदक् सस्थाः समाः आंगुलद्वयांतराः कुर्यात् ॥ ॐ नमो नमः ॥ १
॥ ॐ यशोमये नमः ॥ २ ॥ ॐ कान्ताये नमः ॥ ३ ॥ ॐ सुत्रियाये नमः ॥ ४ ॥ ॐ विलाये नमः ॥ ५ ॥ ॐ शिवा
ये नमः ॥ ६ ॥ ॐ सुभागाये नमः ॥ ७ ॥ ॐ सुमये नमः ॥ ८ ॥ ॐ इडाये नमः ॥ ९ ॥ ततो दक्षिणादारभ्य
उदगायताः आकृसंस्थानवेरवाः कुर्यात् ॥ ॐ धन्याये नमः ॥ १० ॥ ॐ प्रागाये नमः ॥ ११ ॥ ॐ विशाला
ये नमः ॥ १२ ॥ ॐ स्थिराये नमः ॥ १३ ॥ ॐ भद्राये नमः ॥ १४ ॥ ॐ जयाये नमः ॥ १५ ॥ ॐ निषाये नमः ॥ १६ ॥
ॐ विरजाये नमः ॥ १७ ॥ ॐ विमवाये नमः ॥ १८ ॥ एवमेकैश्चतुःषष्टिकोष्टकं मंडलं भवति ॥ तासां रेखा
नां गंधादिना पूजनम् ॥ अथ शिरध्यादिक्रमोऽष्टास्तु मंडलस्य देयतानां पूजनमिदानीं प्रदर्शयेत् ॥

ईशानकोणपदोत्तरार्द्धे वास्तुशिरसि आवाहयामित्वा देवशंकरशिवि स्तुतिं
शुद्धं चतुर्हस्तं शुचिभूतं नैत्रत्रयसमायुक्तं स्वाहोमासाहितं विसुप्तं आगच्छत्वं शिवि च देवक्षेत्रे
स्निग्धमभियोगं भव ॐ नमः शिवायति ॐ नमः शम्भवायति वा आवाहनम् ॥ नमः शम्भवाय च नमः
योगभवाय च नमः शंकराय च नमः स्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥ १६ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः
शिवि नमः आवाहयामि ० शिवि निहागच्छ ह तिस्र ॐ शिवि नमः ॥ १ ॥ तद्गुणैः शिवे देवास्तो दीप्ति
मानैः आवाहयामि यज्जन्यं यादसां मुख्यमायकं कुंभीरथ समाहूतं पाशहस्तं चरप्रदम् ॥ ॐ शन्नो
वातः पवतांश्च शन्नः सप्तगुसूच्यैः ॥ शन्नः कानिकददुवः पञ्जन्योः अभिवर्षतु ॥ ३६ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः

प० जन्ममावाहयामि० प० जन्म्येहागच्छेद्वहतिष्ठ यज्जन्मायनमः॥२॥ तदक्षिणैकपदेवास्तावमिनेने॥ अथ

मं० ३

हयामितन्द्वेभंद्वत्तनयंप्रभुम् मुद्रिकाकंकरौर्धुंकं सविभरामूषितं परदभयद्वत्तनयंप्रभुम्
म्यद्वं॥ ॐ ममार्पणितेवर्षणाञ्छादयामिसोमस्तु राजाभूतेनानुवस्ताम्॥ उरोर्वीथोवक रास्तेकुराणु
जयन्तुस्त्वानुदेवमिदन्तु १६।४८॥ ॐ भूभुवःस्वः जयतमावाहयामि० जयन्तुद्वागच्छेद्वहतिष्ठ जयन्ताय
नमः॥ ३॥ तदक्षिणैकपदेवास्तादक्षिणां संकुलिशायुधमावाहयेत्॥ एहिदेवमहत्वाक्षदेवविगलद्व
ना॥ एणवतेचसर्वशचीन्दयन्दना॥ यज्जहत्संकराध्यक्षासामिन्द्रावाहयाम्यद्वम्॥ ॐ आयासिञ्जे
वसुः उपनः दूहन्तुतः सधुमादस्तुशरः॥ वाद्दधानस्तर्षीर्षीर्धस्यधुर्वीर्धानक्षत्रमभिर्भित्तिपुष्प्यात् २०

॥७॥

४०॥ ॐ भूर्भुवः स्वः इन्द्रमावाहयामि ० इन्द्रहागच्छेह निष्ठ इन्द्राय नमः ॥ ४॥ तद्दक्षिणैकपदे वास्तोर्दक्षि
णपार्श्वौ सूर्यमावाहयेत् ॥ आवाहयामि देवेश भास्करं निगमतेजसं ॥ कर्त्तुं गङ्गाशयपरं कससाश्वत्सस्र
ज्जुकं ॥ द्विमुजं पद्महस्तं च त्रैलोक्यनिभिरापहं ॥ सर्वसौख्यस्य दाता रं कर्त्तुं साक्षिणामि शरम् ॥ आग
च्छ भगवन् सूर्यक्षेत्रे सिन्धुनिधो भव ॥ ॐ ब्रह्महा ३ ॥ असि सूर्य्यवदोदित्यमु ३ ॥ असि महत्सु
तोमिहि मापनस्य तद्वादवमुहा ३ ॥ असि ३३ २८ ॐ भूर्भुवः स्वः सूर्य्यमावाहयामि ० सूर्य्यइहागच्छेह
निष्ठ सूर्य्याय नमः ॥ ५॥ तद्दक्षिणैकपदे वास्तोर्दक्षिणपार्श्वौ सत्यमावाहयेत् ॥ आवाहयामि सत्यं
पुण्यशुक्लमकल्मषं पद्महस्तं महाबाहुं वरदं निमलशुभम् ॥ ज्ञानमुद्राधरं देवचिन्तिनं ब्रह्मैकं बलं आग

च्छेदवसत्यस्वदेवेऽस्मिन्मन्त्रिभवे ॥ ॐ व्रतेन दीक्षामाप्नोति दीक्षयाप्नोति दीक्षिणम् ॥ दक्षि
 णाञ्च द्रुथासूत्यमाप्यते ॥ ११ ॥ ३० ॐ भूर्भुवः स्वः सत्यमावाहयामि ० सत्यद्वागच्छेद्वनितु सत्यधन
 मः ॥ ६ ॥ तद्दक्षिणैकपदेवास्तोर्दक्षिणवाहौ भृशमावाहयेत् आवाहयेथ भृशमादिदवसंचारशीलं भु
 वनत्रयेऽपि एकै न हस्तेन वरप्रदानं दादधानं च परेण तेन ॐ आत्वा द्वापमन्तरभूद्वुवसिष्ठाविचचलिः
 द्विशस्त्रासर्धवाञ्छन्तु मास्व द्वाष्टमधि अशनु ॥ १२ ॥ ११ ॐ भूर्भुवः स्वः भृशमावाहयामि ० भृशद्वागच्छे
 द्वनितु भृशाधनमः ७ ॥ तद्दक्षिणैकपदेवास्तोर्दक्षिणप्रवाहौ आकाशमावाहयेत् आवाहयेत्तमाका
 शं विष्णोः प्रदमनं तं यत्र देवास्तथा यज्ञाः यद्वाः सर्वप्रतिष्ठिताः आगच्छन्तं महाकाशं सर्वेस्मिन्स-

निधोभव ॥ ॐ यावाङ्कुशामधुमत्यपि नानुवृतावती तयायुनामिषिक्षितम् ॥ उपयामर्गहीनोस्यधि
भ्योत्प्रेषतेथोनिष्ठांवीभ्यांत्वा ॥ ७११ ॥ ॐ भूसुवःस्वः आकाशमावाहयामि ० आकाशइहागच्छहति
ष्ठ आकाशायनमः ॥ ८ ॥ तद्दक्षिणपदार्द्धेवास्तोर्दक्षिणप्रवाहौवायुमावाहयेत् आवाहयामिदेवेशमू
तानांदेहधारिणं आगच्छभगवन्वायोक्षेत्रेऽस्मिन्सन्निधोभव ॥ ॐ वायोयेतेमहस्त्रिणोरथासुस्ते
भिरगर्गहि निपुत्वान्सोमयीतये ॥ २७१ ॥ ॐ भूसुवःस्वः वायुमावाहयामि ० वायोइहागच्छहतिष्ठ वा
यवेनमः ॥ ९ ॥ तद्दक्षिणपदार्द्धेवास्तोर्दक्षिणमगिबधूषाणमावाहयेत् आवाहयामिदेवेशपद्म
हस्तंवरप्रदं रक्तवस्त्रपरीधानंविद्युद्गणंमहाबलं आगच्छभगवन्पूषन्क्षेत्रेऽस्मिन्सन्निधोभव ॐ

पूषन्तवप्रतवृधन्नास्तिष्ठेभूकदाचन स्तोतारस्मः इहस्मै॥ ३४॥ ॐ भूर्भुवः स्वः पूषागमावाहया
 मिः पूषन्निद्रागच्छेद्वतिष्ठ पूष्यो नमः ॥ १७॥ तत्पश्चिमैकपदेवास्तोद्दिशि पार्श्वे वितथमावाहयेत् ॥ आ-
 वाहयेत्पार्श्वे वितथपुराणं द्वावापृथिव्यंतरचारिणं च गृहाण पूजां च गणकोदनाख्यां बलिचगृह्णन् भग-
 वन्ममस्ते ॐ तत्सर्वं स्य देवस्य नमः हिलम्बुद्ध्या कर्मोर्धिततुर्लभं सञ्जभारा ॥ यदेदयुः कहरतिः सु-
 धत्स्यादाद्वाद्वात्सस्तनुते सिमस्मै ॥ ३३॥ ॐ भूर्भुवः स्वः वितथमावाहयामि वितथ इहागच्छे-
 द्वतिष्ठ वितथाय नमः ११॥ तत्पश्चिमैकपदेवास्तोद्दिशि पार्श्वे गृहक्षतमावाहयेत् आवाहयामि
 त्वादेव गृहक्षतसमारव्यक पूजां गृहाण देवेश मम स्य नमि करोमव ॐ अक्षन्मीमदन्त्यवप्रियाः

अधूषता॥ अस्तौषतस्यभानवोधिमानविष्ठयामनीयोजान्विन्दतेहरी॥१५॥ ॐ भूर्भुवःस्वः गृहक्षत
मावाहयामि॥ गृहक्षतद्वागच्छहानिष्ठ गृहक्षतायनमः॥१६॥ तस्यश्चिमेकपदेवास्तोदक्षिणारोमे
यममावाहयेत् आवाहयामिदेशदक्षिणादिशिमाश्रितम् महिषेचममाहृतमंजनाद्रिसमम्
भं चित्रगुप्तसहायतदाहृतमुद्रधारिणं सप्तर्षिभिः समायुक्तं धर्मायमप्रवर्तकं लोकस्ययमनाश्र
यकिंकरैःपरिवारितं आगच्छभगवन्धर्मक्षेत्रेस्मिन्सान्निधोभय ॐ यमायत्वाङ्गिरस्यतेयितु
मतेस्वाहा॥ स्वाहायुम्नार्यस्वाहाधर्मैःपित्रे३८॥ ॐ भूर्भुवःस्वः स्वर्धममावाहयामि० यमद्वहच्छ
हानिष्ठ यमायनमः१३ तस्यश्चिमेकपदेवास्तोदक्षिणानैरान्यधर्मावाहयेत् आवाहयामिदे

प्रतिष्ठा

॥१०॥

वेपथ्वद्वादिगानतत्परयीणांगृहीत्वाहस्तेनतद्वादनरतंविभुम् अक्षरोगासंकीर्णनाचागर्ध-
श्चचित्तं गधर्वत्वमिहागच्छपूजेयं प्रतिगृह्यतां ॥ गन्धर्वस्वाधिरावतुः परिदधातु विश्व
स्यारिष्वेयजमानस्यपरिधिरस्यगिरिडः ईदितः ॥ इन्द्रस्ववाहुर्सिदक्षिणोविश्वरस्यारिष्वेय
यजमानस्यपरिधिरस्यगिरिडः ईदितः ॥ मित्रावरुणौत्वात्तरतः परिधत्ताध्रुवेणाविश्वस्या
रिष्वेयजमानस्यपरिधिरस्यगिरिडः ईदितः ॥ ३३ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वर्गन्धर्वदहागच्छहतिष्ठग
न्धर्वायनमः १४ तत्पश्चिमैकपदेवास्तादृशिगजधाधामृगजमावाहयेत् आवाहयाभितंदे
वंभृंगराजं महाबलं षट्पदैः सेव्यमानं चक्रुमुमामोदभरतं आगच्छालिकलत्वाद्दिक्षेत्रिभिन्म

संमह.

प्र० ३

॥१०॥

निधोभव ॐ सैरिवत्त्राकाशागाः सृजयः शयाण्डकसोमैत्राः सरस्वत्यैशारिः पुरुषवाक् श्र्यावि
दोमौमीसादुलोधुकः पृदकुलेमन्धवेसरस्वनेशकः पुरुषवाक् २४।३३ ॐ भूसुवः स्वभृगाराजमा
वाहयामि० भृगाराजइहागच्छेद्वहतिष्ठ भृगाराजायनमः १५ तस्याश्चिमेकपदेवास्तोदक्षिणस्मि
चिमृगमावाहयेत् मृगमावाहयिष्यामिशशांककृतचिन्हकंकषणवर्णं चतुर्व्यादश्वेतोदरविषा
णकं आगच्छभागवन्नागक्षेत्रस्मिन्सन्निधोभव ॐ प्रतद्विष्णुस्तवतर्धय्यगामृगोनर्भीमः
कुचुरोगिरिष्ठाः॥ यस्योरुषुत्रिषुत्रिक्रमणेष्वधिक्षिपन्निभुवननिधिभ्यो॥ ५।२०॥ ॐ भूसुवः
स्वः मृगमावाहयामि० मृगइहागच्छेद्वहतिष्ठ मृगायनमः १६ तस्याश्चिमेऽर्द्धपदेवास्तोः पादयोः

पितृनावाहयेत् पितृनागाहयिष्यामिसोमपाद्यानुक्रमात् पिंक्षाक्षकपिण्डदानहस्तेकुश
 कमंडलुम् दधानाचमितयस्यागिमितयज्ञोपवीतिनः गृह्णानवक्कशरात्रचपितृन्सपूजयास्य
 हम् ॥ उशन्तस्वानिधीमद्वशन्तःसमिधीमहि ॥ उशन्तशतः आवहपितृन्तुर्विवेच्यन्ते १२।७०
 ॐ भूर्भुवः स्वः पितृनावाहयामि० पितृनिर्वाणच्छहतिष्ठ पितृभ्यानिमः ॥ १७ ॥ तदुन्नराहुवास्तोवा
 मस्मिच्चिदौषारिकमावाहयेत् ॥ एतद्दिदेववारिकरक्षायाद्वारागिसर्वाणिचमदिरस्य येष्वव
 लिंवासितदंतकाष्ठगृहाणपूजांभागवन्नमस्ते ॥ ॐ हारो देवीरन्वस्यधिभ्यद्रतादन्तः अन्न ॥
 पुरुष्यचसो धान्नापत्यमाना इत्यपिमन्नशेयं ॥ ॐ आग्रहन्वाह्यागो ब्रह्मवर्चसर्भाजायतामा

राष्ट्रे राजन्यः शूरः इषुध्यातिध्याधीमहाशो जायता न्दोऽद्विधेनुर्वादानुदानाशुः सति सुरस्य
अयो जिष्णुर्युधाः सुभयो युवास्थयजमानस्य द्युरो जायता नि कुमनिकामेनः ॥ पूजन्यो वष
तु फलवत्यानुः औषधयः पञ्चान्ताव्योगक्षेमो नः कल्प्यताम् २२ २२ ॐ भूसुवः स्वर्वा रिकमा
वाहयामि ० दौवारिक इहागच्छेह तिष्ठ दौवारिकाय नमः १८ तदुत्तरैकपदेवास्तोषमिजयाया
मुग्धीवमावाहयेत् आवाहयेत्वाकपिमध्यमुरव्यस्तु वराजमममाडोलसिन् यावा एतु
क्षौदधतं कराभ्यागृहाण पूजां भगवन्नमस्ते ॐ नीलग्रीवाः शितिकण्ठा दिवङ्कुद्राऽप
त्रिताः ॥ तेषां सहस्रयोजने पुत्रन्वा नितन्मासि १६। ५६ ॐ भूसुवः स्वः मुग्धीवमावाहयामि

सुग्रीवदहागच्छेद्वहतिष्ठ सुग्रीवायनमः १८ तदुत्तरैकपदेवास्तोर्वामजानैपुष्यदन्तमावाहयेत्
आवाहयामिदवेशपुष्यदन्तंविनायकं लंबोदरमहाकायागजपञ्चमुजं मिद्विषुद्विसमा
युक्तंमर्वविद्विनाशनं पुष्यदन्तसमायुक्तंयुज्यप्रतिगृह्यताम् ॐ नमोगौणभ्यागणपति
भ्यश्चवेनमोनमोद्धानैभ्योद्धानपातिभ्यश्चवेनमोनमो गृह्येभ्योगृह्यपतिभ्यश्चवेनमोनमोवि
रूपेभ्योविष्वक्पदेभ्यश्चवेनमोनमः १६।२५ ॐ भूभुवःस्वःपुष्यदन्तमावाहयामि० पुष्यदन्तइ
हागच्छेद्वहतिष्ठ पुष्यदन्तायनमः २० तदुत्तरैकपदेवास्तोर्वामगैवरुणमावाहयेत् आवाह
यामिदवेशवरुणजलनायकं कुम्भीरथसमायुक्तंश्वेतादिशिगिरयेपमं पाशहस्तमद्वाबा

दुंयादोगासमन्वितम् आगच्छवरुणात्पाहिमेत्रोसिन्मन्त्रिधोभव ॐ इमंमेवरुगमुधीहव
मुद्याचमृडया त्वामवुत्सुराचके ३११ ॐ भूर्भुवःस्वरुगामावाहयामि० वरुगइहागच्छहति
छ वरुगायनमः ३२ तदुत्तरेकपदेवास्तोषामयान्त्रिः सुरमावाहयेत् असुरत्वमिहागच्छर
क्षोगासमन्वित शक्तिशूलधरोनित्यरक्ताक्षश्चमहाबलः हिरण्यपाशभृद्वपूजांस्वीकृ
रुमेविभो ॐ यमशिवानमृचरासुरादधिमरस्वत्यमुदिंद्रियायः॥ इमन्नठं शुक्रमधुमनु
भिर्दुर्ध० सोमूर्ध० राजानमिहमसयामि ३४ ॐ भूर्भुवःस्वरुमावाहयामि० असुरइहाग
च्छहतिछ असुरायनमः ३२ तदुत्तरेकपदेवास्तोषामयान्त्रिः शेषमावाहयेत् आवाहया-

भिदेवशंपातालतलवासिनं सहस्रशिरसं नागं फणामणिधिराजितं कपूरविशददं वनागरा
 जं मन्दावलं परोपकारनिरतमनंतं विष्णुवाहनं आगच्छ नागराज त्वक्षेत्रे सिंस्मन्निधो भव
 ॐ याऽ इव शोधातु धानां च वाध नुस्यतीरु ॥ ये वा वदेषु शोरेते मयः सूर्येभ्यो नमः ॥ १३ ॥
 ॐ भूर्भुवः स्वः शेषमावाहयामि ० शेषद्वहागच्छ ह्यतिष्ठ शेषाय नमः २३ तदुत्तरैकपदे वास्तो
 र्वासमणिबंधे पापमावाहयेत् आवाहयामितं पापनाम्ना यश्चातिविश्रुतं निर्मासं निघृण
 शक्तिपाशपाणिं मन्दावल आगच्छ भगवन् पापपूजे यत्रातिगृह्यताम् ॥ ॐ एतत्तैकरुद्रावु
 सन्ते न यो गूजुर्न वृत्तोतीर्हि ॥ अथ तत्तदभ्यापिनाकावसः कृत्तिवासाऽ आर्हिर्दं सन्नः

शिवोतीहि ३।६१॥ ॐ भूर्भुवःस्वः पापमावाहयामि ० पापद्रहागच्छेहतिष्ठ पापायनमः २४
तदुत्तरैवायुकोणार्द्धवास्तोर्वाभयवाहोरोगमावाहयेत् आवाहयामितंगंवातादिभिर्गुणा
त्मकं त्रिपादं त्रिशिरं रक्तेन त्रैभ्यस्मविभूषितम् लोकानां चरकरवद्विषलिभिर्द्युतमादकैः पू
जां द्रहागभोरोगक्षेत्रे सिन्धुनिधो भव ॥ ॐ द्रापुः अन्धसस्यते दारिद्र्यनीललोहित आसा
मृजानां मिषां म्यशूनां माधुस्मारेणुः मोचनः किञ्चुनाममत् १६।४७ ॐ भूर्भुवःस्वः रोगमावा
हयामि ० रोगद्रहागच्छेहतिष्ठ रागायनमः २५ तदुत्तरैवायुकोणार्द्धवास्तोर्वाभयवाहयेत्
हिमावाहयेत् ॥ आहिमावाहयिष्यामि त्रैलोक्यान्तरचारिणं शेषकुलसमुद्भूतं लभस्कार्गम

हीष्वरं ॥ आगच्छ नागराज त्वक्षेत्रे सिन्धुनिधो भव ॥ ॐ अद्दिहियोगैः पर्येति वाहुं ज्य
 यो हतिम्य रिवाधमानः ॥ हस्तो विधापुनानि विद्वानुमा नुमा ॐ सुम्य रिपातु रिश्वतः २८
 ५१ ॥ ॐ भूमिवः स्वः अहिमा वाहयामि ॐ अहं दहागच्छ हतिष्व अहये नमः २६ तस्यागे कपदे
 वास्तोर्वा भवाहो मुरथ्यमा वाहयेत् ॥ आवाहयामितं शेषगणानां मुरथ्यनाथकं ॥ जटाजूटय
 रं सोम्य शूलपादुशधारिणं ॥ नमस्तै मुरथ्यदेव शक्षेत्रे सिन्धुनिधो भव ॥ ॐ आपतय धनुस्तु
 ॐ संह आसुरांतं पुधा ॥ निशीथ्य शूलान् मुरवाशिषे नः सुमना भव १६ ॥ १३ ॐ भूमिवः स्वमु
 रथ्यमा वाहयामि ॐ मुरथ्य दहागच्छ हतिष्व मुरथ्याय नमः २७ तस्यागे कपदे वास्तोर्वा भवाहाव

वमस्तदात्मावाहयेत् ॥ आवाहयामिदेशं भस्त्रादं विषयकृपिणं ॥ भिन्नवेषधरं कृष्णं धनुर्वाणा
सिधारिणम् ॥ भिन्नमोहनकशोरं वाहिपिच्छस्त्रलंकृतं ॥ आगच्छ भगवन् यक्षेत्रे सिन्धुसन्निधौ भव
ॐ इमां कद्राचतुर्वर्गे कपुर्दिने क्षुधदरायुग्रभरामहे मूर्ताः ॥ यथा समसं दिपेत् तेषु विधेयुः
ग्रामैः ॥ अस्मिन्ननातुरम् १६।४८ ॐ भूर्भुवः स्वः ॥ भस्त्रात्मावाहयामि ॐ भस्त्रात्मावाहयेत् ॥ गच्छ हतिषु
भस्त्रादाय नमः ॥ १७८ ॥ तस्यागे कपदे वास्तोषामधाहाये वसो ममावाहयेत् ॥ आवाहयामि देशं
शशांकं रजनीपतिं ॥ क्षीरोदधिसमुद्भूतं हरमौलि विराजितं ॥ सुधाकरं द्विजाधारं त्रैलोक्यप्रियक
रं ॥ औषध्याप्यायनकरं सोमकंदपवर्द्धनं ॥ आगच्छ भगवन् सोमक्षेत्रे सिन्धुसन्निधौ भव ॥

ॐ आद्योयस्वसमनुतं विरचतेः सांमुदृणम् भववानस्यसद्गुथे १२।११२ ॐ भूसुवः स्वः
 सोममावाहयामि सोमदुहागच्छेद्वतिष्ठ सोमायनमः ॥१३॥ तस्याकृपदेवास्तोवाभावास्तु
 मावाहयेत् आवाहयेच्चतनांगफणसप्तकसंभृतं आगच्छांगराजत्वक्षेत्रस्मिन्सन्निधाय
 ॐ विष्णोर्नृकवीर्याणि प्रवोच्यः पाथिवानि विमरजांश्च सि यो अस्केमायुतुत्तरे धंस्य
 स्यं विचक्रमाणः त्र्यधो कृणां यो विष्णोर्वत् ॥१४॥ ॐ भूसुवः स्वः सत्यमावाहयामि सप्तदहा
 गच्छेद्वतिष्ठ सप्यायनमः ३०॥ तस्याकृपदेवास्तोवाभावास्तु दिनिमावाहयेत् आवाहयामिता
 देवीमदिति देवमातरं द्विमुजापद्महस्तां च सर्पासिरणमूषितां कश्यपस्य प्रियां भाग्यं सुहपाया

मलोचनाम् आगच्छद्वादिनेत्वादिक्षेत्रे सिन्धुनिधोभव ॐ मिहुः एव्यदितुः एहिकास्याः १९
त॥ मपि वः कामुधरागम्बूयात् ३१२७ ॐ भूमुपः स्वः आदिनिमावाहयामि० आदिनेद्वागच्छ
द्वतिष्ठ आदिनेयनमः ३१॥ तत्प्राकृपदेवास्तोवाभनेत्रेदिनिमावाहयेत्वादिनिमावाहयिष्यामि
देत्यानांचधमातरं शुक्लांगीद्विमुजांचवशूलपादृशधारिणीम् समागच्छदिनेत्वादिक्षेत्रे सिन्धु
सान्निधोभव ॐ आदिनिद्योगदिनेत्वादिनिक्षमादिनिभातासपितासधुनः विश्वदेवाः आदिनि
पथं ज्वजनाः आदिनिज्जातमादिनिज्जनिस्वम् २५१३ ॐ भूमुपः स्वः दिनिमावाहयामि० दि
नेद्वागच्छद्वतिष्ठ दिनेयनमः ३२ पुनरनरीशकाणागतद्वितीयपंक्तिस्थपदद्वयेवास्तोमुपेयम्

पञ्चावाहयेत् आपञ्चावाहयिष्यामि सद्यः परदाः शिवाः आपञ्चावाहो नमनं पवित्रमग
त्रावहाः समागच्छतयूयैव कुम्भस्वरहितान्निभं ॐ आपा निसामयामि वस्तानः कुम्भदिवा
तना मुहुरागानुचक्ष्मं ३६१४ ॐ भृशुवः स्वप्नापञ्चावाहयामि आपइहागच्छ हतिषु अञ्चा
नमः ३३ तद्विशिणोपदहयं वास्तोदृशिग हलोसावित्रमावाहयेत् अत्र आपवत्समावाहयेदित्य
यिकश्चिस्तुलके पाठः आपवत्सत्यमरयद्वाहिकमरकं वरयदं पूजागृहाण देवशकुन हस्तनमो
स्तुते ॐ मार्गे वृत्सोमनेयमस्रुमाचिसूयस्थान् अत्रेत्वां कामयागिरा १२।१५ ॐ भृशुवः स्वः
आपवत्समावाहयामि० आपवत्सइहागच्छ हतिषु आपवत्समयनमः ३४ सावित्रमभिहागच्छ

सर्वध्यातनियारक पूजागृहाण देवेशममभक्तिप्रकल्पितां ॥ ॐ हस्तेऽप्राथायसविताविभ्रद
भ्रिर्दं द्विरग्ययीमि ॥ ज्योतिर्निर्वाध्यपृथिव्याऽप्राथाभेदनुशुभेनच्छन्दसाङ्गिरस्यत् ॥ ११११
ॐ भूर्भुवःस्वः सावित्रमावाहयामि० सावित्रदहागच्छ हतिष्ठ सावित्रायनमः ॥ ३४ ॥ तदक्षिणोपद
चतुष्टयेवास्तोर्दक्षिणहस्तेऽर्घ्यमागमावाहयेत् ॥ अर्घ्यमनकुलमेतदुसंजयासहस्रवदा ॥ गृहा
णोमामयादत्तां पूजां देवनमोस्तुते ॥ ॐ यदुद्यमूरुऽउदितेनागामि त्र्योऽर्घ्यमासुवातिसाविताभगः
३३१० ॐ भूर्भुवःस्वः अर्घ्यमागमावाहयामि अर्घ्यमनिहागच्छ हतिष्ठ ॥ अर्घ्यस्यो नमः ॥ ३५ ॥ त
दक्षिणोपदद्वयेवास्तोर्दक्षिणहस्तेसाविनारमावाहयेत् प्रावाहयेत् सावित्रमंडलमध्यसंस्थसता

श्वबाहनयुतं धृतपंकजत्वं ॥ केयूरकुण्डलविधारकदं हिमौरव्यं पूजां गृहाण पूजां भगवन्ममस्ते ॥ ॐ विश्वानि
 देवमापितुं इति निपासुवा यद्भूतं न्न आस्ति य ॥ ३ ॐ भूर्भुवः स्वः सवितारमावाहयामि सवितरिहाग
 च्छेहतिष्ठ सावित्रे नमः ॥ ३६ ॥ तद्दक्षिणपददयेवास्तर्द्धक्षिणहस्ते सावित्रमावाहयेत् सावित्रस्य मिहागच्छ
 सर्वध्यांत निवारक पूजां गृहाण देवेश मया भक्त्या प्रकल्पितम् ॥ ३७ ॥ हस्तः आयाये सविता विभ्युदभि
 र्दं हि रागयथीम् अग्नेऽज्योतिर्निचा व्यष्टिभ्याः अध्याभरदानुष्टुभे न च्छन्दसा इरस्यत् ११ ११ ३७ भू
 भुवः स्वः सावित्रमावाहयामि सवित्र इहागच्छेहतिष्ठ सावित्राय नमः ॥ ३७ ॥ तस्य ध्यामपद चतुर्केवास्त
 जतरदक्षिणभागे विष्वक्तमावाहयेत् ॥ एधेधेदिदेवभिर्गुणैः सकल्वहं यशमाकृत्स्नमो नुदन्वै ॥ इस्त

द्वयैवैधृतचक्रपद्महागपूजाभगवन्मन्त्रे ॐ विवस्वन्नादित्यैवतेरास्यथिष्ठस्तस्मिन्वात्स्यत्रदस्यै
नरोधर्मसेदधातनूदाशीदादस्यतीक्ष्णाममश्नुतः ॥ पुमानुपुत्रो जायते धिन्वते वस्सधा विश्वाहारपश्ये
धते गृहे न ॥ ५ ॐ भूर्भुवः स्वर्विधस्वतमावाहयामि ॥ विवस्वन्निहागच्छेद्दतिष्ठ विवस्वतेनमः ३८ ॥ तस्य
श्रिमपदेद्वयवास्तोद्वक एतदंशे विवुधाधियमावाहयेत् एतदेतद्विवास्तो विवुधाधियत्वं जादिरुदो
ममरक्षणाया ॥ पराशरोभिश्च विविज्यमानो गृहागपूजाभगवन्मन्त्रे ॥ ॐ सर्वाधिसूस्मिधवाधिसु
पतेवमुदावन् युयोध्यास्मदेषां ॐ सिद्धिश्चक्रमणोस्वाहा ११ १३ ॐ भूर्भुवः स्वः विवुधाधियमावाह
यामि ॥ विवुधाधियद्गगच्छेद्दतिष्ठ विवुधाधियायनमः ३९ ॥ तस्यश्चिमेपदद्वयवास्तोभेददेशजय

भावाहयेत् ॥ आवाहयापितदेवंजयंशिविधारकं ॥ जयत्वंहिममागच्छक्षेत्रसिन्धुनिधोभव ॥
 ॐ आपोदंशुपुननासुपाग्निं स्वर्धामप्याहुजनस्थगोपाम् ॥ भरेषुजां सुक्षितिं सुश्रवसं जयंतु
 न्यामनुभदमसोम ३४२० ॐ भूर्भुवः स्वः जयमावाहया मि ० जयद्द्वागच्छहतिष्ठ जयायनमः ४०
 तदुत्तरपदचतुर्केवास्तोर्जिष्ठरवामभागो मित्रमावाहयेत् ॥ मित्रत्वमेवेदहितमोपशान्त्यै पद्मासनः प
 द्मकरोसि नित्यं ॥ गृहाण यज्ञां द्यूतमोदाकादिं मित्रो नमत्रैर्भगवन्ममस्ते ॥ ॐ मित्रान् ऽ एहि सुमित्र
 धः इन्द्रस्योरुमाविशदक्षिणसुशान्तं ॐ स्यान्तु स्स्योनम् ४१२० ॐ भूर्भुवः स्वः मित्रमावाहया
 मि ० मित्रद्द्वागच्छहतिष्ठ मित्रायनमः ४१ तदुत्तरपदद्वयोवास्तोर्वामहस्ते राजपद्मगमावाहयेत्

भवन्तिमितिप्रत्येकार्चनपक्षमेयं बहुत्वपक्षेतुसाधुभवन्तश्चासतामर्चयिष्यामोभवतइतिवाक्यवदेत् अने
येतिवचनानंतरंपुढ्याभवंत्याचार्यभक्तिवैवाद्योराजप्रियः स्नातकप्रतिसंस्मरणैर्दुयधक्षमाशा
स्तुभस्विजइति सुवर्णमणिभिर्दिव्यैः रचितेदवनिमित्ते ॥ दिव्यसिंहासनविभूतपवित्रप्रसीदमेइतिभवे
णासनउपवेशयेत् ॥ ॐ विष्टरोविष्टरोविष्टरइत्याचार्येणोक्ते ॥ विष्टराः प्रतिगृह्यतामितिथजमानोवदत्
प्रतिगृह्णामइतिप्रतिवचनमुक्त्वा वर्षभोऽस्मिन्समानानसुद्यतामिवसूर्यः इमन्ममभितिष्ठाभियोमां क
श्चाभिदासतीतिभवेणब्राम्हणाः प्रत्येकंविष्टरं गृहीत्वाऽदगयंविष्टरं दक्षिणपादतलेस्थापयेयुः ततः पा
दं ॐ पादपादपादमित्याचार्येणोक्ते पादोदकं तु विभेन्द्रमुवर्णकलशस्थितं ॥ गंधपुष्पाक्षतैर्दुक्तं

पादौमेगधृतांगिभौइतिमंत्रपठित्वायजमानः पादौमृतिगृह्यतामित्युक्त्वादप्रभृद्गृह्याऽह्यस्यांजलि
 पूरयेत् ततोऽह्यः ॐ विराजोदोहोसीतिप्रजापतिर्भविगायत्री छदोमद्वादयतापादप्रक्षालनेषिनियोगः
 ॐ विराजोदोहोसि विराजोदोहमशीयमधिपाद्यायैविराजोदोहद्विनिमंत्रपठित्वादक्षिणं चरणं प्रक्षालयेत्
 पुनर्वामचरणप्रक्षालनमेवमेकैर्व्यं ततोद्वितीयं विष्टुर्पूषदिति कर्मव्यंतां कृत्वा यजमानोदधात् ॐ मध्यो
 ऽह्योऽह्य इत्याचार्येणोक्ते ततोयजमानश्चापः क्षीरं कुशाणि दधि दूधं क्षितास्तथा सर्वपाः कुंकुमंचेति च
 र्धेषांगः प्रकीर्तित इत्यध्यांगमर्थकत्वा ॥ स्वागतं भौहिजं श्रेष्ठमदनुग्रहकारकः इदमध्यमिदपाद्य
 भवद्भिः प्रतिगृह्यतामिति पठित्वा अर्घ्यं प्रतिगृह्यतामिति यजमानो वदेत् रतो ब्राह्मणाः प्रतिगृह्णन्मद

त्युक्त्वा आपस्थ इति मंत्रस्य प्रजापतिर्ऋषिः अनुष्टुप् छंदो ब्रह्मादेवताऽध्यगद्गणो विनियोगः ॐ मापस्थ
युष्माभिः सर्वान्कामान्वाप्नुवानीति मंत्रेणाध्यगद्गत्वा मूर्द्धपथं तमर्घ्यमानीय तत्र स्थामक्षतादिकं मूर्द्धनि नि
वेश्य ॐ समुद्रं इति मंत्रं याथर्वणऋषिर्गायत्री छंदः आपोदेवताऽध्योभिसंभ्रणो विनियोगः ॐ समुद्रं
प्रहिणोमि स्वांथो निमभिगच्छत अरिश्वास्माकं वरामापरसेचिमत्पथ इति मंत्रं पठित्वा भूमौ प्र
क्षिपेयुः तत आचनीयमाचनीयमाचनीयमित्याचारेणोक्ते ततो यजमानस्तुभद्रव्यसमायुक्ते
स्वर्णपात्रोदकं शुभम् भोऽभयं करसंवेपांगुहाणाचमनीयकमिति पठित्वा आचमनं प्रतिगृह्यता
मिति वदन् ततो बान्धूणा आचमनं प्रतिगृहीम इत्युक्त्वा ॐ आमागन्धिति मंत्रस्य प्रजापतिर्ऋ

विस्त्रिष्टुष्टं दद्यापो देवता आचने विनियोगः ॐ आमान्यशसास ॐ सुजपचसातमाश्रुप्रिय
 आजानामधिपशूनामरिष्टक्षन्नामिति मंत्रेण सकृदाचम्यस्नानार्त्तचमनं कुर्युः तत्त ॐ मधुपर्को
 मधुपर्को मधुपर्क इत्याचार्येणोक्ते यजमानो आज्यमेकपलं ग्राह्यं दधि त्रिपलमेव च मधुनः पलमे
 कं तु मधुपर्कं तदुच्यते इत्युक्तं लक्षणादधि मधुघृतं मधुपर्कं काशपपात्रस्थितं द्वितीयकांश्च पात्रे
 णापि द्वितमादाय मधुपर्कं गृह्णाण शसर्वदमिधुपर्कं द मधुपर्कं प्रदानेन प्रीतो मम द्विजेश्वर इति मंत्र
 पठित्वा मधुपर्कं प्रति गृह्यतामिति वदत् ततो ब्राह्मणाय जमानं हस्तास्थितं मधुपर्कं मित्रस्य त्वेति मं
 त्रेण प्रतीक्ष्य ॐ मित्रस्य त्वेति मंत्रं न्यकुत्स भगविस्त्रिष्टुष्टं सपिता देवता मधुपर्कं वक्षणे विनि

पुत्नीकानकुमभिगुत्वा निराग्निः अवेत्ता हुताहु क्षिप्यां समुद्रमुदरेण वैश्वानरम्भ-
स्मना २५। ८॥ ॐ भूर्भुवः स्वः पूतनामावाहयामि ० पूतन इहागच्छ हतिष्ठ पूतना येनमः ॥ ३॥ अथ
वायव्ये पापराक्षसीमावाहयेत् ॥ अहमावाहयिष्यामिराक्षसीपापपूर्विकां ॥ रक्तानां धूम्रवल्बां
राक्षसीं गणसंयुताम् ॥ राक्षसीत्वाभिहागच्छ पूजेयं प्रतिपृथ्वतां ॥ ॐ यस्यास्ते द्यौरः आसञ्जुहो
म्येषाम्भ्यनमवुसञ्जनय ॥ आत्वा जनोभूमिरिति आमन्दतु निर्र्मतिस्तु हं परिषदं विप्रयतः ॥ १५॥ ६६
ॐ भूर्भुवः स्वः पापराक्षसीमावाहयामि ० पापराक्षसी इहागच्छ हतिष्ठ पापराक्षस्यैनमः ॥ ४॥ ततः पू-
र्वदक्षिणपश्चिमोत्तरदिक्षु क्रमेण स्कन्दमथ्यमाणं जुम्बकं पित्रि च्छवावाहयेत् ॥ तथा हि ॥ पूर्वस्कन्दः

आवाहयामि देवेशं रागं गुरुं धनिकां सुतं रुद्रतेजः समुद्रतं देवसेनासमन्वितं मयूरघाहनशक्तिपा-
 णिचक्रद्वाराणि आगच्छ भगवन् स्कन्दक्षेत्रसिन्धुनिधो भव ॥ ॐ यन्मृगाणाः सुस्यत निरुमाणा
 विशिषा इव ॥ तन्मः इन्द्रो बहुस्यति रर्दतिः शर्मयच्छतुर्विंशत्या हा शर्चयच्छतु १७ ॥ १८ ॥ ॐ भूर्भुवः
 स्कन्दमावाहयामि ॥ स्कन्द इहागच्छ हतिषु स्कंदाय नमः ॥ १ ॥ दक्षिणे र्धमाणा ॥ आवाहयामि देव
 शमर्थ्य म्यापितु नायकं दिव्यं माहिषमाह दं डयाणि शक्रभक्षणं कर्मणां फलदानारं लोका नां क
 र्माक्षिणं एह त्वमर्थ्यमनु देवसेनासिन्धुनिधो भव ॥ ॐ यदुद्यमूराः त्रिदिवानागामि ॥ अर्थ्यमा
 मुवाति सविता भगः ३१ ॥ ३२ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः अर्थ्यमाणा मावाहयामि ॥ अर्थ्यमनिहागच्छ हतिषु ॥

आर्ययोगिनमः ॥२॥ पश्चिमेजुभक्तं ॥ आवाहयेत्वाग्रहं च सुख्यं भूमायमानं वरवद्भुजं ॥ प्रत्यदि
शायां च सुरक्षणीयमत्राधिवासं कुरु भक्त्यः ॥ ॐ हिकाराय स्वाहा हिकृताय स्वाहा क्रन्दते स्वाहा व
क्रन्दाय स्वाहा प्रोथेते स्वाहा प्रोथेथाय स्वाहा गन्धाय स्वाहा शोनाय स्वाहा निविष्टाय स्वाहा पविष्टाय
स्वाहा सन्दिताय स्वाहा रत्नगते स्वाहा सीनाय स्वाहा शयाय स्वाहा जाग्रते स्वाहा स्वपते स्वाहा कूज
ते स्वाहा प्रवृद्धाय स्वाहा विजृम्भे ॥ ॐ भूभृतेः स्वः भूभक्तमावाहयामि ॥ भूभक्त इहा गच्छेत्तु ॥
नाय स्वाहा प्राणाय स्वाहा ॥ २२ ॥ ॐ भूभृतेः स्वः भूभक्तमावाहयामि ॥ भूभक्त इहा गच्छेत्तु ॥
जुंभकाय नमः ॥ ३ ॥ उत्तरे पिलिपिच्छं ॥ आवाहयेत्तं पिलिपिच्छं च मयूरपिच्छा निविधाय तम् ॥

वामे तु हस्ते धनुरादधानं चाणं दधानं त्वितरे तु हस्ते ॥ ॐ कालिदासी त्वुर्वचि त्तिः किं ॐ त्विदासी हु
 हदयः ॥ कालिदासी त्विलिपि त्वाका त्विदासी त्विशिष्टुः त्वा ३५ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः जं भूकमावाहया
 मिं जं भूकदहागच्छेह तिस्र जं भूकायनमः ॥ ४ ॥ ततः प्रागाद्याष्टसु दिक्षु द्वादालोकपालानवाह्य
 पूजयेत् ॥ तद्यथा पूर्वैन्द्रमावाहयेत् ॥ चतुर्दशगजादशो धन्वपाणिः पुराणः ॥ प्राचीपतिस्तु धान
 व्योनानाभरणभूषितः ॥ ॐ श्रुतागुमिन्द्रमवितरुमिन्द्रं हं हवहं भुहवुं शूरमिन्द्रम् ॥ इदं यामिश्र
 क्रस्युः स्रुतमिन्द्रं त्वं त्वस्ति नो मुखाया त्विन्द्रः ३५ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वादिमावाहया मिन्द्रं द्रवम् ॥
 च्छेह तिस्रं द्वादयनमः ॥ १ ॥ अथाग्नि कोणेऽग्निमावाहयेत् ॥ पिंगः अश्वकेशाक्षः पिंगामेजराश

रोरुणः॥ छागस्थः साक्षसूत्रश्चसप्तार्चिः शक्तिधारकः॥ ॐ त्वन्नो३ अग्नेर्वरुणस्य विद्वान्देवस्य ह
दोः अर्चयासि सीष्ठाः॥ यजिष्ठे च नितम् शोशुचानो विश्वे द्वा द्वे वा ॐ सिमसुमुद्यन्मत् २१॥ ३॥ ॐ सू
र्ध्वः स्वः अग्निमावाहयामि॥ अग्ने इहागच्छ हतिष्ठ० अग्ने येनमः॥ २॥ दक्षिणे यममावाहयेत्॥ इष
त्यतो यमोऽये यो ददुहस्ता विजानता॥ ॐ यमा यदत्थादिमंत्रवायमस्य जये॥ ॐ यमा यत्वाङ्गिर
स्पते पितृमते स्वाह॥ स्वाहा धर्माय स्वाहा धर्मः पितॄ ३८८॥ ॐ यमा यत्वा मुखाय त्वा सूच्ये स्थत्वा
तपसे॥ दुर्वस्वो स धितामान् कुपुष्टि व्याः सुं सुशस्याहि॥ अर्चि र्भिसि शोचि रसितपोसि ३७॥ ११
ॐ भूमि वः स्वः यमा मावाहयामि॥ यम इहागच्छ हतिष्ठ॥ यमा यनमः॥ ३॥ अग्ने नैर्भत्ये निर्भ

तिमावाहयेत् ॥ एकद्वयपाशमृतकुक्षोर्निर्भक्तिर्विक्रान्तनः ॥ पुंस्थितः खड्गहस्तश्चभूतवान्नराक्षस
 प्रियः ॥ ॐ मम सुव्यक्तमर्थजमानमिच्छसोमस्येत्यामन्विहृतस्करस्य ॥ अन्धमृगमादिच्छुभागेदु
 त्यानमोदेवी निर्भक्तेतुभ्यमस्तु ॥ ११६२ ॥ ॐ भूसुवः स्वः निर्भक्तिमावाहयामि निर्भक्तेदह ॥ गच्छहि
 त्व ॥ निर्भक्तयेनमः ॥ ४ ॥ अथ पाश्चिमे वरुणमावाहयेत् ॥ वरुणः पाशमृत्सौम्यः प्रतीच्यामकराश्रयः
 ॥ आवाहयामि वरुणस्वाक्षेत्रे सिन्धुसन्निधौ भव ॥ ॐ तत्सव्यामि ब्रह्मणा वन्दमानुः तदाशास्त्रेय
 जमानो हविर्भिः ॥ अहोदमानो धरुणो हवो धरुणशर्ठः सुमानश्चायुः द्यामोषीः ११३ ॥ ॐ सूर्यसुवः स्वः
 वरुणमावाहयामि ॥ वरुणदह गच्छेद्वर्तिष्ठ वरुणाय नमः ॥ ५ ॥ अथ वायव्ये वायुमावाहयेत् ॥

धावन्हरिणपृष्ठस्थोऽवजगारिसमीरणः॥वरदानकोधूमवर्णःकायोविजानता॥ॐ श्रानोति
युद्धिःशानिनीभिरदुर्गैःसहस्रिणीभिरुपयाहियुजम्॥वायोऽश्वसिन्सर्वनेमादयस्वययुष्यात
स्वस्तिभिःसदानः॥१२८॥ॐ भूमिवःस्वःवायुमावाहयामि॥वायोऽहगच्छेहतिष्ठ॥वायवेनमः॥

६॥उत्तरेकुबेरमावाहयेत्॥दशाश्वरथगःसोमोगदा॥

ॐ वयर्गैःसोममृतेतथमनस्तदृष्टविभ्रतःप्रजावन्तःसर्वमहि॥३५६॥ॐ भूमिवःस्वःकुबेरमावाह
यामि॥कुबेरदहागच्छेहतिष्ठ॥कुबेरचनमः॥७॥ईशानेऽशानमावाहयेत्॥

ॐ तमशानञ्जगतस्तस्थुषस्पतिन्धि

यच्छिन्वमवर्गमहमहवयस॥ युषानोयशवदसाममदुधेरक्षितापायुरदब्धः स्वस्तये ॥२५॥ १८॥
 ॐ भूसुविः स्वः ईशानमावाहयामि॥ ईशानदहागच्छहमिच्छ॥ ईशानायनमः ॥ ८॥ ईशानपूर्वयोर्म
 ध्येरुद्रमावाहयेत् ॥ पंचवक्त्रं दशभुजं त्रिनेत्रं स्मितसुंदरं ॥ कर्पूरगौरचंद्राक्षशेखरं सुविभूषितं ॥ नी
 लनीलवभनाहारं व्याघ्रचर्मविग्राहतं ॥ कमंडल्वक्षससूत्रादिपाशशूलधरं हरं ॥ उदंडदंडभकरपद्मं गा
 मयपात्रकं ॥ ॐ श्रुमैरुद्रामेहनार्पयतामि हनुमन्मये भद्रं तौ सजोषाः ॥ यः शठं सते सुवने धाविषु
 ष्म इन्द्रेज्येष्ठाः श्रुमादेः ॥ अथ नृदेवाः ३३॥ ५०॥ ॐ भूसुविः स्वः रुद्रमावाहयामि॥ रुद्रदहागच्छे
 हमिच्छ ॥ रुद्रायनमः ॥ ६॥ निभ्रमति पश्चिमयोर्मध्ये भूमिमावाहयेत् ॥ ससुवर्णासहीयोकादिभ्यामररा

भूषिता ॥ चतुर्भुजासौम्यपुष्पद्वयशुभशङ्खपात्रा ॥ रत्नपात्रमस्यपात्रपात्रमौषधसंयुता ॥ यदाकरात्र
ध्यातव्याभुवोधादवनंदन ॥ ॐ स्योनापृथिवीनोभवानृक्षानिवेशनी ॥ यच्छानः शर्मसयथाः ॥ ३६ ॥ १३
ॐ भूर्भुवः स्वः भूमिमावाहयामि ॥ भूमे इहागच्छद्दतिष्ठ ॥ भूमे नमः ॥ १० ॥ ततशिरिगिप्रभृतिपंच
त्वारिंशदेवाचम्येकमेकं नवाक्राडानुसमयेन पदार्थानुसमयेन वाषोडशोपचारैः पंचोपचारैर्वा
प्राणवादिनमोन्नेन स्वस्थनामंत्रेण पूजयेत् ॥ तत्र क्रमः ॥ ॐ शिरिने नमः इदं पाद्य एषो घः इदं
माचमनीयं इदं पुनराचमनीयं इदं वस्त्रं इदममुलपनम् एतानक्षतान् एतानि पुष्पाणि एषः धूपः
एषदीपः एतानि नानाविधानि नैवेद्यानि इदमाचमनीयम् इदं तांबूलं इदं पुगीफलम् एतां दक्षिणा

१ एवंपञ्चन्यायनमः एतानिपूर्वोक्तानिपाद्यादीनि २ जयंतायनमः एतानिपा० ३ कुलिशायन-
 मः एतानिपाद्यादीनि ४ सूर्यायनमः एतानिपा० ५ सत्यायनमः एतानि० ६ भृशायनमः एतानिपा०
 ७ आकायनमः एतानिपा० ८ वायवेनमः एतानिपा० ९ पूषेनमः एतानिपा० १० वितथायनमः ए-
 तानिपा० ११ बृहदक्षेत्रायनमः एतानिपा० १२ यमायनमः एतानिपा० १३ गंधर्वायनमः एतानिपा०
 १४ भृंगराजायनमः एतानिपा० १५ मृगायनमः एतानिपा० १६ पितृभ्यानमः एतानिपा० १७ दीवा-
 रिकायनमः एतानिपाद्या० १८ रुद्रावायनमः एतानिपा० १९ युष्यंतायनमः २० जम्बाधियतये-
 नमः एतानिपा० २१ असुरायनमः एतानिपा० २२ शेषायनमः एतानिपा० २३ पाषाणयनमः एतानि-

पा०२४ रोगायनमः एतानिपा०२५ अहयेनमः एतानिपा०२६ सुरव्यायनमः एतानिपा०२७ भल्लादाय
नमः एतानिपा०२८ सोमायनमः एतानिपा०२९ नागायनमः एतानिपा०३० अदितयेनमः एतानिपा०
३१ दितयेनमः एतानिपा०३२ अब्धोनमः एतानिपा०३३ सावित्र्यायनमः एतानिपा०३४ जयायनमः
एतानिपा०३५ रुद्रायनमः एतानिपा०३६ त्रार्थमगेनमः एतानिपा०३७ सवित्रेनमः एतानिपा०३८
विवस्वतेनमः एतानिपा०३९ विबुधायनमः एतानिपा०४० मित्रायनमः एतानिपा०४१ राजयक्ष्म
णेनमः एतानिपा०४२ पृथ्वीधरायनमः एतानिपा०४३ आपवत्सायनमः एतानिपा०४४ ब्रह्मणेन
मः एतानिपाद्यादीनि ४५ ततोमंडलवाद्येर्दशाने चत्वार्येनमः एतानिपा०१ आग्नेयांविदाथ्येनमः

एतानिपा० २ नैर्ऋत्यापूतनयेनमः ३ तानिपा० ३ वायव्येपापराक्षस्येनमः एतानिपा० ४ पूषस्व
 दायनमः एतानिपा० १ दक्षिणेऽर्धस्येनमः एतानिपा० २ पश्चिमेऽर्धस्येनमः एतानिपा० ३
 उत्तरेऽपिच्छायायनमः एतानिपा० ४ पूषेऽर्धस्येनमः एतानिपा० १ अग्निफोलेऽर्धस्येनमः एता
 निपा० ३ दक्षिणेऽर्धस्येनमः एतानिपा० २ दक्षिणेऽर्धस्येनमः एतानिपा० ३ नैर्ऋत्येनैर्ऋत्येनमः
 एतानिपा० ४ पश्चिमेऽर्धस्येनमः एतानिपा० ५ वायव्येऽर्धस्येनमः एतानिपा० ६ उत्तरेऽर्धस्येन
 मः एतानिपा० ७ ईशानेऽर्धस्येनमः एतानिपा० ८ ईशानपूर्योधस्येनमः एतानिपा
 ९ नैर्ऋत्येनैर्ऋत्येनमः एतानिपा० १० पूषेऽर्धस्येनमः एतानिपा० १ दक्षिणेऽर्धस्येनमः

रायनमः एतानि पाद्याः २ पश्चिममन्हा त्वि साधनमः एतानि पा० ३ उत्तरे कुलिशा यनमः एतानि पाद्या
दीनि ४ राधवास्तुमंडल देवतानां पूजनं कृत्वा तदनंतरं मंडलमध्ये राधमंडूकादिपीठदेवेभ्यो नमः इति
पीठदेवानावाद्यसंपूज्य अनंतनवास्तुमंडलमध्यमंडलस्योत्तरे वायथा विधिना घटपीठं चामस्य
प्यतस्योपरि वास्तुप्रतिमाया अग्न्युत्तरेण कृत्वा वास्तुप्रतिमां स्थापयन् अथाग्न्युत्तरेण भद्राणि
देशकालौ संकीर्त्य अस्याभूर्गो अथ धातादिदोषपरिहारार्थमग्न्युत्तरेण देवताभिनिध्या र्धं च मा
राप्रतिष्ठां करिष्ये ॥ समुद्रस्य त्वेव साभिन्नगमिः प्रथमा दत्ता दुग्धधारा इतीया दत्ता जलधारा
च प्रतिमायां पश्चात् स्थितायां दद्यात् ॥ समुद्रस्य त्वार्षकृपागुं परिअयामसि ॥ पावकोऽब्रुवन्मा

भ्यर्द्धं शिवो भव १६।४ हिमालयः स्वजगत्प्राणागुरुर्वायुः स्वजगत्परा ॥ पावकाः आरम्भाभ्यर्द्धं शिवो भव
व १६।५ उपज्जन्तु पयतसे वतनदीप्यन्ते ॥ अर्धेति तमुपासन्ति सप्तद्विंशतिभिर्गहिमे भनो यजुभ्या
वृकवर्गं ऋशिवद्भुवि १६।६ ॥ अथापि दन्व्यमनं ऋसप्तद्विंशतिभिर्गहिमे भनो यजुभ्या
नुहेतयः पावकोऽत्र स्मभ्यर्द्धं शिवो भव १६।७ अर्धेति पावकरोचिषामुन्द्रयादिव जिह्वया ॥ आदौ
बान्ध्वक्षियक्षिच १६।८ सनः पावकदीदिवो यो देवाः ॥ इहापह ॥ उपयुज्जं ऋद्विश्चनः १६।९ पाव
कया यश्चि तथेत्याक्काक्षामनुचः उपसमानमानुना ॥ तूषन्नामन्नेत शस्यनूराणः आयाधु-
णेन तत्तृणां ॥ अजराः १६।१० नमस्ते हरिभ्यो चिषे नमस्तः ॥ अस्त्वर्चिषे ॥ अन्त्याः स्तौ अस्त्वर्च
मयदः

पतुर्देवयः पावकोऽब्रुस्मभ्यर्चं शिवोभवे १६१॥ इति रित्याशु ताराङ्कत्वा वास्तुषोडशोपचा
रेण पंचोपचारेण वायथाविधि नायथाशक्ति पूजयेत् ॥ ओं नमो भूवः स्वः वास्तु पुरुषमावाहयामि ॥
ॐ भूः वास्तु पुरुषमावाहयामि ॥ ॐ भुवः नमः वास्तु पुरुषमावाहयामि ॥ ॐ स्वर्ग नमः वास्तु पुरुष
मावाहयामि ॥ तदुत्तरे तत्रैव वास्तोष्यते इति मंत्रेण दृषवास्तुं प्रतिमावाहयेत् वास्तोष्यते इति मंत्र
स्य वशिष्ठ भृगु स्त्रिषु पृच्छदः वास्तुर्देवता वास्तु स्थापने विनियोगः ॥ वास्तोष्यते प्रतिजानीष्वस्मा
न्स्वावेशोऽब्रनमूर्तिर्वाभवानः ॥ यस्वमेतद्वाप्नुत नो जुषस्व शन्नो भवद्विपदं चतुर्व्यदे ॐ वास्तो
ष्यतये नमः वास्तोष्यति मावाहयामि स्थापयामि सुवर्गस्थिरूप्यस्य वा प्रतिमा कर्तव्या ॐ ह्रीं नमो भ

प्रतिष्ठा

॥२८॥

गवन्वास्तुपुरुषमहाबलपराक्रममवेदताश्चितशरीरब्रह्मपुत्रमकलब्रह्माडधारिन्भूम्यर्पितम
स्तकपुरपत्तनत्रासाददृहवापीकूपादिसन्निवेशसान्निध्यकरविद्यंभरपरमपुरुषवरवरचक्रशङ्ख
धनुःकरवरदाभयहस्तवास्तोत्रमस्तौ ॥ एतद्यहिभगवन्वास्तोर्देसिन्मर्धसिद्धये ॥ जातुनीकुपे
रासक्तंदिशिवातहुताशयोरितिभ्रंशानशिरसनैःकृत्यपादभागेयजानुकवायकूपरमाकुसि
तकरंशक्रभुत्तानवास्तुपुरुषमावाद्यवास्तोथ्यतदतिपूयैर्केनमंत्रेण ॐ वास्तवेनमदगिनाममंत्रे
णवापोडशोपचारैःसंपूज्य ॥ ॐम् एतद्यहिभगवन्वास्तोर्दममंत्रोपनीतंवल्लिगृहाणभमगृहमस्मि
द्रंशुकमकलदुष्टेभ्योरक्षस्वाहेतिमन्तांबूलदक्षिणांवल्लिदत्वाप्रार्थयेत् ॥ यत्तभागंयतीक्षस्वपू-

संग्रह

प्र० ३

॥२८॥

जांचैवलिंमम नमोनमस्तेदंशममस्यसिक्तरोमव अथप्राणप्रतिष्ठा अस्यश्रीप्राणप्रतिष्ठासंन
स्पष्टद्वविष्णुरुद्राभयथः ऋग्यजुःसामानिच्छदांसि भिक्षामथवपुः प्राणारव्यादेवता आंविजं कौशक्तिः
प्राणयतिष्ठाधाविनियोगः ब्रह्मविष्णुरुद्रभविभ्योनमः शिरसि ऋग्यजुःसामच्छंदोभ्योनमः सुरवे प्राणा
रव्यदेवतायेनमः हृदि आंविजायनमः गुह्ये कौशक्त्येनमः पादयोः ॐ कंसंगंधं आंपृथव्यसंजोषा
स्वाकाशात्मने आंरुदयायनमः ॐ चंछजं द्रुं अंशब्दस्यशक्तिरुपरमगन्धात्मने दंशिरसेस्वाहा ॐ टं
दंडं दणं श्रीभस्वक्चक्षुर्जिह्वाप्राणात्मने ऊं शिरयायैवौषट् ॐ तं अदधनं एवाक्याणि पादपायूपस्था
त्मने ऐक्यत्रायट् ॐ यं फवभमं ॐ वचनदानविहरणोत्सर्गनिदात्मने आंनेत्रत्रयायवौषट् ॐ यं रंलं

वंशवंसहं ॐ शंशंमनोबुद्धहंकरितात्मने अः अत्रायफट् एवमात्मनिभूतो चक्षुत्वाभूतिस्तृष्टुज
 पेत् ॐ ॐ ह्रीं कौं परं लं वंशवंसहं देवस्य प्राणा इह प्राणाः ॐ आं ह्रीं हंसः देवस्य जीव इह स्थितः ॐ आं ह्रीं
 हंसः देवस्य सर्वेन्द्रियाणि ॐ आं ह्रीं हंसः देवस्य वाङ्मनश्चक्षुः श्रोत्रं आराध्याणा इह गत्य स्वस्मये सुखेन सु
 चिंतिष्येत् स्वाहा अर्चयिष्येत् गुरुं देवाजयेत् अस्यैवाणाः प्रतिष्ठेत् अस्यैवाणां अन्तु अस्यैवैवस्य
 चरिष्यामहेति चक्रेन प्राणवेन सन्निकृष्य सजीवं अध्याधुवाद्यौरिति तृचंज स्वाकर्णे गाथार्थं देवमंत्रं च ज
 पेत् ततः कर्त्ता स्वागतं देवदेशं मङ्गायात्वाभिहागतः प्राकृतं त्वमहृत्स्वाभां वालवत्परिणालयेति पठेत्
 अथ सर्वसांवास्तुमंडलं देवतां वलिदानप्रकारं च्यते शिखिने

१ प्रमन्याय

जयंतायपीतध्वजपैशुमहितकूर्भाकुलिशाथपंचरत्नसहितपिष्टं मुन्यायधूम्रवर्णंवितानंपिष्टशक्तिनि
तेरक्तचंदनसुतपायसं३ सत्यायधृतपुक्ताभृगोधूमान्६ भृशाथ ७ आकाशायाशस्तुली
दसंकुवायवे ८ लाजाः पूष्णे १० चणाकोदनंवितथाय ११ मधुसुकुम्भंगहस्ताय १२ पिशितोदनं यमा
द्य १३ गंधसुकुम्भादनगंधर्वाय १४ मेघजिह्वाभृगराजाय १५ यवान्नसृगाय १६ तिलसुकुम्भादनंपितृभ्यः १७
पैशुकुम्भावलिनंचंदौवारिकाय १८ आपूपान्सूत्रायाय १९ पायसमुष्यदंताय २० कुशसुकुम्भवर्णायद्वार
र्णवालंबकरायाय २१ सुरासवंद्रास्तराय २२ द्यूतोदनं शेषाय २३ यवान्नपायाय २४ द्यूतसुकुम्भामोदकान्
रोगाय २५ नागकेशरंद्राहये २६ भास्वमुरभ्याय २७ सुलोदनं भस्त्रादाय २८ मधुसुकुम्भाय सोमाय २९

तेरे कंचन वस्त्रांगसं भूषणसुखसुखान् भूषण

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

शालिगंडुलधुतपैष्टनागाय ३० विलेयकामदितये ३१ पूरिकादितये ३२ क्षीरमन्त्रः ३३ मरिचकुशोदकधुक्ता
 नमोदकान् सवित्राय ३४ धृतचंदनं जयाय ३५ बिल्वफल्गानिरुद्राय ३६ शर्करासहितपायसं चरुयमगे ३७
 रक्तपुष्पाणि गुडश्च सवित्रे ३८ रक्तचंदनसहितपायसं विवस्वते ३९ आयसहितहरीद्रोदनं विधुधाय ४०
 धृतोदनं मित्राय ४१ अप्रभं पक्ष्ममांसं राजयक्ष्माणे ४२ मांससहितकूष्माण्डपृथ्वीधराय ४३ दधिआपवत्
 साय ४४ तिलाक्षानाहविर्विद्यानिमस्यभोज्यानि ब्रह्मणे ४५ ततो यथाशक्त्या सर्वभ्यः कांचनं आचारा
 य ब्रह्मणे च गान्दधात् ततश्चानादिकोणक्रमेण मांसोदनं धृतसहितलोहसहितं च चरुस्येदधात् १
 मांसोदनसहितं हरीद्रोदनं सरुधिरं विडाल्यै २ दध्नादनं मत्स्यरुडधुतं घृतनायै ३ मत्स्यमांसं सुरासच

यायस्यु कं पापराक्षस्यैः ४ नतः पूषादिदिक्षु मांसोदनं स्कंदाय १ तिलोदकसंहितानपूषानर्धम्
णो २ सप्तधिरंसां सजुं भकाय ३ स्त्रयुक्तमनं पित्रि पित्राय ० ततो मह्यभोज्यैर्दिक्ष्यालेभ्यो बलि
दद्यात् निरुक्तविशेषवत्यसंभवे तु सर्वासा मापि वास्तुमंडलदेवतानां आज्ययुक्तपायसेन धत्ते द
द्यात् तस्याध्यमावेक्ष्य शयुष्यधृताक्षैरपि सर्वेभ्यो बलिन्दद्यात् तत आचम्याचार्यः स्वकुण्डमाग
त्य आज्यभागात् पूषं दक्षिणं कर्माकृत्या आग्निस्थापनानंतरं पूषं भववाक् चरुणा वा सोम्यते इति
मंत्रेणाष्टोत्तरशतं जुहुयात् वा सोम्यते इति मंत्रस्य शिशुक्रविस्त्रिष्टुपछंदः वास्तुदेवता वास्तुहो
मेविनिर्द्योगः वा सोम्यते इति जानीग्युस्मान्स्वावेशोऽनमृगो भवानः यत्तमं हृष्यति तन्नाजुष

स्प्रशन्नो भवद्विपदेशश्चतुर्थे द मनुसर्पिषायवैः कृष्णतिलैः क्षीरक्षुप्तसर्पिर्द्विधृतमध्वका
 भिल्लदभावे च पाभार्गकुशशमीदूर्वाभिरक्षौत्तरशतमष्टाविंशतिसंख्यं वा प्रतिद्वयं तु वा वास्तोथ्यते इ
 निचतसृभिर्वास्तोथ्यते इ वा स्थूनामित्यनेन च पंचवित्पक्षलानि तद्विजाभिधामत्र पंचकेन जुहुयात्
 तथा हि वास्तोथ्यते इति मंत्रस्य वा शिष्टमक्षयिः तिसृणां वास्तोथ्यति अक्षिस्त्रिष्टुभो त्यागाय च छंदः वा
 सुदेवताहोमो विनियोगः ॥ वास्तोथ्यते अतिजानीद्वुष्टमान्स्त्वपुशोऽथ न मीयो भवानः यन्मे मह
 द्वाति तन्नो नृपस्य शन्नो भवद्विपदेशश्चतुर्थे द्वा इदं वास्तोथ्यतये १ वास्तोथ्यते धृत रगोनः
 एधि गयस्मन्नो गोभिरश्वैर्भिरिन्द्रो अजरासस्तसंख्यं वा मपि तेषु भान्न प्रतितन्नो नृपस्य शन्नो

भगद्विपदेशव्यनुष्यदेस्वाहा इदंवास्तोष्यतये २ वास्तोष्यते शग्मयासु केसदनेसक्षामदिहिराम
यागानुमत्या पाहिक्षेमः इतयोगवरन्वाद्युधम्यातः स्वस्तिभिः सदानः स्वाहा इदंवास्तोष्यतये ३
अभिरहावास्तोष्यते विश्वारूपाय विशन भवसुशोषणधिनः स्वाहा इदंवास्तोष्यतये ४ वास्तो
ष्यते युवास्तूणामित्यस्यवास्तोष्यति गृह्णीच्छदवास्तुदं वताहोमे विनियोगः वास्तोष्यते क्रुधास्तूणा
मंत्रसोऽब्रुम्याना इक्षोमेचापुगशरवतीनामिन्दुसुनीनांसुवास्वाहा इदंवास्तोष्यतये ५ ततः
प्रागवाद्यैः स्वाहातैः शिरव्यादिवास्तुदं वतानामसं वः च ध्याशक्तिर्लैः यतिदं वतमष्टोत्तरशतमष्टा
विंशतिश्चक्षुसस्त्वपवाद्गुत्तावास्तुमभ्यसं दानायाधोरत्र्यग्रेयोसं व्रथयामः मंत्रेण तिलैरक्षेत्तर

शतं हुत्वा दिग्बलिं दद्यात् तथा हि ॐ शिरिषि नेत्रमः स्वाहा १ ॐ पर्जन्या यनमः स्वाहा २ ॐ जयं-
 ता यनमः स्वाहा ३ ॐ कुलिशा यनमः स्वाहा ४ ॐ मूर्ध्ना यनमः स्वाहा ५ ॐ सरा यनमः स्वाहा ६ ॐ भू-
 शा यनमः स्वाहा ७ ॐ आकाशा यनमः ८ ॐ वायवे नमः ९ ॐ धूपणे नमः १० ॐ वितथा यस्वाहा ११
 गृहक्षेत्राय स्वाहा १२ ॐ यमाय स्वाहा १३ गन्धर्वाय स्वाहा १४ भृगरजाय स्वाहा १५ मृगाय स्वाहा
 १६ पितृभ्यः स्वाहा १७ दैवारिकाय स्वाहा १८ सुग्रीवाय स्वाहा १९ पुष्यं दत्ताय स्वाहा २० वरुणाय
 स्वाहा २१ अमुराय स्वाहा २२ शेषाय स्वाहा २३ पापाय स्वाहा २४ रोगाय स्वाहा २५ अहये स्वाहा २६
 मुरव्याय स्वाहा २७ भस्मादाय स्वाहा २८ सोमाय स्वाहा २९ नागाय स्वाहा ३० अदितये स्वाहा ३१

दितयेस्वाहा ३२ अर्ध्यानमःस्वाहा ३३ सावित्र्यायस्वाहा ३४ जयायस्वाहा ३५ रुद्रायस्वाहा ३६ अ
र्यमोस्वाहा ३७ सवित्रेस्वाहा ३८ विष्वक्तेस्वाहा ३९ विवृधायस्वाहा ४० मित्रायस्वाहा ४१ रा
जयक्षमोस्वाहा ४२ युध्वीधरायस्वाहा ४३ आपवत्सायस्वाहा ४४ ब्रह्मरोस्वाहा ४५ चरक्ये
नमःस्वाहा १ विडाल्येस्वाहा २ विदार्येस्वाहा ३ पूतनायेस्वाहा ४ पापराक्षसेस्वाहा ५ उग्रसेनाय
स्वाहा ६ इंद्रायस्वाहा ७ महाकालायस्वाहा ८ जृम्भकायस्वाहा ९ पितृपिच्छायस्वाहा १० इंद्राय
स्वाहा ११ अग्नयेस्वाहा १२ यमायस्वाहा १३ निर्ऋतयेस्वाहा १४ वरुणायस्वाहा १५ वायवेस्वाहा १६ सो
मायस्वाहा १७ कुर्वरायस्वाहा १८ ब्रह्मरोस्वाहा १९ अन्नतायस्वाहा १९ इति वासुमंडलमध्यवर्ति

नोदेवतानां होमः अथाधोऽग्नेरावास्तुमर्गसंघायतिलेखोत्तरशतगुह्यात् अथाधोऽग्नेयोः
 शुधोऽग्नेयोऽधोऽग्नेरेभ्यः सर्वेभ्यः सर्वसर्वेभ्यो नमस्तेः स्तुतुद्रक्षयेभ्युः स्वाहा अथादिव्याल
 बलिदानम् पूर्वदं द्रायदं धिमाधमं क्तवलिं समर्पयामि त्यादिरीत्या वाक्यमूहनीयम् ततः
 कुण्डपाजः पुनर्भुमिं मंत्रद्वयाभ्यां त्रिसूत्र्यामंडपं सर्वेष्वपरितोऽञ्जलदुग्धयोः पूथगविच्छि
 न्नेधोरेददात् तद्यथा कुण्डपाजः प्रसिमिन्मपूथ्वीं ज्याहिराजेषामवा ३ ॥ इमेन ॥ तृष्ठीम
 नुप्रसिमितिन्द्राणो नोन्नासि विध्वरुक्षसप्तपिष्ठैः ॥ १३१ ॥ पुनर्भुमादेवजनाः पुनर्भुमनसा धियः
 पुनर्भुविश्वोन्ना निजा तैवदः पुनर्हिमा ॥ १३२ ॥ तदमन्तरं मंडलपीठे पापूजितां हमीयास्तु प्र

तिमादधिदूवासतधान्यैवालगांक्षतायुतेः धक्कमृद्भांसस्थाप्यतभांडपिथाय चतुःषष्टिधा-
भाजितनवधावाभाजितत्रासादात्रेयकोणेषादुनरेत्राकाशपदेजानुभात्रगर्तकृत्वाजलेनापूज्य
गंधपुष्पाणिगतैः प्रक्षिप्यनिरुक्तमृण्मयभांडतत्रनिधाय गार्ततथयमृदापूरयेत् मृदत्राधिवश्य
भम् ॥ ॥ इति वास्तुमंडलधूजाप्रकारः ॥ ॥ अथ सूयदीनानवग्रहाणामावाहनं ॥ रक्तपु
ष्पाक्षतैः मध्यपुल्लोकारचक्रैरधिमावाहयेत् ॥ ॐ दिवाकरसहस्रांशुसुरासुरनमस्कृतं ॥ लोक
नाथं विश्वनेत्रसूर्यमावाहयाम्यहं ॥ आकृष्ये नरजसावर्गमानो निवेशयन्मधुतमर्त्यव्य ॥ हिर
ण्यव्यनमसि तारुणेनादेवो धाति सुवना निरययेन् ॥ ३३ ॥ ॐ भूमिवः स्वः कलिगदेशोद्भवकाश्चप

गोत्रसूर्यदहागच्छदहतिष्ठ॥ आग्नेयामर्धचंद्राकारेचक्रेश्वेतपुष्पाक्षतेश्चंद्रमावाहयेत्॥ हिम
 रस्मिनिशानाथंनारकाभिःसमन्वितं॥ ओषधीनांनुराजानंमोममावाहयाम्यहं॥ ॐभृशुभन्दवाः
 आसपुष्पवर्धंमुषदस्मदहतेक्षत्रायमहतेज्येष्ठायमहतेजानराज्यायेन्द्रस्योन्द्रियायेदमममुष्य
 पुत्रममुष्यैपुत्रमस्यैविशः॥ एषयोमीराजोमोमोस्माकंआद्याणानां॥ १०॥ २८॥ ॐभृशुभः
 रवः॥ यमुनातीरेदेशोद्भवआग्नेयसर्गोत्रचंद्रदहागत्यइहतिष्ठ॥ याम्यात्रिकोणेचक्ररक्तपुष्पाक्षतैः
 भौममावाहयेत्॥ धरणीगर्भसंभूतलोहितगोस्तत्रसप्तम्॥ कुमारंरुद्रकर्मणंभौममावाहयाम्य
 हम्॥ ॐअग्निमूर्ध्नादिवःककुत्सतिःपृथिव्याः॥ अयम्॥ अयां॥ अरेता॥ धंसिजिन्वति॥ ३॥ १२॥

ॐ भूर्भुवः स्वः ॥ अर्वाणि देशोद्भवभारद्वाजगोत्रभौमदहागच्छदहतिष्ठ ॥ इशान्यापीतपुष्याक्षतेषुभ
मावाहयाम्यहं ॥ बुद्धुधिप्रदातारसोमवंशविषद्वन्म ॥ यजमानहिताथियबुधमावाहयाम्यहं ॥
ॐ उदुअसाग्रेअतिजागृहलमिष्टापूर्तमठं मुंजथामयज्य ॥ अस्मिन्सथस्येऽअङ्गुनर
स्मिन्विशेदेवायजमानश्चसीदता ॥ १५ ॥ ५४ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः ॥ मगधदेशोद्भवभारद्वाजगोत्रभुध
हागच्छदहतिष्ठ ॥ उत्तरेभीतपुष्याक्षतैः गुरुमावाहयेत् ॥ बुद्धिमेष्टागिरासुभादेवानां योगुरुः स्मृ
तः ॥ तमिन्द्रमंत्रिणं भक्त्या गुरोमावाहयाम्यहं ॥ बृहस्पतेऽअतिथदुर्व्योऽअर्हाद्भुमद्भिभाति क्र
तुमुज्जनेषु ॥ यदिदप्युच्येतः अतप्रजाततदुस्मासुद्वपिणन्येदिचित्रम् ॥ उपयामगृहीतोसिष्टह

स्यतथैत्थेयेनोनिर्बृहस्यतयेत्वा २६।३॥ ॐ भूभुवः स्वः सिंधुदेशाद्भवआगिरसगोत्रबृहस्पतिर्बृह
 गच्छद्बृहतिष्ठ ॥ पूर्वेष्वेतेषु व्याक्षतैः भूयमावाहयेत् ॥ प्रविष्टजठरशोभोर्निसृतः पुनरेवयः ॥ तसुरारि
 युरुभक्त्याशक्रमावाहयाम्यहं ॥ अन्मात्सरिस्तु तोरसम्ब्रह्मणा व्यपिबतुक्षत्रम्ययः सोमम्भुजाप
 तिः ॥ क्रुत्तनसुत्यमिन्द्रियक्षिपानर्द्धशुकमन्यसुर्द्धस्येन्द्रियमिदं स्योसुतमायु १९।३५॥ ॐ भू
 भुवः स्वः भोजकदेशाद्भवभागयोगोत्रशुक्रदहागच्छद्बृहतिष्ठ ॥ पाश्र्वमेकशायु व्याक्षतैः शनिमावा
 हयेत् ॥ धर्मराजानुजं देवभिन्नाजनसमुद्भवम् ॥ छायाभार्तडसंभूतं शनिमावाहयाम्यहं ॥ ॐ शन्मो
 देवीरुभिर्बृहयायो भवन्तु पीतये ॥ शंख्यारुभिस्त्वन्नुनः ॥ ३६।१२ ॐ भूभुवः स्वः सोराष्ट्रदेशोद्भव

काश्यपगोत्रशनेदहागच्छदहतिष्ठ॥ नैऋत्यांघ्रपुष्याक्षतैः राहुमावाहयेत् ॥ चक्रेण छिन्नमूर्-
ध्नां विष्णुना च निराक्षितम् ॥ सौहिकथमहाकाय राहुमावाहयाम्यहं ॥ ॐ कयानश्चित्रः आभूव
दुत्तमिदोदधुः सखा ॥ कथाशान्तिं यथावृता ॥ ३६ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः स्वरादिनादेशोद्भवपैठीनसि
गात्रराहोदहागच्छदहतिष्ठ ॥ वायव्यांघ्रपुष्याक्षतैः केतुमावाहयेत् ॥ अंजनानि महाराद्राव
दुरुपमहागहम् ॥ महाकायं कूर्कमार्गं केतुमावाहयाम्यहं ॥ ॐ केतुं कुण्डलपन्नकुतये पेशोभया
ऽअपेशो ॥ समुषाद्रिजायथाः ॥ २९ ॥ ३७ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः अंतर्बोदिस मुद्भवपैठीनसिगोत्रके
तुदहागच्छदहतिष्ठ ॥ २९ ॥ ॥ अथाग्निदेवतानामावाहनम् ॥ मध्यरात्रिदक्षिणपार्श्वे श्वेतपुष्पा

प्रतिष्ठा

॥३६॥

क्षतैः रुद्रमावाहयेत् ॥ ॐ अंबकं रयजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनं । उर्वारुकमिव बंधनान्मृत्योर्मु-
क्षीय मामृतात् ॥ अंबं स्वकं रयजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम् ॥ उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय
मामृताः ॥ ३६ ॥ शिव इहागच्छ इह निष्ठ ॥ आयेयां चंद्रस्य दक्षिणरक्तपुष्पाक्षतैः उमाभावाहयेत् ॥
अर्चयेत् ॥ लक्ष्मीं च यत्न्यावहोरात्रे पाठ्येन सत्राणि ह्युपमं शिवनो ध्यातम् ॥ इष्टां निषाणां सु-
प्तोऽऽषायां सवर्धलो कम् ॥ इषाणा ॥ ३१ ॥ ३१ ॥ उमे इहागच्छ इह निष्ठ ॥ आम्नां भौमस्य दक्षिणे पीतपु-
ष्पक्षतैः स्कंदमावाहयेत् ॥ ॐ यदकं न्द्रः प्रथमं आयेमान् ॥ उद्यन्ते सुद्रुद्रा दुर्गवापुरीषात् ॥ इत्ये-
नस्य पुसा हरिणस्य बाहू ॥ उपसृप्यं महिजातनैः अर्धन ॥ २९ ॥ ११ ॥ स्कन्द इहागच्छ इह निष्ठ ॥ इ-

शान्दांबुधदक्षिणेपीतपुष्पाक्षतैः विष्णुमावाहयेत् ॥ ॐ विष्णो रुराटमसि विष्णो भूय प्रस्यो विष्णो
स्मरसि विष्णो कुवांसि ॥ वैष्णवमसि विष्णो वेत्वा ५॥२१॥ विष्णो इहागच्छ इह तिष्ठ ॥ उत्तरयुरुदक्षिणे मे
तपुष्पाक्षतैः ब्रह्मारागमावाहयेत् ॥ ॐ ब्रह्म यज्ञानम्यद्युमस्य रस्ता द्विसीमुतः सुरचो धुनः श्यावः ॥ स
बुध्याऽउपमाऽअस्य विष्ठाः सतश्च यो निमसतश्च विषः १३।३।५ ॥ ब्रह्म न इहागच्छ इह तिष्ठ ॥ पूर्वशु
क्रं दक्षिणे पीतपुष्पाक्षतैः इंद्रमावाहयेत् ॥ ॐ आतारमिंद्रमपितारमिन्द्रं इंद्रवैदवसुहवृ ईं इंद्र
रुमिन्द्रम् ॥ कुर्यामिशक्रस्य रुद्रतमिन्द्रं स्वस्ति नो मय वाधाया विन्द्रः २०।५० ॥ इन्द्र इहागच्छ इह तिष्ठ
॥ पश्चिमेशानिदक्षिणे कृष्णपुष्पाक्षतैः यममावाहयेत् ॥ ॐ यमा यत्वा मरवा यत्वा मृत्युमप्यत्वा तप

से ॥ देवस्वामि वितामहो न क्रुपृथिआः स सुशल्याहि अचिरमिशोचिरसितपांसि ३७। ११ यम
 दहाग छइहतिष्ठ ॥ नैर्ऋत्यां राहुदक्षिणे धूमपुष्पाक्षतैः जलमावाहयेत् ॥ ॐ कार्ष्णिमि समुद्रस्य त्वामि
 त्वाऽऽर्जयामि ॥ समायाऽऽद्भिर्गमन् गोपदीभिरेवयीः ॥ ६। २८ ॥ कालइहाग छइहतिष्ठ ॥ वा
 ययां केतुदक्षिणे रक्तपुष्पाक्षतैः चित्रपुष्पमावाहयेत् ॥ ॐ चित्रापसोस्वस्ति ते पायमशीय ३। १८
 ॥ १९ ॥ चित्रपुष्पदहाग छइहतिष्ठ ॥ अथ मत्पथिदेवतानमावाहनं ॥ मध्ये मूर्धस्य वा मे रक्तपुष्पाक्षतैः
 अग्निमावाहयेत् ॥ ॐ अग्निं द्रुतं सुरो देहे हव्यवाहमुपभुवे ॥ देवा ३ ॥ १९ ॥ आसादयाद्रिहा २। १३। ७
 अग्ने इहाग छइहतिष्ठ ॥ आग्नेयां च दस्यवा मया प्रवेयेन पुष्पाक्षतैः ॥ जलमावाहयेत् ॥ ॐ अस्स

ग्रेसध्रिष्वसौषधीरनुरुक्षसे॥गन्धर्वसञ्जायसेपुनः॥११३६॥११ आपद्दहागच्छदहतिष्ठ॥दक्षि-
णैर्भौमयामपार्श्वैरक्षपुष्पाक्षतैःभूमिमावाहयेत्॥ॐ स्यानापृथिवीनोभवानृक्षगनिवेशनी॥य
छानुःशर्मसप्रथाः३६॥१३॥युथिवीद्दहागच्छदहतिष्ठ॥इशान्येबुधस्यवामपतपुष्पाक्षतैःविष्णु
मावाहयेत्॥इदंविष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिदधेपुदम्॥समूढमस्यपांमुनेस्वाहा॥५॥१५॥४॥विष्णो
द्दहागच्छदहतिष्ठ॥उत्तरेगुरुवामपतपुष्पाक्षतैःइद्रमावाहयेत्॥ॐ आतारमिन्द्रमवितारमिन्द्र
ई० हवेद्वेक्षहृवृ० शरमिन्द्रम्॥कुर्यामिश्रंक्रमुरुहृत्तमिन्द्र॥स्वस्तिनोमधवधायिखिन्दैः१७५
॥५॥इन्द्रद्दहागच्छदहतिष्ठ॥पूर्वशुकस्यवामपतपुष्पाक्षतैःइन्द्राणिमावाहयेत्॥ॐ आदित्येरा

रना सीन्द्राण्याऽग्रीवः॥ एषासिधुमार्थदीक्षा॥ ३८।३॥ इन्द्राणिदहागच्छदहतिष्ठ पश्चिमेश
 नैरमिशेतपुण्याक्षतैः प्रजापतिमावाहयेत्॥ ॐ प्रजापतेन त्वेदुता न्यून्यो विषवा रूपाणि पतिव
 भूषा॥ यत्कामास्ते गुह्यमनन्नाः अस्तु धृपस्यामुपतथैरथीणाम् ३३।६१।७॥ प्रजापतेदहागच्छदहति
 ष्ट॥ नैऋत्यां राहोर्वीमरूपा पुण्याक्षतः नागमावाहयेत्॥ ॐ नमोस्तु सूर्येभ्यो येकेन पृथिवीमनु॥
 येऽत्रान्नोक्षेयेदिदिनेभ्यः सूर्येभ्यो नमः ३३।६८॥ अष्टकुलीनागदहागच्छदहतिष्ठ॥ वायव्यां केतो
 रमिशेतपुण्याक्षतैः ब्रह्माणमावाहयेत्॥ ॐ ब्रह्म यज्ञानमथ मथुरस्ताद्विमीमातः सुरचो विनुऽत्रा
 वः॥ सवुध्याऽपमाः अस्वविद्वः सतश्च योनिमसतश्च विवः ३३।३।९॥ ब्रह्म नदहागच्छदहतिष्ठ॥

अथपंचलोकपालानावाहयेत्॥ नैर्ऋत्यागहोक्तस्त्रभागेपीतपुष्पाक्षतैः गणयतिमावाहयेत्॥ ॐ गु
णानां स्वागुणपतिर्दं ह्रवामहोऽपि यागां स्वाप्रियपतिर्दं ह्रवामहो निधीनां स्वाभिधिपतिर्दं ह्रवाम
हो धर्मो मम॥ आहमजानिगन्धमास्वमासिगन्धस्मृ२३॥ ११॥ गणेश इहागच्छ हतिष्ठ॥ प
श्चिमेशानि रक्तपुष्पाक्षतैः दुर्गा मावाहयेत्॥ ॐ ज्ञातवैदसे सुनवाप्तमो मम गतीयतो निदहति
वेदः॥ सनः पर्षदतिदुर्गाणि धिश्वा नाववृषिं धुं दुरिता त्यागिः॥ २॥ दुर्गे इहागच्छ हतिष्ठ॥ मध्यमसूय्यो
मं रपीतपुष्पाक्षतैः वायु मावाहयेत्॥ ॐ धातवै वा म नो वागन्धर्वाः सुसर्विर्दं शक्तिः॥ तैः अग्ने अय्य
युञ्जैस्तेऽसि अयमावदुः१॥ ७॥ ३॥ वायो इहागच्छ हतिष्ठ॥ पूर्वशुक्रस्य पूर्वभागे नीलपुष्पाक्षतैः

三三三

五

10

शोवर्हितमः शोषुचानो विषादूषां धंसिप्रमुमुग्ध्यस्मात् ॥ २३ ॥ अमेद्भागछद्दहतिष्ठ ॥ याम्ये
 ॥ ॐ यमार्थत्वा मर्षार्थत्वा सूर्यस्य तर्पणसो देवस्सामवितामद्वा नकुप्यथिव्याः संधंसृशस्याहि
 ॥ अचिरसि शोचिरसितपोमि ॥ ३१११३ ॥ ॐ यमद्भागछद्दहतिष्ठ ॥ नैर्कयो ॥ ॐ अमुन्भवत्
 मयजमानमिच्छते न स्येत्यामन्वहितस्करस्य ॥ अन्यमस्मादिच्छुर्मातः इत्यानमो देवि नैर्कतु
 भ्यमस्तु ॥ ११६१ ॥ हनिर्भतेद्भागछद्दहतिष्ठ ॥ पाथिमे ॥ वरुणस्यो नममसि धरुणा स्य रक्कमस
 र्जनीस्यो धरुणास्य ऋतुसदन्यसि धरुणास्य ऋतुसदनमसि धरुणास्य ऋतुसदनमासीद ॥
 ४३६५ ॥ वरुणाद्भागछद्दहतिष्ठ ॥ वायव्ये ॥ आनो नियुद्धिः शनिनीभिर्गुरुर्देवसहस्रिणीमि

रूपयादियुजम् ॥ वार्योत्रास्थिन्सर्वेनादयस्वययमातस्वस्तिभिःसदानः २७२८ ॥ वार्योद्वा
 गच्छदहतिष्ठ ॥ उत्तरे ॥ ॐ ध्रुवदं सोमव्रततवमनस्तनूषुविभ्रतः ॥ प्रजावन्तः सचेमाहि ३५६ ॥
 कुबेरदहागच्छदहतिष्ठ ॥ इशान्या ॥ ॐ तमीशानुजगतस्तस्युषस्यतिथियञ्जिन्वमवसेहूमेह
 वयम् ॥ पूषानोयथावेदसामसदुधेरक्षितापायुरदध्यः स्वस्तये ॥ २५८ ॥ इशानदहागच्छदह
 तिष्ठ ॥ इशानपूर्वयोर्मध्येब्रह्मन् ॥ ॐ आरभ्यद्रुद्रामेहनापर्वतामोमुब्रूहसुभरूतामुजोषाः ॥ यः
 शर्द्धंसेतस्तुवतेधारिपुज्जदृन्दज्येष्ठाः ३१५ ॥ ॥ ३१५ ॥ ब्रह्मन्दहागच्छ
 दहतिष्ठ ॥ नैर्ऋत्यवरुणयोर्मध्येअनंत ॥ ॐ स्योनापृथिवीनोभवानृक्षरानिवेशनी ॥ यच्छानुःशर्मा

सप्रथोः॥३६॥३७॥ अन्तदहागच्छहतिष्ठ॥ अथमंडलमध्यस्थापितानां पितमहादीनामावा
हनम्॥ ॐ ब्रह्मयज्ञानप्रथममुस्ताद्विमीर्यतः सुरचोर्विनयावः॥ सप्तधाऽपुमाऽव्यस्यविष्टाः
सतश्च ये निमर्गतश्चैविवः॥३३॥३३॥ मित्रब्रह्माणम्॥ ॐ अथ कथं जामहसुगन्धिमुष्टिषट्पदम्॥ ३३
वीरुकमिवुषधेनाभ्युत्थोर्षुक्षीयमाभूतात्॥ अथ कथं जामहसुगन्धिम्यतिषट्पदम्॥ ३३ वीरुकमिवुष
धेनादितोर्षुक्षीयमाभूतः॥३४॥३४॥ इति शिवदहामच्छदहतिष्ठ॥ ॐ इदं विष्णुर्विचक्रमश्नुयानिदं मे
दम्॥ समूढमस्य पां सुरे स्वाहा॥३५॥ इति विष्णुदहामच्छदहतिष्ठ॥ ॐ गणानां तामुगपतिं ॐ हवा
महं प्रियाणां त्वाप्रियपतिं ॐ हवामहे निधेना त्वा निधुपतिं ॐ हवामहे वसोमम॥ आहमजानिग

अर्धमात्ममजासिगन्धयम् ३३।१९॥ गणपतिश्चावाहनं दहागच्छ दह मिष्टा। श्रीं च ते लुप्ताश्च
 पत्न्या वं हारुं प्रपुञ्च नक्षत्राणि ह्यमुं शिवेनैव्यानम् ॥ दुष्प्राग्निषाणां मुग्धः दवागसर्वलोकायः
 दवाग ॥ ३१।२२॥ इति लक्ष्मी दहागच्छ दह मिष्टा ॥ पंच नृदाः सरस्वती मापियन्ति सस्नातसः ॥ सरस्
 वती पुण्यवासां शोभेयत्सारीत् ३४।११॥ इति सारस्वती दहागच्छ दह मिष्टा ॥ ॐ अंबु अम्बिके अम्बलि
 के नभानयति कश्चन ॥ सप्तस्वच्छुक्कः सुभर्दि ॥ अङ्गुली लवा मिनीम् ३४।२०॥ इति दुर्गाम् ॥ दहागच्छ
 दह मिष्टा ॥ ॐ नृदि स्यात्सुमिव दन्तन्यमस्मादुं श्वानुगर्तुं रत्नां प्रगये ॥ सर्वे नमस्तु नृपता ॥ अम्
 त्वं च अम्बु नृदं च मित्रा यदेवाः ३४।६०॥ इति क्षत्रपालम् दहागच्छ दह मिष्टा ॥ ॐ भूताय त्वा नरा तसे

रभिषिक्क्यैष नृ० इ० इ० नानुग्याः पृथिव्याभुवर्चनारिस्तुमन्त्रेभिपृथिव्यास्त्वानर्भोसादयाम्यदि
 त्याऽऽयस्यैतद्द्व्य० ई० रे० स० ११॥ इति भूतानां दहागच्छ इति स्तु॥ ॐ विश्वैकमन्त्रं विषाधदनेन शु
 तारुमिन्द्रमरुगो रवु द्याम॥ तस्मै विश्वः समनमन्नापुर्वीरय सुगोविहृद्व्यो यथा सत् ॥ १७१२४॥ उग्या
 मरुद्दीप्तो सिद्धो यत्सा विश्वैकमर्गः एष ते यो निरिन्द्रो यत्सा विश्वैकमर्गो ज० १५॥ इति विश्वकर्मा रा
 यदहागच्छ इति स्तु॥ अन्यैषामपि मंडलमध्यस्थापितानां सर्वेषामावाहनं कुर्यात् ॥ अत्र ये स्थापिता
 देवास्ते सर्वे दहागच्छतु इह तिष्ठतु ॥ तत्र मंत्रः ॥ ॐ मनोज्ञं तिसृषु तामाज्यस्य बृहस्पतिर्यज्ञमि मनो
 त्वरिंष्टु यज्ञ० स मिमन्दधातु ॥ विश्वैर्देवास इह मादयन्नामो३ इति स्तु ॥ १३॥ इति समस्त देवा

नोप्रातिष्ठास्थापनं ॥ ॥ अथ पूजा ॥ ॥ अद्यैह सकलशुभप्राप्तिकामः सूर्यादिनवग्रहाणामधि
 देवतानां प्रत्यधिदेवतानां पंचलोकपालानां दशादिभ्यालानां सक्षेत्रपालगणेशवरुणादीनां पूजनम
 हं करिष्ये ॥ इति प्रतिज्ञा कृत्वा ॥ यथास्तु व्यासततंचंदनधूपदीपनैवेद्यादिभिः यस्य ग्रहाणस्य यद्ग्रा
 लद्वर्णानि वरुणाणि कुसुमानि च नुलेपनानि दातव्यानि येष्वयः शतानि भूयः सुरभिश्च सर्वेभ्यो वा
 तव्यः आकृष्योदत्सादिपुष्पैकं सूर्यादीन्सर्वान्छलमध्यस्थापितान् देवान् पूजयेत् ॥ नैवेद्यं ॥ आ
 दित्याय मुडोदनं चंद्रमासे धृतपायसं भौमाय सुगान्धुधाय क्षीरोदनं गुरुवे दध्योदनं शुक्राय द्यूतोद
 नं शनैश्च रायानि लपिष्ठं रुशगन्धं ॥ आममांसं राहवे चित्रच्योदनं केतुभ्यः ॥ एवं च ग्रहा न् पूजयित्वा

धिदेवतादीनप्रपूजयेत् सूर्यादिनवग्रहेभ्योनमः रुद्राद्याधिदेवताभ्योनमः अग्न्यादिभृत्याधिदेवता
भ्योनमः विनायकादिपंचलोकपालेभ्योनमः इंद्रादिदशदिक्पालेभ्योनमः हस्तेनजलमादायअनेन
पंचोपचारपूजनेनवग्रहाः प्रीयंताम् इतिरीत्याग्रहानपूजयित्वा ईशानकोणवर्षाक्षतपुंजोपरि
आजिघ्रकलशमित्यादिमंत्रैर्यथाविधिनाकलशं संस्थाप्य तत्रतीर्थान्यावात्यतत्रवक्रांगपूजयेत्
ततः भ्रम्विजः प्रतिग्रहदेवतां ग्रहसामिच्चर्वाज्यैरक्षोभरसहस्राष्टोत्तरशताष्टाविंशति अष्टान्यतमस
ख्यायाकुंडेषु विभज्य यथाशक्तिहुत्वा बलिंदत्वा पूर्णाहुतिं शुद्धयुः अत्रभमातृकाहोमं कृत्वा अनंतरं स
परिवारदेवताग्रहहोम इति मंत्रं मान्यानामनस्तपरीत्याहोमः प्रदर्शयेत् गणानां स्तुतिमंत्रेण गणपत

धेनमः स्वाहा १ अथगौर्यादिसोडशमातृकाहोमः आयेद्गोपृभिरक्रमीदसदद्यातरसुरः ॥ पितरं
 चप्रयत्स्वः गौर्धेनमः स्वाहा १ ॥ हिरण्यह्याऽऽषसोद्विराकऽऽभविन्द्राऽऽदित्यः ॥ सूर्यश्च
 आरोहणान्धरुणामिन्नगर्जन्तश्चसाध्यादितिन्दितिव्यमित्रासिधरुणोसि १० ॥ १८ ॥ यद्वायेनमः
 स्वाहा २ कदाननस्तरीरसिनेन्द्रस्यश्चसिदाशुषे ॥ उपोयन्नुमधवान्युऽऽनुतेदानन्देवस्यपुत्रऽ
 आदित्येभ्यस्त्वा ८ ॥ २ ॥ शच्यैनमः स्वाहा ३ मेधांभेवरुणोददातुमेधामग्निः प्रजापतिः ॥ मेधामिन्द्र
 अथायुश्चमेधान्याताददातुमेस्वाहा ३ ॥ १६ ॥ मेधायेनमः स्वाहा ४ ॐ तत्सवितुर्वरेण्यंभ्यर्गोदुव
 स्पधीमहि ॥ धियोयोनः प्रचोदयात् ॥ सावित्र्यैनमः स्वाहा ५ ॥ विजृन्धनुः कपर्दिनोविशल्या

बागावा ३॥ उता अनेशनस्यथाऽद्वयः आभुरस्यनिषङ्गः विः॥ विजययेनमः स्वाहा ॥ ६॥
धातेरुद्रशिवातनूरधोरयापकाशिनी ॥ तयानस्तन्वाशान्तमयागिरिशन्ताभिचाकशीहि १६॥
२ जययेनमः स्वाहा ॥ ७॥ देवानाम्नाद्रास्रमतिर्ऋजूयतान्देवानां श्रुतिरभिनुनिर्वर्तताम् ॥
देवानां धंसुरव्यसुयसेदिमावुयन्दवानुः आयुः प्रप्तिरनुजीवसे २५॥ १५ देवसेनयेनमः स्वाहा
८॥ पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः प्रपितामहेभ्यः स्वधा
यिभ्यः स्वधानमः अक्षन्वितरोमीसदन्तपितरोतीतृपन्तपितरः पितरः शुक्रदुम् १६॥ ३६॥
स्वधायनमः स्वाहा ९॥ स्वाहायज्ञं नमः स्वाहोरोरन्तरिक्षात्स्वाहा द्यावापृथिवीभ्यां चं स्वा

प्रतिष्ठा

॥१४॥

हाधातादारभे स्वाहा ४।६॥ स्वाहा येनमः स्वाहा १०॥ आपोऽअसाम्मातरः शुन्ययत्तु धृतननी
धृतप्वः पुनत्तु ॥ विश्वे वैवहिरिग्राम्यहन्ति देवीरुदिदाभ्यः शुचिरापुतणमि ॥ दीक्षातपसासूनु
रः सितान्त्वाशिवाधं शगमाभ्यारिदधे भद्रस्वर्णमुष्यन् ४।२॥ माखेनमः स्वाहा ११॥ भवतन्मः स
भनसौ सचेतसा परेयसौ मायज्ञ ईं हिं ईं ० सिष्ठमायज्ञपतिज्जातवेदसौ शिवौ भवतद्भनः ५
।३॥ लोकमात्रेनमः स्वाहा १२॥ यत्प्रज्ञानमुतचेतो धृतिश्च यज्ज्योतिरन्तरमृतश्च जायु यस्या
न्ः भ्रतो किञ्चन कर्म क्रियते तच्चेमनः शिवसङ्कुल्यमस्तु ३४।३ धृत्येनमः स्वाहा १३॥ तत्सो
या मिब्रह्मणा वन्दमानस्तदाशास्त्रे यजमानो हविर्भिः ॥ अहोडमानो धरुणो हवीक्षुरुशर्कः सु

संग्रह
अ० ३

॥१४॥

मानत्रायुः प्रमोषीः २१२ ॥ पुष्ट्यैनमः स्वाहा १४ ॥ बृहस्पतेपरिदीयारथेनरक्षोद्गमि त्रां ३ ॥
अपुवार्यमानः ॥ प्रभञ्जस्तेनः समृणोयुधजयन्स्माकमेधोवितारयानाम् ॥ तुष्ट्यैनमः स्वा
हा ॥ १५ ॥ प्राणाय स्वाहाऽअपानाय स्वाहाऽभ्यानाय स्वाहा ॥ अम्बेऽअम्बिकम्बालिकेनमानय
तिकश्चन ससस्त्यश्चकः सुभद्रिकङ्काम्बलवासिनीम् २१८ ॥ आत्मनः कुलदेव्यैनमः स्वा
हा १६ ॥ गौर्यादिषोडशमातृप्रीतये चरुतंतत्सन्निधिस्य ब्राह्मणानां प्रसादात्सर्वपरिपूरणमस्तु
अनेनहोमेन श्रीगणपतिसहितगौर्यादिषोडशमातरः सुप्रीताः सत्योवरदा भवन्तु ॥ ॥ इति षोड
शमातृकाहोमः ॥ ॥ अथ वसोर्धाराहोमः ॥ ॥ ॐ वसोः पवित्रममिशतधारस्वसोः पवित्र

मसिस्महस्यधारम् ॥ देवस्त्वासमिन्निपुनानुवृत्तोः पवित्रशतधोरणमुद्धाकामधुसुःस्वाहा
 इदं वसो धाराभ्यः इति वसो धीराहोमः ॐ वरुणस्योत्तममसि वरुणस्यस्कभ्यसज्जनी-
 स्यो वरुणस्यः ऋतसदन्यसि वरुणस्यः ऋतसदनमसि वरुणस्यः ऋतसदनमासीद ४।
 ३६ ॥ कलशस्थ वरुणाय नमः स्वाहा ॥ ॥ अथ नवग्रहहोमः ॥ अथ मंसमिद्धो मं कुर्वात् ॥ अर्कः
 पलाशः रविरः अर्पा मार्गश्च पिप्पलः ॥ उदुंबरः समी दुर्वा कुशाश्च सभिधः क्रमात् ॥ अर्को ना
 शयते व्याधिं पालाशो सर्पकामसः ॥ रवादिरीचार्थलभाय अर्पा मार्गवद्गुहजा ॥ अथ स्थीच शत
 भंदद्याद्भनंददादुदुबरी ॥ शमीशामयते पापं दूषामं गलवर्द्धिनी ॥ कुशांस्त्वसि कुराः शोकादत्येताः

समिधो न व ॥ अथ सूर्याय आहुतेनेति भंत्रोणां क्षुद्रयात् एवमेव पूर्वश्रोको कुरुमेण तत्त-
त्समिधस्तत्तच्च भैः स्मिन् ग्रहो विदूजनसमयेनिरुक्ते अथादिग्रहेभ्योऽपि जुहुयात् ॥ यतिभंत्रो-
त्वाहापदप्रक्षेपः कर्तव्यः अनंतरमिदं सूर्याय नमस्ति नमस्तु चारणीयम् ॥ शाकल्यसंहिताः
समिध एव होतव्याः न केवलं समिध एव होतव्याः ॥ द्रुताक्ता एव समिधो होतव्या इत्यपि केचिद-
दंति ॥ ग्रहहोमाने हस्तेन जलमादाय नैन्यथा विधिसंपादितेन होमेन सूर्यादिनवग्रहाः सुप्रीताः
संतोषरदा भवत्विति पठत् ॥ ततो यजमानभूद्वाभिषेकं कुर्यात् ॥ यथावा एप्रहाराणां कथंचन व-
तियाराणं ॥ तत्तद्देवोपधातानां शांतिर्भवतु वाराणामित्यनेन मंत्रेण यजमानं चिः सकृदाभिषिंच-

त्वा॥ शांतिस्तु पुष्टिरस्तु दुष्टिरस्तु यच्छ्रेयस्तदस्तु भूमौ जलमथ प्रक्षिपेत् यत्पापं गङ्गां कष्टदरि
 द्रं तत्सर्वं प्राणायतु पुनः मूर्ध्नि द्विपदं च त्र्यनुष्यदं च अशान्तिर्भवतु ॥ ततः पूर्वोक्तप्रकारेणोपा-
 धिदेवताप्रत्यधिदेवता दशादि कृपालादि देवतानामपि पूर्वनिर्गुणैकैकं स्तन्यत्रहोमं कुर्यात् ॥ ततस्तन्यं
 दुग्धोक्तं देवतानां होमांते सकलहोमांते वा अग्निपूजनमधिकर्तव्यम् ॥ तद्यथा ॥ ॐ अग्ने नमस्तुभ्य
 धारायः ॥ अस्मान् विश्वानि देवधनुनातिविहारा ॥ युवाश्च स्रज्जुहारा मे नो भूयिष्यन्ते नमः ॥ इति
 स्विधेमः ॥ एतानि पाद्याद्याचि समन्यानि पुनराचमनीयानि अग्नये नमः ॥ गङ्गां धादिदानमपि ॥ ॥ इ-
 ति ग्रहवेदिकस्यम् ॥ ॥ अथ चतुःषष्टि योगिनीनामानि प्राणवादिनमोन्ना निरुच्यन्ते ॥ ॥

ॐ जयायै नमः जया आवाहयाभिस्थापयामि ॐ विजयायै नमः विजया ॐ इत्यजयायै नमः ॥
जया ॐ मया जितायै नमः मया जिताय ॥ १४ ॥ ॐ दिव्ययोगिन्यै नमः दिव्ययोगिनीं च ॥ १५ ॥ ॐ म
हायोगिन्यै नमः महायोगिनीं च ॥ १६ ॥ ॐ सिद्धयोगिन्यै नमः सिद्धयोगिनीं च ॥ १७ ॥ ॐ योगसूर्यै नमः ॥ योगसू
रीं च ॥ १८ ॥ ॐ प्रेतासनायै नमः प्रेतासनीं च ॥ १९ ॥ ॐ दुःक्रियै नमः दुःक्रिनीं च ॥ २० ॥ ॐ काल्यै नमः कालिनीं
च ॥ २१ ॥ ॐ कालरात्र्यै नमः कालरात्रीं च ॥ २२ ॥ ॐ निशाचर्यै नमः निशाचरीं च ॥ २३ ॥ ॐ टकारै नमः ट
कारिणीं च ॥ २४ ॥ ॐ रुद्रवेतालिन्यै नमः रुद्रवेतालिनीं च ॥ २५ ॥ ॐ दुःकारै नमः दुःकारिणीं च ॥ २६ ॥ ॐ मू
र्खै नमः मूर्खैः शिनीं च ॥ २७ ॥ ॐ विरूपायै नमः विरूपा च ॥ २८ ॥ ॐ शुक्रायै नमः शुक्रांगीं च ॥ २९

ॐ नरभोज्येनमः नरभोजिंश्चा० ॥ २० ॥ ॐ फटकारिण्येनमः फटकारिणिंश्चा० ॥ २१ ॥ ॐ वीरभद्रायेनमः वीरभद्रा
 श्चा० ॥ २२ ॥ ॐ धूम्रायेनमः धूमांश्चा० ॥ २३ ॥ ॐ कलहप्रियायेनमः कलहप्रियांश्चा० ॥ २४ ॥ ॐ राक्षस्येनमः राक्षसा
 श्चा० ॥ २५ ॥ ॐ रक्तास्येनमः रक्तासींश्चा० ॥ २६ ॥ ॐ विश्वरूपायैनमः विश्वरूपांश्चा० ॥ २७ ॥ ॐ भयंकृत्येनमः भयं
 कृतिंश्चा० ॥ २८ ॥ ॐ वीरकौमार्येनमः वीरकौमारींश्चा० ॥ २९ ॥ ॐ चण्डिकायैनमः चण्डिकांश्चा० ॥ ३० ॥ ॐ वासुदे
 वायै नमः वारहींश्चा० ॥ ३१ ॥ ॐ सुगुह्यारिण्येनमः सुगुह्यारिणिंश्चा० ॥ ३२ ॥ ॐ भैरवेनमः भैरवींश्चा० ॥ ३३ ॥ ॐ ज्ञान
 क्षिण्येनमः ज्ञानक्षिणींश्चा० ॥ ३४ ॥ ॐ धूम्रायैनमः धूमांगिंश्चा० ॥ ३५ ॥ ॐ जेतवाहिन्येनमः जेतवाहिनिंश्चा० ॥
 ३६ ॥ ॐ लङ्घन्येनमः लङ्घिनींश्चा० ॥ ३७ ॥ ॐ दीधलवोष्ठेनमः दीधलवोष्ठींश्चा० ॥ ३८ ॥ ॐ मालिन्येनमः मालिनीं

आ॥१९॥ॐ मंत्रयोगिन्यैनमः मंत्रयोगिनीं च्या॥१८॥ॐ कालिन्यैनमः कालिनीं च्या॥१७॥ॐ चक्षिन्यैनमः चक्षि
णीं च्या॥१६॥ॐ कंकाल्यैनमः कंकालीं च्या॥१५॥ॐ भुवनरथ्यैनमः भुवनरथरीं च्या॥१४॥ॐ भूतकथ्यैनमः भू
तकीं च्या॥१३॥ॐ महासाध्यैनमः महासारीं च्या॥१२॥ॐ धमदूत्यैनमः धमदूतीं च्या॥११॥ॐ कतालिन्यैनमः
कतालिनीं च्या॥१०॥ॐ केशिन्यैनमः केशिनीं च्या॥९॥ॐ मर्द्दन्यैनमः मर्द्दनीं च्या॥८॥ॐ रौमज्यैनमः रौमजंयां च्या॥७॥ॐ निवारिण्यैनमः निवारिणीं च्या॥६॥ॐ विशाल्यैनमः विशालिं च्या॥५॥ॐ
कामुक्यैनमः कामुकीं च्या॥४॥ॐ लोलिन्यैनमः लोलिनीं च्या॥३॥ॐ मधोसुरथ्यैनमः मधोसुरथीं च्या॥२॥ॐ
ॐ मुंडाग्रधारिण्यैनमः मुंडाग्रधारिणीं च्या॥१॥ॐ माध्यैनमः माधवीं च्या॥०॥ॐ कक्षिण्यैनमः कक्षिणीं च्या॥

बाहयामि ॥ ५९ ॥ ॐ प्रेतक्षयिण्येनमः प्रेतक्षयिणीं आ ॥ ६० ॥ ॐ धूर्जटिन्येनमः धूर्जटिनीं आ ॥ ६१ ॥
 ॐ धौरिण्येनमः धौरिणीं आ ॥ ६२ ॥ ॐ करालिन्येनमः करालिनीं आ ॥ ६३ ॥ ॐ विषलधिन्येनमः विषलधि
 नं आ बाहयामि स्थापयामि ॥ ६४ ॥ ॥ इतियोगिनीनामनि ॥ ॥ अथ क्षेत्रपालो यथा तदवतानां प्रा ॥ वा
 दिनमोक्षानिनामानि लिख्यते ॥ ॐ मजरायनमः मजरया बाहयामि स्थापयामि ॥ १ ॥ ॐ भिंद्रचोराय नमः
 भिंद्रचोरं आ ॥ २ ॥ ॐ व्यापकाय नमः व्यापकं आ ॥ ३ ॥ ॐ भिंद्रमूर्त्येनमः भिंद्रमूर्तं आ ॥ ४ ॥ ॐ सुदृगा
 यनमः सुदृगं आ ॥ ५ ॥ ॐ दूषांडाय नमः दूषांडं आ ॥ ६ ॥ ॐ वरुणाय नमः वरुणं आ ॥ ७ ॥ ॐ नमु
 काय नमः ॥ ८ ॥ ॐ विमुक्ताय नमः विमुक्तं आ ॥ ९ ॥ ॐ सप्तकाय नमः सप्तकं आ ॥ १० ॥ ॐ लीलातोषा

रानमः लीलालोपं आ॥१॥ ॐ मेकदंष्ट्रायनमः एकदंष्ट्र आ॥१२॥ ॐ मेरावतायनमः मेरावतां आ॥१३॥
ॐ मोषधीमायनमः मोषधी आ॥१४॥ ॐ वंघेनायनमः वंघनं आ॥१५॥ ॐ दिव्याकरायनमः दिव्याकर
आ॥१६॥ ॐ कम्बलायनमः कंबलं आ॥१७॥ ॐ क्षोभणायनमः क्षोभणं आ॥१८॥ ॐ गवयवायन
नं आ॥१९॥ ॐ कालायनमः कालं आ॥२०॥ ॐ वल्लभरायनमः वल्लभं आ॥२१॥ ॐ मणवेनमः
माणुं आ॥२२॥ ॐ चंद्रवारणायनमः चंद्रवारणं आ॥२३॥ ॐ फटाटोपायनमः फटाटोपं आ॥२४॥ ॐ
जटीलायनमः जटीलं आ॥२५॥ ॐ मृगवेनमः मृगव आ॥२६॥ ॐ घटेश्वरायनमः घटेश्वरं आ॥२७॥
ॐ विकटायेनमः विकटं आ॥२८॥ ॐ मणिमायनमः मणिमं आ॥२९॥ ॐ गुणवंधायनमः गुणवंधं आ॥

प्रतिष्ठा-

॥४९॥

समह-
प्र०३

॥३०॥ ॐ हामरायनमः डामरं आ० ॥३१॥ ॐ दंढफरायनमः दंढफरां आ० ॥३२॥ ॐ स्यविलायनमः स्यविलं
आ० ॥३३॥ ॐ दंतुरायनमः दंतुरं आ० ॥३४॥ ॐ धनदायनमः धनदां आ० ॥३५॥ ॐ नागकरीयनमः नाग
करीं आ० ॥३६॥ ॐ क्रौत्करायनमः क्रौत्करं आ० ॥३७॥ ॐ महादलायनमः महादलं आ० ॥३८॥ ॐ चीर
कायनमः चीरकं आ० ॥३९॥ ॐ सिंहायनमः सिंहं आ० ॥४०॥ ॐ मृगायनमः मृगां आ० ॥४१॥ ॐ यक्षा
यनमः यक्षं आ० ॥४२॥ ॐ मेघवाहनायनमः मेघवाहनं आ० ॥४३॥ ॐ तीक्ष्णोष्ठायनमः तीक्ष्णोष्ठ-
आ० ॥४४॥ ॐ मनलायनमः ॥ अनलं आ० ॥४५॥ ॐ सुक्रतयेनमः सुक्रतुं आ० ॥४६॥ ॐ पुंथापायन
मः पुंथापं आ० ॥४७॥ ॐ वक्रकायनमः वक्रकं आ० ॥४८॥ ॐ वातायनमः वातं आ० ॥४९॥ ॐ या

पनायनमःयापनंआ॥५०॥इतिस्त्रियालीयपीठेवतानामानि॥ ॥ ॥ श्रीरस्तु॥ ॥
श्रीगणेशायनमः॥ ॥ अथसर्वतोभद्रप्रयोगोलिरव्यते॥ ॥विलिखेत्सर्वतोभद्रपेदिकोपरिस्तु
न्दरं॥तिथ्यगूर्ध्वगतारखाःकुर्यादेकानविंशतिः॥१॥स्वण्डेन्दुस्त्रियदःकोणेशंरुवलाःपंचको
ष्टकाः॥एकादशपदावह्नीभद्रानुनवभिःपदे॥२॥चतुर्विंशत्यदावापिविंशद्भिःपरिधिःपदेः॥
मध्येषोडाशभिःकोष्ठैःपद्ममष्टदलंलिरवद॥३॥श्वेतन्दुःशंरुवलाकृष्णवह्नीनीलिनपूरयत्
॥भद्राकृष्णसितावाप्यःपरिधिःपीतवर्णकः॥४॥वाद्यनरदलैःश्वेतैःकर्णिकाःपीतवर्णकाः
॥स्वण्डेन्दुःशंरुवलावापिवह्नीभद्रानुपंचक॥५॥परिध्यापेक्षितंसर्वथाद्येभस्वरजस्तमः॥सर्वतो

चसमुद्दिष्टसर्वतोभिद्रमण्डलम् ॥ ६ ॥ मध्येब्रह्मवासुदक्षदेवाः सोमादयः रभृताः ॥ वायुसोम
 द्योमध्येष्वनष्टौतुकारयेत् ॥ ७ ॥ सोमईशानयोर्मध्येरुद्राणकादशामताः ॥ ईशानइन्द्रयोर्म
 द्येआदित्यान्द्वादशान्नलिषेत् ॥ ८ ॥ इन्द्राग्नयोर्मध्येतथात्वाशिनौ पूजयेत्ततः ॥ आग्नेययम
 योर्मध्येविष्वेदेवाः सप्ततृकाः ॥ ९ ॥ यामनैऋत्ययोर्मध्येसप्तपक्षाश्चकारयेत् ॥ नैऋत्यपश्चि
 मयोर्मध्येनागभूताश्चकारयेत् ॥ १० ॥ वायुपश्चिमयोर्मध्येगव्यशिरसः कुरु ॥ ब्रह्मसोमयो
 र्मध्येरुद्रान्दवान्पूजयेत् ॥ ११ ॥ स्कन्दनदीश्वरश्चतुर्लम्बाहोदवंत्रपूजयेत् ॥ ब्रह्मईशानयोर्मध्ये
 दक्षादिसप्तकोणः ॥ १२ ॥ ब्रह्मेन्द्रयोस्तथामध्येतुर्गाविष्णुतथैवच ॥ ब्रह्माग्निर्मध्येचतथास्व

धांदेवीं प्रपूजयेत् ॥१३॥ ब्रह्मयास्यद्वयोर्मध्यमरुतांससको गणाः ॥ ब्रह्मनैकृत्यधोर्मध्येवसुविद्यौतुष्ट
येत् ॥१४॥ ब्रह्मवरुणयोर्मध्ये अथांस्थानं विधीयते ॥ ब्रह्मवायुर्द्वयोर्मध्यमरुतांससको गणाः ॥१५॥
ब्रह्मणः पादभूलंतुमरुतांससको गणाः ॥ नदीतत्रपूजयेत् ॥ कावेरी नर्मदा च वयमुना चैव सरस्वती ॥१६॥
गंगा कृष्णा तथैवागोदापूज्या मध्ये स सागराः ॥ क्षीरक्षारमधु सर्पिर्नरि सुदधि सागराः ॥१७॥ ब्रह्म
यज्ञानमित्यादि मंत्रैस्तास्तास्तु देवताः ॥ गंधपुष्पादिभिः पूज्या दद्याद्द्विधांश्च सर्वतः ॥१८॥ सर्वत्र भद्रं द
त्वा स्थासर्वतो भद्रमिति मन्त्रम् ॥ इति सर्वतो भद्रमण्डल देवतानां स्थापनपूजनप्रकारः ॥ अथ सर्वतो भ
द्रमण्डलस्थापितदेवतानां पूजनम् ॥ गणानां त्वेति मंत्रेण आग्नेयां गणयन्त्यसेत् ॥

॥ गणानां त्वेति मंत्रस्य प्रजापतिः ऋषिः सुषुक्ष्मदोगरापतिर्देवता गण
 पतिः स्थापने विनियोगः ॥ ॐ गणानां त्वरागपतिर्देवता महोदियाणां त्वरापतिर्देवता महो
 निधीनां त्वरापतिर्देवता महोदिसोमस्य ॥ आह मज्जा निगन्धमात्वमज्जा सिगन्धमा ॥ ३१६ ॥
 श्री अथेते इति मंत्रेण इशां न्यासं विष्णवे नमः ॥ अथिंतेति मंत्रस्य नारायणः ऋषिः त्रिष्टुपः छन्दोऽगोदिव
 तादुर्गा स्थापने विनियोगः ॥ ॐ श्री अथेते सुहृन्मयापत्यावदोगो अथेते नक्षत्राणि सुपमशिवन्ता
 आत्मा ॥ इष्टां निषाणां मुच्यः इष्टाणामसर्वलोकम् ॥ इष्टाणां ॥ ३१७ ॥ मध्यस्थाने स्थितो ब्रह्मा आ
 ब्रह्मा निगिष्टु जयेत ॥ आब्रह्मा निगिष्टु मंत्रस्य प्रजापतिः ऋषिः यजुः छन्दः प्रजापतिर्देवता ब्रह्म स्थापने

विनियोगः॥ अत्र ब्रह्म आत्मणो द्वैतमवर्त्तमानं जीयतां भाराक्षराजन्त्यः शूरः इव ध्याति आधीमहा रथा
जीयतां न्दोष्टी र्धेनुवादा न्द्वानाशुः स शिः सुगंधि र्योषा जिषरथेष्टाः स भयो युवा स्यथ जमान स्य धीरा
जीयतां भिकामे निका मेनः पूज्जन्या धर्षतु फल वत्यो नः ईष दयः यच्च नाथ्यो गक्षो मेनः कल्यताम्
॥२२॥ सोमश्चैवोत्तरे भागे वयं सोमेति मंत्रेण सोमं पूजयेत् ॥ वयसो मेति वसुभ्यो विर्गायत्री छन्दः
सोमो देवता सोमस्थायने विनियोगः ॥ वयं सोमं व्रतेत वृभनस्तद्गुषु विन्वतः ॥ वृजार्वनः स च महि
॥३५६॥ ईशान्यादि शितमीशानमिति मंत्रेण ईशानं पूजयेत् ॥ तमीशानमिति मंत्रस्य गौतम भविस्त्रि
पुष्ट छन्दः ईशो देवता ईशस्थायने विनियोगः ॥ तमीशानं पूजयति सुष्टु यस्याति स्थियञ्जिन्वमवमेह

महेश्वरम् ॥ पूषानो यथा वेदसा मसदुधेरक्षिता पायुरदब्धः स्वस्मये ॥ २५ ॥ पूर्वस्यान्दिशि त्रि-
तारमिति मन्त्रेणादवेद्रूपजयेत् ॥ त्रितारमिति मन्त्रस्य गार्ग्यम्विस्त्रिषु पृच्छन्दः इन्द्रो देवता इन्द्रस्याप्या-
ने विनियोगः ॥ त्रितारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवै हवेषु हव हवेषु हव हवेषु मिश्रं सुकुरुत
मिन्द्रं स्वसिर्नो मुधवाद्या त्विन्द्रः २० ॥ पूर्वदक्षिण मध्ये त्वन्नोऽअग्नेति मन्त्रेणाग्निपूजयेत् ॥
त्वनोऽअग्नेर्दक्षिणस्य विद्वान्देवस्य हेडोऽअवेयमिति सोमोऽयजिष्ठो वह्नितमः शशुचानो विश्वा
देवोऽसिप्सु सुगन्धुः ॥ २१ ॥ यास्या सुगन्धुः पन्थेति मन्त्रेणाथर्मजपूजयेत् ॥ सुगन्धुः पन्थे-
ति प्रजापतिं त्रिषु पृच्छन्दो यमो देवता यमस्यापने विनियोगः ॥ सुगन्धुः पन्थाम्ना दिशन्ऽएहि

ज्योतिष्मथैर्यजन्तः प्रायुः अपौतुमृत्युमृतन्तः आगादैव स्वतो नो अभयं कृतो तस्माद् ॥ नैकस्य
अशुन्येति भवेण निरुक्तिं पूजयेत् ॥ अशुन्येति भवेण विषयानुषिन्धिषु पुच्छन्दि निरुक्तिं देवता निरुक्तिं
तिस्थापने विनियोगः ॥ अशुन्यं न स्येत्यामन्विहितस्करस्य ॥ अव्यम-
स्मादिच्छसातः इत्यानमोदविनिर्कते तु न्यमस्तु ॥ १२ ॥ ६३ ॥ प्रतीच्यां तत्वायासीति भवेण वरुणं पूज-
येत् ॥ तत्वायासीति भवेण अशुनः संपन्नं विन्धिषु पुच्छन्दि वरुणो देवता वरुणस्यापने विनियोगः ॥ त-
त्वायासि अह्नो ॥ बन्धमानुस्तदाशस्ते यजमानो हविर्भिः ॥ अहो हमानो वरुणो देवो वरुणो देवमा-
नुष्यायुः प्रमाणीः ॥ २१ ॥ २ ॥ वायव्यामानो निशुद्रिगिति भवेण वायुमचयेत् ॥ आनो निशुद्रिगिति भवे

स्यप्रजापतिभूषिन्विष्टुष्टुन्दोवायुर्देवतावायुस्थायनेविनियोगः॥ आनोनिशुद्धिःशूतिर्नाभिर
 द्गुर्दंमहस्त्रिणीभिरुपयाह्वयुक्तम्॥ बायोऽश्रुमिन्स्वर्धनादयस्वयूपस्यातस्वस्तिभिःसदानः
 ३७।२८॥उत्तरेवयथं॥सोमव्रततिमंत्रेणकुर्वरपूजयेत्॥वयं॥सोमेतिवसुभूषिणीयत्रीछन्दकुर्वे
 देवताकुर्वरस्थायनेविनियोगः॥ वृयर्दं॥सोमव्रततवधुनस्तुनूषुविश्रुतः॥ प्रजापन्तःसचमहि॥३।
 ५६॥ईशान्यातमीशानमितिमंत्रेणेशानपूजयेत्॥तमीशानमितिमंत्रस्यगौतमभूषिन्विष्टुष्टुन्द
 ईशानोदेवताईशानस्थायनेविनियोगः॥ तमीशानंजगतस्तुष्टुषुस्थतिर्धियाजिन्मवधसिंहमहवु
 यम्॥पुषानोयथावेदसामसंहुरक्षितापायुरदध्वःस्वस्तये॥२५॥१८॥ईशानपूवधोर्मथश्चस

रुद्रनिर्भेण ब्रह्माणं पूजयेत् ॥ ॐ अस्मे रुद्रो मे हनार्पयता सो वृत्रह त्वेभर हनौ सजो वाः ॥ यः संस-
ते सन्तु वने धायि पञ्च इंद्रज्येष्ठा अस्मांश्च वतु देवाः ॥ ३३ ॥ ५० ॥ वायुसोमयोर्मध्ये वसवोऽष्टौ प्रकीर्त्तिताः
॥ ध्रुवो अरश्च सोमश्च आपश्चैवानिलोऽनलः ॥ प्रपुषश्च प्रभासश्च वसवोऽष्टौ प्रकीर्त्तिताः ॥ वसोऽय-
विं प्रतिमंत्रेणैवांशुधादीनां च पूजनं ॥ वसोऽयवित्रामिति मंत्रस्य गौतमऋषिर्जगती श्रृन्दः वसवो दे-
वता वसुस्थापने विनियोगः ॥ वसोऽयवित्रमसि शतधोरु वसोऽयवित्रमसि सुहृत्प्रधारम् ॥ देवस्त्वा-
सविता पुनानु वसोऽयवित्रैराशतधोरिण सुध्वा कामयुक्षः ॥ १२ ॥ सोम ईशानयोर्मध्ये रुद्रा एका-
दशाः स्मृताः ॥ अर्जैकपादं हि बभूवुर्ध्या विरूपा सो यैरेवतः ॥ हरश्च वदहृत्पश्च अंश्वकश्च सुरगर्वः सा-

विभ्रश्चजयन्तश्चपिनाकीरुद्रावच॥ नमस्तेरुद्रमंत्रेण रुद्राश्चैव प्रपूजयेत्॥ नमस्तेरुद्र इति
 मंत्रस्य परमेषी भविष्यतीति रुद्रो देवता रुद्रस्थाने विनियोगः॥ नमस्तेरुद्रमन्त्रवर्षः उतो त
 दपर्वे नमः बौद्धभ्यामुत ते नमः॥ १६।१॥ यतो रुद्र शिवा तूत्तूरधारा पापकाशिनी॥ तया न रत्न
 वाशन्तमया गिरिशन्तुभिर्चाकशीहि॥ १६।२॥ ईशान इद्रयोर्मये आदित्यान् द्वादशांस्तु रवेत्॥
 धाता मित्रो यमो रुद्रो वरुणः सूर्यो गवच॥ भगो विवस्वान् यथा नमति तादसमस्तथा॥ एकादशस्त
 धात्वस्त्रविष्णुर्द्वादश उच्यते॥ अदिति द्यौरिति मंत्रेण आदित्यान् द्वादशांस्तु रवेत्॥ अदिति द्यौरि
 तिमंत्रस्य प्रजापतिर्ऋषिः त्रिष्टुप् छन्दः सूर्यो देवता सूर्यस्थाने विनियोगः॥ अदिति द्यौरि दे

तिरुत्तारिसुमार्दिनिस्मृतासपितासपुत्रः॥ विश्वदेवाः॥ आदितिः पञ्चजनाः॥ आदितिर्ज्जातमर्दि
तिर्ज्जनित्यम्॥ २५॥ ३३॥ इन्द्र आग्रयोर्मध्ये अश्विनो तेजसातिमन्त्रेणाश्विनोः पूजयेत्॥ अश्विना
तेजसेतिमन्त्रस्य परमं शीघ्रं पितृपुत्रं छन्दोश्विनो देवत अश्विनोः स्थापने विनियोगः॥ अश्वि
ना तेजसा चक्षुः प्राणेन सरस्वती वीर्यमवाचन्द्रो बलनेन्द्रामदधुरिन्द्रियम्॥ आग्नेययमयो
र्मध्ये विश्वदेवाः संपत्तुकाः॥ अतुदक्षोऽस्य वसूकामौ च शुक्लो च नौ॥ पुरुषो माद्वपसो वि
श्वदेवाश्च यो दश॥ अग्निधाताः सोमयाश्च बहिषदः सुकालिनः॥ एकशृंगोऽशुयश्चैव द्वितिय
स्सोमपास्तथा विश्वदेवा आयतुश्च ताभ्यां तो च मपूजयेत्॥ विश्वदेवासः आगतेति मन्त्रेण

स्यपरमेष्ठीभ्रषिर्गायत्री छन्दो विश्वेदेवा देवता विश्वेदेवस्थापने विनियोगः ॥ विश्वेदेवास्तुऽब्रा-
 ग्मणगामः दूमध्ववम् ॥ एवं द्विर्विनिर्वा दत्त ॥ आयन्तु न इति मंत्रेण आग्नेयमथोमध्यपि
 तृत्रपूजयेत् ॥ आयन्तु न इति मन्त्रस्य विवस्थान् विबुह्वती छन्दः पितरो देवता पितृस्थापने वि-
 नियोगः ॥ आयन्तु नः पितरः सोम्या सोमि द्याताः पृथिविर्देवयानैः ॥ अस्मिंष्य शस्वधयाम
 दन्तो धिब्रुवन्तु ते वत्समान् ॥ यमनैः भक्तयोर्मध्ये सप्त ऋषय इति मंत्रेण ऋषीन्सप्तपूजयेत् ॥
 गीतमोत्रिभरद्वाजो विश्वामित्रोश्चकश्यपः ॥ यमदग्निरसिष्ठश्च सप्तैतैः ऋषयः स्मृताः ॥ सप्तर्षयः प्र-
 तिदिता इति मंत्रस्य गीतमभ्रविजगती छन्दः सप्त ऋषयो देवताः सप्त ऋषिस्थापने विनियोगः ॥ ॐ

सप्तः ऋषयः प्रतिहिताः शरिरसप्तक्षन्नि सप्तमप्रमादम् ॥ सप्तापः स्वयतो लोकमीयुस्तत्र जायता
ऽत्र सप्तजौ सप्तमदौ च देवौ ॥ नैऋत्यधरुणयोर्मध्ये नागभूतानि पूजयेत् ॥ अन्ननो वासुकिः शेषः क
र्कोटकस्तक्षकस्तथा पद्मकश्च महापद्मः शंखः कंबल एव च पिशाचो गुह्यकः सिद्धो भूतो भी देवयोन
यः भूताय त्वेति मंत्रस्य पराशरभर्षिर्विराट्छन्दः नारायणो देवता भूतस्थापने विनियोगः ॥ भूताय
त्वानारातये स्मरभिविक्थये षट्ठं हन्ता न्दय्याः पृथिव्यामुर्ध्वन्तारिक्षमन्वमि पृथिव्यास्त्वानामोसा
दयाम्यादित्याऽउपस्थगे न हव्य ठं वरक्ष ॥ १११ ॥ नैऋत्यपश्चिमयोर्मध्ये नमोस्तु सप्तपथोद्गतिमंत्र
णामर्पान् प्रपूजयेत् ॥ नमोस्तु सप्तैभ्य इति मंत्रस्य प्रजापतिभ्यः षण्णुषु पृच्छन्दः सप्तै देवता सप्तस्थाप

नेविनियोगः॥ नमोस्तु सार्पेभ्यो यैः कचपृथिवीमनु ॥ येऽन्यन्तारिक्षे यदिवितेभ्यः सार्पेभ्यो नमः ॥
 १३।६॥ वायुवरुणयोर्मध्यगन्धर्वाप्सरस्तथा ॥ विशवावसुभ्यगन्धर्वोहाहाहुहस्तथैव च ॥ द्यूता
 चीमनिकारंभारुवशीचतिलोत्तमा ॥ सुकेशीमञ्जुघोषाद्याः कथ्यन्ते प्रसोबुधैः ॥ अयं पुरोहारिके
 शोगन्धर्वोस्त्विति मंत्रनः ॥ गन्धर्वस्त्विति तोषूज्यो सर्वकामार्थसिद्धये ॥ ॐ अयं पुरोहारिकेशदिति
 मन्त्रस्य परमेष्वीक्रुषिः क्रुषुश्छन्दो प्रसोदेयता अप्सरस्थापने विनियोगः ॥ अयं पुरोहारिकेशः
 सूर्यरश्मिस्तस्य रथगृत्सङ्घैर्जाड्वसेन नो गामाण्यौ युञ्जि कस्तृभा च क्रतुस्तथा च अप्सरसौ
 दंशगवः यमनोदितिः यौरुषयो ब्रधः अहतिस्तेभ्यो नमोः अस्तु ते नो वस्तु ते नो मुडयन्तु ते यद्विद्मो

यच्चनोद्दृष्टितमेवाञ्जमोदध्मः गन्धर्वस्तैतिमंत्रेणवायुसोमयोर्मध्येगन्धर्वान्प्रपूजयेत् ॥ गन्धर्वस्तैतिमंत्रस्यगौतमऋषिर्द्विपदाधिरादुच्छन्दः गन्धर्वोदेवतागन्धर्वस्थापनेविनियोगः ॥ गन्धर्वस्तैविश्ववावसुःपरिदधातुविश्वस्यारिष्ट्यैयजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिदुःईदितः ॥ इन्द्रस्यबाहुगमिदक्षिणाविश्वस्यारिष्ट्यैयजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिदुःईदितः मित्रावरुणौत्वोत्तरतःपरिधत्ताभ्युवेणधर्माणाविश्वस्यारिष्ट्यैयजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिदुःईदितः ॥ ब्रह्मद्रयोर्मध्येऽथोद्दृष्टैतिमंत्रेणदुर्गादेविंप्रपूजयेत् ॥ श्रीश्वेतैतिमंत्रस्यनारायणऋषिस्त्रिषुपृच्छन्दोदुर्गादेवतादुर्गास्थापनेविनियोगः ॥ श्रीश्वेतैतलक्ष्मीश्वपत्यावहोगत्रेपार्श्वेनक्षत्राणिरूपमश्विनौध्यातम् ॥ इष्ट्या

निषाणासुभ्यः दूषाणान्तर्धर्तकाम्यः दूषाण ३१।२२॥ ब्रह्मद्रव्यमध्यैव अवरुद्रं ति शंकरम् ॥ स्कंदने
 दीश्वरं शूलं महादं वचपूजयेत् ॥ अवरुद्रं तिमिरं तस्य परमं श्री भूषिः ककुपुच्छदः रुद्रो देवता रुद्रस्यापने
 विनियोगः ॥ अवरुद्रमदीमिदं देवदेव आम्बकम् ॥ यथानोदस्य स रक्षरद्यथानः ॥ अथ यसास्करद्यथा
 नोध्यवसायथात् ॥ ब्रह्मर्दशानयोर्मध्ये श्रिया विद्युत्तथैव च सदसस्य तं तिमिन्नेत्रेण विष्णो ररादति
 मन्त्रतः ॥ लक्ष्मीपूज्या सदा भक्त्या विष्णुः पूज्यस्तथैव च सदसस्य तिमिन्नेत्रेण विष्णो ररादति
 कृच्छं दोलक्ष्मीर्देवता लक्ष्मीस्थापने विनियोगः ॥ सदसस्य तिमिन्नेत्रेण विष्णुः पूज्यस्तथैव च सदसस्य तिमिन्नेत्रेण विष्णो
 ररादति ॥ विष्णु ररादति तिमिन्नेत्रेण ॥ ब्रह्मर्दशानयोर्मध्ये विष्णुः पूजयेत् ॥ विष्णो

ररादमिति मंत्रस्य प्रजापति ऋषिस्तुष्टु छन्दः विष्णुर्देवता ऽ विष्णुः स्थापने विनियोगः ॥ विष्णो रराद
मसि विष्णोश्चन्द्रोऽस्यो विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्द्वे गोसि वैष्णवमसि विष्णोर्वेत्सा ॥ ब्रह्मेन्द्रयोर्मध्ये
मरुतांसमकोराणाः शुक्रज्योतिश्चैतिषडनुवाक्यनपदुरशमीन्यारिणूजयेत् ॥ शक्रज्योतिश्चैतिम
त्रषट्स्यपराशर ऋषिर्विराट् छन्दः मरुतोर्देवता मरुतां स्थापने विनियोगः ॥ शुक्रज्योतिश्च
चित्रज्योतिश्च सत्यज्योतिश्च ज्योतिष्माश्च शुक्रश्च ऽ क्रतायाश्चास्य ऋहाः १७।८० ॥ इदं
इान्यादङ्गामदङ्गुः प्रातिसदङ्गुः मितश्च संश्चितश्च सभराः १७।८१ ॥ ऋतश्च सत्यश्च दुषश्च
धरुणश्च धर्मान् विधर्तान् च विधारयः १७।८२ ॥ ऋतजिच्च सत्यजिच्च सनजिच्च सुषणश्च अग्नि

भिन्नश्चदूरेऽत्रमिन्नश्चगाणः १७।८३ इदक्ष्मासः एतादक्ष्मासद्वयुगाः सदक्ष्मासः अतिसदक्ष्मास
 एतनमितासश्चसम्भितासोनोऽअद्यसभरसोमरुतोयज्ञेऽअस्मिन् ॥ १७।८४ ॥ स्वतयाश्चप्य
 दासीनसान्त्तपनश्चगृहमेधीन् क्रीडीचशाकीचोञ्जेषी १७।८५ ॥ स्वैर्दक्षैरितिमंत्रेणमारुतं
 पूजयेत् ॥ स्वैर्दक्षैरितिमंत्रस्यपराशरकृषिर्विराट्छन्दः मारुतोदेवतामारुतस्थानेविनियोगः
 ॥ स्वैर्दक्षैर्दक्षचित्तहसीदेवानां सुसुन्नेष्टहनेरणाया ॥ यित्तैर्वधिसूनवः आसुशेषास्वावेशान
 न्वासांघिशस्वाशिविनाद्वृथूस्यादयतामिहत्या ॥ १७।८६ ॥ ब्रह्माग्नेययोर्मध्येऽग्नेवाजजिदितिमं
 त्रेणस्यधामप्रपूजयेत् अग्नेवाजजिदितिमंत्रस्यमनुभृषिर्बृहतीछन्दः वैश्वानरोदेवतास्य-

धास्थापनेविनियोगः॥ अग्रेवाजिह्वजन्वासारिख्यन्तंवाजजितं सध्याज्जि नमोदेवेभ्यः स
धापितृभ्यः सुयुमैभूयास्तमस्कन्मद्य २७ ॥ ब्रह्मयास्यदूद्योमद्वये इत्यवाणे इदमाशानामिति
मंत्रेणमृत्युश्चैवपूजयेत् अन्यवायो इदमाशानामिति मंत्रस्य सुकृतं भर्जिगति छन्दः मृत्युदे
वतामृत्युस्थापनेविनियोगः॥ अन्यवायो इदमासानामृशोमधूरः सुपर्णस्तेगन्धर्वाणामपासु
दोमासा इधयोरोहिः कुरदृगाचीगोलति फातेष्मरसामृत्यवेमितिः २६। ३७ ब्रह्मयास्ययोम
ध्वं एव ककुभमिति मंत्रेण रागमपि पूजयेत्॥ ककुभमिति मंत्रस्य प्रजापतिः त्रिभिर्धनुश्छन्दः रा
गोदेवतारोगस्थापनेविनियोगः॥ ककुभं रुद्रं पृषभस्य रोचते इह च्छुक्कः शुक्लस्य पुरोगाः सो

मः सोमस्यपुरोगाः यजे सोमादभ्यन्नामजागृवितस्मै स्वादृक्कामितस्थेने सोमसोमाय रवाहा ॥
 ११।४९॥ ब्रह्मनेनैतययोर्मध्येवसुविद्भानुपूजयेत् ॥ गगानान्भ्वेतिमन्त्रेणपुत्यावेतापृथक्पृथक्
 गगानांत्वेतिमन्त्रस्यप्रजापतिभिरनुष्टुप्छन्दः गणपतिदेवतागणपतिस्थापनेविनियोगः ॥ गणा
 नान्वागणपतिं देहवामहोषियाणान्वाणियपतिं देहवामहोनिधीनान्वा निधियपतिं देहवामहो
 वामोमम ॥ आहमजानिगन्धमात्यमजासिगन्धयम् २३।१८॥ ब्रह्मवरुणयोर्मध्ये आपांस्थानं वि
 धीयते आपोऽद्योतिमन्त्रेण आपश्चैवमपूजयेत् आपोद्योतिमन्त्रस्याहिरण्यसूत्रं त्रिष्टिप्पुष्टं
 आपोदेवता आपांस्थापनेविनियोगः ॥ आपोऽद्यान्वचारिषु देवमनुसमसृक्ष्मादि ॥ पर्यम्वा

ननुऽध्यागमसमाप्तं दृष्टुं जघर्चसाग्रजयाचधनेनच ॥२०॥२१॥ ब्रह्मवायुद्वयोर्मध्ये मरुतां सप्तको
गणः ॥ समीरमारुतमरुजगत्यागसमीरणाः ॥ इमे च सप्त मरुतो भातश्चिवातश्चानलः ॥ बृहदिंद्रा
यमंत्रेण पूज्यास्ते गैरिवापवः ॥ बृहदिंद्रायेति मंत्रस्य परमं शीर्ष्म विब्रूहती छन्दो मरुतो देवता मरुत
स्थापने विनियोगः ॥ बृहदिंद्राय गा यत मरुतो वृत्रहन्तमम् ॥ येन ऊज्यातिरजनयन्तृता सुधी देवन्दु
वायुजागृवि २० ॥३०॥ ब्रह्मणा पादमूलं तु मादिनी तत्र पूजयेत् महीद्यौ रिति मंत्रेण ऋष्यपूज्याग्रय
त्नतः ॥ महीद्यौ रिति मंत्रस्य मेधातिथिः ऋषिर्गायत्री छन्दः पृथिवी देवता पृथिवी स्थापने विनिय
ोगः ॥ महीद्यौः पृथिवी च नः इमं यजामि मिक्षताम् ॥ पिपृता नो भरीमभि ८ ॥३१॥ नदीभ्य इति मंत्र

एनदीपूज्योत्तरेततः ॥ गंगा चयमुनाचैव सप्तध्वसरस्वती कैरीविजयतीर्गं गतापरेवापयोषि
 का ॥ कृष्णाभीमरथलिंगं च द्राक्षद्वन्द्वं तथानवाभ्यर्चति भोगपुद्गलध्वजोत्तरस्वमूः ॥ नदीभ्य इ
 तिमंत्रस्य परमेष्ठी भ्रमरिष्यजुश्चन्द्रः नद्यो देवतानदीस्थाने विनिर्याः ॥ नदीभ्यः पौञ्जिष्टमृदा
 काभ्यो नैषादस्य रुषध्याग्दयाय दुर्माद्गुधार्धामरोभ्यो द्यात्पद्मगुम्भ्यः उच्चानर्चं सप्तदेवजने
 भ्योऽप्रातिपत्सप्तमेभ्यः कितवमीर्यताथाः अकितवमिषाश्चैभ्यो विदलकरिंयातुथानेभ्यः
 कागर्धकीकारीश्च ३० ॥ लवणे कृत्स्नसार्पिर्देधि क्षीरसजीवनाः ॥ समुद्राग्निभस्वान्नमंत्रेणाने
 नचोत्तरे सप्तसागराः पूज्याः समुद्रोसीति मंत्रस्य प्रजापतिभिर्यजुश्चन्द्रः समुद्रो देवता समुद्रस्था

पनेविनियोगः ॥ समुद्रोसिन्मस्वानर्ददनुः शम्भू र्मयोभूरभिमाद्याहिस्र्वादाभारुतोसिमरुताङ्गः
शम्भू र्मयोभूरभिमाद्याहिस्र्वादावस्वरसिदुपस्वाञ्छुभू र्मयोभूरभिमाद्याहिस्र्वादा १८१५ ॥ आ
दित्यश्चन्द्रमाभौमौबुधजीविसितर्कजाः ॥ सर्वधदास्तुसंपूज्याराहुकृतूक्रमेणच अथाग्निदूतमि
त्यादिभन्वैस्तान्यरिपूजयेत् अग्निदूतमितिमंत्रस्यमेधातिथिभ्रविर्गायत्रीछंदः सवितादेवतावि
तृस्थापनेविनियोगः ॥ अग्निन्दुतस्तुरादेधदह्युवाहसुपबुवे ॥ देवा ३ ॥ ५ आसोदयादिह ३१७ ॥
अश्वगिरिमंत्रेणचंद्रचपरिपूजयेत् ॥ अश्वगिरिमंत्रस्यप्रजापतिभ्रविर्गायत्रीछंदः सोमोदे
वतासोमस्थायनेविनियोगः ॥ अश्वग्नसधिषूषसौषधीरनुरुध्वते ॥ गर्भसंजायमेपुनः १८३६

स्योनापृथिवीतिमंत्रमपपरिपूजयेत् ॥ स्योनापृथिवीतिमंत्रस्य दध्यङ्गु ॥ अर्चनं भूमिर्वापि न भू-
 दः ॥ अंगारको देवता अंगारकस्यापने विनियोगः ॥ स्योनापृथिवी नो भयानुशूरा निवेदनी ॥ चक्षुर्नु-
 शर्मसु अर्थाः ॥ ३६ ॥ १३ ॥ इदं विष्णुरिति मंत्रेण बुधं च परियुजयेत् ॥ इदं विष्णुरिति मंत्रस्य मंत्राक्षर-
 गा यत्रो छदः बुधो देवता बुधस्यापने विनियोगः ॥ इदं विष्णुर्विचक्रमेत्रुपानि देयं पृथग् ॥ समूह-
 मस्य पांथं सुरस्नाहा ॥ १५ ॥ ॐ महोद्भूति मंत्रेण गुरुं च परियुजयेत् ॥ महोद्भूति मंत्रस्य हिर-
 ण्यगर्भमभिर्गायत्री छदो बृहस्पतिर्देवता बृहस्पतिस्त्यापने विनियोगः ॥ महोद्भूति मंत्रस्य इति
 यजुः ॥ महोद्भूति मंत्रस्य सोमो देवता सोमस्य चतुर्हस्त्यापानं व्याख्यान्दे सिद्धिपथमगृह्य-

तोसिमहेंद्राय त्वेषतेयोनिर्महेंद्रायत्वा २६।१० शुक्रज्योतिश्चमंत्रेणभार्गवपरिपूजयेत्॥ शुक्रज्यो
तिश्चेतिमंत्रस्यवामदेवक्रषिषिगच्छंदःशुक्रोदेवताशुक्रस्यापनेविनियोगः॥ शुक्रज्योतिश्च
चिश्चज्योतिश्चमत्यज्योतिश्चज्योतिषमाश्च शुक्रश्चऽभूतपात्रास्य दं द्वाः १७।८० प्रजापते
तिमंत्रेणशनिचपरिपूजयेत्॥ प्रजापतेतिमंत्रस्याहिरण्यगर्भक्रषिन्त्रिषुपुच्छंदःशनेश्वरोदेवताशन
श्चरण्यापनेविनियोगः॥ प्रजापतेनत्वदेतान्वन्याविश्वारूपाणिभरितावभूव॥ यकामासि शुद्ध
मस्तन्नाऽअस्तुधधंस्यामपतयोरथीणाम् २३।६५ आर्यगौरिभिर्मंत्रेणराहुचपरिपूजयेत्॥ आ
र्यगौरितिमंत्रस्यमर्त्यराज्ञीक्रषिर्गायत्रीछन्दोराहुदेवताराहुस्यापनेविनियोगः॥ आर्यगौःपृथिर

कर्मदसदभ्यातरसुरः॥पितरव्यमृयन्त्यः॥ब्रह्मयज्ञानभेदशेनुपूज० ब्रह्मयज्ञानप्रथमसुर-
 स्ताद्विमीमतःसुरुत्तमेनःआपः॥सबुद्ध्याःनुयमाःअस्थगिष्ठाःसगअर्थाग्निमसश्चविवः१३
 ॥समस्यदगिमभोगपूजयेत्समातारः॥ब्रह्माग्निहृदयरेचैवकौमारिवैष्णवीतथा॥वाराहोत्सेव
 माहंदीचापुंडासमातारः॥समस्यदगिमवस्यवामदेवभृषिःपैक्तिछन्दोभोगरोदवतामानृत्या
 पचेपिनियोगः॥समस्यदेव्याधियासन्दक्षिणयोरुचक्षसा॥भामःआयुःप्रमोषीर्ष्योऽग्रहन्
 वहीरंविदेयतपेद्विसन्दृशिध२३॥दूर्गायुज्यागतोवात्येवज्जादीत्यायुधानिच॥वज्रशक्तिचंद्रं
 चरवंपाशाकुशौतथा॥गदांत्रिशूलचक्रपद्मचैतैर्भमादृश॥ॐदुर्गायैनमःइतिमध्यॐवज्जा

यनमः ॐ शक्तयेनमः ॐ दंडायनमः ॐ खड्गायनमः ॐ पाशायनमः ॐ अकुशायनमः ॐ
गदायेनमः ॐ त्रिशूलायनमः ॐ चक्रायनमः ॐ पद्मायनमः ततो धूपदीपनैवेद्यां बूलदक्षि
णायज्ञोपवीतपुगीफलवासांसिसमर्प्यत्वेन तच्छिवादिमणिशङ्खभूतास्मिन्कर्मणि यथासं
पादितसामग्राकृतेनामेन पूजनं नमस्वर्तो भद्रमंडलस्थाः पितृदेवताः सुम्रीता वरदाः सन्तु
आयुः कर्तारः क्षेमकर्तारः शुभकर्तारः कल्याणकर्तारो भवन्तु ॥ ॥ इति सर्वतो भद्रमंडल
देवतानां समन्त्रकपूजनं ॥ अथ तन्मंडलस्थदेवतानां नामभंत्रणावाहनं पूजनं चोच्यते त
थाहि मध्ये ब्रह्मणो नमः ब्रह्माणामवाहयामि स्थापयामि १ उत्तरे सोमाय नमः सोमं आ ० २ ईश

नेदशानायनमः ईशानम् ० ११ ईदं दायनमः इदं ० ४ आने अमयेनमः आग्निम् ० ५ दक्षि
 णायमायनमः यमम् ० ६ नैऋत्येनैऋतायनमः नैऋतिम् ० ७ पश्चिमे वरुणायनमः वरुण
 आम् ० ८ वायव्ये वायवेनमः वायुम् ० ९ वायुसोममध्यस्थवसुभ्योनमः अश्ववसुम् ०
 १० शोमेशानमध्यै एकादशरुद्रेभ्योनमः एकादशरुद्रान् ० ११ ईशानैऋतस्यै द्वादशादि
 रेभ्योनमः द्वादशादित्यान् ० १२ इन्द्राग्निमध्यै अश्विभ्योनमः अश्विनौ ० १३ अग्निप्र
 ममध्ये विश्वेभ्यो देवभ्यः संपैतृकेभ्योनमः विंशान् देवान् संपैतृकान् ० १४ यमनैऋति
 मध्ये सप्तर्षिभ्योनमः सप्तर्षीन् ० १५ नैऋतिवरुणमध्यै भूतनागेभ्योनमः भूतना

गाना० १६ परुणवायुमध्यगंधर्वाग्नौ भ्यो नमः गंधर्वाक्षिरान् आ० १७ ब्रह्मसोममध्यस्कं द्रा
यनमः स्कंदं आ० १८ उत्तरेऋषभाय नमः ऋषभं आ० १९ तदुत्तरेऋतमहाकालो भ्यानमः
शूलमहाकालो आ० २० ब्रह्मेशानथोर्मध्ये दक्षादित्यसप्तपदे भ्यानमः दक्षादित्यसप्तग
णाना० २१ ब्रह्मेन्द्रधोर्मध्ये दुर्गाय नमः दुर्गा आ० २२ पूर्वविष्याय नमः विष्णु आ० २३ ब्रह्मास
थोर्मध्ये स्वाध्याय नमः स्वाध्यां आ० २४ ब्रह्मधर्मधोर्मध्ये मृत्युरोगे भ्यानमः मृत्युरोगाना०
२५ ब्रह्मनैऋतयोर्मध्ये गणपतये नमः गणपति आ० २६ ब्रह्मवरुणयोर्मध्ये आदुभ्यानमः
अग्निः आ० २७ ब्रह्मपाशुमध्ये मरुभ्यानमः मरुतः आ० २८ ब्रह्मणाः पादमूलकर्णिकायां नृ

धिव्यैनमः पृथ्विं आ० २८ तत्रैव सप्तसागरेभ्योनमः सप्तसागराना० ३० तत्रादिगंगादिसप्त
 सरिन्द्योनमः गंगादिसप्तसरितः आ० ३१ उत्तरेमेरवेनमः मेरुं आ० ३२ बाल्यपरिधौ सोमादि
 सन्निधौ क्रमेणापुनश्चावाहनं गदायेनमः गदां आ० ३३ त्रिशूलाय नमः त्रिशूलं आ० ३४
 वज्राय नमः वज्रं आ० ३५ शक्तये नमः शक्तिं आ० ३६ दंढाय नमः दंढं आ० ३७ खड्गाय नमः ख
 ण्डाय नमः पाशं आ० ३८ अंकुशाय नमः अंकुशं आ० ३९ तद्वाद्योत्तरादीनां तमाय नमः
 गौ० ४१ भारद्वाजाय नमः भारद्वाजं वि० ४२ विश्वामित्राय नमः विश्वं वि० ४३ कश्यपाय नमः कश्यपं वि० ४४ ज
 मदग्नये नमः जमदग्नये नमः ४५ वशिष्ठाय नमः वशिष्ठं वि० ४६ अत्रये नमः अत्रं वि० ४७ अरुंधत्ये नमः अरुंधतं वि०

४८ तद्ब्रह्मिपूर्वादिदक्षु अग्निर्कोर्येनमः अ० ४९ वार्येनमः वा० ५० वाराद्येनमः वा० ५१ वे
ध्वयेनमः वै० ५२ माहेश्वर्येनमः मा० ५३ इन्द्रार्येनमः इन्द्राणी आवाहया० ५४ अथवेदिमध्ये
कलशस्थापनं तस्मिन्कलशे गणेशं वरुणं चावाह्यं पूजयेत् अथवा प्रधानदेवतामूर्तिं स्व
र्णमयीषोडशोपचारैः पंचोपचारैर्वीतत्रावाह्यं पूजयेत् शिवप्रतिष्ठायां तु लिंगतो भद्रम्
दुल्लेखोडशोपचारैः पंचोपचारैर्वा प्रधानदेवतामूर्तिं पूजयेदिति बोध्यम् ॥
आथ द्वादशलिंगतो भद्रं पूजनपद्धतिं लिख्यते ॥ मनोहरं लिखेच्चक्रं लिंगं द्वादशभिस्तु
तं प्रागुदीच्यां पंचत्रिंशद्दशकार्याप्रचलतः कोणेन्दुः त्रिपदाश्चैताः शृंगलापंचभिः पदैः

बलीकार्यानुनयभिः भद्रचैवचतुःपदे भद्रपार्षेनथा रुद्रोऽष्टविंशतिपदे भवेत्
 पदं तद्वद्रुद्रं कुर्याच्च पूर्ववत् द्विपदं तु तथा लक्ष्मिं च रुद्राभिर्वेत् इषद्वल्लभं रुद्रं रुद्रं
 कोष्ठाश्चयीतकाः लिङ्गानां स्कन्धतः कोष्ठाश्चतुर्विंशतयः शिवाः ४ तेषामुपरि मन्त्राः ४
 द्वादशवैशिताः लिङ्गं शंखलयोर्मध्यक्षगोरुक्थर्षिकाः तथैव लिङ्गमर्धे रुद्रं रुद्रं
 चतुष्यदं मध्यस्थं सर्वतो भद्रं लिङ्गं द्वादशसंमितं शतलक्षकथाया न्यैश्च गयीरन्तर्गतं
 रिता तथा रुद्रास्तु लक्षणा नैरेवं कुर्याद्विचित्रं ७ ततः संसृजं कुर्यात्तद्वियनमर्धं च त
 त्रमध्येऽष्टदलकमलोपरि ब्रह्माणस्यापरेत् एषो हि सर्वविषमं करं रुद्रमर्धयन्नेति ह्युक्तं

देवताभिः सर्वस्य धातास्य मितप्रभावविशेषमनःसततं विवर्धयति ध्यात्वा ब्रह्मयज्ञा
नमिति मंत्रेण ब्रह्माणमावाद्य पूजयेत् ब्रह्मयज्ञानमिति मंत्रस्य वामदेवकं विनिश्चयेत्
न्दः ब्रह्मा देवता ब्रह्मा वाहने विनियोगः ब्रह्मयज्ञानमंत्रं शुभं पुरस्ताद्विरोधिनः सुकृत्वा मेन
आयः सगुह्याऽऽयमाऽत्रोस्य विद्याः सप्तश्रुत्वा निमग्नतन्त्रविषः १३३॥ उत्तरसोमम् ॐ
एन्दो हि यज्ञेश्वर यज्ञरक्षां विद्यत्स्वनक्षत्रगणे नमार्हं सर्वोषधीषु धीषितुर्गणैर्नमार्हं गृह्णातु पुत्र
स्य गवन्ममस्ते इति ध्यात्वा आप्याय सर्वे विमंत्रेण सोममवावा र्धपूजयेत् आप्याय प्रभेदे
मंत्रस्य गौतममन्त्रं विगर्धयेच्छन्दः सोमं देवता सोमवर्धने विनियोगः ॐ आप्याय सगुह्यमे

तुतेविश्वतःसोमद्यथायस् भवावाजस्यसङ्ख्ये १२।१११॥ तत्तद्देशानेदृशानं एधोद्विश्यते
 श्वरयज्ञमिधौगृहाणपूजास्मिन्मन्त्रेनमन्त्रेतिध्यात्वा तर्माशानमितिभ्रंशेगोशानमावाद्यहू
 जयेत् तमीशानमितिभ्रंशस्यगौतमऋषिःजगतीछन्दःईशानोदेवताईशानवाहनोविनि
 योगः ॐ तमीशानुजगतस्तस्युपस्मृतिश्चिद्यजिन्वमवसेहूमहवुद्यम् पूषानोयथावे
 देसामसहृदेरक्षितापायुरदध्यःस्वस्तये २५।१८॥ पूर्वोदद्भस् ॥ ॐ एधोद्विस्वामरमि
 द्वसामिधौरभिधुतोपज्वधरामरेश संवीज्यमानोऽमरसांगेनरक्षाध्यरंनोमगवन्ममस्ते इ
 तिध्यात्वा आतारमितिभ्रंशेगेन्द्रमावाद्यपूजयेत् ॐ आतारमिदंमिति संश्रस्यगौतमऋषि

स्त्रिष्टुपुच्छः इन्द्रो देवता इन्द्रावाहने विनियोगः ॥ ॐ आतारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवे
हवे सुहवे वशूरमिन्द्रम् ॥ ब्रह्ममिश्रक्रम्यरुद्रतमिन्द्रं स्वस्ति नो मधवाथा विन्दः २०५०
इन्द्राय नमः पाद्यादिभिरर्चयेत् ॥ तत आग्नेयं वंदुः स्त्रियदस्ये तत्राग्निम् एधे हि सर्वा
मरुतव्यवाहसुनिग्रवरैरभितो भिर्युत्तमेजो बल्लोकागणे न सार्द्धं ममाध्वरक्षममोऽस्तुते
मे इति ध्यात्वा आग्निन्दुत इति मंत्रेणाग्निमावाधयूजयेत् ॥ आग्निन्दुतमिति मन्त्रस्य क
एवं मेधातिथिभ्रूषिणाय त्रीछंदः आग्निर्देवता अग्न्यावाहने विनियोगः ॥ ॐ आग्निन्दुत
सुरो देधे हव्यवाहसुयमुवे ॥ देवाः २११७ आग्नेये नमः पाद्यादिभिर

चयेत् याम्येचतुर्विंशतिपदस्वरूपयोगक्षीरसदृशयोर्मध्येयमपूजयेत् एतद्विषयवत्तथा
 भोजसर्गामरचितधर्ममूर्ते शुभाशुभानंदशुभमधीशशिवायनः पाहिभयंनमस्त इति ध्या
 त्वा सुगन्धपथेतिमंत्रेण यममावाद्यपूजयेत् सुगन्धपथेतिमन्त्रस्य पार्श्वपात्रविस्त्रिष्टुषं
 दः यमो देवतायमावाहने विनियोगः ॥ सुगन्धुः पन्थाम्रादिशतुः एतद्विषयोतिष्ठाभ्येद्वज्ररत्नः आ
 शुः औपेतुमृत्युसमृतन्त्रागौ द्वेवस्वतो नोऽत्रभयं कुरुगोतुस्वाहा यमायनमः पाद्यादिभिरन्ये
 त नैत्रत्येसहस्रदुःत्रिपदस्य तन्त्रनिम्नगतिमावाहयेत् ॐ एतद्विहरक्षोगाणानाचकत्वं विशाल
 वेतालपिशाचसंघैः ममाध्वरं पाहि शुभादिनाथलोके श्वरत्वाग्रगामिनि त्वं इति ध्यात्वा

असुन्वन्नमितिमंत्रेणानिभ्रतिमावाद्यपूजयेत् ॐ असुन्वन्नमयजमानमिच्छतेनस्यत्या
मन्विहितस्कारय अन्यमस्मदिच्छसातः इत्यानमोदेविनिभ्रतेतुभ्यमस्तु १३६२ ॥ निभ्र
तेयेनमः पाद्यादिभिरर्चयेत् ॥ ततोवायोरवादेदुस्त्रिपदशतत्रवायुमावाहयत् ॥ एधेहिय
मेममरक्षणायभृगाधिरुदः सहसिद्धसद्यैः प्राणाधिपोहव्यभुजः सहायगृहाणपूजाभगवन्
मस्तेइतिध्यात्वा ॥ आनोनिसुद्धिरितिमंत्रेणवायुमावाद्यपूजयेत् आनोनिसुद्धिरितिमं
त्रस्यपशिशुभ्रमपिशिशुपुच्छन्दः वायुदेवतावाज्यावाहनविनियोगः ॐ आनोनिसुद्धिः शान्ति
नीभिरद्वुर ॐ सहस्रिणीभिरुपधाहियमम् वायोऽस्मिन्सर्वनेमादयस्वपुथम्यातस्व

स्तिभिःसदानः२७।२८ पाद्यादिभिरर्चयेत् वायुसोमयोर्मध्येचतुष्यदंबंधुजीवयुष्यायमं
 भद्रतत्रवशूनावाहयेत् एन्दोहिवशेशमहन्निधेशरन्नाकरासर्वसहस्रतेजाः देनस्वरूपा
 ममयज्ञयातुगृहाणपूजाभिरगन्मस्तद्विद्यात्वा ॥ वसोःपवित्रेतिमंत्रेणवशूनावाह्य
 पूजयेत् वसोःपवित्रमसीतिमंत्रस्यवशिष्टमभिरिष्टिषुपृच्छन्दःवसवोदेवतावसावाहनवि
 नियोगः वसोःपवित्रमसिशतधांश्चसोःपवित्रमसिसहस्रधारम् देवस्त्वोसधितापुनातु
 वसोःपवित्रेणशतधारेणसुस्वाकामधुक्षः१।३॥ पाद्यादिभिरर्चयेत् तत्रैवनाममंत्रेणधु
 वं१अध्वरं२सोमं३आपः४अनलम्५अनिलम्६प्रत्यूषम्७प्रभासंचावात्पूजयेत्८

ततःसोमेशानयोर्मध्येकरवीरपुष्पोपमंचतुष्यदंभद्रतत्ररुद्रानुस्थापयेत् ॥ एतद्विहितेशेष
रकास्त्रिशूलकपालरथद्वारंगेरणसाधू लोकेनविशेषधरयज्ञसिद्धौगृहाणपूजाभगवन्ममस्ते
दतिध्यात्वा ॥ यातेरुद्रतिमंत्रेणारुद्रानावाद्यपूजयेत् यातेरुद्रेतिमंत्रस्यपरमोष्ठिरनुषुदुच्छ
न्दःबहुरुद्रादेवतारुद्रावाहनेविनियोगः यातेरुद्रशिवातनूर्ध्वोरापायकाशिनी तयानस्त
न्वाशान्तमयागिरिशान्नाभिचाकशीहि १६ ॥ तत्रैवनाममंत्रेणान्वायेनकादशरुद्रानावाद्य
पूजयेत् तेचरुद्राः सोमेशानयोर्मध्येरुद्राएकादशाः स्यूताः त्र्यैकपादहिबुधौविरूपाक्षौ
इन्द्रचतुरारमद्रभुगिरिणामहाशयश्चजपिनाकि त्रिहिबुध्यकपालादिशायतिमर्गभवानाधीशइत्येताश्चापिरुद्राकुत्रनित्युत्सकादासंतानिबोध्यम्

धौरेवतः हरश्चबहुस्तपश्चभ्यंक्वश्चसुरेश्वरः सावित्रश्चजयन्तश्चापिनाकीरुद्रावचइतिश्लो
 कोक्ताः ततईशानेंद्रयोर्मध्येविदुमोपमचतुर्थ्यदंभदंतत्रद्वादशादित्यानुस्थापयेन् धातामित्राय
 मोरुद्रोवरुणाःसूर्यावच भगोविश्वानुपूर्वाचमवितादशमरुथा एकादशस्तथास्वष्टाविष्णु
 र्द्वादशउच्यते कुत्रचिदरुणसूर्यवेदांगभानुदुंदरविगभस्तिअथमेणस्वर्गैरेतमदिवाकरमित्र
 विष्णुरित्युक्ताजेथाः एतद्दिपद्वासनपद्मपाणोभरुक्तमिंदुरसमानवर्णसप्तशरकांबरसूर्य-
 शीघ्रपूजांगदृहीतुंमरुमरुदायमितिध्यात्वा आकृष्टेनेतिमंत्रेणतानावाह्यपूजयेत् आर्क्ष
 योनेतिमंत्रमथदध्यङ्गाथर्वणभूषिःपुष्टयिषुछन्दःसूर्योदेवतासूर्यावाहनेविनियोगः आ

कृष्णो नृजसाधर्तमानो निवृत्तये नृसृगुमार्त्यञ्च हिरण्ययेन सवितारथेनादुवोयागिभुवना
निपश्यन् ३३।३३॥ पाद्यादिभिरन्वयेत् ॥ तत इन्द्राग्नौ मध्ये कर्तुं कौपुष्यापमचतुष्यदमद्रतत्रा
श्विनोः स्थापयेत् द्विभुजादेव भिवजौ कर्तव्यादयमभुतो तथोरोषधयः कार्पादिव्यादक्षिणहस्त
योरिति आत्वा अश्विना तेजसेति मंत्रेण यावां कशोति मंत्रेण वाऽश्विनमावात्तदपूजयेत् अश्वि
ना तेजसेति मंत्रस्य परमोष्ठिः कृषिस्तुष्टु छंदोऽश्विनो देवतऽश्विनोऽस्यापने विनियोगः यावां क
सेति मंत्रस्य मधातिथिः कृषिर्गायत्री छन्दः अश्विनो देवतः अश्विना वाहनं विनियोगः अश्विना
तेजसा चक्षुः प्राणेन सस्वती वीर्यम् वाचेन्द्रो बलेन द्वायदधुरिन्द्रियम् अग्निमथोर्मध्यं कु

सुमपुष्पोपमचतुर्थदंभद्रतत्रविश्वेदेवाः सपैतृकाः स्याद्याः क्रतूदक्षो मत्यवसूकामौ च शु-
 वलोचनौ पुरुषो माद्रिधसौ विश्वेदेवास्त्रयोदश अग्निधाताः सोमपाशवर्हिषदः सुकालिनः
 एकशृंगो शुद्धश्चैव द्वितीयस्सोमपास्त्रयोविश्वेदेवा आयत्तुश्च ताभ्यां तौ च प्रपूजयेत् एतद्विहस-
 र्वा मरसिद्धसाध्वरिभिरुतो वज्रधरा मेरुशः सर्वज्यमानो अरसांगणनरक्षाध्वरन्मो भगवन्नम-
 स्ते इति ध्यात्वा विश्वेदेवा आयत्तुन इति मंत्राभ्यां सपैतृकान् विश्वेदेवानावाद्यपूजयेत् विश्वेदे-
 वा स आगतेति मंत्रस्य परमेष्ठी अविर्गायत्री छंदो विश्वेदेवा देवता विश्वेदेवस्थापनविनियोगः
 विश्वेदेवास्तुः आगतशुभानाम् इमं ॐ हवैम् एदं ब्रह्म निर्वीदत आयत्तुन इति मंत्रेण आग्नेय्य

मयोर्मध्यपितृनुग्रहपूजयेत् आयन्तु न इति मंत्रस्या विवशानुविबृहति ऋन्दः पितरो देवता पितृ
स्थापने विनियोगः आयन्तु नः पितरः सोम्या सोमि शिवाः युधिभिर्देवयानैः श्रुतिं श्रुतं स्वध
ग्रामदत्तो धिबुवन्तु नैव स्वस्मान् ततः सपैतृकानुविषे देवान् पाद्यादिभिः पूजयेत् यमनिर्भति
मध्यमसुरान्सदृशं चतुर्ध्रुवं द्रुतं तत्रापसान् स्थापयेत् ७७ एतद्वाहिरक्षो गणनाय कस्तथा विशाल
वेतालपिशाचसंघैः समालम्ब्य पादौ शिवादिनाथलोकं प्रवृत्तं भगवन्मस्त इति श्रुत्या श्रुति
त्यमिति मंत्राण्यक्षानावात्थपूजयेत् अभित्यमिति मंत्रस्य वामदेवभूषिपंक्ति छन्दः यक्षो दे
वता यक्षावाहने विनियोगः

निम्नतिवराणामध्यमिंदुरवर्गंचतुस्यदंभद्रतत्रसर्पान्तरथापयेत् आक्षसभूधरासर्पाः कुण्डि
 कापुच्छसंयुता एकाग्रोत्थिभोगावासर्पाकार्याश्चभीषणादितिध्यात्वा आच्यंगौरितिमंत्रेणामप्रा
 नावाद्यपूजयेत् आच्यंगौरितिमंत्रस्यसर्पराजमभिरिगयित्रीछन्दःसर्पेदिवतासर्पावाहनेविनियो
 गः आच्यङ्गौपृथ्विरक्रमीदसदब्ज्मातरस्युरः शितरञ्ज्यप्रयन्त्यः १६ पाद्यादिभिरर्चयेत् ततो
 वराणामध्यमर्धेरक्तवर्णंचतुष्यदंभद्रतत्रगंधर्वाभिरसः स्थापयेत् आवाहयेत् हंसुरदेवस-
 व्याः स्वरूपतेजामुरवपद्मभासाः सर्वाभिरेशाः परिरूर्गकामा पूजां गृहीतां समग्रजभूमौ इति
 ध्यात्वा गंधर्वस्त्वितिमंत्रेणगंधर्वनावाद्यपूजयेत् गंधर्वस्त्वितिमंत्रस्य चातुरशनासप्तभूषिणः

गोगंधर्वाप्सरसोऽभविस्त्रिषुप्रच्छदोगंधर्वाप्सरसोर्देवतागंधर्वाप्सरसावाहनेविनियोगः गंधर्वा-
स्ताविश्वानुपसुःपरिदधातु विश्वस्यारिष्वेयजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिदुःइदितः इन्द्रस्यबाहु-
सिदक्षिणाविश्वस्यारिष्वेयजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिदुःइदितः मित्रावरुणौलोभरतःपरिध-
तान्ध्रवेणधर्माणाविश्वस्यारिष्वेयजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिदुःइदितः ततोवस्वष्टुसोम-
योर्मध्येऽष्टाविंशतिपदमसिसदृशंलिङ्गं तत्रसोमंस्थापयेत् एदोद्विद्यज्ञेसोमसोमनाथसो-
राष्ट्रदेशस्थितपार्षदेःस्यः गौर्याचंदव्यासहयशसिद्वैगृहाणधूजांभगवन्मस्तुइतिध्या-
त्वा नमःशंभवायेतिभन्नेणसोममावाद्यपूजयेत् नमःशम्भवायचमयोभवायचनमःशङ्करा

अचमयस्कराचमनमः शिवायचशिवतरायच तस्मात्पूर्वद्विपदान्तेऽत्राष्टाविंशतियदंशेष्य
 निलोपमं लिङ्गं नम्रमाल्लिकार्जुनं स्थापयेत् एतद्देहिदेवश्रीशैलश्रीसिन्दध्यामवाभ्यासहस्रं
 काञ्चुनमदीययज्ञस्य शिवाय नूनं गृहाण पूजाभ्यगवन्ममस्तेऽतिष्ठयात्वा याते रुद्रोतिमंत्रे
 एमाल्लिकार्जुनमावाह्यपूजयेत् याते रुद्र शिवातनूरधारापापकाशिनी तथोनस्तन्वाशान्
 मया गिरिशान्ताभिर्चाकशीहि याद्यादिभिरर्चयेत् तदनन्तरं सोमएकादशरुद्रमध्ये अष्टाविं
 शतियदं विष्णुक्रान्तापुष्पोपमं लिङ्गं नम्रमहाकालं स्थापयेत् एतद्देहिगौर्ध्याभगवन् शिवा
 यतेऽद्यवनिपासिन्महाकालदेव मदीययज्ञस्य शिवाय नूनं गृहाण पूजाभ्यगवन्ममस्ते इ

तिथ्यात्वा मानां महानेति मंत्रेणामहाकालमावाद्यपुनरेव मानो महानमुत्तमानो ऽर्चकश्च
नक्षतमुत्तमानउक्षितम् मानोद्यधीः पितरभोत्तरम्मानरन्धानाधियास्तज्योरुदरीभिः तम
पाद्यादिभिरर्चननदननरन्ध्रादशादित्यदुर्गोर्मध्ये ब्राह्मणिमिति पुं द क ञ्ज ल स दू वा लि दू ग व
आमारे श्वरं स्थापयेत् देवेश्वरविश्वनाथ ॐ कारवा सिन्धवा वा अभिवाच्या सवः स्वकीयेरपि पाषा
भगवानगृह्णाणा पूजाश्चागवन्नमस्त इति ध्यात्वा एष ते रुद्रभागेति संव्रणामरेश्वरमावाद्यपूज
येत् एतत् रुद्रभागः सहस्रस्त्राभ्युपकथातज्जुषस्य स्वहृषते रुद्रभागः आरुस्ते पशुः पादादि
भिरर्चनम् तद्दक्षिणभागः द्वाविंशतिपदमिन्द्रनालोपमं लिङ्गतत्रैद्यनाथश्चापयेत् एतदिन्द्र

यजेममवेदनाथसर्वामरं रन्ति पादपद्म ॥ गृहाण पूजाभगवन् शिवाय नः शिवासमेताय नमोः
 स्तुतुभ्यमिति ध्यात्वा नमोः स्तुनीलश्रीवायेति मंत्रेण वेदनाथमावाह्य पूजयेत् नमोः स्तुनीलश्री
 वायच शितिक एवायच नमः कपर्दिने च ध्युप्तकेशाय च नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च नमो गिरि
 शयाय च शिपिषिष्ठाय च नमो मातुल्यमाय च षुभते च नमो ह्रस्वाय याद्यादिभिरर्चनम् तत इ
 द्रासिन्योर्मध्येऽष्टाविंशतिपदमहाभरकतमदृशश्यामं लिंगं तत्र भीमशंकरं स्थापयेत् एतद्
 हि भीमेशस्वपाषाणैर्भवनं पूजागृहं तुं भवमयजभूमौ गोपीभवाभ्यामहदवेदवगृहाण पूजाभग
 वन् नमस्ते ॥ इति ध्यात्वा ॥ नमोः स्तुतुद्रभ्य इति मंत्रेण भीमशंकरमावाह्य पूजयेत् नमोऽस्तुतुद्र

भ्योयेदिविषयवर्षमिषयः तस्योदशप्राचीदशदक्षिणदशपृथ्वीचदशोदीर्घशोद्धोः त-
भ्योनमोऽभ्यस्तुतेनोऽवस्तुतेनोमुद्रवस्तुतेनयिद्विधोयश्चनोद्विधतमेवास्तुभदधः पृथ्वीदि-
भिरर्चनम् तदन्तरमग्नियमथोमग्नेऽस्यविशतिपदनवननारदवतप्रथमालिगतभ्रामशस्या-
पयेत् एवोदिराभेष्वरामनाथराभोग्नेऽपस्थपितमेतुमग्नेमदीयप्रज्ञस्यशिवायचनृनृगणपू-
जाभगवन्नमस्तुतिर्यात्वा नमःसप्तभ्यस्तुतिर्ब्रह्मराभेष्वरमावाद्यपूजयेत् नमःसप्तभ्यः
सभापतिभ्यश्चर्वोनमोनमोऽभ्येत्योऽवपतिभ्यश्चर्वोनमोनमऽब्राध्यागिनिभ्योविविध-
तीभ्यश्चर्वोनमोनमऽऽगणाभ्यस्तु ६ः इतीभ्यश्चर्वोनमोनमोगणोभ्यः ततःपाद्यादिभिरन्-

नम् तस्यश्चिमेऽष्टाविंशतिपदं कृत्वाऽलिंगं तन्नाशं स्थापयेत् एतद्विनाशं शब्दं कृत्वा
 स्थितप्रभो मुख्याणोर्हृत्तेजोमान् शिवश्च भूः पाहि मदीयं नृगृहाण पूजां भगवन्मत्तं इति अ-
 त्वापत्तिधन्वन् इति त्रैलोक्यं नाशमावाद्य पूजयेत् परितधन्वन्मोहं निरस्यान्तरा कुर्वित्ततः
 अथोयऽद्वयुधित्तगोत्र्यस्मिन्निर्दिष्टम् पादादिभिः पूजयन् यमानं भूयो गच्छेत् स्वादि-
 शतिपदं लिंगं तत्र केदारं स्थापयेत् एतद्विहं कदापि नालयेत् स्थितगोत्र्यं भगवन्महापापैरेषां
 मदीयं यज्ञस्य शिवारभूय नृगृहाण पूजां भगवन्मत्तं इति आत्मा एतत्ते रुद्रावसर्गे नैतिमंत्रेण
 केदारमावाद्य पूजयेत् एतत्ते रुद्रावसर्गे नैतिमंत्रेण पूजयतेतीह अथ तद्वन्व्यापिनाकावसः कृति

वामाऽत्रादि ६० सन्नः शिवोतीर्हि पाद्यादिभिरर्चनम् ततो निम्नं निरुणायामधेऽष्टाविंश
तिपदश्यामंलिङ्गं तत्र द्वाभिरांस्थापयेत् एतद्विद्मं शरदेव शिवालये सांस्थितमथ पूज्य
गौर्याभवाभ्यासहस्रपाषाणपिण्डाणां पूजां भगवन्मस्त इति ध्यात्वा नमः पाद्याद्यन्तर्गतमंत्राद्यु
मेशमावाद्या पूजयेत् नमः पाद्याद्यन्तर्गतमंत्राद्युमेशमावाद्याऽयचनमः अतएवाथ चोत्तराणां यचनमस्तथा
यचकुल्यायचनमः शिष्यायचनं फेन्यायचनमः सिकत्या च ततः पाद्यादिभिरर्चनम् तदुत्तर
अष्टादशपदश्यामंलिङ्गं तत्र विंशंस्थापयेत् ॐ एतद्विद्मं शरदेव शिवालये सांस्थापय
सकृत् प्रभो भवान् गौर्याभवाभ्यासहस्रपाषाणपिण्डाणां पूजां भगवन्मस्त इति ध्यात्वा नमः क

शर्दिनइति संभ्रगाविश्वेशमावाद्यपूजयेत् नमः कपर्दिने चक्षुमकेशाय च नमः सहस्राक्ष
 यच शतधन्वने च नमो गिरिशयाय च शिपिविद्याय च नमो मीढुष्टमाय च सुमते च नमो हस्त
 यच ततः पाद्यादिभिरर्चयेत् ततो वरुणावाध्यामये अष्टादशपदं श्यामलिङ्गं तत्र न्यस्य कंस्था
 ययेत् ॐ गद्योहि देव अथैश्वर्यगौर्याभवा न्यासहोपाधिदरपि मदीय यज्ञस्य शिवाय
 नूनं गृहाण पूजां भगवन्नमस्ते इति ध्यात्वा नमः सेनाभ्युदति संभ्रगाय च कमावाद्यपूजयेत्
 नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्चुवनो नमो नमो राशिभ्योऽरथेभ्यश्चुवनो नमः क्षत्रेभ्यः सद्रु
 हीतुभ्यश्चुवनो नमो नमो महद्भ्योऽअभ्यैकेभ्यश्चुवनो नमः ततः पाद्यादिभिः पूजनम् उत्तरवा

आन्तरिकद्रादिगणान्स्थापयेत् कुमारव्यतैवस्थापयेत् भास्वत्पूर्वगौंगिरिवरतन
 यात्रागानां महेषानानामोगीन्द्रभूषकास्तशशिकल्पव्यधकं विनेत्रम् शक्तिशैलकपालं
 स्रजस्तितुमकं विजयूरचमपान्नरवद्वंद्वं चारुपद्माभयवरदपुतधारथकनम्यजः हम् इति ध्या
 त्वा एषते रुद्रभाग इति मंत्रेण रुद्रानां वात्स्यजयेत् एषते रुद्रभागः सहस्रस्त्रास्त्रिकपातकु
 वस्वस्त्राहैषते रुद्रभागः आरुस्त्रे पशुः यदक्रन्देति मंत्रेण कुमारव्यावाद्यैवैवयजयेत्
 यदक्रन्दः यशुमं जायमानसुधत्सुद्राद्रुतवापुरीषात्

ततः पाद्यादिभिर्द्वयोरर्चनम् ब्रह्मसामयामथेवाप्या ऋषभं स्थापयेत् ॐ यज्ञोपवीति

सिंहस्थगवक्त्रचतुर्भुजः अक्षसूत्रचविभ्रकुण्डिकाचप्रजापतिः इति ध्यात्वा भक्तवत्स्यति
 मंत्रेण भक्तवत्स्यति मंत्रेण भक्तवत्स्यति मंत्रेण भक्तवत्स्यति मंत्रेण भक्तवत्स्यति मंत्रेण भक्तवत्स्यति
 षष्ठावाहनविनियोगः

ततः पाद्यादिभिरर्चनम् तत्रैव शूलं महाकालं च नाम भगवतः चैव ब्रह्मशानयोर्मध्यस्थं
 खलायामहीं स्थापयेत् ॐ शक्रवर्मा महीकार्यादिव्याभरणभूषिता चतुर्भुजा सोम्यवपुः
 प्रचंडा महाशस्त्रादति ध्यात्वा महीद्यौरिति मंत्रेण महीमावाद्यपूजयेत् महीद्यौरिति मंत्र
 स्य मेधातिथिः भविष्यति ॐ पुण्यं देवतापूजिषीं स्थापने विनियोगः महीद्यौः पूजितं

ननु मयज्ञमिदं क्षताम् पितृताम्भो भर्गसमिः ततः पादादिभिरर्चनम् ॥ प्रजापते न त्वदतिमं त्र
एतदक्षानावाद्यपूजयेत् ॥ प्रजापते तिमं त्रस्य हिरण्यगर्भं भूषिन् विष्णुपृच्छन्दः शनैश्चरो देवताशन
श्चरस्य आपने विनेधोगः ॥ प्रजापते न त्वदेताभ्युभयो विश्वास्तु पाणिपरितावभूव ॥ यद्यत्कामास्तजुहु
मास्तन्मोक्षस्तु बुधच्छस्यासुपतयोर्युगासु ३३ ६५ ॥ ब्रह्मन्द्ममये वाप्यादुगां स्थापयेत् एतदिह दुग
दुरितो धनशिनिमचन्दैर्यौधमुजमह्वारिणि ॥ शिवमहेशाद्वेशरीरधारिणि स्थिराभवत्सममय
शक्रारिणि इति ध्यात्वा ॥ श्रीश्चित् इति मंत्रेण दुर्गाभावाद्यपूजयेत् ॥ श्रीश्चित् इति मंत्रस्य उचरना
रायणं भूषिन् विष्णुपृच्छन्दः दुर्गादेवतादुर्गावाहनं विनियोगः ॥ श्रीश्चित्ते लक्ष्मीश्च पत्न्या पद्मो रात्रे

पाश्चैर्नक्षत्राणिरूपमधिनीव्यात्तम् इष्टानिवाणामुम्भः इषाणसर्वलोक्रमद्वयाग ३१।२२॥
 ततः पादादिभिरर्चनम् तत्रैव इदं विष्णुरिति मंत्रेण विष्णुमावाह्यपूजयेत् ॥ इदं विष्णुविचक्रमे-
 धानिदधेपुदम् ॥ समूढमस्य पाधं सुरेस्वाहा ब्रह्माग्निमध्येश्वरत्वायां स्वाधां स्थापयत् ॐ पितृ-
 णामपि दिव्यानां चाजिह्वात्वेन संस्थिता वाग्देवुस्तनूपांतां स्वधामावाह्यमाहम् इति ध्यात्वा
 उदीरितामवरेति मंत्रेण स्वधामावाह्यपूजयेत् ॥ उदीरितामवरेति मंत्रस्य शशशुकभृषिस्त्रिपृष्ठ
 पितृभ्य इत्यादि मंत्रेण वा स्वधामावाह्यपूजनम् ॐ पितृभ्यः स्वधाग्निभ्यः स्वधानमः पितामहंभ्यः स्वधाग्निभ्यः स्वधानमः प्रपितामहंभ्यः स्वधा
 ग्निभ्यः स्वधानमः अक्षान् पितरामीमद न पितरांतीक्ष्णान् पितरः शुन्ध्यद्वम् १९।३६॥३॥

न्दः स्वाधादेवतास्य धामावाहनं विनियोगः

ततः पाद्यादिभिरर्चनम् ॥ ब्रह्मयमथोर्मिद्येवाव्यामृत्युं स्थापयेत् ब्रह्मध्यानं नान्ति परं भूत्यो रिति मंत्रेण
मृत्युमावात्तु पूजयेत् ॥ परं भूत्यो रिति मंत्रं स्मरन् शस्त्रशुक्रं भूषिष्विष्टुं मृच्छन्दः परं भूत्युदेवतां मृत्युं आवाहनं
विनियोगः ॥

ततः पाद्यादिभिरर्चनम् ॥ ब्रह्मानिर्भूति मध्ये शंखलायां गणपतिं स्थापयेत् ॐ एतद्ब्रह्म विष्णु वाधिप

अन्यथा योर्द्धमाशानां भित्ति मंत्रस्य वा मृत्युमावात्तु पूजनम् अन्यथा योर्द्धमाशानां भित्ति मंत्रस्य मुकुटं भूषिष्विति छन्दः मृत्युदेवतां मृत्युं स्थापयन्
विनियोगः अन्यथा योर्द्धमाशानां मृत्यो मथूरः सुवर्गस्तगन्धर्वाणामपामुद्गामां करपाणो हि कुटुम्बाची गोलति क्वाणसरसा मृत्युं वेति तः २४३

तेमुंरुद्रब्रह्मादिदेवैरभिवन्द्यपाद् गजास्थविद्यालभ्यविश्वमूर्तेत्रह्माणपूजाभगवन्मस्तु इति ध्यात्वा ॥
 गणानां स्वतिमंत्रेण गणपतिमावाद्य पूजयेत् ॥ ॐ गणानां स्वतिमंत्रस्य गृत्समदभः धिर्जगती छन्दः
 गणपतिर्देवता गणपत्यावाहने विनियोगः ॐ गणानां न्वा गणपतिर्दृष्टुं हवामहे प्रियाणां न्वा प्रि
 यपतिर्दृष्टुं हवामहे निर्धनान्वा निधिपतिर्दृष्टुं हवामहे वसो ममा ॥ आह मजा निगम्वधमात्समजसि
 गम्वधम् ततः प्राद्यादिभिरर्चनम् ब्रह्मवत्परायामेवैवाध्यां कालं स्थापयेत् कालः करालवदना
 नित्यमध्यातिभीषणः ॥ याशहस्ते दंढहस्तः सार्प्यश्चिक्रो मवान् इति ध्यात्वा शन्नो देवी तिमंत्रेण
 कालमावाद्य पूजयेत् शन्नो देवी तिमंत्रस्य अंबरीयसि दुर्दीय भूषिणी यत्रोदः आपो देवता

आपावाहनेविनियोगः ॐ शन्नोदेवीरभिष्टयुआपोभवन्तुपीतये शंध्योरभिष्टवन्तुनः३६
१२ ततःपाद्यादिभिरर्चनम् ब्रह्मवाय्वोर्मध्येश्वरवलायांमरुतंस्थापयेत् ॐ एन्दोह्रियजेशमभी
क्षणाथमृगाधिकृतःसहस्रसिद्धसंघःप्राणाधिपःकालकवेःसहायग्रहाणपूजांभगवन्ममस्ते इ
तिध्यात्वा आनोनिष्ठुद्विगिरितिमंत्रेणमरुतमावाधपूजयेत् आनोनिष्ठुद्विगिरितिमंत्रस्यवशिष्टम्
विस्त्रिष्टुपृच्छदःमरुतोदेवतामरुतावाहनेविनियोगः आनोनिष्ठुद्विःशतिनोभिरष्टुर दं०सहस्रि
णीभिरुपचाह्रियजम् वायोऽआस्मिन्सर्वनेमादयस्वग्रथम्यातस्वस्तिभिःसदानः २७।२८
ततःपाद्यादिभिरर्चनम् ततोमध्यस्थानेब्रह्मणःपादमूलभूमिंस्थापयेत् ॐ एन्दोह्रियता-

लुधरामरेन्दुनागांगनाकिन्नरगीयमान रक्षोरगोन्द्राभारलोकसंधैरनंतरक्षाध्वरमसदीय
 म् इतिध्यात्वा स्योनापृथिवीतिमंत्रस्यमेधातिथिभ्रमिगायत्रीछन्दः भूमिदेवता भूम्याया
 हनेविनियोगः स्योनापृथिवीनोभवान्भूक्षरानिवेशनीयच्छानःशर्मसप्पथाः ३६।१३ततःपा
 द्यादिभिरर्चनम् तत्रैवमध्यस्थानेब्रह्मणःपादमूलसप्तनदीस्थापयेत् ॐ एतद्विहंगेदुरितौ
 घनाशिनिऋषाद्वेन्दुदंष्ट्रुस्महस्ते श्रीविष्णुपादाब्जसमुद्भवत्पूजांगृहीतुंशुभदेनमस्ते इ
 तिध्यात्वा इमंमेगंगेयमुनेइतिमंत्रेणसप्तनदीआवाह्यपूजयेत् इमंमेगंगेयमुनेइतिमंत्रस्य
 सिंधुद्विपभ्रमिस्त्रिषुपुछन्दः सर्वनिघोदेवताः सर्वनिघावाहनेविनियोगः इमंमेगंगेयमुनेसर

स्वनिशतद्रुस्तोमंसचतापरुषाया असिक्थमरुदुधवितस्तयाजकीयेशूण्ड्यासुषोमया
ततः पाद्यादिभिरर्चनम् ततो ब्रह्मणः षोडशूलसप्तसमुद्रान्स्थापयेत् लवणेक्षुसुरासपिद्विधि
क्षीरसजीवनाः ॐ एतद्यहियादोगणवारिणीनां गणैर्न पजन्त्यसहस्रभिरभिः विद्यार्थेन्द्रा
मरगीयमानपाहित्वमस्मान्भगवन्नमस्ते इति ध्यात्वा समुद्रोसीति भवेत् एतसप्तसमुद्रानावा
त्क्षपूजयेत् सप्तसमुद्रोसीति भवेत् अथ राजपतिभ्यः पृथक् पृथक् नन्दः समुद्रो देवता समुद्रावाहने वि
नियोगः समुद्रो सिनभस्वानर्द्धदानुः शम्भून्मयोभूरभिमाद्याहिस्रवाहाभारुतोसिमरुताङ्गुलः
शम्भून्मयोभूरभिमाद्याहिस्रवाहावस्यूरसिद्रवस्वाञ्छम्भून्मयोभूरभिमावाहिस्रवाहा १८।४५

ततः पाद्यादिभिरर्चनम् ब्रह्मरुद्रयोर्मध्येऽसुदलवात्स्वपरिस्त्वाग्नेदतिमंत्रेण ह्रमन्धामैरवः
 स्थाप्याः मध्येऽसुदलमध्ये आकृष्टेनेतिमंत्रेणारविमावाद्यपूजयेत् ॐ आकृष्टेन राजसावर्त
 मानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यं च हिरण्ययेन सवितारथेन देवो याति सुवनानि पश्यन् ३३।४३ ॐ
 भूभुवः स्वः कलिङ्गदेशोद्भवकाश्यपगोत्रसूर्यइहागच्छेत् हतिष्ठसूर्याय नमः पाद्यादिभिरर्चनम्
 ततो विश्वदेवस्वधयोर्मध्ये एकादशपदकूपानिलवर्गायां वत्या इमं देवा इति मंत्रेण चंद्रमावाद्य
 पूजयेत् इमं देवाऽऽसपत्न ॐ सुवद्धमहते क्षत्राय महते ज्यैष्ठ्याय महते जानराज्यायेन्द्र
 स्येन्द्रियाय इमममुष्यपुत्रममुष्यपुत्रमस्यै विशाऽएष वोमीरऽजा सोमोस्माकम्ब्राह्मणानां धे

राजा १०।१८ ॐ भूर्भुवःस्वः यसुनातीरदेशोद्भव आत्रेयगोत्रचंद्रहागच्छेहतिष्ठ चंद्रायनमः पा
द्यादिभिरर्चनम् ततोवसुविष्णुपक्षयोर्मध्ये एकदशपदरूपायां वन्यानीलायां अग्निमूर्द्धनिम्
त्रेण भौममावाद्यपूजयेत् अग्निमूर्द्धादिवः ककुत्पतिः पृथिव्याः अथम् अपाधं रेताधं सि
जिन्वति इन्द्रस्य सौजसा सादयामि १३।१४ ॐ भूर्भुवःस्व अवंति देशोद्भव भारद्वाजगोत्रमो
मेहागच्छेहतिष्ठ भौमायनमः पाद्यादिभिरर्चनम् ततोदक्षादित्ययोर्मध्ये एकदशपदालि
कायां नीलवन्यां उदुध्यस्विति मंत्रेण बुधमावाद्यपूजयेत् उदुध्यस्वाग्नेन प्रीतिजा गृहीत्व मि
ष्टापूर्णे स ६० सूजायामथञ्च अस्मिन्सयस्येऽ आद्युत्तरस्मिन्बिम्बधेदेवाय जमानश्च सी

दत्त १५ ५४ ॐ भूर्भुवः स्वः प्रणयदेशाद्भवभ्रात्रेणोत्रबुधदहागच्छहतिष्ठ बुधायनमः याद्या
 दिभिरर्चनम् ततोदक्षरुद्रयोर्मध्यैकादशपदह्वायानलिवल्याबृहस्पतइतिमंत्रेणबृहस्पति
 मावात्यपूजयेत् बृहस्पतेः अतिथदुध्योः अर्हाद्युमादुभार्तिकर्तुमज्जनेषु यद्दीदयच्छवेमः
 भनप्राजातदुस्मासुद्रविगन्धेहिचित्रम् उपयामगृहीतोमिबृहस्पतयेव्वेतेयोनिबृहस्प
 तयेत्या २६।३ ॐ भूर्भुवः स्वः सित्युदेशाद्भवभ्रात्रेणोत्रबुधदहागच्छइहतिष्ठ बृहस्पतये
 नमः याद्यादिभिरर्चनम् स्वधाशिवन्योर्मध्येकादशपदह्वायानीलिवल्याभ्रान्नात्यरिभुतइतिम
 न्त्रेणभृगुमावात्यपूजयेत् अभ्नात्यरिभुतोऽसम्प्रह्मणाध्यपिर्वक्षत्रमपयः सोमंमजायतिः ॥ ॐ

अर्चनसत्यमिन्द्रियं विपानर्तं शुक्रमन्यसः इन्द्रस्योन्द्रियमिदमयोऽसूतमायुः १८। ७५ ७६ मू
भुवः स्वः भोजकददेशोद्भवभागवगोत्रशक्रइहागच्छ इहतिष्ठिशक्रायेनमः पाद्यादिभिर
र्चनम् ततो गन्धर्ववाय्वास्मर्त्ये एकादशपदक्षयां नीलवल्यां शन्नो देवीति मंत्रे राशानि
मावाद्यधूजयेत् शन्नो देवीरभिष्टयः आयो भवन्तु पीतये शंयोरभिस्त्वपन्तुनः ३६। १२७
भूमि वः स्वः सौराष्ट्रदेशोद्भवकाश्यपगोत्रशने इहागच्छ इहतिष्ठिशनेनमः पाद्यादिभिरर्च
नम् वसुविस्वोर्मर्त्ये एकादशपदक्षयां नीलवल्यां कथानश्चित्रेति मंत्रेण राहुभावाद्यधू
जयेत् कथानश्चित्रः आभूवदूर्तसिदावृथः सखा कथाशानिष्ठयावृता ३६। ४ ७७ मू

वःस्वः स्वरादिनेदशोद्भवपैठिनसिगोत्रराहोइहागच्छइहतिष्ठराहवेनमः पाद्यादिरञ्चनम्
 वसुसमीरयोर्मध्येएकादशपदरूपायानीलवल्याकेतुकृण्वान्तिमंत्रेणकेतुमावात्त्वपू
 जयेत् केतुकृण्वन्त्रकेतवेपेशोमर्याऽअपेशसे समुषद्विरजायथाः २८।३७ ॐ भूभुवः
 स्वः अन्नर्वेदेदशोद्भवपैठिनसगोत्रकेतोइहागच्छइहतिष्ठकेतवेनमः पाद्यादिरञ्चनम् त
 तामंडलाद्विस्मत्परजस्तमोरूपासुवप्रासुप्रथमादिक्रमेणइदंविष्णुरितिमंत्रेणविष्णु
 द्वितीयब्रह्मयज्ञानमितिमंत्रेणब्रह्माण्वृतीययातेरुद्रतिमंत्रेणशिवञ्चावात्त्वपूजये
 त् इदंविष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिदधेपदम् समूढमस्यपांशुसुरेस्वाहा प्रा१५ विष्णवेनमः

पाद्यादिभिरर्चनम् ब्रह्मयज्ञानमथममुरस्ताद्विभीमतःसरुचोद्येन ऽ आचः ससुदृश
ऽ उपमा ऽ आस्यविद्वः सतश्चयानिमसश्चविवः १३ ३ ब्रह्मणेनमः पाद्यादिभिरर्चनम् ॥
यातेरुद्रशिवातनूरधोरपापकाशिनी तयानस्तन्व्याशतमया गिरिशानाभिचाकशहि
१६ २ रुद्रायनमः पाद्यादिभिरर्चयेत् तदनंतरं मंडलादहिरवपूवादिदिक्षु विदिक्षु चक्रमेण
वज्रादिपूजनम् पूर्वैश्चायनमः आग्नेयांशकथनमः दक्षिणैर्दृष्टायनमः नैऋत्यां वज्रा
यनमः पश्चिमेपाशायनमः वायव्ये अकुशायनमः उत्तरे गदायनमः ईशाने शूलायनमः
नैऋत्यवक्राणामथैव पद्मायनमः ईशान इन्द्रयोर्मध्ये चक्रायनमः इति नाममंत्राः पूजनम्

प्रतिष्ठा

॥८३॥

तदनन्तरम् मंडलादुहरेवप्राच्यादिदिक्षु ब्राह्म्यादिपूजनम् तथा हि ० पूर्वब्राह्मणेनमः आग्नेयाभा
हरेष्वथेनमः दक्षिणे कोमाथ्येनमः नैऋत्या वैष्णव्येनमः पश्चिमे वारुध्येनमः वायव्ये द्वाऐथेनमः
उत्तरे चासुडायै नमः ईशाने भद्रहालक्ष्म्ये नमः एवं क्रमो गौवणो तमादीनाम्पूजनम् गौतमाय नमः अत्र
नमः भरद्वाजाय नमः विश्वामित्राय नमः कश्यपाय नमः शमदत्ताय नमः वशिष्ठाय नमः अरुन्धत्यै
नमः सर्वान्नामंत्रेण पूजयेत् अथ नासमंत्रेणापि लिङ्गतो भद्रस्थे देवतानामावाहनं पूजनं चो-
च्यते मध्ये ब्रह्मणे नमः ब्रह्माणामावाहयामि स्थापयामि उत्तरे सोमाय नमः सोमं आ ० ईशाने ईशा
नाय नमः ईशानमा ० पूर्वेंद्राय नमः इन्द्रमा ० आग्नेये आग्नेय नमः आग्निमा ० दक्षिणे यमाय नमः

सं.
लिम्बः पू.

॥८३॥

ग्राममा० नैर्ऋत्ये निर्ऋतयेनमः निर्ऋतिमा० पश्चिमे वरुणायेनमः वरुणमा० वायव्ये वायवेनमः
वायुमा० उत्तरे कुबेरायनमः कुबेरमा० वायुसोमयोर्मध्ये वसुधायोनमः वसुधा० तत्रैव शुक्रायनमः
अध्वरायनमः सोमायनमः अभ्ययोनमः अनलायनमः आनिलायनमः अथुषायनमः अभासा
यनमः सोमेशानयोर्मध्ये रुद्रेभ्योनमः रुद्राना० इंद्रधन्वंतरीरभद्रं शशुर्गिरिशं भद्रायशस्तं
अजं धिनाकिनं ७ अहिबुध्न्यं कपालिनं ९ दिशापतिं १० गार्गी ११ भुवनाधीशं च तत्रैवावात्स्यपूज
येत् ईशानेन्द्रयोर्मध्ये सूर्यायनमः सूर्यमा० तत्रैव आरुणं १ सूच्यं वेदांगं ३ भातुं ४ इंद्रं ५ रविं ६ गम
स्तिम् ७ अर्यमाणां ८ स्वर्गरेतसं ९ दिवाकरम् १० मित्रम् ११ विष्णुं चावात्स्यपूजयेत् इन्द्राभ्यामध्वे

प्रतिष्ठा-

॥ ८६ ॥

चतुष्यदेभद्रेऽश्वियांनमः अश्विना० अश्वियमयोर्मध्येचतुष्यदेभद्रेविश्वभ्यादेवभ्योनमः वि-
श्वानदेवानावा० तत्रैवपितृभ्योनमः पितृना० यमानिभ्रानिमध्येचतुष्यदेभद्रेक्षभ्योनमः क्षमाना०
निभ्रानिषरुगाथोर्मध्येचतुष्यदेभद्रेसर्पभ्योनमः सर्पाना० वरुणावाय्वोर्मध्येचतुष्यदेभद्रेगंधर्वास्त-
रोभ्योनमः गंधर्वास्परश्चा० वसुभ्योनमः वसुभ्योनमः सोमभ्योनमः सोमनाथमा०
तस्मात्पूर्वोद्विपदांतरेऽष्टादशपदेक्षुण्णिमहिषाज्जुनायनमः महिषाज्जुनमा० सोमरुद्रमुद्वेष्टा-
दशपदेक्षुण्णिमहाकालायनमः महाकालमा० द्वादशादित्यद्वयोर्मध्येऽष्टादशपदेक्षुण्णिमरेव-
रायनमः अमरेश्वरमा० तस्मादक्षिणभागेऽष्टादशपदेक्षुण्णौवेद्यनाथायनमः वेद्यनाथमावाह०

सं-
लिखितः

॥ ८६ ॥

इन्द्राशिव्योर्मध्येऽष्टादशपदेकृष्णो भूमिशंकरायनमः भूमिशंकरमावाहः अग्निप्रमथोर्मध्येऽष्टादशपदेकृष्णो रामेशायनमः रामेशमा० तत्पश्चिमोऽष्टादशपदेकृष्णो नागेशायनमः नागेशमा० यमनिर्ऋतिमध्येऽष्टादशपदेकृष्णो कैलाशायनमः कैलाशमा० निर्ऋतिवक्रणयोर्मध्येऽष्टादशपदेकृष्णो द्युशमेशायनमः द्युशमेशमा० तदुत्तरेऽष्टादशपदेकृष्णो विश्वेश्वरायनमः विश्वेश्वरमा० वक्रणव्योर्मध्येऽष्टादशपदेकृष्णो अंबुशायनमः अंबुशमा० तदुत्तरेऽष्टादशपदेकृष्णो दिगागोभ्योनमः रुद्रादिगणाना० ब्रह्मसैनयोर्मध्येऽष्टादशपदेकृष्णो अंबुशायनमः अंबुशमा० तत्रैव शूलायनमः महाकालायनमः ब्रह्मशानयोर्मध्येऽष्टादशपदेकृष्णो भूमिशायनमः भूमिशमा० तत्रैव दक्षेऽष्टादशपदेकृष्णो ब्रह्मन्द्मध्येऽष्टादशपदेकृष्णो

दुर्गायै नमः दुः तत्रैव विष्णवे नमः वि० ब्रह्माग्निमध्येश्वरं स्वलायां स्वधायै नमः स्व० ब्रह्मवामनयो
 मध्यै वायुयामुत्पद्ये नमः सृ० वेगाय नमः वेगं० ब्रह्मनिर्कृतिमध्यै गणाय तये नमः ग० ब्रह्मधनुराय
 मध्यै वायुयामुत्पद्ये नमः क० ब्रह्मवायुयामध्येश्वरं स्वलायां मरुद्भ्यो नमः म० ब्रह्मगणाय तये नमः
 अनंताय नमः अ० तत्रैव मध्यै सप्तनदीभ्यो नमः न० ब्रह्मगणाय तये नमः स० ब्रह्मसप्तनदीभ्यो
 नमः सृ० ब्रह्मसप्तनदीभ्यो नमः ह० मध्यै सप्तनदीभ्यो नमः ह० मध्यै सप्तनदीभ्यो नमः सृ० ब्रह्मसप्तनदीभ्यो
 नमः च० वसुविष्णुपद्मयोर्मध्यै गणाय तये नमः भौ० दत्तादित्ययोर्मध्यै गणाय तये नमः
 दत्तव्यानुधाय नमः वु० दक्षरुद्रयोर्मध्यै गणाय तये नमः वु० दक्षरुद्रयोर्मध्यै गणाय तये नमः वु० दक्षरुद्रयोर्मध्यै

न्योर्मध्येऽकादशपदकथायन्त्याशुक्रायनमः शु० गंधर्ववाय्वोर्मध्येऽकादशपदवल्वाशिनश्च
मः श० वसुविष्णुभूतायांमध्येऽकादशपदवल्वाक्रोचनमः क० मंडलादहिः प्रथममपदपञ्च
प्रायांविषाचनमः वि० द्वितीयायांरजोगुणात्मिकायांचप्रायांब्रह्मरोचनमः ब० तमोक्षयाचातृतीया
यांरुद्रायनमः रु० मंडलादहिरैवपूर्वादिसुत्रपञ्चायनमः आ० शक्तयेनमः द० दृढायनमः
नै० रवद्रायनमः यक्षिमिश्रायनमः वा० अक्रुशायनमः उत्तरेगदायेनमः ग० इशानैवल्वायनमः
नै० भस्वकएयोर्मध्येपद्मायनमः इशानेंद्रयोर्मध्येचक्रायनमः ए० चक्रमेणपूर्वेऽक्षिनमः आ०
मानैवयेनमः द० कौमार्येनमः नै० वैष्णव्येनमः प० वाराह्येनमः वायव्ये इद्रायेनमः उत्तरेचासुद्रा

प्रतिष्ठा

॥ ८६ ॥

धैर्यमः ईशाने महालक्ष्मणे नमः एवमक्रूरैरेव पूर्वगीतमायनमः आराधयेन्नयनमः दक्षिणे भद्रा
जायनमः नैऋत्ये विश्वामित्राय नमः पश्चिमे कश्यपाय नमः वायव्ये यमदत्तये नमः उत्तरे विशिष्टा
यनमः ईशाने अरुंधत्ये नमः ॥ इति द्वादशलिंगतो भद्रपूजनम् ॥

इति श्रीगौडवंशोद्भवमहाचंद्रालयसाम्बालयंदिगविरचिते प्रतिष्ठासंग्रहे मंडुपमध्यवेदिपूजनप्रकारो
पवर्णनं नाम द्वितीयः किरणः अथ मूर्तिसान्प्रकारो निरूप्यते तथा द्वादशलयात्राप्रकारो निरूप्यते ॥

अथमंडपपूजाप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः अथमंडपपूजनं तत्रादौभूत्यादीनांपूजनं तत्रपूर्वथथाविधिनाग
 णपतिसंपूज्य अनंतरं प्रविष्यादीनांपूजनं कुर्यात् प्रक्षालितपाणिपादः त्रिशोषध्यायाच
 म्भकुशोत्तरयाज्ञियदारुमयेआत्मनेप्राङ्मुख उपविश्य गणपतिं शिवं च नत्वा देशकालौसंक्र
 त्य करिष्यमाणमंडपागानि विभूता सिद्धये प्रविषीकूर्मानं तादीनांपूज्य महं करिष्ये एवमंक्र
 ल्य कूर्मपृष्ठापरिस्थितां मुकुवर्णांचितुर्भुजांशरवचक्रपद्मद्वूलधरां सुप्रभन्नां प्रविषीध्या
 तां पुष्पांजलिमादायावाहयेत् आगच्छ सर्वकल्याणि वसुधैकधारिणी पृथिवी ममदात्ता
 सिकश्य येनाभिवर्दिता रक्षाकरे विष्णुनात्वंभूता वाराहरुपिणा आगच्छ सर्वदेवा त्रियज्ञस्मिन्भु

भदायिनी इतिभूमिमावाहभूम्यनसः इतिपुष्पांजलिंक्षिपेत् ततोभूम्येआसनं समर्पयामि भू
म्येपाधंसंभूम्येअर्धसंभूम्येआचमनसंभूम्येस्नानसंभूम्येपुनराचमनीयसंभूम्येचंदनसंभू
म्येपुष्पसंभूम्येधूपसंभूम्येदीपसंभूम्येनैवेद्यसंभूम्येपुनराचमनीयसं प्रदक्षिणासं एवंभू
ज्यसंस्तुत्यनमस्कुयात् शेषभूद्धिस्थितारम्यानानासुखप्रदायिनी विश्वधात्रीमहापुण्यां विश्वस्य
जननीपरा यज्ञभागप्रती छस्वरायप्रणमाम्यहं तवोपरिष्यामिमंडपंभुभलक्षणं क्षंतव्यंचस
यादेवीसानुकूलामखेभव भूमेखंरत्नाभासिसप्तसागरसंस्थिता वीजानीविविधानीहमरोहं
तिसदात्तयि नानाकर्मसुकुशलं शुशोषस्यशिरसिस्थिता धरणीक्रादयपीक्षणीरसाविशंभराचमू ज

गत्प्रतिष्ठेवसुधेत्वाहिमातनमोस्तुते उद्धृतामिवराहेणकृष्णेनशतबाहुना दंष्ट्रेत्रेलीलयादेवीय
 दार्पणमाभ्यहं मातभूमिरगन्मातासर्वधाराहरिप्रिया भूयाप्रपुत्रैः पशुभिर्योनोद्वाष्टैः स
 भिधृतं निर्विघ्नममकर्मदयथास्यात्वंतथाकुरु एवंमंप्राथ्यस्वामीष्टमानाभूमिस्वीकृत्यदशदा
 दशचतुर्दशषोडशाष्टादशसहस्रान्यतमानमितंचतुरस्रमंडपंविधाय पुनस्तमेवनवधाविभज्य
 मंडपस्तभैरवातस्थानानिनिश्चित्यदर्भैः स्वातस्थानानिमाजयेत् इदमंडपंचतुरस्रादिसंपादनपूर्व
 मेवविधायानंतरंतदंगपूजनमितिप्रयोगसोक्तयस्यानापृथिवीतिभत्रस्यमेधानिथिभ्रषिः परउष्णि
 क्छंदःपृथिवीदेवतामाजनेविनिः स्यानापृथिवीनोभवानुक्षरानिवेशनी यच्छानुःशर्मभुप्रथाः

३६।१३ इत्यनेनमंत्रेणसर्वाणिस्वातस्थानानिसंमार्ज्यं सिञ्चतिपरिष्वन्युस्तिञ्चनिपुमनि
चसुरायेवद्वैतमदिकित्त्वोदितिकित्त्वः२७२८अनेनमंत्रेणसर्वत्रपंचगव्यैः पंचामृतैःसिंचेत् सर्वत्र
रंगधद्यैःसंपूज्यअर्घ्यपत्रेजलपुष्पाक्षतानिक्लृत्वाहस्ताभ्यांपात्रमादायअर्घ्यदद्यात् तत्रमंत्राःवसुधेधू
जितासित्वंविष्णुनामंशंकरणच पर्वत्याचैवगायत्र्यास्कंदवैश्रवणादिभिः इन्द्राद्यैःपूजितासित्वसधर्मवि
जिगीषया सौभाग्यंदेहिपुत्राश्चधनधान्यभुभाप्रति गृह्णाणध्यामिमंदेविकर्मसिद्धिप्रयच्छमे इत्यर्घ्यदत्वा
पुष्पांजलिमादाय उपचारानिमास्तुभ्यंददामिपरमेस्वरी भक्त्यागृह्णाणदेवदित्वामहेशरणागतः ततःपा-
नयमानूपसत्त्वादिद्रव्यंपात्रेक्लृत्वांसस्थाप्यसपरिवारायेभूमे इमंवलिसमर्पयामि नमः इतिवल्लिदद्यात्

तत्तरयनित्रपूजा वष्टाविनिर्मितः पूर्वोक्तक्रान्तिफलकस्यथा पूजितोऽपि रवित्रयसिद्धिदोषमप्युना ततः सूत्रा
 धारंस्तपूज्य नमामि विश्वकर्माणस्तव भूतप्रवर्तकं मंडपादिप्रसिद्धयर्थसर्वसिद्धिभूतद्विदं अंगुलिनिर्माणपूज
 येत् अंगुलादिप्रमाणार्थनिर्मितो विश्वकर्माण आतस्त्वापूजयामीह मंडपेष्टप्रसाधय ततः खननागमाधारश
 मयदीनापूजनं आधारशक्येनमः कूर्मायनमः अनांयनमः पृथिव्येनमः वास्तुपुरुषायनमः स्वस्वदिक्षुइ
 द्रदिभूजयेत् इन्द्राय० अग्नये० यमाय० निर्भुतये० वरुणाय० वायवे० कुबेराय० ईशानाय० अनंताय० ब्रह्मणे० ततो
 बलिमुपनीय वास्तुपुरुषायं बलिम्० द्वितीयं बलिमुपनीय इन्द्रादिदिक्ष्यति न्य इमं बलिं समर्पयामि ततः पृथि
 वीपुष्पाजलिः तदेविरचनार्थे तु पूजां गृहाणामि मरवे पूजनाच्छेषकूर्माभ्यां शुद्धां वृद्धिं प्रयच्छुमे ततः समन्वा

रगिलकं आशिषौंगमाः ततोमध्यस्तमपतुष्टयातरादृक्काभिर्वेदिकार्थं तत्रैष्टकानां पूजापूर्वकप्रार्थना य
था पूजासाधनसामग्रीमानीयपवित्रान्मयप्राणानाम्यदेवाकोलास्तृत्वा इष्टकादिभिर्वेदिकणार्थं इष्टकानां
प्रार्थनापूर्वकं पूजनमहंकारेण्य इति संकल्प्य पुष्पाञ्जलिः रुतः समुप्राययेत् नंदिनादिविवासिष्टवसुभिः पूजिता
सती जयेन्मार्गवदायोदेभजानां जयमावह पूणिगिरिशदायादेर्पूर्णकामान्कमज्वमे भद्रिकेदयामदायोदेकुरुभद्रा
मतिमम प्रजापतिमुत्तरेदिविपुत्रस्यमहमुत्तरे सुभगमुत्तरेदिविपुत्रहर्गवन्मयात्रव्यगेचासिबलपूणेनमोस्वगा
रमः सुते इष्टदेवप्रतिष्ठासुखाप्रतिष्ठायाभ्यहं देवाग्रामपुरुदेवत्रगृहस्वामिषुसौख्यदा मनुष्यपरुहहस्यश्रयन
वृद्धिकरिभव इति संप्राप्त्य चंदनादिभिः संपूज्य नवधादिबलिदानात् कुर्यात् अथ पूर्वोच्चारिततथै इष्टका

नां पूजनकृतस्य विधेः सर्वपरिपूर्णमस्तु ततो वेदिकोणे बुष्टकाप्रक्षेपः ततस्तांचतुरस्त्रासमावेदिं विस्तारभिः
चतुःपंचमसनैकादशान्यतमभागो छिताविद्धात् मंडपस्येयान् भागो होमानुसारेण यथेककुंडकाथ्य इशानभा-
गे च द्वेदित्तामध्यभागकुंडं ततो यजमानोपमंडपस्य अग्रिमद्वारे प्राङ्मुख उपविश्य गुरुगणपतिशिवान्तरादेश-
कालौ संकीर्त्य श्रीमहारुद्रप्रीतेपमंडपस्य मंदारतोरणाभिधूलदिव्यालब्धजपताकावेदिसंभानां स्थापनप्रतिष्ठा-
पूर्वकं पूजनमहं करिष्ये ततो मध्यवेदिद्वामाग्रे यादिसंभचतुष्टये पुनथैव वाह्यवेद्यामाग्रे यादिवदशस्तंभेषु स्थाना-
पृथिवीतिरथ ननं स्नानापृथिवी नोभवानुक्षरानिवेशना यच्छतुःशर्मसुप्रथाः ३६। १३ ततः सिंचनीत्यनेन ज-
लामेकः सिञ्चति परिष्विन्त्युल्लिखति पुनर्निच सुरायेव द्वाभवेदं किं चोदति किं च २०। २८ ततो दधिकण्व-

इतिदधिमेषचनम् दुधिक्राण्वोऽत्रकारिषञ्जिघोरश्चस्यव्याजिनः सरभिनेमुखाः कस्ताणुः त्रायूछासितारिष
त् २३।३२ ततः धानावतइतिवप्रक्षेपः (धानावत इरुमिणम्) धानावत इरुमिणम् पुपवनमुष्किनम् इन्द्रा
तज्जुष्वनः २७२ हिरण्यगर्भः इतिहिरण्यम् हिरण्यगर्भः समवर्त्तनागे भूतस्यजातः प्रतिरक्तः त्रासीत् ॥ सदा
धारपृथिवीन्धामुनेमाङ्गुस्मै देवाय हुविषा विधेम १३।४ काण्डात्काण्डादिनिद्व्यप्रक्षेपः । काण्डाकाण्डाद्विरो
हनिपक्षः परपृथगि एवागोद्व्यप्रपन्नमुहमेण इतेन च १२।२७ उर्ध्वः उष्णः इतिस्मरौपणम् उर्ध्वः उष्ण
णः उर्ध्वः उष्णः उतपृथगिष्ठा देवानमपिता उर्ध्वव्याजस्यमानायदञ्जिभिर्व्याया इतिविद्विद्योगह १०।४२
सोऽपुवित्रमसीतिस्त्रिमेसूत्रवधनम् व्यसोऽपुवित्रमसिदुतपारक्षसोऽपुवित्रमसिभहक्रागम् ॥ देवस्त्वाम

विना पुनानुवृत्तः पवित्रेण भूतधारिणमुष्याक्रमकक्षः १। ३। एवमेव सवर्षे षोडशस्तभानां स्थापनं ततो मध्य
 स्तोमचतुष्टयमग्रेयादितनन्नाभिः स्थापयामि॥ आग्नेयां विजयं स्थापयामि नैऋत्यां किदां स्थापयामि वा
 यव्यां श्रीमां स्थापयामि॥ ऐशान्यां शुभं स्थापयामि वात्सवेद्यामध्याग्रेयादिक्रमैरेव स्थापनं आग्नेयां धा
 नं स्थापयामि कल्याणं स्था० शुभं स्था० शांतं स्था० मनोरमं स्था० अर्द्धिं स्था० सिद्धिं स्था० विचित्रं स्था० महा
 यशसं स्था० मंगलं स्था० गुरुरं स्था० जयं स्था० एवं षोडशस्तभानां संस्थाप्य ततो आग्निमीदंतिमंत्र एव
 दुर्मंगलनामानं पूर्वद्वारं स्थापयामि आग्निमीच्छे पुरोहित यज्ञस्य देवमृत्विजम् आग्निर्दोहातरं रत्न
 धातवम् इषेति मंत्रेण धर्मिष्ठानमानं दक्षिणद्वारं स्थापयामि इषेत्सुज्जस्व द्वायवस्य दुर्देवः सवि

ताद्रार्थयतु श्रेष्ठतमायु कर्मणाऽऽद्यायद्वन्द्वमश्नाऽद्वन्द्वयभागमुज्ज्वलरमणीवाऽअयुस्त्वामावसेनऽइ
शतमाधशतं सोऽदुःखऽअस्मिन्लोपतोऽस्यातवृक्षीयजेमानस्यपुत्रं न्याहि १। १ अन्नश्चायाहि वीतये इति ज
यसाभिधपश्चिमद्वारं स्थापयामि अग्नऽआयाहि वीतये गुणानो हव्यदातये निहतासस्मि व हविषि इन्नो देवा
रिति मंत्रेण कल्याणनामानं उत्तरद्वारं स्थापयामि शब्दोऽदुर्वीरुभिष्टयुऽआपो भवन्तु पीतये शय्योऽरुभिः श्वन्तु
नः ३६। १२ एवं द्वाणिसंस्थाप्य एभिरेवमत्रैश्चतुर्दिक्षु नाराणानि स्थापयेत् पूर्वमुद्रद्वानामकश्च श्वत्यंतो नारा
स्थापयामि तस्य मत्स्यके मंगलारव्यवेषावत्रिंशूलं स्थापयामि एवं दिशि णे विकदारव्यश्चोऽदुर्वतोरं स्था
पयामि तस्य मत्स्यके शत्रुघ्ननामकं त्रिंशूलं स्थापयामि पश्चिमे भीमारव्यप्लाक्षंतो नारां स्थापयामि तस्य

मस्तके पुत्रप्रदानानं ब्राह्मन्विशूलं स्थापयामि उन्मरे सुप्रभारव्यवदतोरणं स्थापयामि तस्य मस्तके उ
 त्तमाभिधं सौम्यं विशूलं स्थापयामि एवं तोरणानि संस्थाप्य वेदिनां स्थापनं कुर्यात् मध्यवेदिं शिवप्रदां स्था
 पयामि एवमेवापर वेदिनामपि स्थापनं ज्ञेयम् अनंतरं पूर्वादिति सु ब्रह्मविष्णुरुद्रदेवांश्च पूजयेत् पूर्वब्रह्म
 यज्ञानमिति मंत्रेण ब्रह्माणमावात्स्य पूजयेत् ब्रह्मयज्ञानमर्थमस्तु स्तोत्रं हि स मुतः सुरैश्चोद्धृतं आ वः स
 बुद्ध्या उपमाऽत्रस्य विष्ठाः सुतश्च ये निमसतश्च विषः १३।३ दक्षिणे इदं विष्णुरिति मंत्रेण विष्णुमावा
 त्स्य पूजयेत् इदं विष्णुर्विचक्रमेत्रे धानिदधेयं दम् समूढमस्य पाच्छं सुरैस्वाहा ५।१५ पश्चिमे अंबकमिति
 मंत्रेण रुद्रमावात्स्य पूजयेत् अंबकं व्यजामहे सुगन्धिमुष्टिबर्हन् उष्मरुक्षमिवुषन् नान्मृत्योर्मुक्षी

युगामृतः ३।६० एवं रुद्रं पूज्य प्राप्तिं पंचवक्त्रं पारुषाढ त्रिलोचनमदाशिव चंद्रमौलिमहादेवमन
स्वस्तिकरो भव ततो देवमंत्रेण देवानावाह्यपूजयेत् ततः आधार इति मंत्रेण आप आवाह्यपूजयेत् आ
धारः सर्वभूतानामायोजिवनेहतवः प्रवर्त्तते शुभं याति स्ता देव्यः शुभदास्तु नः ततो इष्टका इष्टका देवता
नावाह्यपूजयेत् तासां अभिधानानि पूर्वस्थादिवास्थापयामि इन्द्राय नमः आग्नेय्यांगास्थापयामि
अग्नये नमः दक्षिणे महापुण्यास्थापयामि यमाय नमः नैऋत्यां विशाखास्थापयामि निर्भरये नमः
पश्चिमे मरुस्वर्गस्थापयामि वरुणाय नमः वायौ तुष्टिस्थापयामि ईशानाय नमः एवं सांगं मंडपस्था
पंक्तत्वां कृत्वा भिराचयेन सहितो यजमानो घृतं शान्तिभूक्तं पठन् पश्चिमद्वारं स्थित्वा चतुर्भुजांशु

क्लृवणाकुर्म पृष्ठापरिस्थितां पद्मशंखचक्रभूलधरां सुप्रसन्नां ध्यात्वा आगच्छुर्मवकन्याणि वसुधैला
 कर्धारिणी पृथिवी ब्रह्मदत्तासि काश्यपेनाभिर्वदिता उद्धृतासि वराहे गच्छो न शतबाहुना दंष्ट्राने-
 लीलया देवी शार्थप्रणामान्वह इत्यध्यदत्वा कलशं गृहीत्वा गीतवाद्यादीनामह भद्रं कर्णेभि रित्यादि
 मंत्रपठन् मंडपं प्रदक्षिणीकृत्य तनैव पश्चिमद्वारेण मंडपे प्रविशेत् भुङ्क्तेऽपि भिक्षुगुणान् देवान्
 द्रुमश्रेणुसामिर्ध्यजन्नाः स्थिरैरङ्गैः सक्तपूवां सरत्तु नृभिर्ह्यशो महिदुर्वहितय्यदायुः २५। २१ ततः
 आचार्यः सर्षपानादाय अपक्कमं तु भूतानि पिशाचाः सर्षपादिशः सर्वेषामविरोधेन ब्रह्मकर्मसमार-
 भेत् पूर्वे रक्षतु गोविंदः आग्नेय्यांगरुडध्वजः याम्यारक्षतु वाराही नारसिंहस्तु नैर्ऋते वारुण्यैकेश

वोरक्षेद्वायव्यामधुसूदनः उत्तरेऽग्नीधरोरक्षेदीशानेतुंगदाधरः उर्ध्वगोवर्धनोरक्षेदधस्ताच्चित्रविक्रमः
एवंदशदिशोरक्षेद्वाभुदेवोजनार्दनः शंखोरक्षेतुयशानेपृष्ठेखड्गस्यैवच वामपार्श्वेगदारक्षेद्दक्षि
णेनसुदर्शनः ब्रह्माणमाधवोरक्षेत्वाचार्यपातुमाधवः अच्युतोवसुभूवदंयजुर्वेदमथेक्षिजः कृष्ण
असामगोरक्षेदार्थवक्त्रमाधवः उभ्रक्षानुयोविप्रः तरुद्धोवसुसर्वदा यजमानसपत्नीकंकमलाक्षि
अरक्षतु रक्षहीननुयस्त्थानतत्सर्वक्षताहारिः वेदमन्त्रैश्चकर्तव्यारक्षामूत्रैश्चसर्षपैः गुणानखागु
णपतिर्दहवामहे प्रियाणान्स्वाप्तिप्रपतिर्दहवामहेनिधीनात्वा निधिपतिर्दहवामहेवसोमम आहम
जानिगन्धमात्वमेजामिगन्धुधम् २३।१८ ॐ जातवेदसे सुनवामसोमभराती यतो निदहाति वेदः मनः

पर्वतिदुर्गाणि विवानवेवसिंधुं दुरितात्यग्निः इत्युत्कासपपां न्विकर्ष्य देवा आयां तातुधानाश्च पयां तु-
 विष्णो देवयजनं रक्षस्विति रक्षाकृत्वा पंचगव्यं मंडपमोक्षणं कुर्यात् तत्रक्रमः गायत्र्या गोमूत्रेण प्रोक्ष-
 णं ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ३६। ३ गंधद्वारा निति
 गोमयेन प्रोक्षणा गंधद्वारा दुराधर्षानित्यपुष्पां करीषिणीम् इध्वरी सर्वभूतानां तामिहोपहृयेन्नियम् आप्या-
 यस्वति क्षीरेण प्रोक्षणा आप्यायस्व समेतुते विध्वनः सोममुदृणयम् ॥ भवा वा जस्य सङ्गये १२।
 ११२ दधिक्राण्वेति दध्मा प्रोक्षणा दधिक्राण्वोऽश्वाकारिषिज्जिष्णो रश्म्यश्च द्यौर्जिनः ॥ सुरभिनुमु-
 खाकरुत्पणुऽत्रा दूधं सितारिषत् २३। ३२ शुक्रमसीत्याज्येन प्रोक्षणा शुक्रमसिनुद्मस्य मुतमसि

विदध्वदुवमसि ४।१८ देवस्यत्वेतिकुशोदकेनप्राक्षणां देवस्यत्वा सवितुः प्रसुवेद्विधेर्नोवाह-
ब्राह्मणोहस्ताभ्याम् सरस्येध्वोचोयुनुच्यन्वेणोः साम्राज्येनाभिषिञ्चामि १८।३७ ततो
अंजलौपुथानादाय ब्रह्माद्यास्तमेवायेद्वारोराण्यस्थिताः पताकासुचयेदेवाध्वजानेषुचसंस्थि-
ताः आवाहयामितान् सर्वान् यज्ञरक्षार्थिहेतवे गृह्णातु पूजनं सर्वे कतुरक्षतु सर्वतः इति मंत्रं पठित्वा
अस्मिन्मंडपेभ्योऽन्तरात्रिभूले पताकाध्वजानां देवान् आवाहयामित्वा वाह्य अक्षितानां वाय म
नोजूतिरिति मंत्रेण मंडपप्रतिष्ठां कुर्यात् मनोजूतिज्जुषतामाज्यस्य बृहस्पतिर्यज्ञमिमन्तेनो
त्वारिष्ठं व्युदार्ढ्यमिति मंडपानु विदध्वे देवास्तद्गृहमादयन्तामो ई प्रतिष्ठ २।१३ ततो च समस्तपुण्य

कालावयवयोगेषु एवं ग्रहगुणविशेषाविशिष्टायातिथौ अस्मिन्मंडपस्तमद्वारतोऽणित्रिमूलपता-
 काध्वजानां देवास्तत्र त्रसुप्रतिष्ठिता वरदाभवंतु इति अक्षतान् प्राक्षिपेत् ततो मध्यवेदिकास्थपीठे
 कक्षशंसंस्थाप्य अभिकासहितं श्रीरुद्रपौडशोपचारैरभ्यर्च्य मंडपस्तमदेवानां पूजनं कुर्यादिति केचित्
 वस्तुतस्तु मंडपपूजनानंतरं वेद्यादिदेवानां पूजनं तदनंतरं मध्यवेदिस्थकलशोपरि प्रधानदेवतापूजनं शेष-
 षम् ४ टि षोडशोपचार पूजनप्रकारस्तु वेदोक्तमार्गेषु राशौक्तमार्गेण च प्रदर्शयेत् आवोदे-
 वासऽईमहे धामन्त्रयुस्य धूरे ॥ आवो देवा सऽत्राशिषियां शिषो हवामहे ४ । ५ इत्यनेन मंत्रेण श-
 हनम् ॥ एषो ह देवः अदिशो नुसर्वाः पूर्वो हजतः सऽगर्बो अन्नः सऽएव जतः सजनिष्य प्राणः

अत्यङ्गनास्तिष्ठतिसुर्धतोमुग्वः ३२। ४ इत्यनेन देवस्य सन्मुखकरणम् पुरुषः एवेदं ०० सुर्धत्यङ्ग
तैयच्चभाव्यम् उतामृतत्वस्येवानोयदन्मनागिरोहति ३१। २ इत्यनेन पाद्यम् एतावानस्य महिमा
नोज्ञयार्थं च पुरुषः पादोऽस्य द्विदंश्वाभूतानि त्रिपादस्यामृतान्दिवि ३१। ३ इत्यनेनार्थम् वरु
णस्यो नम्रं नमनासि धरुणस्य रक्कुमुसज्जनीस्यो धरुणस्यऽभृतसदन्मसि धरुणस्यऽभृतसद
नमसि धरुणस्यऽभृतसदनुमासीद ४। ३६ इत्यनेन स्नानम् पर्यः प्रथिव्याम्ययुः श्रोत्रे धीषु पयोदि
व्युत्तारिक्षे पयोपाहः पर्यस्तीहः द्युदिशोऽसन्मुखम् १८। ३६ इत्यनेन मंत्रेण पयस्नानम् ततः मु
क्षुदोकेन स्नानम् दुग्धिक्काण्वोऽत्राभारिषज्जिष्णो रश्म्यश्चार्जिनः॥ सुगभिर्गुमुग्वर्कः रुक्माणः

आयूधं सितारिषत् २३। ३२ इत्यनेन दधिस्नानम् पुनर्धरुणस्येत्यनेन शुद्धोदकेन स्नानम् धृतङ्
 दूतपावानः पिवतु घसांघसाथावानः पिवतान्तरिक्षस्य हविरसि स्वाहा दिशः अदिशः अदिशो-
 विदिशः उदिशो दिगभ्यः स्वाहा ६। १८ इत्यनेन धृतस्नानम् पुनस्तथैव शुद्धोदकेन स्नानम् आपा-
 ङ्गरसमुदयमुच्छ्रूय सन्नच्छुसमाहितम् आपाच्छं सरस्य योगसप्तर्षौ गृह्णाम्युत्तममुपयाम गृही-
 तोसीन्द्राय त्वानुगृह्णामीत्युपेत्यो निरिन्द्राय त्वानुगृह्णतमम् ८। ३ इत्यनेन शर्करास्नानम् पुनः शुद्धोद-
 कस्नानम् मधुघातोऽकतायेतमधुक्षरानि सिन्धवः॥ मा ध्वीर्नः सन्त्योषधीः १३। २७ इत्यनेन मधुस्ना-
 नम् ॥ पुनस्तथैव शुद्धोदकस्नानम् ॥ पञ्चनुद्यः सरस्वती मपि यन्निमस्रो तसः सरस्वती तु पञ्चधा सोऽदु-

शोभेवत्सरित् ३४। ११ इत्यनेन पञ्चामृतस्नानम् पुनः पूर्ववत्तुष्टोदकस्नानम् ब्रह्मयज्ञानमप्ययम
 मुरस्ताद्विमीमितः सुरुचोघ्नः आर्वाः स बुध्याऽउपमाऽअस्य द्विष्टाः सतदश्च ये निमसश्च द्विवः १३
 ३ इत्यनेन यज्ञोपवीतम् वसोः यवित्रमसिधौ सिद्धयिष्ठ्यसिमातुरिष्वनो यन्मोसिष्विष्वधाऽअसि
 पुरमेणुयान्नादृढं हस्वमाकुम्भानि यज्ञपतिर्द्विषीत् १। २ इत्यनेन वस्त्रम् ॥ युञ्जन्निष्पृच्छमहपञ्चर
 नुम्भारितस्त्युक्ते रोचन्नेरोचुनादिवि २३। ५ युञ्जन्त्यस्य काम्याहरीषिपक्षसारथे शोणो धृष्टानुवा
 हसा २३। ६ आभ्यामग्नीभ्यागन्धम् अक्षोभमीमदन्तु ह्यवपिप्रियाऽअधूषन अस्तोषतस्वभानवो वि
 श्रानविष्ठयामुनीयोजुन्विभूतहरी ३। ५१ इत्यनेनाक्षतान् श्रीरश्मिने लक्ष्मीरश्मिने पत्न्या वहेरुत्रे पाश्वे

नक्षत्राणिरूपमद्विधेनोद्धातम् दृष्टानिषाणं नुम्सइषाणं सवर्लोकमइषाणं ३१।२२ इत्यने
 नपुषम् ॥ नमोविल्मिनै चक्रवर्तिनेचुनमोघोष्मिणेचवर्लुथिनेचुनमःइशुतायचइशुतसेनायच
 नमोदुन्दुआयचाहनन्यायचनमोधृषावै १६। ३५ इत्यनेनविल्वपत्रम् काण्डात्काण्डाच्युरोहन्ति
 पक्षःपक्षस्फारि एवानोर्दुर्बुध्मनमुसहस्रेणशुतेनच १३।२० इत्यनेनदूर्वाम् धूरसिधुर्बुध्न
 न्युर्बुध्नयोस्मान्दूर्ध्वतितन्युर्बुध्नयधुयन्दूर्ध्वामः देवानामसिधन्तिनमर्तुंसारितममप्यितमजुह
 तमन्दुहृतमम् १।८ इत्यनेनधूपन ॥ अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निः स्वाहासूर्योर्ज्योतिर्ज्योतिः
 सूर्यः स्वाहा अग्निर्वध्वोर्ज्योतिर्वध्वः स्वाहासूर्योर्वध्वोर्ज्योतिर्वध्वः स्वाहा ज्योतिः सूर्यः

सूर्येज्ज्योतिः स्वाहा ३।८ इत्यनेन दीपम् ॥ यजमानहस्तप्रक्षालनच दीपदाननंतरं कर्तव्यम् ॥
नाम्नाऽआसीदन्तरिक्षं शीघ्राद्यौः समवर्तत ॥ पुच्छाभ्मूर्ध्नि दिशः रश्मिश्चात्तथालोका इ ॥ ३
कल्पयन् ३१।१३ इत्यनेन नैवेद्यम् यत्पुरुषेण हविषा देवाय शमनं न्यत वृक्षन्तोऽस्यासीदज्ज
दीप्त्वा इध्मः शूरद्विषः ३१।१४ इति मंत्रेणाचमनम् याजुफलिनिर्याऽत्र फलाऽत्र पुष्पाया-
नश्च पुष्पिणीः ॥ बृहस्पतिप्रसूतास्ताने मुञ्चन्वर्तं हसतः १२।८९ इत्यनेन पूगीफलम् हिरण्य
गर्भः समवर्त्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेकऽआसीत् सदाधारपृथिवि च्यामुते मा इः स्मै देवाय हवि
षा विधेम १२।४ इत्यनेन दक्षिणाम् येतीथानि प्रचरन्ति सुगृहस्तानि षड्विंशः तेषां ठं महस्र

योजनेवुधन्वानितन्वसि १६।६१ इत्यनेनप्रदक्षिणां युशेनयुशमथजन्तुदेवास्तानिधर्माणि
 प्रयुमान्यासन् तेहनाकस्माहिमानः सचत्तुयत्रुपूर्वसारथाः सन्तिदेवाः ३१।१६ इत्यनेनपुष्पांजलि
 नदद्यात् अथपुराणेक्तारित्यापिपार्वतीसाहितरुद्रपूजनमुच्यते पृथक्पृथक्स्थापनीयंकलशप्रतिमाद्व
 यं आपोहिष्ठादिभिर्मन्त्रैस्तथैत्रियम्बकैरपि अभिषिच्यप्रयत्नेनपूजयेत्प्रतिमाद्वयं ध्यायेत् ततोमहा
 देवमुमादेहार्धधारिणं मुक्तामालापरीतांगदुकूलपरिवेष्टितं पञ्चाननमुमाकान्तमनलेन्दुरिविभ्रमं
 चन्द्राक्षिरवरनित्यंजटा मुकुटमण्डितं त्रिपुङ्गुलेखविलसद्भालभागमनाभयंभस्माद्भूलितसर्वाङ्गद्रो
 क्षाभरणान्वितं मन्दस्मितमनाधारमाधारंजगतांजगन्मुं देवैर्नमन्तेरनिशंरत्नयमानमनेकधा देवात्मकं

देववन्द्यविष्णुब्रह्मादिवदितं विष्णुनेत्राचितारक्तपादपङ्कजमुत्तमं अग्रतिष्ठन्दमछन्दसर्ववन्द्यारक
र्चितं सर्वोत्तमनाद्यन्तसर्वदेवनिवेदितं सत्यश्रेष्ठपरब्रह्मपुरुषं कृष्णपिंगलं उद्धरेत्तपितृपाप्मं विभक्त
पञ्चिदात्मकं निष्कलं निर्गुणं शान्तं निरवधं निरञ्जनं अग्रमेयं जगन्मध्ये स्थितिं संहारकारणं विश्वबान
हं विश्वपादं विश्ववाक्षं विश्वभूमुषं विश्वनारायणाराध्यं मक्षरं परमं पदं विश्वतः परमं नित्यं विश्वस्येश
मनामयं एवं ध्यात्वा महदेवसर्वदेवोत्तमोत्तमं ध्यायेत्ततः परं गौरीमादिविद्यामनामया ॥ लक्ष्मीसे
वितपादाश्चाशेषोऽपि वितपादुक्ता सरस्वत्यादिभिर्नित्यसूयमानपदाम्बुजा अथ रोष्ठाधरीभूतपक्ष
विस्वफलामुना मुरवंकान्तिकलोपेतपूर्णचंद्रमनामयं तिरस्कृतालिमांलातामलकाबलिभिः सदा

पीनवक्षोजनिभूतचक्रवाकवरांगनां नित्यतिरस्कृतभोजानयमाभ्यामनिन्दितां सोमनाधिकृतशेष
 कामभक्षामहर्निशां भृशुरीकृतशेषशमभक्षमनाकुला बहुवालकलङ्कृतहममालाविलासिनी रो
 मावलिरिभूतंभ्रमलभ्रमरालिकां नाभिरन्ध्रतिरोभूतनद्यावत्सुवर्तुलां उत्तमोन्नतिरोभूतरभास्त
 म्भांशुभावहां पादयुग्मप्रभाकान्तिनिजितारुणपङ्कजां ब्रह्मद्रोपेन्द्रजननीमहेशाङ्गभागिनीं मह-
 शास्त्रिष्टवामांगावरदाभयदासदा प्रसन्नवदनाशान्तास्मितपूर्वाभिभाषिणीं पूर्णचन्द्रदुकूलाद्यानना
 भरणभूषितां सूर्यमानांसदादेवयज्ञेदितैश्चकोटिदः एवंध्यात्वाततःसम्यक्उपचारान्प्रकल्पयेत् ततः
 पुष्पाणिसंगृह्यशिवमावाहयेच्छिवं महादेवदयामिधेविष्याब्रह्मादिवंदितं आवाहयामिदेवत्वाप्रसी

दपरमेश्वर लक्ष्म्यादिदेववनितापरिसेवितसुपादुके आवाहयामिदेवित्वाप्रसीदपरमेश्वर इत्या
वाहनम् गृहाणसोमविश्वसम्भ्रासनरत्ननिर्मितं अनन्तासनविश्वेशकरुणासागरप्रभो उमसोमध
रास्त्रिष्टोसामार्थकृतशस्त्रे नानारत्नसमाकिर्णमासनप्रतिगृह्यतां आसनं पादगृहाणगौरीशहेमपा
त्रस्थितं नवं गृहाणदेविपादं त्वेदं देवाङ्गुलं संस्तुते पादं अर्घ्यगृहाणदेशस्सपुष्पगन्धसंयुतं शिवानन्त
गुणग्रामसर्वाभीष्टप्रदायकं गृहाणार्घ्यशिवनिसेसर्वावयवशोभिनि शिवप्रियेशिवाकारेनित्यभक्तवर
प्रदे अर्घ्यं गृहाणाचमनं शम्भो शुचिभूतशिवप्रियः गृहाणाचमनं देवि शुचिभूतेशिवप्रिये आचमनं
मधुपर्कं गृहाणेशसर्वदामधुपर्कदं मधुपर्कं नदीनेन प्रीतिममहरेऽवर मधुपर्कमिदं देवि स्वीकुरु प्रियश

डूरे मधुपर्कप्रदानेनसुप्रीताभवशोभने मधुपर्क शोभोपचामृतस्नानंस्वीकुरुष्वरूपानिधे सर्वतीर्थम
 यंस्नानंनित्यशासनपावन शिवंपंचामृतस्नानंस्वीकुरुष्वसदाप्रिये सृष्टितीर्थोत्तमेशुद्धतीर्थराजनिधेवि
 ते पंचामृतस्नानं शंभोःशुद्धोदकस्नानंस्वीकुरुष्वसुरोत्तम प्रसीदपरमंभक्तपाहिमांकुरुणानिधे शि
 वेऽशुद्धोदकस्नानंस्वीकुरुष्वशिवप्रिये प्रसीददेविदीनंहंपाहिमांशराणागतं स्नानं सोत्तरीयंगृहाणे
 रादुक्कलमिदमुत्तमम् पाहिमांकुपयादेवकरुणाकरशङ्कर सोत्तरीयंगृहाणेशंददुक्कलशंकरप्रिये प्र-
 सीदपाहिमांदीनमनन्यशराणांशिवे वस्त्रं उपवीतंगृहाणेशंभोसर्वामरोत्तम उपवीतंगृहाणत्वंशि
 वमंश्चिष्टविगृहे उपवीतं गृहाणचंदनंरम्यसुगंधेनाविराजितं प्रसीदपर्वतिनाथशराणागतवस्त्रल

गृहाणचंदनं देवि चंद्रभागविराजितं विश्वविश्वामकेपाहि विश्वनाथप्रिये सदा गंधं रक्तचंदनसंमि
त्रैरक्षतैः पूजयाम्यहं सर्वभूतहितार्थयभूताध्यक्षाये नमः इत्यक्षतानि गृहाणाभरणानीशानिराशन
यमाश्रयं विश्वभरणविश्वेशरत्नाभरणभूषितं गृहाणाभरणान्येव सर्वाभरणभूषिते सर्वप्रिये जग
द्वंद्वे जगदानंददेशिवे आभरणानि गृहाणां बिल्वफाणिसमोदानि शिवप्रिये सुगन्धबिल्वमन्दारम
ल्लिकासमलक्ष्मणे दशांगगुगुलूधूपसंगो धृतमनुत्तमं गृहाणपार्वतीनाथे प्राणतपसा
मादरात् दशांगगुगुलूधूपसद्यो धृतमनुत्तमं गृहाण भक्तवरदलक्ष्मीदेव्यादिते विते धूपं कार्पासव
त्तिसंयुक्तं गोधूतेन समन्वितं गृहाण चन्द्रसूर्याग्निप्रभायानमोस्तुते साज्यनिवर्तिवित्तिकुलदीपमीशानथ

लुभा गृहाणचंद्रसूच्यभिषमण्डलादिकसुप्रभे दीपं शंभोगो धृतसंयुक्तपरमान्मनोहरं सशर्करगृहाणां
 वेपरमान्मप्रदायिनि नैवेद्यं शंभोगृहाणां गंधादिमदमाचमनीयकं कृताचमनदेवेशस्वतः शुद्धशिवापते शि
 वे गृहाणागन्यादिमदमाचमनीयकं शुद्धशुद्धिप्रदेविशिवभूषितविग्रहे आचमनीयं शंभोगृहाणां तांबूल
 युगकपूरसंयुतं प्रसीदभगवन्शंभोसर्वज्ञामितविक्रम शिवे गृहाणां तांबूलमेलाकपूरसंयुतं प्रसीदसस्मि
 तदेविषोमालिगितविग्रहे तांबूलं निराजनं गृहाणे शबहुदीपविराजितं स्वप्रकाशप्रकाशात्मन् प्रकाशि
 तदिगंबरम् नीराजनं गृहाणां वेसूयर्धनीराजितप्रभे इत्यनेन नीराजनम् गृहाण परमेशानसरले छत्र-
 चामरे दर्पणं व्यजनं त्वीशसर्वदुःखविनाशक गृहाणो मे सुराण्ये सरले छत्रचामरे दर्पणं व्यजनं यद्ये

विवाधारेनमोस्तुते छुत्रचामरादि इदंफलमयादेवस्थापितं पुरतस्तव तेनमेसफलावासिभिविज्जम
निजन्मनि इत्येनपूगीफलम् हिण्यगर्भगर्भस्थं हेमबीजं विभावसाः अंनंतपुण्यफलदमतः शान्
तिप्रयच्छमे इत्येनदक्षिणाम् प्रदक्षिणं नमस्कारान् गृहाण परमेश्वरि नमनंचमहादेवि शिवनाद्याप्रि
ये शिवे इति प्रदक्षिणानमस्काराः एवं प्रयत्नतः कार्यं शिवयोः पूजनं शिवं शिवानींच प्रयत्नेन पूर्वोक्तमपि पू
जनं उक्तमन्त्रसमुच्चार्य तथा पूर्वयथाक्रमं शिवायः नमः शिवं पूजयामि आवाहनीति मन्त्रस्तु भवान्
न्याः परिकीर्तितः कपदिनकपर्दपूजयामि भाल्लोचनाय भाल्ल सोमसूयामिलोचनाय त्रिनेत्राणि
सुश्रोत्राय श्रोत्राणि घ्राणगंधाय घ्राणानि स्मृतिदत्ताय दत्तान् श्रुति जिह्वाय जिह्वां

कण्ठं कपोलाय कपोलानि ज्ञानोष्ठाय ओष्ठान् नीलकण्ठाय कण्ठं भूरिवक्षसे वक्षसि हि-
 रण्यबाहवे बाहू विश्वोदगाय उदरं विश्वारवे उरू विश्वजंघाय जंघां विश्वपादे पादान् विश्व-
 नखाय नखान् सर्वास्त्रिकाय सर्वाङ्गं पूजयामि शिवायै शिरः पूजयामि पृथुवेण्ये वेणीं सीमन्तं
 कुङ्कुमभालायै भालं० सोमसूयामिलोचनायै लोचनानि स्तुतिस्तोत्रायै श्रोत्राणि गंधप्रियायै घ्रा-
 णं० सुभगकपोलायै कपोले कुङ्कुमलदंतायै दंतान् विद्याजिह्वायै जिह्वां० बिंबोष्ठायै ओष्ठे० दृ-
 संकंठायै कण्ठं० पृथुलकुचायै कुचौ० विश्वगर्भाय उदरं सुभगकट्यै कटिं० दिव्यैरुदंशायै उरू०
 दृशजंघायै जंघां० लक्ष्म्यासेवित पादुकाय पादौ० महेश्वरप्रियायै नखान् शोभनविग्रहायै सर्वा

गंपूजयामि इत्यांगपूजाः अथ षोडशस्तंभपूजाः तत्र यजमानः प्राङ्मुख उपविश्य प्राणानायम्य देश-
कालौ स्मृत्वा श्रीमहारुद्रादिदेवतातीतये मंडपस्तंभदेवानां द्वारतोरात्रिभूलपताकाव्यजासहितानां-
दिव्यतीनांचपूजनमहकरिष्ये इति संकल्प्य मध्ये वेद्याईशानस्तंभे एवेति विप्रद्रपितामहेश हं
साधिरूढत्रिदशैकवंद्य इवेतोत्पलाभासकुशाबहस्तगृहाणपूजां भगवन् प्रसे हंसपुष्टसमास्तु
देवतागणपूजित ईशकोणस्थितस्तंभमलंकुरु जगत्पते ॐ भूर्भुवः स्वः ब्रह्मनिहागच्छ ब्रह्मण
स्यते इति ऋक् ब्रह्मणस्पते त्वमस्य युनासुर्कस्य बोधितनयश्च जिह्व विश्वेभ्य इन्द्रपदवन्ति दु
वावुहृदं मद्भिदथै सुवीराह ॥ य इमा धिरश्वधिरश्वकर्मार्योनः पितान् पुते नस्य नादीहि ३४। ५८ प्र

ह्यज्ञानमिति यजुः ब्रह्मयज्ञानत्रयममरस्तु द्विसंमितः सुररुचाधेन आवः स बुद्ध्याऽऽत्माऽऽस्य
 विष्ठाः सुतश्च योनिमसतश्च विवः १३ । ब्रह्म प्राज्ञिसाम ॥ ब्रह्मयज्ञानमित्यनेन वमंत्रेण ॥ ब्रह्म
 णः स्थापनं । ब्रह्मणेनमः । इह तिष्ठ । गंधपुष्पधूपदीपं । नैवेद्यं । एतानि गंधपुष्पधूपदीपेन वधातानि
 ब्रह्मणेनमः । एवं संपूज्य प्रार्थयेत् ॥ वेदाधाराय देवाय ज्ञानं गम्याय सूरये कमंडल्वक्षामालाचलवह
 स्ताय तेनमः । ततः प्रार्थना । कृष्णजिनांबरधरः । पद्मासनचतुर्भुषजटाधरा जगद्धातः प्रसीद कम
 उल्लङ्घयसावित्र्येनमः । वासुदेवतायेनमः । ब्राह्म्येनमः । गंगायै नमः । संभमालम्भ्य उध्वं दुषण इति
 पठेत् ॥ उच्छ्रुः दुषणः । दुतयेति षोडशो नाम सवितुः ॥ पुंड्रुर्बाजस्य सनितापदुज्जिभिर्बाधद्भिर्विहयाम

हे ११।४२ स्तंभशिरसिनागमात्रेणमः आद्यगौरितिमंत्रेणसारवाचनानिपूजयेत् आयेङ्गेऽपुश्चिरं
 मीदमेदन्मातरमुः पुनरञ्च पुनरुक्तः ३।६ यतोयतः समीहसे इतिमंत्रपाठः ॥ यतोयतः समीहसे
 ततो नोऽत्र भयङ्कर ॥ शनः कुरु प्रजा श्रोमपन्नः पशुद्वयः ६।१२ अथ आग्नेयसंध्यस्तमे ॥ आ
 वाहये संगमडोपरि स्थितं सार्द्धं देहं सुराजवदित ॥ कंसातकचक्रगदा कुहस्तं भजामि देववसुदेवसु
 नु ॥ पद्मासनं वर्षीकेशं सचाणूरमर्दन ॥ आगच्छ भगवन् विष्णोस्तं भस्मिन् सन्निधौ भव ॥ भूमिपुंस्तं
 विष्णो इहागच्छ इह तिष्ठ ॥ विष्णो न्मुकं वीर्याणि तिरुक् ॥ विष्णो न्मुकं वीर्याणि त्रिवेचयः ॥ पार्थिव
 निधिमेव राजा ॥ योऽत्र अरुक् भासु दुर्गं सुदधन्त्यं चिचक्रं मुनिं सुधौ रोगो विषयि केन ॥ १८

इदं विष्णुरिति यजुः ॥ इदं विष्णुर्विचक्रमश्नुधानि दधे पुदम् । समूढमस्य पा० सुरे स्वाहा ५१५ ॥
 इदं देम इति साम ॥ नमस्ते सर्वदेवशनमस्ते पुरुषोत्तम ॥ नमस्ते सर्वलोकाय विष्णवे ते नमो नमः ॥ इ
 तिनत्वा प्रार्थयेत् ॥ देवदेव जगन्नाथ विष्णो यज्ञपते विभो । पाहि दुःखान् देवेषु धेरस्माद्रक्षानुग्रहकारक
 लक्ष्म्ये नमः । आदित्यं न दार्थये नमः । वैष्णव्ये नमः ॥ ततो निष्क्रुति मध्यस्तं भे ॥ एव्ये हि गौरी शपिना क
 पाणे शशांकमौलं वृषभाधिरूढ ॥ देवादिदेव शमहे शनित्यं गृहाण पूजां भगवन्नमस्ते ॥ गंगाधर महा
 देव पार्वती प्राणवल्लभ ॥ आगच्छ भगवन्नीशस्तं भस्मिन्संनिधौ भव । भूर्भुवः स्वः शंकर इहा ग
 च्छ इहा तिष्ठ । परिनोरुद्रस्येति भ्रक् ॥ परिनोरुद्रस्य हेति धृष्टुः पारित्ये वस्य दुर्मतिरघा योः ॥

अवस्तिरामघवद्रवस्तनुष्वमीदुस्तोकायुतनेयायमृड १६।५० नमः शंभवायचेतियजुः ॥ नमः
शम्भुवार्यचमयोभुवार्यचुनमः शङ्करार्यचमयस्फुरायचुनमः ॥ शिवायचशिवत्तरायच १६।४१ आपो
राजेतिसाम ॥ नमस्तोस्वयते इति स्थापनं ॥ शंकराय नमः । इत्यादि पूजन । वृषभवाहाय देवाय पाव
तीपतये नमः । वरदायार्द्रकामाय नमश्चन्द्रमौलिने । इति नमस्कारः । प्रार्थना ॥ पंचवक्त्रद्वषात्क
त्रिभुवनसदाशिव । चंद्रमौले महो देवममस्वस्तिको भव । गौर्यै नमः ॥ माहेश्वर्यै नमः ॥ शोभनायै
नमः ॥ ततो वायव्यमध्यस्थं ॥ एतद्दिष्टमगजाधिरुद्धमहत्सनेत्रं त्रिशैकराजा ॥ शचीपते शक्र
सुरेशानित्यगृहाण पूजां भगवन्ममस्ते ॥ शचीपते महाबाहो सर्वभिराणभूषित ॥ आगच्छ भगवन्निद्रस्त

भोस्मिन्मन्त्रिधोभव ॥ इन्द्रहागच्छ ॥ आतारमिन्द्रमपितारुमिन्द्रुहवसुहव
 रुंश्रुमिन्द्रम् । क यामिशुकुम्भुहसिमिन्द्रं सुस्तिनमुघाधुविन्द्रः २० ५० महाइन्द्रोवज्रहस्त
 इतिथजुःमुहाश ॥ इन्द्रोवज्रहस्तः षोडशीशर्मयच्छतु ॥ हनुयाय्मानुद्योस्मान्द्वेष्टि ॥ उपयुम
 गृहीतोमिमहेन्द्रायत्वेष्टेयोनिम्महेन्द्रायत्वा २६ १० इन्द्रं नारदतिशाम ॥ इन्द्रमहं वणिजमितिस्थाप-
 नं । इन्द्रायनमः । इतिपूजनं ॥ पुरंदरनमस्तेस्तु ॥ वज्रहस्तनमोस्तुते । शचीमखनमस्तुभ्य । नमस्तेम
 धवाहन ॥ इतिनमस्कारः ॥ प्रार्थना ॥ देवदेवगजात्कुण्डपुरंदरशतक्रतो । वज्रहस्तमहाबाहोवांछि
 तार्थप्रदोभव ॥ इन्द्राण्येनमः । आनंदायैनमः । विभूत्येनमः । ततोवात्यहादशस्तंभेषु ईशानकोणा

दारभ्यद्वादास्तंभानिपूजयेत् । आवाहयेत्तद्विभुजंदिनेशं सताश्ववाहद्वुमग्निहोत्रं ॥ सिंदूरवर्णप्र
तिभावमासंभजामि सूर्यकुलवृत्तिहेतोः । पद्महस्तमहाबाहो स तत्रेताश्ववाहन ॥ आगच्छ भगव-
न्भानोस्तंभेस्मिन्सन्निधौ भव । भूर्भुवः स्वः सूर्य इहागच्छ ॥ चित्रदेवानामिति भूकृ ॥ चित्रदेवा
नामुदगादनीकञ्चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः आत्राद्यावापृथिवीऽअन्तरिक्षं सूर्यऽआ-
त्मा जगतस्तस्य षडश्वाः स्वाहा ७ । ४२ ॥ आकृष्ये नुरजसेति यजुः ॥ आकृष्ये नुरजसेति माना
निवेशयेन्नमृतं ममर्त्यञ्च । हिरण्ययेन सवितारथेनादुवोयति भुवनानि पश्यन् । ३३ । ४३ । उदुत्यमि
तिसाम ॥ उदुत्यज्जातवदसन्दुषधहन्ति कुतवः ॥ दुराविशश्वायुसूर्यं स्वाहा । ७ । ४१ । अहश्चम

स्यकृतवदतिस्थापनं ॥ अदृश्रमस्यकृतवोषिःसम्पद्येजनुदे ॥ ५ ॥ अनु ब्रजन्तोऽब्रुग्नयोयथा ॥ उ
 पुपुमगृहीतोसि सूर्यार्थयत्वा ब्रुजायेषतेयोनिः सूर्यार्थयत्वा ब्रुजाय ॥ सूर्यश्चाजिह्वश्चाजिह्वस्त्वन्दे
 ष्वसिन्वाजिह्वोहम्ननुष्येषुभूयासम् ॥ ४० ॥ सूर्यायनमः इतिपूजनं ॥ नमःसर्विच्रेजगदेकचक्षुषे ।
 जगत्प्रसूतिस्थितिनाशहतवे ॥ त्रयीमयायत्रिगुणात्मधारिणे विरंचिनारायणशंकरात्मने । इतिनम-
 स्कारः । पद्महस्तारथारूढपद्मासनसुमंगल । कृपाकुरुदयालोत्पन्नहरजनमोस्तुते ॥ प्रार्थना ॥ गो
 र्धेनमः ॥ भूतैर्नमः ॥ सावित्र्यै नमः ॥ मंगलायै नमः ॥ ईशानपूर्वधारंतरालस्तभे ॥ आवाहयन्तंगणरा-
 जदेवंकोत्पलभासमशेषवदं ॥ विद्मन्तं विद्महरगणेशं यजामि रौद्रं सहितं च सिध्या । लंबोदरमहा

कायगजवक्त्रचतुर्भुज ॥ आगच्छत्वंजगन्नाथस्तमेस्मिन्सन्निधौभव ॥ भूर्भुवःस्वः ॥ गणपतयेइह
गच्छ ॥ गणानांत्वाइतिभूक्तं ॥ गुणानांत्वा गुणपतिर्द० हवामहे प्रियाणांत्वा प्रियपतिर्द० हवामहे
निधीनांत्वा निधिपतिर्द० हवामहे धर्मो मम । आहमजानिगद्गन्धर्वात्त्वमजामिगद्गन्धर्वात् ॥ २३ ॥ १८ ॥ गणा
नांत्वा इत्येव चतुः ॥ आतून आइतिसाम ॥ गणांत्वा पगांधनुइति स्थापनं ॥ गणपतये नमः पूजनं । नम
स्तेष्वह्यरूपाय विष्णुरूपाय ते नमः ॥ नमस्ते रूद्ररूपाय काररूपाय ते नमः ॥ इति नमस्कारः ॥ लवोदरम
हाकारमनंतमोदकप्रिय ॥ गौरीसुतगणेशत्वं विभ्राज प्रसीद मे ॥ प्रार्थना ॥ सरस्वत्यै नमः ॥ विमलहारी
प्रैयै नमः ॥ जयार्थै नमः ॥ ततः पूर्वार्थै रंतरालस्तंभे ॥ एत्थे हि दंडायुधधर्मराज कालं जनानामास विशां ल०

नेत्र ॥ विशालवक्षस्थलरुद्ररूपगृहाणपूजां भगवन्मस्ते ॥ चित्रगुह्यादिसंयुक्तदंडमुद्गुरधारकं ॥
 आगच्छ भगवन् धर्मस्तमेस्मिन्संनिधो भव ॥ भूर्भुवः स्वः ॥ यमइहागच्छ ॥ यस्मिन्नुदयेतिक्क ॥
 यमायता इति यजु ॥ यमायेत्तामरायेत्वासूयस्य च्चातपसे देवस्त्वासवितामह्वानकुप्टयिव्याः
 सुधंस्पृशेत्साहि ॥ अचिरं शिशोचिरं सितपोसि ॥ ३७ ॥ ११ ॥ नोकेमुपगृह्णति माम् ॥ यमो मृत्युरयमा
 रा इति स्थापनं ॥ यमायनमः पूजनं ॥ ईषसीनमस्तेस्तु दंडहस्तनमोस्तुते ॥ महिषस्थनमस्तेस्तु धर्मरा
 जनमोस्तुते ॥ इति नमस्कारः ॥ धर्मराज महाकायदक्षिणाधिपतये नमः ॥ रक्तेश्वरमहाबाहो मम पीडां नि
 वारय ॥ आर्पना ॥ पूर्वसंध्यायेनमः ॥ जयै नमः ॥ कुरायेनमः ॥ निपथ्यै नमः ॥ ततो वात्स्यात्रिकोऽष्टमे ॥

एत्येहिनागेंद्रधराधेशसर्वमरैर्वदितपादपद्म ॥ ननाफरा॥ मंडलराजमानगृहाण पूजां भगवन्मस्ते
॥ आशीविषममोपेतनागकन्याविराजित ॥ आगच्छनागराजेंद्रस्स भस्मिन्सन्निधो भव ॥ नागराज इ
हागच्छ ॥ कालकेनामसपदिति भृङ्ग ॥ नमोस्तु सपेभ्य इति यजुः ॥ नमोस्तु । सुपेभ्यो ये केचपुत्रिणी
मनु ॥ येऽभ्युन्नरिभ्यो दिवितैश्चः सुपेभ्यो नमः ॥ १३ । ६ । अभ्यायि माह इति साम ॥ स्वदां स्वभ्राभिकरो
इति स्थापनं ॥ नागराजाय नम इति पूजनं ॥ नमः खेटकहस्तेभ्यस्त्रिभोगेभ्यो नमो नमः ॥ नमो धीषिण देहेभ्यः
॥ रघुपुंगुभ्यो नमो नमः ॥ इति नमस्कारः ॥ प्रार्थना ॥ रघुखेटकधराः सर्वाः फणामंडलमंडिवाः ॥ एकमो
गाः साक्षिभूत्रावरदाः संतु मे सदा ॥ मध्यमसंध्याये नमः ॥ धराये नमः ॥ पद्याये नमः ॥ महापद्याये नमः

॥ आग्नेयदक्षिणयोरंतरालस्तेभ्ये ॥ आवाहयामि देवं शष्पमुपकृतिकामुत ॥ रुद्रतेजः समुत्पन्नं देव
 सेनासमन्वित ॥ मयूरवाहनं शक्तिपाणिं वैश्रवणचारिणं ॥ आगच्छ भगवन्स्कंद संभेस्मिन्सन्निधौ
 भव ॥ भूर्भुवः स्वः ॥ स्कंद इहागच्छ ॥ बलिस्थापर्वतानामिति भूक् ॥ यदंकरितियजुः ॥ यदक्रन्दः
 प्रथमञ्जयरिमानः ॥ उद्यन्ते मुद्गादुतवायुरिषात् ॥ श्येनस्य पुद्गाहरिणस्य बाहूः ॥ उपसृत्य महिजात-
 नैः ॥ अर्घन ॥ २८ ॥ १२ ॥ राजान इति साम ॥ अग्निरिव मन्य इति स्थापनं ॥ स्कंदाय नमः ॥ इति पूजनं ॥ नमः
 स्कंदाय शैवाय पंदाकुर्कुटधारिणे ॥ पताकाशक्तिहस्ताय षण्णमुवाय नमोनमः ॥ इति नमस्कारः ॥ मयूरवा-
 हनस्कंदगौरिसुतषडानन ॥ कार्तिकेय महाबाहो दशकुरुदयानिधे ॥ इति प्रार्थना ॥ पञ्चिमसंध्यार्ये नमः ॥

॥दक्षिणैर्नक्षत्रांतरालस्तेभे ॥ आवाहयामि देवेश भूतानां देहधारिणं ॥ सर्वधारमहावेगं मेघवाह
नमीश्वरं ॥ गंधर्वैः सह गतारं त्रैलोक्यांतरचारिणं ॥ आगच्छ भगवन्वायोस्तेभेस्मिन्सन्निधौ भव ॥
भूर्भुवः स्वः वायोऽङ्गहगच्छ ॥ वायवाया इति क्रक् ॥ तव वायवृतस्य ते इति यजुः ॥ तव वायवृतस्य ते त्वष्टृज्वा
मातरद्भुता ॥ अबुलं स्याद्वाणीमहं ॥ २७ ॥ ३४ ॥ वात आवातु इति साम ॥ आनो नियुद्रिरिति स्थापना ॥
आनो नियुद्रिः शुतिनीभिरक्षुर्वं सहस्रिणीभिरुपयाहिषुक्षम् ॥ वायोऽनुस्मिन्तव नेमादयस्व
यूपमातस्वस्तिभिः सदानः ॥ २७ ॥ २८ ॥ वायवे नमः पूजना ॥ नमो धरणीपृष्ठस्य समीरणनमोऽस्तुते ॥ घृ
अवर्णनमस्ते सुशीघ्राग्नीममोऽस्तुते ॥ इति नमस्कारः ॥ यावद्धारिपृष्ठस्य ध्वजहस्तसमीरणं ॥ दंड

हस्तमृगास्तुवरं देहि वरप्रद ॥ प्रार्थना ॥ वायव्ये नमः ॥ गायत्र्ये नमः ॥ मध्यमस्तु ध्याये नमः ॥ ततो निर्ऋ-
 तिसंभे ॥ आवाहयामि देवशशांकरजनीपतिं ॥ क्षीरोदधिसमुद्भूतहर्मोलि विभुपरां ॥ सुधाकरद्विज-
 धीशत्रिलोक्यमेहकारकं ॥ ओषध्यापायनकरसोमकदर्पवर्द्धन ॥ आगच्छ भगवन्सोमस्तु भो सिन्धुसन्नि-
 धौ भव ॥ भूर्भुवः स्वः ॥ सोम इहा गच्छ ॥ आप्यायस्वतिभक्त ॥ आप्यायस्तु समेतुते क्षिरवतः सोमं पु-
 ष्यमा ॥ भव विजस्यमङ्गये ॥ १२ ॥ ११२ ॥ इदमेव यजुः ॥ चन्द्रमा आ ऊवा इति साम इमं देवा असपत्नमि-
 ति स्थापनं ॥ इमं देवाऽअसपत्नं सुवक्ष्यमहते सुआय महते ज्यैष्ठ्याय महते जानराज्यायेन्द्रस्ये-
 न्द्रियाय ॥ इममुमुष्यपुत्रमुमुष्यै पुत्रमुमुष्यै विदोऽएषवर्षे गीराजो सोमोऽस्माकम्ब्राह्मणान्गुहुराजा ॥

१०।१८॥ सोमाय नम इति पूजनं ॥ अत्रिपुत्र नमस्ते सु नमस्ते शशकांछन ॥ श्वेतांबर नमस्ते स्तुता राप-
ति नमो स्तुते ॥ इति नमस्कारः ॥ अत्रिपुत्रा निशानाथ द्विजराज निशकर ॥ सोम त्वं सोम्य भवेन ग्रहपांडनि
राकुरु ॥ प्रार्थना ॥ सावित्र्यै नमः ॥ अमृतकलये नमः ॥ विजयाये नमः ॥ पश्चिमसंध्यै नमः ॥ ततो नि
र्भूति पश्चिमयोर्मध्यस्तंभे ॥ आवाहयामि देवं शंखसालिलस्य धिपं प्रभुं ॥ शंखपाशाधरं सोम्य वरुणयाद
सांपतिं ॥ कुंभारथसमारूढं मणिरत्नसमन्वितं ॥ आगच्छ देव वरुणस्तं भस्मिन् सन्निधौ भव ॥ भूर्भु
वुः स्वः ॥ वरुण इहागच्छ ॥ तत्त्वायामीति ऋक् ॥ तत्त्वा ॥ यामिद्विह्मं शुभं चन्दमानुस्तदाशस्ति य-
जमानो हविर्भिः ॥ अहो डमानो धरुणो हवोऽध्वरु रारुः सुमानुऽध्वरुः प्रमोषीह ॥ २१ ॥ इमं मे वरु

ऐतियजुः॥ इमर्मे वरुणाश्रुधीहवमुद्याचमुडया ॥ त्वामवस्युराचके ॥ २१ ॥ यदाकदा इमिय
 जुः॥ तत्वायामीतिपूर्वोक्तेनैवमंत्रेणस्थापनं॥ वरुणायनमः॥ पूजनं॥ वरुणायनमस्तेस्तुनमः स्फ
 टिकदीक्षये॥ नमस्तेष्वेतद्वारायजलेशाथनमोनमः॥ इतिनमस्कारः॥ शंखस्फटिकवर्णाभिव्येतहा
 रां वरावृत्त ॥ पाशहस्तमहाबाहोदयांकुरुदयानिधे ॥ प्रार्थना ॥ वारुण्येनमः॥ पाशधारिण्येनमः॥
 बृहस्पत्येनमः॥ ततोपाश्रिमवायव्यांतरालस्तंभे ॥ अष्टवसून् आवाहयेत् ॥ भुवोद्वरश्चसोमश्च
 पश्यैवानिलोनलः॥ प्रत्युषश्चप्रभासश्चवसवोष्टोप्रकर्त्तिताः॥ आवाहयामिदेवेशान् वसून् षोम
 हावसान्॥ सौम्यमूर्त्तिधरान् देवान् दिव्यायुधकरान्वितान् ॥ भुद्धस्फटिकसंकाशान्॥ नानावसुवि

राजितान् ॥ अश्वारुढान् दिव्यवस्त्रान् ॥ सर्वलंकारविभूषितान् ॥ आवाहयामिस्तमेस्मिन् वसवो
ष्टौमुखावहान् ॥ भूर्भुवःस्वर्गसर्ववद्भागच्छ ॥ सुगवो देवा इति भूक ॥ सुगवो देवाः सदेनाः अकर्म
यः आ जगमेदं सर्वं ननुषाणाः ॥ भरेमाणो बहमानाहुवी ॥ व्यस्मै यत्तद्वसवो धसूनि स्वाहा ॥ १८
॥ वसवस्त्वाक्रिण्वन् इति यजुः ॥ बभूवस्त्वा कृण्वन् गायत्रे ऐच्छन् देसाङ्गिरस्वक्रवासिपृथिव्यासि
धारयामयि युजांश्च रायस्योषङ्गापत्यर्त्तं सुवीर्यं सजामान्यजमानय रुद्रास्वाकृण्वन् युद्धमेनु-
च्छन् देसाङ्गिरस्वक्रवास्यन्तारिक्षमसिधारायामयि युजांश्च रायस्योषङ्गापत्यर्त्तं सुवीर्यं सजामान-
न्यजमानायादित्यास्वाकृण्वन् जागते नुच्छन् देसाङ्गिरस्वक्रवासिधारासिधारायामयि युजांश्च

रायस्योषधौ पर्यर्चं सुवीर्यं सज्जान्धजमानायुर्विदग्धस्वादेवाविदग्धानुराः कृण्वन्वानुष्टुमे
 नच्छन्दसाङ्गिरसद्वामिदिशोशिधायुधमयिपुजां रायस्योषधौ पुनर्दं सुवीर्यं तज्जानान्ध
 जमानाय ॥ १० ॥ इदमसा ऊदति साम ॥ ब्रह्मोपवित्रमिति मंत्रेण धृपसूनां स्थापनं ॥ ब्रह्मोऽपवित्रम
 सिशतधरधसौऽपवित्रमसि सुहस्रधारम् ॥ देवस्त्वोमसिता पुनातु धर्मोऽपवित्रेण शतधरेण सु-
 रद्वृवा कामं कक्षः ॥ ११ ॥ ३ ॥ वसुभ्यो नमः ॥ पूजनं ॥ नमस्करोमि देवेशान् नमस्व विराजितान् ॥ अ-
 क्षुप्तिकसंकाशान् दिव्यायुधकान् वभूर् ॥ इति नमस्करोमि देवैश्चान् नमस्व विराजितान् ॥ अ-
 पिताः ॥ वसवो धौमहभागाः वरदाः सनुमे सदा ॥ आर्यन्ता ॥ विनता ये नमः ॥ अग्निभ्यो नमः ॥ भूत्ये नमः ॥

गरिमेनमः॥ ततो वायव्यस्तमे ॥ आवाहयामि देवेश धनं दपदपूजितं ॥ महाबलं दिव्यदेहं नरयानगतं
विभुं ॥ दिव्यमालां वरधरं गदाहस्तमहाभुजं ॥ आगच्छ यक्षराज स्वस्त्यभेस्मिन् सन्निधौ भव ॥ धनद
इहागच्छ ॥ सोमो धेनुमिति भक्त ॥ सोमो ब्रह्मवर्चः सोमोऽर्धवर्णमाश्रुतः सोमो धीरङ्कुः स पयन्दरा-
नि ॥ सादन्यं धिदुष्ट्यर्तः स भेयमिति तृश्रवणं यो देवा ददस्मै ॥ ३४ ॥ २१ ॥ इदमवयजुः ॥ हर्तुं स
इति साम ॥ हर्तुं सः शुचिद्विभु रत्नरिसु सद्यो तर्धोतिषदतिथिर्दुर्गुभत् ॥ नृपद्वस हृतमद्यौ मस
दुष्णगो जाः क्रतुजाः अद्रिजाः क्रतुबृहत् ॥ १० ॥ २४ ॥ सोमो राजा इत्यनेन वयर्तः सोमश्चेत्यनेन
वास्थापनं ॥ वयर्तः सोमश्चेत्यनेन वमनस्तुषु विभ्रतः प्रजावन्तः सचेमाहि ॥ ३१ ॥ २६ ॥ धनदायनमः पूज-

न॥ यक्षराजनमस्तु नमस्ते नरयानग ॥ पीतांबरनमस्ते स्तुगदापाशेन मोस्तुते ॥ इति नमस्कारः ॥
 दिव्यदेहप्रभाब्जपीतांबरगदाधर ॥ उत्तरेशमहाबाहो वाछितार्थफलप्रद ॥ प्रार्थना ॥ आदित्यै नमः
 ॥ रुषिभ्यै नमः ॥ सिनिवात्यै नमः ॥ ततो वायव्योत्तरयोरंतरालस्तंभे ॥ आवाहयामि देवेश गुरुत्रिदश
 पूजितं ॥ हेमगोरोचनावर्णिनि स्कंधसुवक्षसंशरं च कलशं चैव पाणिभ्यामिह विभ्रतं ॥ बृहस्पते
 समागच्छ सं मे स्मिन्सन्निधौ भव ॥ बृहस्पते इहा गच्छ ॥ इन्द्र आसात्तेता इति भूक् ॥ इन्द्रोऽ आसान्
 ता बृहस्पतिर्दक्षिणा युजः पुरः एतु सोमः ॥ देवसेना नाम भिभञ्जती नाञ्जयेत्तानाम्भूरुतोऽयन्वगनम् ॥
 १७।४०॥ बृहस्पते अतिचदर्थ इति यजुः ॥ बृहस्पतेऽ अतिचदर्थोऽ अर्हा ह्युभट्ठिमातिक्कृते मुज्जने शु॥

यदीदमुच्छ्वसः कृतप्रजाततदुस्मासु द्वविणन्धेहिचित्रम् ॥ उपयामगृहीतोसिबृहस्पतयेष्वेव
तेयोनिर्बृहस्पतयेत्वा ॥ २६ । ३ ॥ इन्द्रासाभिना ॥ इदमेवसाम ॥ अथमांगबृहस्पतिमित्यनेनमत्रे
एवहस्पते अतिपदयइत्यनेनवास्थापनं ॥ बृहस्पतयेनमः ॥ पूजनं ॥ ब्रह्मपुत्रनमस्तेस्तुपीतध्वजनमो
स्तुते ॥ त्रिदशार्चितदेवेशं सिंधूद्रवनमोस्तुते ॥ इतिनमस्कारः ॥ पूजितोसियथाशक्त्याददहस्तबृह-
स्पते ॥ कुरग्रहाभिभूतस्यशान्तिदेवगुरोक्रुह ॥ प्रार्थना ॥ पूर्णमास्येनमः ॥ सावित्र्येनमः ॥ उत्तरेशानयो
रंतरास्तमै ॥ आवाहयामिदेवेशं विधवकर्माणमीश्वर ॥ मूर्तामूर्तकारं देवसर्वकारमीश्वर ॥ त्रैलोक्य
व्यसूत्रकर्तारं दिभुजसर्वदर्शिनं ॥ आगच्छ विधवकर्मस्वस्तभस्मिन्सन्निधोभव ॥ भूर्भुवः स्वः

विश्वकर्मन् इहागच्छ ॥ विश्वकर्मन्दुविषादतिक्ल ॥ विश्वकर्मन्दुविषादनेत्रानुरिन्दुः
 गोरवुद्धम् ॥ तस्मैविदुः समनमन्तुर्धृष्टमुग्नोबुद्धोयथासत् ॥ १७२४ ॥ इदमवयुः
 ॥ उपयामगृहीतोसीतिस्थापनं ॥ उपयामगृहीतोसीत्यायत्तादुश्वकर्मणः एतेयोनिरिन्द्रायत्तावि-
 श्वकर्मणे ॥ ८१४५ ॥ विश्वकर्मणेनमः पूजनं ॥ नमामि विश्वकर्माणं द्विभुजं सर्वदर्शिनं ॥ त्रैलोक्यसू-
 त्रकर्तारं महाबलपराक्रमं ॥ इति नमस्कारः ॥ त्रयीदशविश्वकर्मस्वशिष्यशास्त्रविशारद ॥ संहपाणि-
 द्विभुजतेजोमूर्तिधरप्रभो ॥ प्रार्थना ॥ सिनिवात्येनमः ॥ वालुदेवतायेनमः ॥ सावित्र्येनमः ॥ ततः पुष्पा-
 जलिगृहीत्वा ॥ अघोरैरभ्यर्च्योपारपोरभ्यः शर्वभ्यः शर्वशर्वभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्रस्तु रुद्रभ्यः ॥

इतिमंत्रेणमंडपेपुष्पांजलिं विकीरेत् ॥ इतिषोडशसंभूजा ॥ अं नागमात्रेनमा ॥ इतिषल्लिकाष्टानिदू
जयेत् ॥ ॐ सर्वेभ्यो नमः ॥ इतिशाखेधं धर्माणिपूजयेत् ॥ ततः पश्चिमद्वारेणनिर्गत्पर्वदिक्प्रभृतिद्वार
तोराणपूजामाभेत् ॥ अथद्वारतोराणपूजा मंडपस्यपुद्गाराद्वत्समात्रोपरिच्युत्तोरणस्यपारैर्य
थाविधिनाकलशद्वयं संस्थाप्य ॥ कर्षणं भुजइतिमंत्रेणहुमावाहयेत् ॥ कर्षणं निर्वृत्त्वा आमुनद
ती सुदधेयः सखा । क्युशनिष्ठया वृत्ता ॥ २६४ ॥ बृहस्पते अतिपदये इतिमंत्रेण बृहस्पतिमावाहये
त् ॥ बृहस्पते अतिपदयोः अहो ह्युगिष्ठिभातिक्कुमुब्जनेषु । च ब्रुदचुच्छवसः क्षतं प्रजातुतदु
स्मासुद्विषण्येह विचित्रम् ॥ उपयामृतेनोसि बृहस्पते प्रेतुषु प्रेतुषोऽसि बृहस्पते चेत ॥ २६५ ॥ बृह

स्मृतयेनमः ॥ राहवेनमः ॥ इति चंदनादिभिः संपूज्य कच्छोदकवाद्यैरिति मंत्रेण धृतं आवाहयेत् ॥ क्र
 वायनमः इति पूजनं ॥ अथ तोरणं स्पृशन् ॥ प्राचीदिशं समाश्रित्य सुदृढनाम तोरणं ॥ महावीर्यमहाका
 यं इंद्रायुधसमप्रभं ॥ अस्मिन्महोत्सवे यशस्कृत्तूनां प्रवेशुभे ॥ एते हि अश्वत्थकर्त्तृ वेदाधिष्ठित इन्द्र
 वत्समहा तोरणयेन यशं रक्षसपविघ्नं निवारय ॥ अथ तोरणं ध्यायन् ॥ पूर्वस्यां दिशि यज्ञस्य सुदृढनाम
 तोरणं ॥ शुक्लवस्त्रपरिछन्नं शुक्लमात्यभिभूषितं ॥ महावीर्यमहाकायं सिद्धसदृशं प्रभु ॥ इति ध्यात्वा ॥ सु
 दृढ तोरणाय नमः ॥ इति पाद्यादिभिः पूजनं ॥ ततः कृत्युगायनम् ॥ इति कृत्युगमावात्सपूजयेत् ॥ अग्नि
 मीले इति मंत्रेण ऋग्वेदमावात्सपूजयेत् ॥ अग्निमीले पुरोहितयज्ञस्य देवमृत्विजम् ॥ अग्निर्दोहोतारं

लघातवम् ॥ अवेदः पद्मपत्राक्षो गायत्र्यसोमदेवतः ॥ अत्रिगोत्रस्त्रिविन्द्रकृत्वमेमखे भवेति ध्या-
नम् ॥ दक्षिणसारवायां धात्रे नमः ॥ इत्यावाह्यपूजयेत् ॥ उत्तरशारवायां विधात्रे नमः ॥ इत्यावाह्यपूजये-
त् ॥ उर्ध्वगणेशाय नमः ॥ इत्यावाह्यपूजयेत् ॥ अधोदेहितां द्वारत्रिये नमः ॥ इत्यावाह्यपूजयेत् ॥ देहली
मध्यभूमौ वास्तुपुरुषाय नमः ॥ इति वास्तुपुरुषमावाह्यपूजयेत् ॥ आतारमिति मंत्रेण इन्द्रमावाह्यपूजयेत्
॥ आतारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवहवमुहवर्तुं शूरुमिन्द्रम् ॥ कृपा मिश्रक्रमुकहतमिन्द्रं ॥ स्वस्ति न ॥
मुयवाधात्विन्द्रः ॥ २०५० ॥ अथ त्रिशूलपूजा ॥ मंगलाभिधा त्रिशूलाय विष्णु देवताय नमः ॥ इदं विष्णुरिति
मंत्रेण विष्णुमावाह्यपूजयेत् ॥ इदं विष्णुर्विचक्रमन्त्रेण निदधे पुरदम् ॥ समूदमस्य पाठं सुरस्वाहा ॥ ५॥

१५॥ अथ त्रिसूत्रांगेषु प्रदक्षिणाक्रमेण आदित्यन्यासः प्रथमेऽंगे इन्द्राद्वितीयेऽंगे धनारं तृतीयेऽंगे
 गेभगं ॥ एवमपूज्य प्रार्थयेत् ॥ पूजयामीह देवशशिबो भव वरप्रद ॥ रिपून्निवारयामु त्वं यशस्वाकरो म
 वा ॥ इति पूर्वोत्तराण पूजा ॥ अथ दक्षिणोत्तराण पूजा ॥ तत्र कलशं संस्थाप्या ॥ तत्र स्योना पृथिवीति मंत्रेण पृथि
 वीमावाह्य पृथिव्यै नमः ॥ इति पूजयेत् ॥ स्योना पृथिवी नो भवानुक्षरानि वेदनी ॥ यच्छानुः शर्म्मसु प्रयाहः ॥
 ३६।१३॥ आरुण्येनैतं नितिसूर्यमावाह्य पूजयेत् ॥ आरुण्येन राजसाधर्तमानो निवेदयेत् शयन् भुतर्म्मसं
 च्च ॥ हिरण्येन सवितारथेना देवोपाति भुवेन निपश्यन् ॥ ३३।४३॥ अग्निमूर्ध्ना दिव इति मंत्रेण मंगलमा
 वाह्य पूजयेत् ॥ अग्निमूर्ध्ना दिवः कुक्षतपिः पृथिव्याऽथ यम ॥ अथांशे तं मिजिन्वति इन्द्रस्य

त्वैजसासादयामि ॥१३१४॥ अथतोरणध्यानं ॥ दक्षिणां दिसमाश्रित्य विकटं नाम तोरणं ॥ महावी
र्यमहाकायं भिन्नाजनसमप्रभं ॥ एदोहि अस्मिन् औदुम्बर तोरणं यदंशरक्षसवर्षविघ्नान्निवारय इत्यवात्स
॥ इषेत्वेति मंत्रेण तोरणमालभ्य विकटं तोरणाय नम इति पूजयेत् ॥ इषेत्त्वेज्जन्त्वा वायवस्थे दुर्वावः स-
विता प्रार्थयत्तु इष्टे तृणमायु कर्मणि ॥ आप्यायद्भूमं ध्याऽइन्द्राय भागमुज्जवती रनमीवाऽअयुस्समा
मावस्तेन ॥ इरातमाय शर्तं सोऽद्भुवाऽअस्मिन् गोपते स्थातुष्वर्द्धिर्जमानस्य पुत्रुश्चाहि ॥ ११ विंध्या
द्रये नमः ॥ त्रेता युगाय नमः ॥ यमाय त्रेतयं यम आवाह्य पूजयेत् ॥ यमाय त्वामुखाय स्वासूर्थस्य त्वातपसा ॥
दुषस्त्वा स विता मङ्गानकुप्रयिव्याः सुखं सुशोऽस्याहि ॥ अर्चिरसि शोचिरसि तपोसि ॥ ३७ ॥ ११ ॥ दक्षि

एशाखायां धाम्निनमः॥ वामशाखायां विधात्रे नमः॥ उत्तरांगे गणेशाय नमः॥ अथोदेहत्वाङ्घ्रिद्वये
नमः॥ देहलाभमध्यभूमे वास्तुपुरुषाय नमः॥ अथ त्रिशूलपूजा॥ शत्रुघ्ननाम्ने रुद्रदेवताय त्रिशूलाय नमः॥

मानस्तोकैः तिमत्रेण रुद्रमावाह्यं पूजयेत्॥ मानस्तोकैः॥ तनयमानुःश्यायुषिमानुगोषुमानोऽअ-
वधैव पुरारिषः॥ मानो धीराञ्चुद्रभूमिर्नो विधर्हि विधमन्तुः स दुर्मित्वा हवामहे॥ १६। त्रिशूलस्य
नेषु प्रदक्षिणक्रमेण पूषो नमः॥ मित्राय नमः॥ वरुणाय नमः॥ इत्यादित्यन्यासः॥ एवं संपूज्य प्रार्थयेत्॥
वृषभस्कन्धसमारुढश्चलहस्तवरप्रद॥ यशश्चाचारयाम्युत्पूजितोऽसि मया प्रभो॥ इति दक्षिणतोर-
णपूजा॥ अथ पश्चिमतोरणपूजा॥ तत्र कलशद्वयं संस्थाप्य॥ अन्नात्पारिभक्त इति युक्तमावाह्यपूजनं

न॥ अभात्परिचुतोरसम्ब्रह्मणा॥ ब्यापितुं त्रयमपुः सोमस्य जापतिः॥ अनेन सत्यमिन्द्रियं विपान
रुं शुक्रमन्यसः इन्द्रस्येन्द्रियमिदमप्योमुत्तमपु॥ १८७॥ उदुध्यस्व इति मन्त्रेण बुधमावाह्यपूजयेत्॥ उ
दुधस्वाग्ने प्रतिजागृहीत्वमिष्टापूर्जे स ठं पूजेथामुपज्व॥ अस्मिन्सुधस्येऽत्र अक्षरं स्मिन्निश्चयेद्व
यजमानश्च सीदत्॥ १९१॥ अथ ध्यानं आवाहनं च॥ प्रतीचीं दिशमाश्रित्य सुभीमनामतोरणं॥ महा
वीर्यमहाकायं भुवणसदृशप्रभं॥ एवो हि सामवेदाधिष्ठितपुक्ष्णोरण्यकरणं देवत्या॥ एनं यज्ञं रक्षसविवि
द्वाचिषारय॥ आग्र आयाहीति मन्त्रेण तोरणां लभः॥ अग्रऽआयाहि पीतये गृणो हव्यदातये नि होता स-
स्मिन्निह विषिभीमाख्य तोरणा यनमदतिपूजनं॥ हेमकूटचलाय नमः॥ दक्षिण साखाया

धात्रे नमः ॥ वामसाखायां विधात्रे नमः ॥ उत्तरे गणेशाय नमः ॥ अधो देहीत्यां द्वारत्रिधे नमः ॥ देह
 लीमध्ये वासुपुराय नमः ॥ अथ त्रिसूक्तपूजा ॥ पुत्रप्रदाभिषद्ब्रह्मदेवताय त्रिसूक्तयनमः ॥ त्रिसूक्त
 श्लोकेषु प्रदक्षारक्रमेण ॥ आदित्यान् पूजयेत् ॥ उत्र्यर्चयेन्नमः ॥ उत्र्यर्चयेन्नमः ॥ उत्र्यर्चयेन्नमः ॥
 ब्रह्मयज्ञानमिति मन्त्रेण ब्रह्मणामावाह्यपूजयेत् ॥ ब्रह्मयज्ञानमन्त्रमभ्युपारस्ताद्विमीमितः क्रूरचा
 वेन आवृतः ॥ स बुध्याऽऽपुमाऽअस्य बुद्धिः ॥ सुतश्च्युचो निमसतश्च्युचिवः ॥ १३ ॥ ३ ॥ एवम् पूज्य प्रार्थ
 येत् ॥ हंसपृष्ठसमारूढकमंडलूधारप्रभो ॥ यशश्चाचार्याशुत्वं पूजितो सिमयाप्रभो ॥ इति पश्चिमतो र
 णपूजा ॥ अथोत्तरतो रणपूजा ॥ तत्र कलशद्वयं स्थाप्य ॥ इमं देवा इति मन्त्रेण सोममावाह्यपूजयेत्

॥ इमन्देवाऽअसपुलर्हं सुवद्धमहते क्षत्रायमहते ज्यैष्ठ्यायमहते जानराज्यायेन्द्रस्येन्द्रिया
या॥ इममुष्यपुत्रमुष्यपुत्रमुष्यविशः एषवामुराजासोमोस्माकम्ब्राह्मणान् ७ राजा॥
१०।१८॥ शन्नोदेवीरिति मंत्रेण शनिमावाह्यपूजयेत् ॥ शन्नो देवीरुभिष्टुः आपो भवन्नुपुतये ॥ श
न्योरुभिस्त्ववन्नुनः ॥ ३६।१२॥ अथ तोरणं ध्यानमावाहनं च ॥ उत्तरं दिशमाश्रित्य मुप्रभं नमतो रणं ॥
महावीर्यमहाकायं शुद्धस्फटिकसन्निभं ॥ एतद्दिश्वर्षाधिष्ठितं यत्रोपतो रणसोमदैवत एनयं शरद
सर्वविघ्नान्निवारय ॥ शन्नो देवीति मंत्रेण तोरणं लभः ॥ शन्नो देवीरुभिष्टुः आपो भवन्नुपुतये ॥
शन्योरुभिस्त्ववन्नुनः ॥ ३६।१२॥ सुप्रभतो रणाय नमः ॥ इति पूजनं ॥ हिमाचलपनकः ॥ कश्चिद्गुणयुक्तः ॥

॥ सोमायनमः ॥ दक्षिणशस्त्रायां धात्रेणमः ॥ वामशस्त्रायां विधात्रेणमः ॥ उत्तरांगे गणेशाय नमः ॥ अ
 धो देहत्याहारं ध्यायेनमः ॥ देहत्यामधै वास्तु पुरुषाय नमः ॥ अथ त्रिशूल पूजा ॥ उत्तमनाम्ने सोमदैवता
 यन्निष्कलायनमः ॥ त्रिशूलं त्रुंगेषु प्रदक्षिण सोममावाह्य पूजयेत् ॥ हर्तुः सः त्रुनिपट्टसुरत्तरिक्षसंज्ञो
 वावेरिषदतिथिर्दुर्गणसत् ॥ नृषद्वारसद्वैतसंज्ञो मुसदुद्धागो जाः ऋतुजाः अद्भिजाः कुतम्बहत् ॥
 १०२४ ॥ एवं संपूज्य प्रार्थयेत् ॥ नरयानसमारूढगदाहस्तव प्रदविभ्राञ्चिरयाशु त्वंपूजितो सिम
 चाप्रभो ॥ देवास्तारारूपेण संस्थिता यक्षमंडपे ॥ विभ्राविध्वंसनार्थं वैरक्षार्य त्वद्भारस्य च ॥ इति संप्रा
 र्थनमस्तु र्थात् ॥ इति तारारपूजा ॥ अथ सदिक्पालाहारपूजा ॥ अथ पूर्वद्वारदेवता आवाहनं ॥ आ

याहिवज्रसंघातपूर्वद्वारकपाधिपः। क्रवेदाधिपतेनाम्नासुरोभनमोस्तुते ॥ द्वाश्राखयोऽक्रवंअ
ध्वरंचेतिवसुह्वयंमावात्यपूजयेत् ॥ शृंगेषुशाखयोश्चवत्पाणिबद्धा ॥ साखाभूलयोधान्यधुंजोपरिवा
रिपूणैर्प्रशांतसिञ्जित्तामानो ॥ जातबीजांकुरसगनपिहितैकलशौआजिघ्रेतिमंत्रेणप्रतिष्ठाध्यग
धादिनापूज्यद्वारेणेंद्रमावात्यपूजयेत् ॥ औं इंद्रसुरपतिश्चेष्टोवज्रहस्तोमहाबलः ॥ सतृपशाधिपोदे
वस्तस्मैनिस्त्यंनमोनमः ॥ इंद्रायाहिविअभानोरितिमंत्रेणपीतांपताकापीतं ध्वजं च आलभ्य आतारमिन्द्रमि
तिमंत्रेणतारणोपरिनिधानं ॥ इन्द्रायाहिविअभानोसुताऽइमेत्वायवः ॥ अर्वाभीस्तनापूतास्तः ॥ २०
॥ २८ ॥ आतारमिन्द्रमवितारमिन्द्रुर्ऽहवहवे सुहवर्तुः ॥ भ्रामिन्द्रम ॥ क्लृयामिशुकमुकहुतमिन्द्रं स्वसि

नैऋतघर्वाद्यतिन्द्रः॥२०॥५०॥ योमेदंडइति सवित्रदंडो द्रुपणम्॥ योमेदण्डः परात्मनैर्हयशोधि
 भूस्मान्महं पुनरादद आरुषे ब्रह्मरेब्रह्मवर्चसाय स्वामं लनाम्नि गेना॥ धिष्ठिताय पूर्वद्वाराय नमः
 ॥ साखयोंर्गैय नमः॥ यमुनाय नमः॥ द्वात्रिंशत्खयोंरेव॥ ॐ भूर्लोकाय नमः॥ ॐ भुवर्लोकाय नमः॥
 आदित्याय नमः॥ सोमाय नमः॥ दक्षिणेशाखयां धात्रे नमः॥ वामशाखायां विधात्रे नमः॥ उत्तरांगे
 शेशाय नमः॥ अथो देहीत्यां द्वारत्रिये नमः॥ देहलीमथे वास्तुपुरुषाय नमः॥ ध्वजे कुमुदाय नमः॥ प
 ताकयां॥ ॐ हनुकाय नमः॥ ॐ क्षेत्रपालाय नमः॥ तत्रैव ब्रह्मणे नमः॥ रुद्राय नमः॥ देवेश्ये नमः॥ सि
 ङ्खे नमः॥ विद्याधरे नमः॥ पद्मगे नमः॥ द्वात्रिंशत्खयोंरेव॥ दिने नमः॥ महाकालाय नमः॥ इति-

द्वारयौ ॥ एवं द्वारं संपूज्य द्वारस्थितकलशद्वारे वा ॥ इन्द्रमावाहयेत् ॥ एते हि सर्वोपरसिद्धसाध्वरेभि
षु ते वज्रधरो महेशः ॥ सर्वीज्यमानोऽस्मरसांगरेण ॥ रक्षाध्वरानो भगवन्मस्ते ॥ भो इन्द्र इहागच्छ ॥
इह तिष्ठ इति आवाह्य ॥ ॐ इंद्रं परं वरं मध्यमासः ॥ इन्द्रव्याने वसित्य ॥ इन्द्रं क्षिपंत उत युद्धमाना ॥ इन्द्र
नरो वायं ते हवते इत्यनेन इन्द्रं सन्निधानं ॥ ततः आतारमिन्द्रमिति मंत्रेण ॥ इन्द्राय सामगायत ॥ इति मंत्र
एवा ॥ इन्द्रस्य सर्वोपचारैर्पूजनं ॥ आतारुमिन्द्रमधितारुमिन्द्रुः ॥ हवै हवै सुहवुः ॥ शुभमिन्द्रम् ॥ हू
यमिशुक्रमुक्रमुहमिन्द्रं ॥ स्वस्ति नो मधवाधुत्विन्द्रः ॥ २०५० ॥ इन्द्राय सामगायत ॥ विश्रायष्ठहतेष्ट
हत् ॥ धर्मभूते विपश्चिन्ते ॥ विवस्वते ॥ अथ बलिदानम् ॥ इन्द्राय सांगाय सपरिवाराय सशक्तिकाय ॥

इमं धृतो दनबलिं समर्पयामि ॥ भो इन्द्र अस्य यजमानस्य सकुटुंबस्य सपरिवारस्य आयुः कर्त्ता क्षी-
 मकर्त्ता ॥ तुष्टिकर्त्ता ॥ पुष्टिकर्त्ता ॥ वरदो भव ॥ इति बलिं समर्प्य आचमेत् ॥ अथ नमस्कारः ॥ इन्द्रः सुर-
 पतिश्चैषो वज्रहस्तो महाबलः ॥ शतयशो धियो देवस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ इति नत्वा प्रार्थयेत् ॥ सचिप-
 तं गजाक्षढवज्रहस्तसुराधिप ॥ पूर्वावकाशं यस्माभिरक्षणीयं प्रयत्नतः ॥ इति प्रार्थनं ॥ अग्निमीळति
 मंत्रेण भूवेदमावाह्य पूजयेत् ॥ अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम् ॥ अग्निर्दृष्टं होतारं त्वधा तम्
 ॥ क्रू. वेदः पद्मपत्राक्षो गायत्र्यः सोमदैवतं ॥ अग्निगोत्रस्तु विद्मः क्रू. त्वि क्लवं मावभवेति ध्यानम् ॥ क्रू. वे-
 दप्रतिनिधित्वेन क्रू. वेदीयं ब्राह्मणं गंधादिना पूजयेत् ॥ तत्र पूर्ववद्वाग्निमूक्तपावमानं च सोममूक्तभंगल-

पौरुषं रुद्रसूक्तं च वामदेव्यं तथैव वेति ॥ ब्राह्मणं कर्तृकोट्यारपालजप ॥ इति पूर्वद्वारपूजा ॥ अयामे
यकोरेण त्वा ॥ तत्र कलशं संस्थाप्य ॥ पुंडरीकायनम ॥ इति संपूज्य ॥ छागस्थं सन्निविष्ट्वा कलश
आवाहयेत् ॥ एतद्देहि सर्वामरहव्यवाहमुनिप्रवयैरभितो भिजुष्ट ॥ तेजो बनीलोकगणेन सार्द्धमन-
ध्वरं पाहि कवयेन मस्त ॥ भो अग्ने इहा गच्छे हतिष्ठत्यावाह्य ॥ अग्निस्तिग्मेति मंत्रेण अग्निमपूजयेत् ॥
अग्निस्तिग्मे न शोचिषा सादृशं बभूवुश्चिरम् ॥ अग्निर्नैव विनत रयिम् ॥ १७ ॥ १६ ॥ अथ नमस्कारः ॥
सर्वदेवमयो देवो रक्तो वह्निर्महाबलः ॥ स तजिष्को महवीर्यस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ अग्नेयं पुरुषो रक्तः
सर्वदेवमयो व्ययः ॥ धूम्रं केतु रजो ध्यक्षस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ इति नमैत् ॥ ततश्च अथायाहीति मंत्रेण

एकध्वजपताकालंभः॥ त्वं नोऽग्रमेशमित्रेण ध्वजपताको ह्युपः॥ अग्नः आयाहि वीतयेतृणो हव्यदात
 येनिहोतासस्तिषहृषि॥ त्वन्नोऽग्रमेधुरेण स्वविद्वान्देवस्य हेडोऽग्रवयासिसीष्टाः अजिष्टो बद्धितमः शो
 भुचनो विररवाद्देवांश्च सिधुममुद्रुस्मत् ॥ २१ ॥ धामने इति मंत्रेण ध्वजपताकयोः पूजनं॥ धामनेष्वि
 ररववनुमधिरिद्रे तमन्तः समुद्रं हृद्वन्तरायुषि॥ अग्रपामनीके समिधे च अग्रवृत्तस्तमश्यामुमधुमन्त
 न्तः कुर्मिम् ॥ १७ ॥ १७ ॥ ध्वजं कुमुदायनमः॥ यो मे दंटा इति मंत्रेण दंडालंभः॥ त्रिपुरायाय क्षेत्रपाला-
 यनमः॥ नमस्ते त्वग्निरूपाय पिङ्गलाय महात्मने॥ चंडाय चंडरूपाय रक्षतं हव्यवाहनं॥ इति नत्वा अग्नि
 दूतमिति मंत्रेण घृतोदनबलिदानं॥ अग्निदूतं सुरोदधे हव्यवाहुमुपक्षुवे॥ देवाशोऽग्रासादयादिह

॥२२।१७॥ अग्नेयसांगाय सपरिवाराय इमं बलिं समर्पयामि ॥ भो अग्ने दिशरक्ष बलिं भक्ष ॥ अस्य
जमानस्य सकुटुंबस्य सपरिवारस्य ॥ आयु कर्त्ता ॥ क्षेम कर्त्ता ॥ पुष्टि कर्त्ता ॥ वरदो भवेत्सुक्ता ॥
आचम्य दक्षिणद्वारं पूजयेत् ॥ इत्याग्नेयकोशकृत्यं ॥ अथ दक्षिणद्वारपूजा ॥ नमस्ते धर्मराजाय त्रेमातु
गाधिपाय च ॥ यजुर्वेदाधिदेवाय सुभद्रद्वारक्षिणे ॥ इत्यग्नेन द्वारदेवता आवाहनं ॥ धर्मिष्ठाभिधाय त्रा
धा अग्निष्ठिताय दक्षिणद्वाराय नमः ॥ सारथयोर्वक्षाणि बध्वा ॥ शारवामूलयोधान्यपुंजो परिपजन्य-
अशोकनामानौ कलशौ पूर्ववत्संस्थाप्या ॥ गंधादिना पूजयेत् ॥ तत्रैवामनाय नमः ॥ गोदावरीय नमः ॥
कृष्णार्ये नमः ॥ रुद्राय नमः ॥ द्वारसारथयोः ॥ ॐ स्वर्लोकाय नमः ॥ ॐ महर्लोकाय नमः ॥ ॐ मौमाय न

मा॥ ॐ बुधायनमः॥ उर्ध्वयजुर्वेदायनमः॥ दक्षिणशशांसायं चंदायनमः॥ वामशशायां प्रचंदायनमः॥
 तत्रैवधात्रेनमः॥ विधात्रेनमः॥ उत्तरांगेणपतयेनमः॥ अधोदेहित्या द्वात्रिंशयेनमः॥ देहलीनधेवस्तुपु
 रुषायनमः॥ तत्रैवगायत्र्येनमः॥ श्रियेनमः॥ सरस्वत्येनमः॥ दक्षिणवामशशांसायनमः॥ एषभा
 यनमः॥ अग्न्यास्वदोत्रपालायनमः॥ एवंदांरं पूज्य द्वादेशेयमस्थानंदहस्तमहिषारुढध्यात्वा॥ आ
 वाहयेत्॥ एतद्विषैववस्वतर्धमराजसर्वाभरैरचितधर्ममूर्ते॥ शुभाभ्युमानंदमुचामधिग्राह्याध्वरं नो भग
 वन्नमस्ते॥ भोयमइहागच्छेहतिष्ठेत्वावात्स्यमायत्वमिवायमसर्वोपचारैरचयेत्॥ यमार्यतामुत्पाय
 त्वाप्तुं स्वस्य त्वातपसे॥ देवस्वोसवितामद्धानकुट्टयिव्याः सुधुं सुगस्याहि॥ आर्क्षिरसिशोचिरसितया

सि॥ ३७/११॥ अनेनैवंमंत्रेणश्यामध्वजपताकलभः॥ यमायत्वागिरिस्वते इतिमंत्रेणनोरणोपरिनि
धानं॥ यमायुत्साङ्गिरस्वतेपितृमतेस्वाहा स्वाहाधुम्यायुस्वाहाधुर्मःपित्रे॥ ३८/१॥ योमेदंइतिदं-
पडालभः योमेदंऽऽः परस्मैतद्वहायशोधिमूल्यान्महपुनरादद आयुषेब्रह्मणब्रह्मवच्चेसाय॥ दं६हसा
यमोदेवोधर्मराजोमहाबलः॥ आवाहयेद्धर्मराजंतस्मैनित्यनमोनमः॥ इतिगत्वाप्रार्थयेत्॥ महामहिषमा
रुढदं६हस्तमहाबल॥ आवाहयामि यशस्मिन्पूजेयंप्रतिगृत्वतंमितिप्रार्थ॥ सुगन्धुपंथामितिगृत्वसू
त्रमंत्रेणमाषभक्तबलिदानं॥ सुगन्धुपंथांप्रतिशम्भरहिज्योतिषध्वेत्त्वजरन्आयुः॥ अथैतुमुत्पुंरमुतम
आगादैवस्वतोनाथभयंकुरोतुस्वाहा॥ इतिपठित्वा॥ यमायसांगयसायुधायसदाक्लिकायइमंषलिस्म

पयामि ॥ इत्युक्त्वा भो यमदिशंरक्षवलिभक्ष अस्य यजमानस्य सकुटुंबस्य आयुः कर्ता ॥ क्षेमकर्ता ॥
 पुष्टिकर्ता ॥ पुष्टिकर्ता ॥ वरदो भवेत्युक्त्वा प्रार्थयेत् ॥ वैवस्वतमहादेवनमस्ते धर्मसाक्षिक ॥ शिवाज्ञापिहितो
 देवदिशंरक्षभवानिह ॥ इति संप्रार्थ्य आचमेत् ॥ ततः इषेतेति मंत्रेण यजुर्वेदं पूजयेत् ॥ इषेत्वेज्जित्वा वा
 यवस्य देवोर्वः सविता आर्पयतु अष्टौ तमायुः कर्मणः ॥ आप्यायः शुभगंध्याः ॥ इन्द्राय भुगभ्युः ॥ जावती रनभी वाः ॥
 अशुक्लमा मावस्तेनः ॥ ईशतुमघशर्तः सोऽङ्गवाः ॥ अस्मिन् गोपतोऽस्यात बुद्धिर्व्यजमानस्य पुनून्माहि ॥ १ ॥ १ ॥
 इति पठित्वा यजुर्वेदः ॥ प्रतिनिधित्वेन यजुर्वेदीयब्राह्मणं गंधादिना पूजयेत् ॥ अथ यजुर्वेदध्यानं ॥ कातरा
 क्षो यजुर्वेदस्त्रैष्टुभो विष्णुदेवतः ॥ काश्यपेयस्त्विति पृथ्वी देवतः ॥ अथ यजुर्वेदध्यानं ॥ तत्र आनोभ

द्रागुपाकश्च ॥ आशुः शिशान कस्तथा ॥ यद्वैवास्त्रिणिपठेत्ततो ह्येव पुनर्नुमा ॥ अभिधा असि सैव दी
र्घादुत्तेऋचं पठेत् ॥ आयायस्व षड् नमोस्तु सर्पभ्यः ॥ आकृष्णे नमः ॥ शोभ वेत्यका ॥ एकानिर्देवता क्रमान्
॥ आतारमिन्द्रमित्येका सोमराजानमेकया ॥ अभयते महोद्भूतः कृचवाच समग्र पठेत् ॥ अथेमानि मंत्राणि क्र-
मेण प्रदर्शयति ॥ आनोमुद्राः कृतवीषन्तु धिक्स्वतोदवधा सोऽत्रापरीतासः उद्भिदः देवानो वधासदमिद्वृधे
अमुन्मयायुवोरक्षितरो दिवदिवे ॥ २५ ॥ १४ ॥ १ ॥ आश्वः शिशाने दृष्टुर्भोनभीमो यनायनः क्षोभराश्व-
षणिनाम् ॥ सुङ्कुन्देनानिमिषः एकवीरः शान्तमेनः अजयत्स्यो कमिन्द्रः ॥ १७ ॥ ३३ ॥ १ ॥ अथ यद्वैवा इत्या
दित्रिणि मंत्राणि ॥ यद्वैवा देव हृदगुन्दे वा सश्च कुमावुयम् ॥ अग्निस्मात्तस्मादेन सोऽधिरश्वाभ्युञ्जते ॥ १८

हेमः ॥ २०।१४॥ अदिदिवा यदुनकुमेनोऽसिचक्रमावुयम् ॥ वायुमूर्तिस्मादेनसो विरश्वान्मुञ्च्य
 ऊहसः ॥ २०।१५॥ अदिजाग्रद्यादित्सप्रः एनाऽसिचक्रमावुयम् ॥ सूर्योऽग्नितस्मादेनसो विरश्वान्मुञ्च्य
 ऊहसः ॥ २०।१६॥ अथपुनंतुमामित्यादीनि अहमंत्राणि ॥ पुनन्तुमा दुवजनाः पुनन्तुमनसाधियः पुनन्तुवि
 रश्वभुतानि जातविदः पुनीहिमा ॥ १९।३९॥ पवित्रेण पुनीहिमा ॥ मुक्त्रेण देवदीधवा अग्नेकृत्वाकृत्
 राऽरु ॥ १९।४०॥ वत्तो पवित्रमुर्विष्य मे धिततमन्तरा ॥ ब्रह्मतेन पुनातुमा ॥ १९।४१॥ पर्वमानुः साऽ
 अद्यनः पवित्रेण विचर्षणिः ॥ यः पोता स पुनातुमा ॥ १९।४२॥ उमाङ्गा देवसवितः पवित्रेण सवेन च ॥
 मासुनीहि विरश्वतः ॥ १९।४३॥ वीरश्वदेवी पुनी देव्या गद्यस्यामिमा बुद्ध्या स्तन्वो धीतपृष्ठाः तया

मदन्तःसधमादेषु ध्रुव ॐ स्यामपतयारपीणाम् ॥ १९/४४ ॥ येसमानाः समनसः पितरो वमरा
ज्ये । तेषां ह्येकः सुधानमोयशो देवपुं कल्प्यताम् ॥ १९/४५ ॥ येसमानाः समनसो जीवा जविषु
सामकाः । तेषां पुं श्रीमविकल्प्यतामस्मिं ह्येकेशतर्कसमाः ॥ १९/४६ ॥ अथ अभिधासि इत्या-
दीनि सप्तमत्राणि ॥ अभिधाः अस्मिन् भुवनमसि युता सिधुता ॥ सत्त्वमुनिं धेवश्वानुरठं सप्रथमं
चुस्वाहाकृतं ॥ २१/३ ॥ स्वगात्वा देवैः प्रजापतये ब्रह्मन् यदश्वम् तस्यामि देवैः प्रजापतये
तेन राज्ञा समं ॥ तन्वधान देवैः प्रजापतये तेन गच्छति ॥ २१/४ ॥ प्रजापतये स्वा जुष्टम्राक्षामा
नुभिज्यन्त्य जुष्टम्राक्षामिद्यायवत्वा जुष्टम्राक्षामिधिश्चैव स्व देवैः जुष्टम्राक्षामिधैश्च

स्वादेवैष्ट्रोनुष्टुभोक्षामि योऽथर्धन्तजिवाधंसान्तमुष्टुमीति वरुणः पुरोमर्तः परः उरुवा
 ॥ २१ ॥ ५ ॥ अग्नये स्वाहा ॥ सोमये स्वाहा ॥ यामादेयस्वाहा ॥ सवित्रे स्वाहा ॥ वायवे स्वाहा ॥ वि-
 ष्वे स्वाहा ॥ इन्द्रये स्वाहा ॥ बृहस्पतये स्वाहा ॥ मित्राये स्वाहा ॥ वरुणाय स्वाहा ॥ २१ ॥ ६ ॥ हिङ्गा
 राय स्वाहा ॥ हिङ्गाराय स्वाहा ॥ कर्मते स्वाहा ॥ वक्रुद्राय स्वाहा ॥ आर्यते स्वाहा ॥ प्रज्जोषाय स्वा-
 हा ॥ गुन्धाय स्वाहा ॥ श्रुताय स्वाहा ॥ निविष्टाय स्वाहा ॥ पविष्टाय स्वाहा ॥ सन्दिताय स्वाहा ॥ वरु-
 गते स्वाहा ॥ सीनाय स्वाहा ॥ रायनाय स्वाहा ॥ स्वपते स्वाहा ॥ जाग्रते स्वाहा ॥ कूजते स्वाहा ॥ प्रहृष्टाय
 स्वाहा ॥ विजृम्भमाणाय स्वाहा ॥ विवृताय स्वाहा ॥ मर्द्धनाय स्वाहा ॥ मर्द्धनाय स्वाहा ॥ पश्चिनाय स्वाहा ॥ यनाय स्वा-

हो॥ अयं एतायुस्वाहो ॥ २१७ ॥ युतेस्वाहो॥ धावतेस्वाहो॥ द्रुवायुस्वाहो॥ द्रुगायुस्वाहो॥
द्रुकरायुस्वाहो॥ निषंसायुस्वाहो॥ तितायुस्वाहो॥ जवायुस्वाहो॥ वलायुस्वाहो॥ विवर्तमानायुस्वा-
हा॥ विवर्तनायुस्वाहो॥ विदून्वानायुस्वाहो॥ विदूतायुस्वाहो॥ मुश्चूषमाणायुस्वाहो॥ दृष्टयुतेस्वा-
हो॥ दृष्टमाणायुस्वाहो॥ दृष्टितायुस्वाहो॥ निषेपायुस्वाहो॥ यदसितस्मेस्वाहो॥ यस्मि-
नसितस्मेस्वाहो॥ यन्मूत्रकुण्डेति तस्मेस्वाहो॥ कुर्वतेस्वाहो॥ रुगायुस्वाहो॥ २१८ ॥ तस्मिन्नि-
पुष्टेरेण्यम्भर्गि दुवस्य धामहि॥ धियो योनः प्रचोदयात् ॥ २१९ ॥ अथ दीर्घायुस्ते इत्याद्येकमत्र॥
दीर्घायुस्तेऽऽप्यथेपनितायस्मे च स्वारे वनास्म्युहम्॥ अथोत्पन्निर्घायुर्बुलाशुत वल्ग॥ विराहताप

॥ १२।१००॥ अथ आप्यायस्वत्यादीनिषट्मंत्राणि ॥ आप्यायस्वममेतुतेष्विदं वतः सोमधृष्ययम्
 ॥ भवोवाजस्यसङ्गये ॥ १२।११२॥ सन्ते परां सिंसमुषनुषाजः संघृदम्यान्यभिगातिषाहः
 ॥ आप्यायमानोऽत्रमृतायसोमदिविश्चवांश्चसुप्तमानिधिष्व ॥ १२।११३॥ आप्यायस्व ॥ मदित्त
 मसोमधिश्चैभिर्तुं शुभिः भवानः सप्रथस्तमः सत्तद्विधे ॥ १२।११४॥ आर्तधृत्सोमनासमत्परु
 माच्चित्तपस्थाता ॥ अग्ने स्वाङ्गमयागिरा ॥ १२।११५॥ तुङ्गान्ताऽअङ्गिरसमुद्दिश्वाः सुक्षितयुः पु
 थक ॥ अग्ने कामायजेमिरे ॥ १२।११६॥ अग्निः प्रियेषुधामैककामोभूतस्य भर्तास्य ॥ सुम्नाडेको
 विराजति ॥ १२।११७॥ अथ नमोस्तु संप्रभ्य ॥ इति मंत्रा ॥ नमोस्तु ॥ सूर्येऽग्रे चैकपृथिवीमनु येऽग्रे

नारिसेधेदिविलेखाः सप्रेक्ष्योनमः ॥१३।६॥ अथ आद्यो न इत्यादिमंत्रः ॥ आहुषे न रजसो ब
र्मानो निषे शयन्तमुत्तमार्थं च ॥ हिरण्ययेन सवितारथेन देवो चाति भुवनानि पश्यन् ॥१३।४३
॥ अथ नमः स भवाय चेत्येकमंत्रः ॥ नमः शम्भवाय च मयो भवाय च नमः ॥ शङ्कराय च
चुनमः शिवाय च शिवतराय च ॥१६।४१॥ अथाग्निदेवता इत्यादिमंत्रः ॥ अग्निदेवता धाता देवता
सूर्या देवता चन्द्रमा देवता वसवो देवता रुद्र देवता इत्यादेवता मरुता देवता विश्वे देवता अ-
हम्भानि देवता इन्द्रो देवता वरुणो देवता ॥१४।२०॥ अथ आतारमिदमित्यादिमंत्रः ॥ आतारमिन्द्रमातु
तारमिन्द्रं हवे सुहवतुं शूरमिन्द्रम् ॥ कथामिशक्रमुरुहतामिन्द्रं स्वस्ति नो मुपवा शालिन्द्रः ॥२०॥

५९॥ अथ सोमर्ठं राजानमिति मंत्रं ॥ सोमर्ठं राजानमवसेदि पञ्चारे भामहे ॥ त्राष्ट्रित्यान्विषु
 र्ठं मूर्ध्वं ब्रह्माणञ्च बृहस्पतिं शुं स्वाहा ॥ १२६ ॥ अथ महा इन्द्रमिति मंत्रं ॥ महाशः इन्द्रो बज्रह-
 स्तः षोडशीरार्मयच्छतु ॥ हनुं पाप्मानं व्युस्मान् ब्रह्म ॥ उपशुम गृहीतो सिमह द्रायत्सेषतुषानि
 महेन्द्राय स्वा ॥ २६/१० ॥ अथ ऋचं वाचमित्यादीनि समग्राणि चतुर्विंशति मंत्राणि ॥ ऋचं वाचम्य
 पद्ये मनोचक्रुः प्रपद्ये सामप्राणम्यपद्ये चक्षुः ॥ आब्रुम्यपद्ये ॥ बागो जः सहोजो मयि प्राणापमो
 ॥ ३६/१ ॥ यन्मै । छिद्ध्य के षोडदयस्य मनसो वाति तुल्यबृहस्पतिर्मेतदधातु ॥ यन्मोभवतु मु-
 वनस्य यस्स्यतिः ॥ ३६/२ ॥ श्रुं भ्रुवुः स्तुः तत्सर्विषुर्वैत्यमगर्हि वस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्र-

चोदयात् ॥ ३६ । ३ ॥ कया नश्चिन्नाभ्युवदगीसदाद्युःसखा ॥ कया राचिषयावृषा ॥ ३६ । ४ ॥ क
स्त्यो मस्योमदोनाम्नर्हृषोमस्तदन्यसः हृषानिदोरुजेषु ॥ ३६ । ५ ॥ अभिषुगः सखीनामपिता
जरिहृताम् ॥ शतम्भवास्तुतिभिः ॥ ३६ । ६ ॥ कया त्वन् उर्याभिप्रमन्दसेवृषन् ॥ कयास्तोतृभ्यः
आभर ॥ ३६ । ७ ॥ इन्द्रो विरूपाक्षराजति ॥ शनोऽयस्काहुपदशञ्चनुष्यदे ॥ ३६ । ८ ॥ शनो मित्रः शङ्ख
कणः शनो भवत्वर्चुमा ॥ शनोऽन्द्रो बहुस्पतिः शनो विष्णोः कुरुकुरुमन् ॥ ३६ । ९ ॥ शनो धातः प्रव
तां शनस्तपुमूर्ध्वः शनः कर्मक्लृदद्वेः पुञ्जन्योऽभिवर्षतु ॥ ३६ । १० ॥ ब्रह्मनिशम्भपुनः
शर्करात्रीः प्रातथीयताम् ॥ शनोऽन्द्रो गीमवतामवाभिः शनोऽन्द्रो वरुणारोतहृष्या ॥ शनोऽन्द्रो

पुष्पाद्याजसतोऽमिन्द्रासोऽसुवितायं व्याः ॥ ३६।११॥ शन्नो देवीरभिष्टुयुः आपो भवन्नुपीतये ॥
 शंख्योरभिस्वप्नुनः ॥ ३६।१२॥ स्योनापृथिवीनां भवानृक्षरा निवेशनी ॥ यच्छतुः शर्म्मसप्रथाः ॥
 ३६।१३॥ आपो हि ह्यमथो भुवस्तानः उज्जदधातन ॥ मुहुराण्युचक्षुसो ॥ ३६।१४॥ यो वः शिवतमोर-
 मुस्तस्य भाजयेत् हनः उशतीरिव मातरः ॥ ३६।१५॥ तस्माद् अर्द्धमावोषस्य क्षययजिष्वथा ॥
 आपोजनयथा च नः ॥ ३६।१६॥ द्यौः शान्तिरन्तरिक्षं शान्तिः पृथिवी शान्तिरापुः शान्तिरेषधरुः
 शान्तिः ॥ वनुस्पतयुः शान्तिर्विदमवेदाः शान्तिर्ब्रह्म शान्तिः सधुर्दुः शान्तिः शान्तिरेव शान्तिः
 सामा शान्तिरेधि ॥ ३६।१७॥ इते हर्षं ह ॥ मामिन्द्रा स्वमाचक्षुषामधाणि भूतानि समक्षन्ताम् ॥ मित्रस्य ॥

हवक्षुषासर्धाणिभूतानिसमीक्षे ॥ मित्रस्यचक्षुषासमीक्षामहे ॥ ३६।१८॥ हर्तेहर्त० हमा ॥
ज्योक्तेमन्दगिजीव्यासञ्ज्योक्तेमन्दगिजीव्यासम् ॥ ३६।१९॥ नमस्तेहरसरोचिषेनमस्तो
अरस्त्वचिषे ॥ अन्यस्तेऽत्रुस्मन्तपन्नुहेतयः पावकोऽत्रुस्मञ्ज्व० गिषोभवा ॥ ३६।२०॥ न
मस्तोऽत्रुस्तविद्युतेनमस्तोमनश्चित्तवे ॥ नमस्तेभगवन्मनुष्यतुः स्तुः समीहसे ॥ ३६।२१॥ य
तोयतः समीहसेततो नोऽत्रमयङ्कुल ॥ शब्दः कुलप्रजोभयन्तः पुत्र्यः ॥ ३६।२२॥ सुमिद्वि
शान्त्र्यापः षडयः सन्नुदमिद्विशास्मसमसन्नुद्विष्यच्चद्वयद्विष्मः ॥ ३६।२३॥
तच्चक्षुर्विवहितमुरस्ताच्छुक्कमुच्चरत् ॥ पश्येमशरदः शतञ्जविमशरदः शरदः शत० शृण्वियामश

रदःशुतश्चैवामशरदःशुतमदीनाः स्यामशरदःशुतम्भुयश्चशरदःशुतान् ॥ ३६ ॥ ३४ ॥ इति
 दक्षिणद्वारपूजा ॥ अथैकैर्नैर्त्सागत्वा तत्र कलशं संस्थाप्य ॥ कुमुदायनमः ॥ इति संपूज्य ॥ नगरात्
 रवद्वहस्मिन्निर्गतिमसुन्वतयजमान इति मंत्रेण ॥ वाहयेत् ॥ असुन्वन्मयजमानमिच्छुस्तेनस्य
 त्वामन्विहि तस्करस्य ॥ अन्व्यमुस्मदिच्छुमातः ॥ इत्यानमौदविनिर्गते तु भ्यमस्तु ॥ १२ ॥ ६२ ॥ ए
 त्येहिरक्षोगणनायकस्त्वविशालवैतालपिशाचसंघैः ममाध्वर्याहिपिशाचनाथलोकेश्वरस्त्वाभगव
 न्ममस्ते भो निर्गते इहा गच्छेह तिष्ठेत्तावात्यनिर्गतयेनमः ॥ इति संपूजनमस्कारं कुर्यात् ॥ सर्वमेता
 धिषेदेवो निर्गतिर्निर्गतिर्लोहितः ॥ करवद्गुरोर्नित्यनेकतायनमो नमः ॥ अथ प्रार्थना ॥ निर्गतिरवद्ग

हस्तचसर्वलोकेकपावनं॥ आवाहयामि यज्ञस्मिन् यज्ञं यन्मतिगृह्यतां॥ यतैर्देवीर्निकृतिरिति मंत्रे
एकषाध्वजपताकालभः॥ एषेति निकृते भाग इति मंत्रेण ध्वजपताको द्रव्यः॥ यत्तैर्देवीर्निकृतिरावु
बन्धुपाशद्विवास्वविचुत्त्यम्॥ तन्ते विष्याम्यायुषे नमस्कृत्यादथैतस्मिन् मद्धि प्रसूतः॥ नमो भूते
ये दञ्जुकार॥ १२॥ ६५॥ एषेति निकृते भागस्तज्जुषस्व स्वाहा गिनेत्रेष्टो देवेष्टः॥ पुरः स इमः स्वाहा
अमनेत्रेष्टो देवेष्टो दक्षिणोऽस इमः स्वाहा विमव देवनेत्रेष्टो देवेष्टः॥ पश्चात्स इमः स्वाहा मित्रावरु
णनेत्रेष्टो वामरुनेत्रेष्टो वा देवेष्टः॥ उत्तरास इमः स्वाहा सोमनेत्रेष्टो देवेष्टः॥ उपरिस इमो देवस्व
इमः स्वाहा॥ १३५॥ मोषुण इति मंत्रेण कृष्णवस्त्रं धृतसहितं दद्यात्॥ मोषुण इति मंत्रेण पुनः

देवैस्त्रिहिष्मन्तुष्मिन्नुयाः॥ मुहश्चिद्वस्यनुदुषेयुध्याहविष्मन्तोमरुतो धन्ते गीः॥ ३४६
 ॥ इति मंत्रं पठित्वा ॥ निर्भन्तये सां गा यमशक्तिका यसा युधा ये मं बलि समर्पयामि ॥ भो निर्भन्ते दिशा
 रक्ष बलिं भक्ष ॥ अस्य यजमानस्य सकुटुंबस्य सपरिवारस्य ॥ आयुः कर्ता ॥ क्षेमकर्ता ॥ तुष्टिकर्ता ॥
 पुष्टिकर्ता ॥ वरदो भवेत्युक्त्वा आचमेत् ॥ ध्वजे वामनाय नमः ॥ यो मे दंड इति दंडालंभ ॥ अग्निजिह्वा
 यक्षेत्रपालाय नमः ॥ राक्षसेभ्यो हिरक्षार्थं भवानत्र प्रतिष्ठितः ॥ निर्विघ्नाय शभूमित्वं कुरु शशवपा
 हनं ॥ इति प्रार्थयेत् ॥ इति नैऋत्यदि कुरुत्वा ॥ अथ पश्चिमद्वारपूजा ॥ नमोस्तु कामरूपाय पश्चिमद्वार
 रणाय च ॥ सामवेदाधिपत्वं हिनाम्ना कल्याणकारक ॥ अग्ने न दार देवता आवाहनं ॥ द्वारशायय चो-

अनिलायनमः॥अनलायनमः॥इतिवसुदहनमत्रैपूजयेत्॥शृंगेषुशाखयोर्वस्त्राणिविधा॥
द्वारावामूलयोधान्युजोपरिभूतसंजीवन॥अमृतनामानौकलशोर्ध्ववत्स्याद्य॥अंजनानमः॥
॥कलशद्वयैरेवायेनमः॥तायैनमः॥इतिसंपूज्य॥जयसामिधायअच्युताधिष्ठितायपश्चिम
द्वारायनमः॥इदंविष्णुरितिमंत्रेणविष्णुतत्रावाह्यपूजयेत्॥इदंविष्णुर्विचक्लमेधेयानिदधेपुद्
म्॥समूहमस्यपाठंसुरेस्वाहा॥५॥१५॥द्वाराशाखयोधात्रेनमः॥विधात्रेनमः॥किरीटिनेनमः॥स्कं
दायनमः॥इतिद्वार्यौ॥द्वाराशाखयोरैव॥ॐजनलोकायनमः॥ॐतपोलोकायनमः॥बृहस्पतयेन
मः॥शुक्रायनमः॥उर्ध्वसामवेदायनमः॥द्वाराशाखयोरैव॥ॐनर्मदायैनमः॥ॐगोदावर्धयैनमः॥उ

चरंगेगणेशायनमः॥अथोदेहिन्यां द्वारत्रियेनमः॥देहलाभे वास्तुपुरुषायनमः॥एवंसंपूज्य पा
 सहस्रं शुक्लवर्णकिरीटिनं वरुणध्यात्वा॥कलशे आवाहयेत्॥पासहस्तात्मको देवोजलराश्याधिपोम
 हान्॥निम्नगामीति विख्यातो वरुणाय नमो नमः॥एत्वेदियादोगणवारीधीनां गणेन पर्जन्यसहाप्सरो
 भिः॥विद्याधैर्द्रामरगीयमानया हितमस्मान् भगवन्मस्ते॥भो वरुण इहा गच्छेदतिष्ठेत्प्रावाह्य॥तत्प्रा
 यामीति मंत्रेण वरुणं सर्वोपचारैर्प्रपूजयेत्॥तत्प्रायामि ब्रह्मणे॥घन्देमानस्तदाशस्ते च जमानो हु
 विर्ब्रिः॥अहं डमानो वरुणे हवो कुर्वारु सुमानुः॥आयुः प्रमोषीत॥२१२॥अनेनैव मंत्रेण स्याम ध्व
 जपता कलभ॥उदुत्तमं वरेणैति मंत्रेण तोरणोपरि निधानं॥उदुत्तमं वरुणाय शानुस्मदवाधुमं विमल्य

मथं उदप्रथाय॥ अथोद्ययमादित्यद्वतेतवानागतोऽर्चादितयेस्साम॥ १०॥ १२॥ त्वन्नोअग्नेइतिमन्त्रेण
वनीतोदनबलिदानं॥ त्वन्नोऽअग्नेवरोणस्यविद्वान्देवस्यहेडोऽअवेयासिसीष्टाह॥ अजिष्टोद्यन्ति-
तमः शोभेचानोविश्वोदूषां॥ सिध्यामुमुञ्चस्मत्॥ २१॥ ३॥ इतिपठित्वा॥ वरुणायसागायस
शक्तिकाथइमनवनीतोदनबलिसमर्पयामि इत्युक्त्वा॥ भोवरुणदिशारक्षबलिभक्ष॥ अस्ययज
मानस्यसकुटुबस्यसपरिवारस्य॥ आयुःकर्त्ता॥ क्षेमकर्त्ता॥ तुष्टिकर्त्ता॥ पुष्टिकर्त्ता॥ वरदोभवतिपठि
त्वा॥ आचम्यवरुणंप्रार्थयेत्॥ पात्रहस्तचवरुणमर्णसांपत्तिमीश्वर॥ आवाहयामि यज्ञस्मिन्वरुणा
यमोनमः॥ इतिसंप्रार्थ्यर्ध्वजसंकुकराणायनमः योमेदंइतिदंडालभ योमेदं दुः यरापतद्वह यशो

धिभूत्यांतमहं पुनरादद आचुषे ब्रह्मणो ब्रह्म पञ्चसायः अजे काला यक्षेत्रपात्मयनमः॥ इति नाम
 मंत्रेण संपूज्य॥ अग्न आयाहीति मंत्रेण सामवेदं पूजयेत्॥ अग्नः आयाहीति त्रये गृणो हव्यदातये
 निहोतासस्त्रिहविषि॥ सामवेदस्तु पिगाक्षे जागतः शुक्रदेव भारद्वाजस्तु विप्रेन्द्रभस्त्रिकृत्वमेम-
 खे भवेति पठित्वा सामवेदं प्रतिनिधित्वेन सामवेदीयं ब्राह्मणं धादिना पूजयेत्॥ तत्र ब्राह्मणद्वयक
 र्त्तुको मंत्रपाठः॥ इन्द्राय सामगायत॥ इत्येकं॥ अहमस्मिन्निति द्वितीयं॥ प्रथमजा इति तृतीयं सप्त-
 र इति तृतीयं॥ स्वादिष्टया इति चतुर्थं॥ गायति त्वा गायत्रि इति पंचमं॥ ज्येष्ठमास इति षष्ठमंत्रं॥ अथेइ
 मानि मंत्राणि क्रमेण प्रदर्शयति॥ अथ वायव्ये॥ तत्र कलशं संस्थाप्य तस्मिन्कलशे पुष्पदंताय नमः॥ इ

तिमं पूज्य ॥ आनो निरुद्धिरित्यावाहनं ॥ आनो निरुद्धिः शुतनीमिरुद्धरं महस्त्रिणीं निरुपयाहि यश
मा ॥ बायोऽस्मिन्सर्वेनादयस्वयस्य तस्मिन्मिः सदनः ॥ २७ ॥ इति पठित्वा ॥ मृगाधिकृतं
धूम्रवणवारुंध्यात्वा आवाहयेत् ॥ एदं हि यशमन इति शाखमृगाधिकृतः सहसिद्धसंघैः प्राणाधिपः का
लकवेः महायगृहाण पूजां भगवन्मस्ते भो वायु इहागच्छ हतिष्वेत्यावाहवायोयेत इति मंत्रेण धूम्र
ध्वजपताकालं भनं कुर्यात् ॥ बायो वेतं सहस्त्रिणोरथोसस्ते भिरागहि ॥ निरुत्तान्त्सोमपीतये ॥ २७
३२ ॥ तव वायो इति मंत्रेण ध्वजपताकोष्ठयः तव वायवतस्थत्वेत्सु हृज्जामातरुद्रुत ॥ अवाधुं स्या
वृणीमहे ॥ २० ॥ ३४ ॥ आनो निरुद्धिरिति मंत्रेण पूजयेत् ॥ आनो निरुद्धिः शुतनीमिरुद्धरं स

हस्तिणीभिरुपेयाहिभुजम् ॥ वायोऽस्मिन्सर्वनेमादेयस्वयुग्मातस्थुस्मिभिः सदानः ॥ २७
 २८ ॥ इति संपूज्य नेमेत् ॥ सर्वप्राणान्मकानित्यं सर्वप्राणायुः श्रुते ॥ ध्वजहस्तो महाप्राणस्मै
 प्राणान्मेनेनमः ॥ अनाकारो महोज्याश्चपश्चात् दृष्टिगतिर्दिवि ॥ तस्मै पूज्याय महते वायुमहं नमः
 मिचेति नत्वा ॥ ध्वजे सार्वभौमाय नमः ॥ यो मे दंड इति दंडारोपणं यो मे दंडः परायतद्दहाय शो
 धिभूत्या तमहं पुनरादद दंडं सर्वनेत्राय क्षेत्रपालाय नमः ॥ इति नत्वा ॥ यवोदनेन वलिदद्यात् ॥
 वायवे सांगाय सायुधाय सशक्तिक्रये मयचोदनवलिं समर्पयामि ॥ श्रोत्रायो दिशं रक्ष वलिभक्ष
 ॥ अस्वयजमानस्य सकुटुंबस्य सपरिवारस्य ॥ आयुःकर्ता ॥ क्षेमकर्ता ॥ तुष्टिकर्ता ॥ पुष्टिकर्ता ॥

वरदोभवेदत्युक्त्वा आचम्य प्रार्थनां कुरुत ॥ प्राणिनां प्राणरूपो यो महो बलपराक्रमः ॥ महावेगः
समास्तुतदिशंरक्षप्रभंजन ॥ इति वायव्यदिक्कृत्यं ॥ अथोत्तरद्वारकृत्यं ॥ नमस्तदिव्यरूपाय तव
थर्वाधिपते प्रभो ॥ कलेश्वरधिपतिर्नाम्नामगलचोत्तरानन ॥ इति द्वारदेवतामावाह्य कल्याणमिधा
यप्रद्युम्नाधिष्ठिता योत्तरद्वाराय नमः ॥ इति पूजयेत् ॥ यद्युम्नाय नमः ॥ द्वारशाखयो ॥ ॐ प्र-
त्युषाय नमः ॥ ॐ प्रभासाय नमः ॥ इति वसुद्वयनाममंत्राभ्यां पूजयेत् ॥ शृंगेषु शाखयोर्वस्त्राणि व
ध्वा शाषामूलयोर्धान्यपुंजोपरि धनदश्रीप्रदनामानौ कलशौ पूर्ववत्संस्थाप्य ॥ धनदाय नमः ॥
श्रीप्रदाय नमः ॥ सार्वभौमाय नमः ॥ इति दिगीशं संपूज्य कलशद्वये वेष्टयेत् नमः ॥ इति संपूज्य क-

त्यागाभिधायप्रद्युम्नाधिष्ठितायोत्तरद्वारायनमः॥प्रद्युम्नायनमः॥शाषयोजयायनमः॥विजया-
 यनमः॥पुनःधात्रेयनमः॥विधात्रेयनमः॥ॐ सत्यलोकायनमः॥ॐ ध्रुवलोककायनमः॥पुनःशने-
 श्वरायनमः॥राहवेयनमः॥उर्ध्वअथर्धवेदायनमः॥द्वाराशाखयोरेवेष्येयनमः॥पयोष्ठेयनमः॥उ-
 नरंगेगणेशायनमः॥अधोदेहियाद्वारात्रियेयनमः॥देहलीमध्येवास्तुपुरुषायनमः॥पार्वतीशाय-
 नमः॥चंडेश्वरायनमः॥इतिद्वारयो॥द्वारदेशहं स इतिभंगेशोममावास्थपूजयेत्॥हर्तुःसः
 शुचिषद्वक्तरत्नरिक्षमधोनाविदुषदतिथिदुर्गासत्॥नृषद्वृमदत्तसध्यामसदुद्भारागुजाःक्र-
 त्ताःअद्विजाःभुतमृहत्॥१०।१४॥ततो नरचुतंविमानस्थंकुबेरधात्वात्रावाहयेत्॥एद्यहि

यशस्वरयशस्वाविधत्वनक्षत्रगणेनसार्द्धं ॥ सर्वोषधीभिः पितृभिः सहैवचात्रगृहानपूजाभग
वन्ममस्ते ॥ भोक्नुवेरदहापछ इहानिष्ठेत्सावाह्यपूजयेत् ॥ ततः सोमोधेनुरिति मंत्रेण सुवर्णवर्णद्व
जपताकालं भः ॥ वयर्थं सोमं नि मंत्रेण तारणोपरिनिधानं ॥ सोमो धेनुर्दं सोमोऽर्ध्वन्ममासुठं सो-
मो धीरङ्कुर्मण्यन्ददति ॥ सादृत्यं विदुत्थ्यर्थं सुभेयाम्पितृद्वयवर्णव्योददोशदसम्मे ॥ ३४ ॥ २१ ॥ ध्रु
वर्थं सोमं द्रुते तवुमनेत्स नूषु विञ्चतः प्रजावन्तः सचेमहि ॥ ३५ ॥ योमेदं ददति दंडालं भ ॥ योमेदं
न्दः परापतद्वह ॥ यशोधिभूत्या तमहं पुनरादद वयर्थं सोम इत्यव्यचहितपूषोक्तेन मंत्रेण पूजनं
ध्यजेत्सुमुखाय नमः ॥ एकपादायक्षेत्रपालाय नमः ॥ ततः प्रेयंगवबलिदानं सोमाय सागाय सायुधा-

यस्य शक्तिकाय इमं बलिं समर्पयामि इत्युक्त्वा ॥ भो सोमदिशारक्ष बलिं भक्ष्य अस्य यजमानस्य सकृ-
 दंबस्य सपरिवारस्य ॥ आयुः कर्ता ॥ क्षेमकर्ता ॥ तुष्टिकर्ता ॥ पुष्टिकर्ता ॥ वरदो भवेति पठित्वा आचम्य
 सोमं नमेत् ॥ नक्षत्राणां च सर्वेषां सोमो राजा प्रकीर्तितः ॥ रत्नाणां च महत्सोमो राजा यतेन मः ॥ इति न-
 ताग्राययेत् ॥ सर्वं नक्षत्रमध्ये तु सोमराजा व्यवस्थितः ॥ तस्मै सोमाय देवाय नक्षत्रपते नमः ॥ इति न-
 ता ॥ शन्नो देवीति मंत्रेण अथ धर्वं दंपूजयेत् ॥ शन्नो देवीरभिष्टुयुः आपो भवन्तु पीतये ॥ शंख्योरभिरु-
 वन्तु नः ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ सुवर्णनयनोऽथ गर्गानुष्टुप्छंदः पुरंदरः वेदो वैश्वानरोऽत्र सुभ्रुत्विकृत्वमेमरे भवे-
 ति ध्यात्वा ॥ अथ धर्वावेदप्रतिनिधितेन अथ धर्वावेदीयं ब्राह्मणं गंधादिना पूजयेत् ॥ ततो ब्राह्मण इ-

यकनृकोद्वारपालमंत्रपाठः॥ अथर्धागिरसंचैवअथर्धशिरसंतथा॥ देवीचमधुसूक्तिचरोधसशा
तिमेवच॥ अथर्धाग्रीद्वारपालोपेठतामुनरस्थितौ॥ इत्युत्तरद्वारपूजा॥ अथर्दशान्यगत्वाकलश
संस्थाप्य॥ तत्रसुभ्रतीकायनमः॥ इतिसंपूज्य॥ तस्मिन्कलशेवृषाक्षद्वित्रिनत्रशुक्लवर्ण इशानंध्यात्वा
आवाहयेत्॥ एत्वोदियशेश्वरनस्त्रिशूलकपालखड्गांगरेसाध्वं॥ लोकेशयशेश्वरयज्ञसिद्धिगृहाण
पूजांभगवन्भस्मे॥ भोईशानइहागच्छहतिष्वितिसंस्थाप्य इत्यावाह्यआभित्वाधूरेतिमंत्रेणईशानपू-
जयित्वानमस्कारकुर्यात्॥ अभित्वाधूरेनानुमोदुग्धाऽइवधेनवः॥ ईशानमस्यजगतः स्वर्दशमीश
नमिन्द्रसुस्थुषः॥ २७।३५॥ सर्वविद्याधिपदेवईशानोनामनामतः॥ शूलपाणेमहादेवत्रैलोक्याधि

पतयेनमः॥ नमः संभवायचेतिमंत्रेण रक्तध्वजपताकालंभं नमः शम्भवायचमयो भवायचन-
 मः शङ्करायचमयस्फुरायचनमः शिवायचशिवनरायच॥ १६। ४१। तमीशानमितिमंत्रेण ध्व-
 जपताकाध्वजः॥ तमीशानञ्जगतस्तस्थुषस्पतिवियजिन्वमवसे हूमे ह्रुथम्॥ पुषानुयथावेदेसा
 मसद्व्येगसितापायुरदव्यः स्वस्तये॥ २५। १८॥ पताकापुष्पेनमः ध्वजे स्फुरवायनमः॥ सुप्रतिष्ठि-
 तायनमः॥ क्षमायक्षेत्रपालायनमः॥ योमेदं ददति दंडालभा॥ योमेदं दः परापतद्गहा यशोधिमू-
 र्ध्यातमहं पुनरादद॥ पुनः नमस्कारः॥ रक्षणकुलमेदवत्रिनेत्राय त्रिशूलिने॥ वृषव्यजाय यज्ञाय नमस्तु
 भ्यमुमापते॥ वृषस्कंधसमाकृढशूलहस्तत्रिलोचन॥ आवाहयामि यशोस्मिन् पूजयं प्रतिगृह्यता॥

सर्वाधिपोमहादेवछशानुभक्त ईश्वरः ॥ शूलपाणिर्विरूपाक्षस्तस्मै नित्यं नमोनमः ॥ ततः गोधूम-
गावेधुकुबलिदद्यात् ॥ ईशानाय सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सशक्तिकाय येमं बलिं समर्प-
यामि ॥ भो ईशान दिशारक्ष बलिं भक्ष ॥ अस्य यजमानस्य सकुटुंबस्य सपरिवारस्य ॥ आयुः क-
र्त्ता ॥ क्षेमकर्त्ता ॥ तुष्टिकर्त्ता ॥ पुष्टिकर्त्ता ॥ वरदो भवेत्सुकृत्वा ॥ आचमेत् ॥ इति ईशान हृक् कृत्यं ॥
अथ ईशान पूर्वयोर्मध्ये अनंतमावाह्य पूजयेत् ॥ अनंतसयनीये समसीनी नीलवर्णध्यात्वा ॥ ए-
वेहि पातालधरामहेंद्रनागागनाकिन्नरदीयमान ॥ रक्षो रेंद्रामरलोकसंघे अनंतरक्षाध्वरमस्य
दीयं ॥ भो अनंत इहा गच्छ हतिष्ठे त्यावाह्य ॥ अनंताय नमः ॥ इत्यनंतसर्वापचारै पूजयेत् ॥ ततो नम-

स्कारा॥ पन्नाधिपतिर्देवश्च न तो नामनामनः॥ पातालवसतनिर्वाणगराजयतेनमः॥ नमोस्तु
 र्भ्य इति मंत्रेण मेघवर्गध्वजपताकालभः॥ नमोस्तु सुषेण्यैर्भेकेषु ध्रुविमनु॥ देऽश्नरिक्षे
 ये दिवि तैश्चः सूर्येऽनमः॥ १३६॥ तद्विष्णुरिति मंत्रेण ध्वजपताकोष्ठयः तद्विष्णोः परम-
 मुदरं सदा पश्यन्निभूरयः॥ दिव्यवचसुराततम्॥ ६५॥ यो मे दंड इति दंडालभः यो मे दण्डः
 परापतद्वहा यशोधिभूम्या तमहं पुनरादद ध्वजेभैरवायक्षेत्रपालाय नमः विष्णोर्नुकमिति
 मंत्रेण ध्वजपताकयोपूजनपयसवल्लिदानचक्रयत्॥ विष्णोर्नुकं शुश्रूणि प्रवोचुष्वः पालि
 वानि विममेरजांथं सि॥ योऽत्रास्कं भायु दुर्नरं सुधस्त्यै विचक्रमाणं सुधैर्लगायां विषावे

न्त्वा ॥ ५ ॥ १८ ॥ अनन्ताय सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सशक्तिकाये मन्त्रं लिखितमर्पयामि ॥ भो
अनन्तदिशारक्ष बलिभक्षत्रस्य यजमानस्य सकुटुबस्य सपरिवारस्य ॥ आयुः कर्ता ॥ क्षेमकर्ता ॥
पुष्टिकर्ता ॥ पुष्टिकर्ता ॥ वरदो भवेत्सुकृत्वा आचम्य प्रार्थयेत् ॥ अनन्तत्वादन्तस्य फणीद्राधि
पते हरेः ॥ त्वया त्रक्षणाकार्यकृष्णार्चनाय ते नमः ॥ यो सावनन्तरपेण ब्रह्मांडस्य चर ॥ पुष्पवद्
रेयमूर्द्धितस्मै नित्यं नमो नमः ॥ इतीशानपूर्वयोर्मध्यकृत्यम् ॥ अथ निर्भक्तिपञ्चमयोर्मध्यगत्वा
ब्रह्माणमावाह्य पूजयेत् ॥ हंसस्थं रूपं ब्रह्माण्धात्वा ॥ एवमिह सवर्षाधिपते सुरेन्द्रलोकनसाधु
पितृगणदेवताभिः ॥ सर्वस्य धातास्य भित्तप्रभावो विशाध्वरनः ॥ सततं शुभाय मे ब्रह्मात्मसर्वलोक

हिताय च ॥ पद्मयोनिश्चतुर्भूतिर्वदवाप्तः पितामहः ॥ आयाहि ब्रह्मलोकं तस्मै ब्रह्मात्मने नमः ॥ इ-
 त्यावात्स्य ब्रह्मयज्ञानमिति मंत्रेण ब्रह्माणं पूजयेत् ॥ ब्रह्मयज्ञानश्च यमसुरास्तद्द्विर्भूतः सुरचो-
 र्वेन ऽ आर्षः ॥ स बुद्ध्या ऽ उपमा ऽ अस्मि विष्ठाः सुतश्च योनिमसतश्च विषः ॥ १३ ॥ यदेवेति मंत्रेण
 रक्तध्वजपताकालभः ॥ यदेवा देवपुहं ड नृपे वा सश्च कुरुमावुयम् ॥ अग्निर्भूतस्मादेन सोऽपि
 भूश्च त्वर्चः हेमः ॥ २० ॥ १४ ॥ ब्रह्मयज्ञानमिति मंत्रेण ध्वजपताको ह्ययः ॥ ब्रह्मयज्ञानस्य शुभ-
 मुरास्तद्द्विर्भूतः सुरचोर्वेन ऽ आर्षः ॥ स बुद्ध्या ऽ उपमा ऽ अस्मि विष्ठाः सुतश्च योनिमसतश्च वि-
 षः ॥ १३ ॥ १३ ॥ गायत्र्ये नमः ॥ इति पताकां संपूज्य मुनभाय नमः ॥ इति ध्वजं संपूज्य ब्रह्माणं नमत् ॥

पद्मयोनिश्चतुर्भुजिर्वेदावासपितामहः॥यज्ञाध्यक्षश्चतुर्वक्त्रतस्मिन्निष्यन्दमेतमः॥ इति नत्वा
ध्वजे सुप्रभायनमः॥ भूतनाथाय क्षेत्रपालाय नमः॥ व्योमिन्द इति दंडालम्बः॥ योमिन्दः परापत
दैहाय शोधिभूम्या तमहं पुनरादद॥ ततः स नो भुवनस्य इति मंत्रेण पायसवलिं दधात्॥ स नो भुवन
स्य पतेन्न जातेयस्य तः पुनरिदृहायस्य वेह॥ अस्मे ब्रह्मणे स्मेक्षत्राय महि शस्मि वच्छु
स्वाहा॥ १८॥ ४४॥ इति पठित्वा ब्रह्मणे सां गायसायुधाय सत्राक्तिकाये मवलिं समर्पयामि॥ भो
ब्रह्मन् दिशरक्ष बलिभक्ष॥ अस्य यजमानस्य सकुटुबस्य सपरिवारस्य॥ आयुः कृता॥ क्षेम-
कृता॥ पुष्टिकृता॥ वरदो भवेत्पुङ्गवा आयस्य ब्रह्माणाय येन॥ पितामहजगत्स

द्वेकृष्येनोव्योमस्तुपिणो ॥ व्योमस्थायनमस्तुभ्यं ॥ रक्षस्विदमहाश्रभो ॥ अथमंडपमध्ये ब्रह्मयज्ञान
 मितिमंत्रेण महाध्वजं संपूज्य वशोकिन्नरभ्योनमः पृष्ठे पद्मगोभ्योनमः इति पूजयित्वा इन्द्रस्य हृ-
 द्योरिति मंत्रेण मंडपमध्ये स्थापयेत् ब्रह्मयज्ञानमथ ममुरस्ताद्विमीमतः सुरचो देवः आवा-
 स बुध्याऽऽपमाऽब्रह्मस्थविष्ठाः सतश्चर्योनिमसतश्च विषवः ॥ १३ ॥ इन्द्रस्य हृदयो वरुणस्य रा-
 द्रोऽआदिस्तानामरुतांश्च शार्ङ्ग उग्रम् महामनसान्भुवनं अवा नाड्यो देवानाञ्जयतामुद-
 स्थात् ॥ १७ ॥ ४१ ॥ ततः प्राच्यां गणानां तितिमंत्रेण गणपतिपूजयेत् ततः नमो सुरैर्देव्यश्च स्ये-
 रुद्रा इति मंत्र इत्येनमंडपवात्पादिकविदिक्षुरुद्रांसंस्थाप्य तेष्वोबलिदद्यात् नमो सुरैर्देव्यो यदि

विषेपांघर्षमिषवः तेष्वयोदशप्राचीदशदक्षिणादशप्रातीचद्वयोदीचीदशोद्वाः तेष्वयोनमोऽ
अस्तुतेनावपुतेनोमृडयन्तुतेपान्द्विष्मोयश्चनोद्वहृतमेषाञ्जम्भेदध्मः॥१६।६४॥ ॐ अस्मैक
द्रामेहनापर्वनासोद्धृत्रहलेभरहृतौसजोषाः यः शर्त० सतेस्तुवतेथायिपञ्चऽ इन्द्रज्येष्ठाऽ अस्माशा
अपनुदेवाः॥३३।५०॥ अथसर्वभूतन्योबलिदानं अधश्चैवतुयेलोकाश्चामुगश्चैवपद्मगाः सपत्नी
परिवाराश्चप्रतिगृह्णन्तिमबलिं नक्षत्राधिपतिश्चार्धनक्षत्रैः परिवारितः स्थानंचैवपितृणां
सर्वगृह्णन्तिमबलिं ईशानोत्तरायोर्मध्येक्षेत्रपालोमहाबलः भूमिनाममहादंष्ट्रः सर्वगृह्णन्तिम
बलिं येकेचिदिहलोकेतुआगताबलिकाक्षिणः तेष्वोबलिंप्रपद्यमानमस्तुपुनः पुनः

बलिं गृह्णन्ति मे देवा आदित्या वसवस्तथा मरुतोऽप्यश्विनौ रुद्रा सुपर्णाः पद्मगात्राः असुरा यानु-
 धानाश्च पिशाचा मातरोऽन्वाः शाकिन्यो यक्ष वेतालाः योगिन्यः पूतनाः शिवाः शृभकाः सिद्धरा-
 धर्वाश्चाला विद्याधरा नराः दिक्पाला लोकपालाश्च ये च विद्म विनायकाः सौम्या भवतु गेवसा देवाः
 सुतगरास्तथा इति ईशानभोगे बलिं दद्यात् ततो मंडपात् पूज्यं स्थापित्वा दिशिकं चिद्भूमिमुपलि-
 व्यतत्रापविश्य त्रैलोक्येयानि भूतानि स्थापयति चरणैश्च ब्रह्मविद्युर्दिशैः साध्वरक्षोर्दिव-
 पुतानि मे देवदानवगंधर्वा यक्षराक्षसपद्मगाः ऋषयो मुनयो गावो देवमातर एव च सर्वममा-
 ध्वरे रक्षां प्रकुर्वंतु मुदान्विताः ब्रह्मा विद्युश्च रुद्रश्च क्षेत्रपालगणैः सह रक्षंतु मंडपसर्वम्

तुरक्षंसिसर्वतः एवं संप्राप्य श्लोकोक्तान् देवानाममंत्रैः सस्यामिव भूमौ पूजयेत् श्रद्धादिभिः त्रै-
लोक्यैभ्यः स्थावरैर्भूतेभ्योनमः त्रैलोक्यस्थैश्चरैर्भ्यो भूतेभ्योनमः ब्रह्मणेनमः विष्णवेन-
मः शिवेभ्योनमः दानवेभ्योनमः गंधर्वेभ्योनमः यक्षेभ्योनमः राक्षसेभ्योनमः पद्भगेभ्योनमः
अग्निभ्योनमः गोभ्योनमः देवमातृभ्योनमः एवं प्रत्येकं मेतान् संपूज्य एतैरेव नाममंत्रैस्तस्याभू-
भोतेभ्य एव वलिं दद्यात् त्रैलोक्यस्थैभ्यः स्थावरैर्भ्यो भूतेभ्य इमं वलिं समर्पयामि त्रैलोक्य-
स्थैभ्यश्चरैर्भ्यो भूतेभ्य इमं ब्रह्मणेनमः इमं विष्णवेनमः इमं रुद्राय नमः इमं देवेभ्य नमः
इमं दानवेभ्य नमः इमं गंधर्वेभ्य नमः इमं यक्षेभ्य नमः इमं राक्षसेभ्य नमः इमं पद्भगेभ्य नमः

इमं० अविभ्योनमः इमं० गोभ्यनमः इमं० देवमातृभ्यनमः इमं० बलिं समर्पयामि इति वलिदत्वा पा
णिमादं प्रक्षाल्य यजमानः प्राङ्मुखो भक्तिक्रमं डम्पत्रं विक्ष्य शिवादिदेवसमीपमागत्य उपविश्य पू
जापरिपूर्णां प्रार्थयेत् अद्य पूर्वोच्चारित एव ग्रहगुणविशेषणविशिष्टायां तिथौ मंडपस्तंभदेवा
नांतो एणद्धारिन्निश्चूलपताकाध्वजानां पूजनकृतस्य विधेर्यन्यूनमतिरिक्तं तत्सर्वं श्रीसदाशिवा
दिदेवस्य प्रसादात् सन्निधिस्थानां ब्राह्मणानां प्रसात्परिपूर्णं मस्तु ततोऽप्यग्निशेषैर्नैगमाः एवंसा
गं मंडपं संपूज्यात्मानकृतार्थमन्वीत इति श्रीगोडवंशोद्भवराजीरायपुरनिवासी श्रीयुक्तना
नकचंद्राभजत्रीयुक्तरामलालपडितविरचिते सर्वदेवप्रतिष्ठासंग्रहे मंडपपूजापर्वणि नानामद्वि

॥ अथ जलयात्रा लिख्यते ॥ ॥ ततो यजमानः सपत्नीकः सुप्रक्षालितपाणिपादः कस्तूर्या
दिचर्चितः शुक्लांबरधरः शुक्लमालाविभूषितोऽत्रलंकराणिधारयित्वा संभारान् गृहीत्वा
तथा हि दाधिमधुघृतदुग्धशार्करागंधाक्षतपुष्पधूपदीपनैवेद्यपूर्णाफलतांबूलदक्षिणां ता
श्वपूजापहाराः सुहृदकनककुम्भाः पंचरत्नानि पंचपल्लवद्वयाश्चार्द्र्या एकप्रीहीमाषाश्च प-
क्काः ततः सुवासिनीभिर्जवत्सुत्रीभिः पतिव्रताभिर्महादिदोषरहिताभिः सर्वभ्राह्मणक-
हृत्सहितः सन् ध्वजापताकालकृतानि गजस्थाश्वादीन् धन्यानि चानरचाहयानि च तुर-

स्वविमानानिशिविकादीनिशकटादीनिवासमारुत्वशस्त्रमेरिभृगादिचतुर्विधवादितदिङ्मह
 लमधाधचाराणादिप्रगीतवंशप्रशस्तिः सन्मार्गेआनोमद्वाइत्यादिशान्तिपाठसूक्तनिब्राह्म
 णेभ्यः शृण्वन्आनोमद्वाः कृतवोचन्तु विदध्वतोदध्वासोऽअयरीतासऽ रुद्धिदन् । देवानोष
 थासदुमिहृधुऽअसन्नप्रायुवोरक्षितारोदिवेदिवे ॥ २५।१४ ॥ देवानाम्नुद्वा । सुमतिक्रमय
 तान्देवानोऽरुतिरभिनीनिर्वत्तताम् ॥ देवानां सुकथ्यमुपसदिमाधयन्देवानुऽआयुः प्राप्ति
 रन्तुजीवसा ॥ २५।१५ ॥ तान्मृष्या । निविदहमहेधुयश्मिन्मदितेन्द्रक्षमास्त्रिधम् ॥
 अश्वमेगंघरुणुंरुं सोममुश्विनोमस्वतीनः सुभगोमयस्कुरत् ॥ २५।१६ ॥ तन्नो द्यातो

मयोमुवातुमेपुजनन्मातापृथिवीतस्मिताद्याः। तद्वाणः सोमसुतोमयोभुवस्तद-
 व्रवनाशुषुतचिषयायुवम्॥२५॥१७॥ तमीशानुअगतस्तुषुषुस्यतिचियञ्जिन्वमवसेह
 महद्यम्। पूषागोवशोधदसाममदुधेरक्षितापायुरदध्वःस्वस्ये॥२५॥१८॥ स्वस्तिनुःइ
 नोष्टुष्टत्रयोःस्वस्तिनःपूषाधिदववदाः। स्वस्तिनुस्तास्योऽग्रिष्टुनामिःस्वस्तिनोबृहस्प
 तिर्यधातु॥२५॥१९॥ पूषददववामरुतःपृश्निमातरःशुभ्रव्यावोविदथेषुजगमयः। अ
 ग्निजिह्वामनवःसूरचक्षोधिदववेदेवाःअवसागमनिह॥२५॥२०॥ मुद्रङ्गभिःशृणु-
 यामदेवामुद्रमयमाक्षभिर्व्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैरङ्गुवाधंसस्तनुमिध्यशमाहिदुचहितव्य

दायुः॥२५२॥ शतमिन्द्रोदोऽग्निदेवयत्रानश्नुक्काजसत्तनूनाम् । पुत्रासोषवपुत
 रोभवन्निमानोमुद्धारिषितायुगन्तैः॥२५३॥ अदितिद्वारदितिरुदमदितिस्मृता
 सयितासपुत्रः । विश्वदेवाऽदितिः पञ्चजनाऽदितिज्जोतमदितिर्जनिस्वम्॥२५४॥
 समुद्महानदीवापीकूपसरस्तडागादीमानान्यतमेजलाशयेगत्वातत्तीर इन्द्रोषस्वाचिपति
 रीतिथजुर्दनपचगव्यनकुक्कुमेनसंशोष्य॥ इन्द्रोषस्वाधक्तेभिः पुरस्तात्पानुप्रचेतास्त्वारु
 द्धैः पुञ्चात्पानुमनोजवास्वापितृभिर्दक्षिणतः पौतुर्विश्ववक्त्रमात्वादित्यैरुतः पश्चिदमु
 हन्ममंष्वारिर्हृद्वयुशान्निःसृजामि॥५२१॥ चित्त्यतिमपुनातु व्यक्षतिमपुनातु देवा

मासवितापुनस्तच्छिद्रेणपुवित्रेणसूच्यस्युरश्मिभिः॥तस्यतेपुवित्रपतेपवित्रपूतस्यव
स्त्रोमः पुनतच्छकेयम्॥४४॥ भूमौस्थापितसंभारः उदङ्मुखः स्वधमुपविश्य दक्षिणतः
पत्नीमुपवेश्य कृताचमनप्राणायामः कर्त्तितदेशकालः प्रत्यासमन्वारव्यञ्चिकीर्षितस्य
होमात्मकदिमहारुद्रादियागस्यसमाप्तिपरिपूर्तिद्वाराश्रीवरुणजलदेवताप्रीत्यर्थगणेशपू
जनपूर्वकजलमातृजीवमातृक्षेत्रपालवरुणपूजनकारव्ये॥इतिसंकल्पयेत्॥यदेवस्येष्टदत्त
वापूजयेत् हस्तेश्चक्षुमान्गृहीत्वा एहिभालदृतवालसुधाशोविधवारणविदारणसिंह एकदं
तविपदंतकरत्नेत्रीगणेशजगदीशानमस्ते॥१॥ ॐ भूर्भुवः स्वः गणेश इहागच्छ हतिष्ठ गणेशा-

यनमः गणेशं आवाहयामि गणानां त्वेति मंत्रेण गणेशं पूजयेत् ॥ ॐ गणानां त्वा गुणपति ठं
 हवामहे प्रियाणान्त्वा प्रियपति ठं हवामहे निधीनान्त्वा निधिपति ठं हवामहे हवामहे हवामहे
 हवामहे जनिगर्भधमान्त्वमजसिर्गर्भधमा ॥ २३ ॥ प्रवलांतराय हरये जगतां वरमूषकस्फुरितसद्गु
 नये ॥ गणानां यकाय विलसत्तनवे हरसूनुवे मम चिरे नमः २ इति नमस्कारः ॥ हस्ते माषतंडु
 लवलिं गृहीत्वा ॥ ॐ नमो मूषकवाहनाय पाशाकुशवराभयपाणये सिद्धिबुद्धि संहिताय अमु
 सदीपमाषभक्तबलिं समर्पयामि ॥ इति गणपतये बलिं दद्यात् ॥ अथ जलमातृपूजनं तच्च जल
 मध्ये कुमारिधनदानं दाविमल्लभंगल्लबला तमेव जलनाथा च मल्लित्वा पूजयाम्यहं ॥ १ ॥ कुं

भो धनिष्ठु ज्जनिताशची भिरुस्मिन्नशेषो न्याङ्गोऽभुनः पुत्रिर्व्यक्तः शतधारः नुत्सोदुह
नकुम्भी स्वधाम्नि तृष्णः ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः मत्सि इहा गच्छ इहा तिष्ठ मत्स्ये नमः मत्सि मावाह
यामि स्थापयामि गंधादिबलिदानम् ॥ १ ॥ धृतपृष्ठगरिष्ठभूतत्तामरुणादीजलकेलित्ताम
रचतुरागमसम्बलुः पदामिहतां कछापिकामहभजे कछापि इहा गच्छ इहा तिष्ठ कछप्ये नमः क
छपीमावाहयामि गंधादिबलिदानं २ रणे दुजपे दानवैर्हृत्यमाना न्मुरान्यायितुं यासुधा
स्वस्य पृष्ठे अधान्मदरतद्भ्रातृभ्यो नाना मस्कृतं हकुर्मितां धर्मरूपां वृष्णः ३ अम्भिरसि
राष्ट्रदाराष्ट्रभैदेहे स्वाहा वृष्णः ३ अम्भिरसि राष्ट्रदाराष्ट्रमुमुक्षुमैदेहि वषसे नु मिराष्ट्रदाराष्ट्रमे

देहिस्वाहा वृषसेनोसिराष्टदागृष्टमुष्मंदेह्यथैतरेस्त्य ॥१७॥ ॐ भूर्भुवः स्वः कूर्मिदुः
हागच्छइहतिष्ठ कूर्म्यनमः कूर्ममीश्रावाहयामि । गंधादिबलिदानंतां ॥ ३ ॥ वाराहीप्रवराव-
राहमुल्यरूपादंष्ट्रगोधूनिवक्तृगंधांस्तुधाच्छादितां सक्तोधादितितनुजेकरपद्महस्तापद्मा
यांविमलसदृशंभृशंवदे ॥ ॐ मनसुः कामुमाकूर्तिद्युचः सत्यमशीय ॥ युभुनाधंरुप
मन्मस्यरसोयशः श्रीः श्रयतामयिस्वाहा ॥ ३१॥ ॐ भूर्भुवः स्वः वाराहिदहागच्छइ
हतिष्ठ वाराह्यनमः वाराहीमावाहनं गंधादिबलिदानंतां ॥ ४ ॥ ददुरांदुराविषादेवत
वंदितामंदिरानंदितां ॥ सौम्यरूपामहंवारिमूर्तिश्चभावारिणीमस्थितां पूजयेत्प्रसन्नह

ॐ भूभुवःस्वः ददुरि इहागच्छ इहातिष्ठ ददुर्येनमः ददुरीमावाहयामी स्थापयामि ॥ ॐ वरुण
स्योत्तममेनमसि वरुणस्य रक्कुम्भसज्जनीस्येव्वरुणस्यऽऽकृतसदव्यसि व्वरुणस्यऽऽकृतसदव
मसि व्वरुणस्यऽऽकृतसदनुमासीद ॥ ४३६ ॥ गंधादिबलिदानं ॥ अतिदीर्घमुखाविशालपुच्छान
रुणभोजविराजदक्षयुग्मा ॥ तरुणाकसमानकायकांतिशिशुमारीमुररीकरोमिपुज्या ॥
ॐ घृतधृतपावानः पिवतु व्वसांघसापावानः पिवतु नारिसस्य हविरसि स्वाहा ॥ दिशः
प्रादिशऽआदिशो व्विदिशऽउदिशो दिग्भ्यः स्वाहा ॥ ६१ ॥ शिशुमारि इहागच्छ इहातिष्ठ
शिशुमार्येनमः शिशुमारीमावाहयामि स्थापयामि गंधादिबलिदानं सागरस्वर्णदीमान

साधंभसायादमाचेश्वरीपाशमृदलभां पुंडरीकछविंपुंडरीकानामामीश्वरीतामहपूज
येमातरं रुयिश्चमेराथश्चनेपुष्टञ्चेमेपुष्टिश्चमेष्ठिमुचमेष्टुमुचमेपूर्णचमेपूर्णातस्वमेकुय
वञ्चेमेक्षितञ्चेमेक्षितञ्चेमेक्षेत्तेच्येयज्ञेनकल्पन्नाम् ॥९८॥ इतिः स्वः ईश्वरीइ
हाग छ इहानिष्ठा ॥ ईश्वरैर्नमः ॥ ईश्वरीमावाहयामिस्थापयामि गंधादिबलिदानंत ॥ ७ ॥ इ
ति जलमातृ पूजनं ॥ अथ जल पूजनं ॥ आद्याः सहिक मुविचित्राधात्रीः सर्वप्राणिना धान्यपुं-
जः त्रैलोक्यस्य व्यापका दधि हनुर्वदेवी स्त आपः सर्वादहि ॥ उगङ्गा दुःस्थोषधी नमः शीघिन
स्पतीनाम् ॥ गर्भी विरश्वस्य भुत स्याग्गे गर्बीऽअपामसि ॥ १२। ३४ ॥ इत्युक्तं स्वाः आपः इ

हागच्छ इहातिष्ठत अञ्जो नमः आपः आवाहयामि स्थापयामि गंधादिवलिदानांतं इ
तिजलपूजा अथजीवमातृपूजनं ततोहरिद्राशालिचूर्णं रगेन सप्तरेखाहस्तमात्रा कुर्यात्
पूजयेत् मातृगीपृथुरोमां पुष्पां दोलितवारिधिं मत्स्यं मत्स्य समानां गीवारिण्यावाह
याम्यहं ॥ ॐ समुद्रोऽसि नभस्वानुर्द्धदनुः शम्भुस्मयो भूरभिमावाहि स्वाहो मारुतोऽसि
मारुताङ्गाः शम्भुस्मयो भूरभिमावाहि स्वाहो वृषभूरसि दुच स्वाञ्छुम्भमयो भूरभिमावाहि
स्वाहा ॥ १८ ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः ॥ मत्सि इहागच्छत इहातिष्ठत गंधादिवलिदानांतं ॥ क्रमा
द्भाह्मदिंदेवीं गीभिरासर्वकर्मसु ॥ यातालतल संस्थानां हृदि मावाहयाम्यहं ॥ च स्या-

सेधोरऽत्रासञ्जुहोभ्येषाम्बन्धानामवुसर्जनाय। वाग्न्याजनेभूमिरिति प्रामन्देति भूति
 न्त्वाहमरि वेदधिश्चवर्तः ॥ १२ ॥ ६४ ॥ उभूर्भुवः स्वः। हृदिद्वागच्छत इहतिष्ठत हृद्यैनमः
 हृदिमावाहयामि स्थापयामि गंधादिबलिदानात् २ गोवंशजातामतिदीर्घगात्रीषिणार
 विदप्रतिमाक्षिपुमां सरत्नभूषामसितांचगोधामाधारभूतां जगती हमीडे उगोमद्भु
 णासुत्या। वरशवद्या तमश्विना। धुर्नीरुद्रानुपाञ्चाम् ॥ २० ॥ ८१ ॥ उभूर्भुवः स्वः गोधेइ-
 हागच्छत इहतिष्ठत गोधायैनमः गोधांमावाहयामि स्थापयामि। गंधादिबलिदानात् ॥
 ३॥ मदनकेतुगतामकराकृतं विपततगात्रयुतामतिमेदुरां। प्रवलमारुतधूतसुमचकाबुज

वृषंमकरीमहमचये ॥ उमायामौषधीर्हि ० सीद्धाम्नोयाम्नोरानुस्तोविमणोमुञ्चा
यदुहुरध्याऽइतिवृणोतिशयामहेततोविमणोमुञ्चा । सुमित्रियानुऽआपुऽओषधयः
सन्तुदुमित्रियास्तमैसन्तुओस्मान्द्वेषव्ययद्विष्मः ॥ ६२ ॥ उभूर्मुक्ः स्वःमक
रिइहागछतः इहतिष्ठतमकयनमः मकरीआवाहयामि स्थापयामि गंधादिषलिदानां ४
अंधकारसमुत्पन्नादुडुभीविलिमध्यगां अतिलंबतनुवंदसततंडुभाकृतिं उतिआ
चरेन्तीसमनेववोषामातेवपुत्रस्विभूतामुपस्थे । अपुशश्चस्विभूता ॥ ५ ॥ साविदुनेऽआ
स्कीऽइमेविष्कु । स्तीऽअमित्रान् ॥ २१ ॥ ४१ ॥ उभूर्मुक्ः स्वः इंडुमिइहागछतइहानि

धृत दुंदुभ्येनमः दुंदुभीमावाहयामिस्थापयामि गंधादिवलिदानंतं ५ चतुरशीतिक
 लक्षसुपौजनप्रमितदीर्घतनुं धनरोमशं सजलमेघधरां जलदाकृति सविलयं हृदि दु
 दुरिकंभजे ॥ उर्वरुणः प्रवितानुवन्मिश्रोविश्रवाभिरुतिभिः करतान्वः सुराधसः
 ॥ ३३ ॥ ४६ ॥ उभूमूर्धुः स्वः दुदुरिद्रहागच्छ इहातिष्ठ दुर्दुर्व्येनमः दुर्दुरीमावाहयामि गंधादि
 वलिदानंतं ६ अंभोद्भवा सिद्धिदात्री नीलाभोरुहलोचना जलमावाहयाम्यत्र देवा विश्व
 तां पर्यः प्रथिव्याम्ययुः उषधीषु पथौ दिव्यन्तरिक्षे पयोधाः । पथे स्वर्गाः प्रादिशः सन्तु म
 र्व्यम् ॥ १९ ॥ ३६ ॥ उभूमूर्धुः स्वः जलिद्रहागच्छ इहातिष्ठत जल्येनमः जलीमावाहयामि

गंधादिबलिदानांतं॥ ॥ इतिजीवमातृपूजनंपूजनं॥ ॥ अथचतुःषष्टिपूजनं जल
दिपूजासुविशेषपूज्येवदेचतुःषष्टिसुयोगिनित्वं दिव्योपचारैर्बलिभिश्चसम्यक् आराहु
मिच्छामिनमोनमस्ते इतिकुक्माक्षतान्जलेप्रक्षिप्य चतुःषष्टिजलयोगिनिभ्योनमः
इति इतिगंधादिनांसंपूज्य बलिंचदत्वा नमस्कारंकुर्यात् इतिसंसिप्तचतुःषष्टियोगिनी
पूजा ततोवायवींदिशगत्वासाक्षितहस्तः कुकुमेनपुरुषाकृतिंक्षेत्रपालंवलिरव्यपूज
येत् उमरुत्रिशूलहस्तधंदाधारारवोव्रंढ कुंडलीसदुपवीतंक्षेत्रपतिंरुडमालिनवदे
इतिध्यात्वा क्षेत्रपालमहीपालबलिभुस्त्वमथापितं संप्रसन्नः पूरयाशुत्ववांछितान्मम

नोरथान् क्षेत्रस्योपरिरसि क्षेत्रस्यनाभिरसि । मत्वाहिर्ठं सीम्भामाहिर्ठं सीः ॥२०॥
 १॥ क्षेत्रपाल इहागच्छ इहतिष्ठ क्षेत्रपालायनमः क्षेत्रपालमावाहयामि गंधादिसंपूज्य
 कुंकुमदीपयुक्तं दधिमाषभक्तवलिं दद्यात् इति क्षेत्रपालपूजा ततः प्रक्षालितपाणि
 पादः कृताचमनं पूर्ववासांसित्य कृत्वा तस्माद्देशादयक्रम्य वस्त्रांतरं परिधाय पूर्वाम-
 ने उपविश्य साक्षत हस्तोजले क्षीरादिसप्तसागरान् मानसादिसरांसि पुष्करादित्वा
 र्था निनदीभ्यावाहयेत् तद्यथा नानारत्नविराजमानमुकुटान् वैडूर्यसकुण्डलान् कु-
 ण्डलान् जविलोचनान् स्मितमुखान् मुकुटाप्रवालाधरान् मंदारप्रसवस्त्रजः शुचि तनून् सु-

कदामालाकरान् मौंजीदंडमुमेखलादिललितान् सद्ब्रह्मचारीप्रभान् १ गंभीरागा-
नृशुभांगान् सुबहुसलिलोत्पीडमूक्षासुरवामद्वीपानवर्तकशान्तनि कटलसत् विदु-
मोष्ठान् सुपुष्टान् शैवालोलोदारकेशान् हिमहृजठरान् वीचिहस्तान्भदीशाकुमादि-
स्थान् सुपादान् विविधमणिगणप्रीणितस्वर्गवृंदान् २ विकटमकरद्वंद्वेर्भाषणान्भान-
हीनान् सकलमारिवलमधैर्यमानान् जलार्थं युवतिभिरपिंगंगाद्याभिरुच्चैः कृतार्चा-
नृहिमिहृददिदुग्धाद्यंबुधीन् सप्तवंदे ३ इति दुग्धादिसप्तसागरानावाहयेत् ॥ समु-
द्राद्ब्रह्मिर्ममधुमोऽउदारुदुपांशुः शुनासममृतत्वमानद् । द्रुतस्थनामुगुह्यथदत्तिजि

क्वादेवानामुमृतस्यनाभिः ॥ १६।८९॥ उभूर्भुवः स्वः दुग्धादिसप्तसागराः इहागच्छत इ
 हतिष्ठत दुग्धादिसप्तसागरेभ्योनमः दुग्धादिसप्तसागरान् आवाहयामि गंधादिवलि
 दानानंपूजयेत् मानसंहसकंपथाकुरुक्षेत्रचपुष्करं प्रयागंभद्रतार्थचमार्कडामरकटकं
 १ गंगाभानुसुतान्चिरिंचितनयांसिंधुवितस्तातथा गोदागोमतिकांसशोणशरयूचंद्रवि
 पाशामपि सिप्रामेकलकन्यकानपनुजापूणाप्रणीतातथा भीमाकृष्णनदीसुवेत्रवति
 कांचर्मण्वतीगंडकी २ कावेरीतमसाशतद्रुमुरत्नादुग्धांतथाभास्वतीविण्णपुण्यजला
 महीनसरितंपुण्याइमाआपगाः ब्रह्मर्षिश्चिततीरकाः सुविमलागंधांभसः पुण्यदाः स्नान-

नेनापहतां हतस्त्रिजगतांमावाहयाम्येभसि ३ अमृतकुंभकरासितवाससंष्टुषगतिं
विमलांहरिपादजांनुहिनभूधरमूर्ध्वविहारिणिं सगरपुत्रगतिंमज्जाहवीं ४ कमठराज
गतिंस्ककलिदजायतसिभासमशुभ्रवरावरां कुवलयोभदृशंहरिसौरव्यदाहदिभजे
यमुनारविर्नदिनीं ५ प्रवरामत्तमरागतवरामरुणभासमथारुणवाससांविधिसूतानृ
षिसंश्रितसत्तटामिहसरस्वतिकांढदिभावये ६ इममेव्यरुणशुषिहवमुद्घाचमुड्या
॥ त्वामवुस्युराचके ॥ २१ ॥ १ ॥ उन्मूर्धुवःस्वः मानसादिसरांसिपुष्करादितैर्यनिंगंगादि
महानद्यश्चइहागच्छत इहानिष्टत मानसादिसरोभ्यःपुष्करादितैर्यभ्यो गंगादिमहानदी

भ्योनमः मानसादिसि सिपुष्करादितीर्थानि गंगादिमहानद्यः आवाहयामि गंधादिबलि
दानांतं ॥ ततः साक्षितहस्तः दिशः प्रतीच्या अधिपं जलानां थलसत्याशकरसितांगं स
हासवक्त्रसितचारुहारमहाबलतं वरुणं प्रबदे ७ तत्वोयामि बह्यगुह्ये च न्दमानस्तदाशाले
यजमानो हविर्भिः ॥ अहोऽमानो धरुणे हवो धुरुशार्ठं सुमानुऽआयुः प्रमोषीह ॥ २१२ ॥ उ
भूमुर्वः स्वः वरुण इहागच्छत इहतिष्ठत वरुणाय नमः वरुणमावाहयामि गंधादिब-
लिदानांतं ॥ कुंदेन्दुशरवस्कुटिकां कांतवारां पतेनिर्मलहारवस्त्र सत्पादापाणिभवतः
प्रसादात्करोमि यशोभवसन्निधिस्थः १ इति नमस्कृत्य प्रार्थयित् इति वरुणपूजा ॥

ततः पंचामृतं हस्ते गृहीत्वा पयः पृथिव्यामित्यादि स्वस्वमंत्रेण जले प्राक्षिपेत् उं पयः पृथु
व्याम्यगुः उं षे धीषु पयौ दिष्ट्यन्तरिक्षे पयो धाः । पयस्वतीः प्रदिशः सन्तु मर्त्यम् ॥ १८ ।
३६ ॥ इति मंत्रेण दुग्धं प्राक्षिपेत् दुग्धिकाण्वोऽअकारि षञ्जिष्णो रश्मस्य व्यजिनः सुरभिर्नो
मुरवा कुरुता एऽआ दूधं पितारिषत् ॥ २३ । ३२ ॥ इत्यनेन दधि प्राक्षिपेत् दूतड्युतपावनः पि-
वतु धर्मावसापावनः पिवतु न्नारिक्षस्य हविरसि स्वाहा दिशः प्रदिशः आदिशो विदिशः उ
दिशो दिग्भ्यः स्वाहा ॥ ६ । १८ ॥ इत्यनेन घृतं प्राक्षिपेत् अथाथं रसमुद्दयसं शुभं सुखं सन्त
थं सुमाहितम् । अथाथं रसं सुचोरसं स्तब्धं गृह्णाम्युत्तमं मुपयाम गृहीतो सीद्ध्यत्युज्जु-

धृङ्क्लाम्पेपतेयोनिरिन्द्रायवाजुष्टमम् ॥ ९३ ॥ इत्येनद्राकराप्रक्षिपेत् मधुघाताऽ
 अतायेतेमधुक्षान्तिसिन्धवः मार्वीर्नः सन्वोषधीः ॥ ९३ ॥ इत्येनमंत्रेणमधुप्रक्षि-
 पेत् पञ्चनुह्यः सरस्वतीमपियन्तिसस्योतसः सरस्वतीतुपञ्चधासोदशेभवत्सरित् ॥ ९४
 ॥ इत्येनमंत्रेणपंचामृतंक्षिपेत् ॥ अथघृताहुतीजलजुह्यात् ॥ उअद्भ्यः स्वाहा १ उवा-
 र्भ्यः स्वाहा २ उउदकायस्वाहा ३ उतिष्ठतीभ्यः स्वाहा ४ उस्वर्वाभीभ्यः स्वाहा ५ उस्वन्दमा-
 नाभ्यः स्वाहा ६ उकुप्ताभीभ्यः स्वाहा ७ उसूदाभीभ्यः स्वाहा ८ उधाष्वाभीभ्यः स्वाहा ९ उअर्णवा-
 वायुस्वाहा १० उसमुद्रायस्वाहा ११ उसरिरायस्वाहा १२ केचित्प्रतिमंत्रंत्यागमिच्छति ॥

नतो हस्ते जलं गृहीत्वा ॥ ब्राह्मणमथेति यजुषामर्षजलाधिपतये सपरिवाराय वरुण ॥
येदं प्रीयतामिति वदेत् ब्राह्मणमुद्यविदेयं पितृमन्त्रे मेतृमुत्पमृषिमार्षेयठं सुधासुद
क्षिणम् । अस्मदात्रा देवत्रा गच्छत प्रदातारमा विरात १ जलं क्षिपेच्च ततः अर्धपात्र
हस्ते गृहीत्वा ॥ तत्र गंधाक्षतपुष्पाणि प्रक्षिप्य । उदारद्युते निर्मलदारसुरत्याशपाणेदि
गशिर्दिवंध्यः पतेयादसां साद्रपीयूषदृष्टेन मस्तेन मस्ते बुनाथ वरुणस्यो तं मनमिति
त्रिरर्धं दद्यात् ॥ उर्ध्वरुणस्यो तं भिनमसि वरुणस्य त्कम्भसजनीस्यो वरुणस्य ऽक्क
तुमदेन्यसि वरुणस्य ऽक्कतुमदेनमसि वरुणस्य ऽक्कतुमदेनमासीद ॥ श्रीफलादीनि

याः फलिनीरिति मंत्रेण जले प्राक्षिपेत् वाः फलिनीर्वाऽअफुलाऽअपुष्यायाश्च पुषि
 णीः ॥ द्रुहस्पतिप्रसूतास्तानो मुञ्चन्वर्धहेमः ॥ १२।८९॥ ततः कलशस्थापनं ॥ विद्विदु
 चत्वारो मध्ये एक इति पच ॥ तद्यथा अष्टदलानि कृत्वा ॥ यदेतन्मंडलमिति मंडलस्य दर्शन
 यदेतन्मंडलं तपति तन्महदुभयन्ताऽक्रचः सऽक्रयान्द्रोको थयदेतद्विदीप्यते तन्महा
 व्रतं तानि सामानि ससाभ्यां शोको यऽयऽएषऽएतस्मिन्मंडले पुरुषः सोऽग्निस्तानि यजुंश्च
 षिसयुषान्द्रोकाः ॥ ओषधयः समिति मंडले यवान्स्थाप्य ॥ उपधयः समवदन्तु सोम
 न सुहराज्ञा ॥ यस्मै कुरोति प्राप्स्यतास्तर्धं राजान्यारथामसि ॥ १२।९६॥ आजिग्रकल

शमिति अकालवर्णमम्रणं वहिर्दध्यक्षत विभूषितं कलशपंचकं स्थापयेत् ॐ आजिम्
कलशं मुखात् विशुन्विन्द वः ॥ पुनरुज्ज्वनिर्वनस्वसानः सहस्रन्युस्वोरुधारापय
स्वती पुनर्माविशताद्दुषि ॥ ८४३ ॥ आपो हि क्षेति जलमापूय ॐ आगो हि क्षामयो भुव
स्मान् ॐ उज्ज्वेद धातन । मुहरणा युचक्षसे ॥ १४३६ ॥ अर्च शुभत इति गंधं अर्च शुभ
ते ॐ अर्च शुः पूज्यतां परुषापरुः गंधसे सोममवतु मदीयुरसोऽयन्युतः ॥ १२३७ ॥
याऽओषधीरित्योषधीः ॥ याऽओषधीः पूर्वोवाता देवयस्त्रियुगमुरा ॥ मर्नेनु वृक्षगामिह
र्चं शुभान्धामानि सुसच ॥ १२३७ ॥ ओषधयः समिति यवान् ओषधयः समं मसि ॥ दिवस्य

त्वेति कुशोदकं ॥ देवस्य त्वासा विपुः प्रसुवोर्व्वर्त्तुः प्रसुवोर्व्वर्त्तुः प्रसुवोर्व्वर्त्तुः प्रसुवोर्व्वर्त्तुः प्रसुवोर्व्वर्त्तुः
 मंत्रैः पंचामृतं पंचनद्यः सरस्वती मपियन्ति सस्त्रोत्तमः सरस्वती तु पंचधा सो देशो भवन्
 सरित् काण्डात्काण्डादिति दूर्वा उक्ताण्डात्काण्डात्सरोहती पुरुषः परुषस्परि ॥ एवा-
 नोद्वै प्रतनु स हस्रेण शोतेन च अश्वत्थेव इति पंचपल्लवान् उ अश्वत्थेवो निषदनं प
 ऐवावसतिष्कृता गोभजः इति त्रसयत्सनवथ पुरुषम् स्थाना पृथिवी तिसप्त
 मृदः उ स्थाना पृथिवी नो भवान् नृक्षरानि च दानि ॥ यद्धानः शम्भस्य द्रयाः याः फलिनी
 रिति फलं उ याः फलिनी स्याऽत्र फला अमुपायाश्च पुषिणीः ॥ बृहस्पति प्रसूतास्तानानु

ध्वन्वर्व० हसः ॥ परिवाजपतिरितिपंचरत्नानि उ० परिवाजपतिः कविरभिर्हव्यान्
कमीत् ॥ दधद्भुत्वा निदाशुषे ॥ ॥ हिरण्यगर्भ इति हिरण्यं उ० हिरण्यगर्भः समवर्तता
नेभूतस्य यातः पतिरेकः आसीत् ॥ सदाधारपृथिवीन्ध्यामुतेमाङ्कुः स्मेदेवायहविषाविधि
म ॥ ॥ युवास्तवासा इति वस्त्रयुग्मेन वेष्टन ॥ उ० युवास्तवासाः परिधीत आगात्सोमै
यान्भवति जायमानः ॥ तन्धीरासः कवयः उ० नयन्ति स्वाध्यामनसा देवयन्तः ॥ ॥ गंध
द्वारामिति गंधं उ० गंधद्वारान्दुराधर्षा नित्यपुष्पाङ्कुराणि गीम् इक्ष्वरीं सर्वभूताना तानि क्ष
पहये श्रियम् ॥ ॥ उ० अक्षन्मीमदन्त्यवाप्रियाः अधूषत ॥ अस्तोषत स्वभानवो विप्र ॥

नविष्ठयामती योजान्विन्द्रतेहरी ॥ याः फलिनीरितिपुष्पं उयाः फलिनीष्याऽद्यफ-
 लात्रपुष्पायाश्चपुष्पिणीः ॥ बृहस्पतिप्रसूतास्तानोमुचन्वठ० हसः ॥ ॥ वसवस्त्व-
 तिधूपं उ वसवस्त्वाधूपयतुगायत्रेण छन्दसाङ्गिरस्वद्रुद्रास्त्वाधूपयतुत्रैष्टुभेन छन्द-
 साङ्गिरस्वदादित्यास्त्वाधूपयतुजागतेन छन्दसाङ्गिरस्वद्वेवेत्तादेवावैश्वानराधूपय-
 त्वानुष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वदिन्द्रस्त्वाधूपयतुवरुणस्त्वाधूपयतुविष्णुस्त्वाधूपयतु ॥
 ॥ आग्निज्योतिरितिदीपं उ आग्निज्योतिरग्निः स्वाहासूष्यो ज्योतिर्ज्योतिः सूर्यः स्वाहा
 आग्निर्वसो ज्योतिर्वसोः स्वाहासूष्योर्वसो ज्योतिर्वसोः स्वाहा ज्योतिः सूर्यः सूर्योर्ज्योतिः

ज्योतिःसूर्यः स्वाहा॥

॥ अन्नपतेतिनवरां उं अन्नपतेन्नस्वनोदेत्वनमीवस्यशुभिः॥
॥ प्रप्रदातारन्तारिषः उर्जन्मोयेतिद्विपदेचतुथदे॥

॥ नमःपणायितान्बूल उं नमःप-
णायचपर्णशदायचनमः उद्गुरमाणायचाभिम्भतेचनमः आरिवदेतेचप्रारिवदेतेचनमः
इषुल्लब्धोधनुकुम्भश्चवोनमोनमोवः किरिकेभ्योदेवानां हृदयेभ्योनमोविविचिन्वत्के
भ्योनमोविदिसिण्णकेभ्योनमः आनिर्हतेभ्यः॥

॥ हिरण्यगर्भेतिहिरण्यं दक्षिणां चक
लशेसमर्पयेत् ॥ उं हिरण्यगर्भः समवर्त्तताग्नेभूतस्य जातः पतिरेकआसीन् सदाधारपु
थिवीन्द्यामुत्तेमाङ्गुस्मैदेवायहविषादियेम॥

॥ समुद्राचमनयेनचकेयनचदृष्टिमान्

सूर्यमार्गस्यसंगोद्भाविंध्याद्विः स्ववशीकृतः १ तस्यागस्त्यस्यतातस्त्वमंगलादिषुवदितः
वरुणस्यपरस्थानंतस्मै कलशतेनमः २ सोमः पर्वते इति नमस्कुर्यात् ॥ सोमः पर्वते सो-
मः पर्वते स्मै ब्रह्मणे स्मै क्षत्राया स्मै सुवते यजमान पवतः इषः उर्ज्ज पर्वते च ॐ पधी-
भ्याः पर्वते धावापृथिवीभ्यामपर्वते सुभूताय पर्वते विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः एषते योनि विश्वे-
भ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥ ॥ ततो गंधपुष्पाक्षतैराचार्यादीन् सुवासिनीश्च हरिद्रकुंकुमांजन-
कर्षाद्याभरणादिभि पूजयेत् तांबूलचणकादिकं दद्यादिति ॥ ततः उत्थाय ॥ उत्ति-
ष्ठ ब्रह्मणस्पते इति कलशानुत्थाप्य ॥ आप्यायस्वेति मस्तकोपरिधारयेत् ॥ उत्तिष्ठ ब्रह्मण-

स्मर्ते देवयन्तस्त्वेमहे उपप्रयन्तु मरुतस्सुदानव इन्द्र आप्सु र्भवासचा ॥ ३४ ॥ ५६ ॥ आद्या
यस्वसमेतुते विरवतः सोमवृषायम् भवाद्याजस्य सङ्गये ततो मंत्रवाद्यघोषेण अर्द्धमार्ग
वर्मेत् स्थाने स्वल्यांभूमि रवेनत् तत्र इन्द्रादिलोकपालेभ्यो नम इति गंधादिभिः संपूज्य
॥ बलि दद्यात् ॥ ॥ ततः क्षेत्रपालं पूजयेत् ॥ आवाहयामि देवशंभै रवं क्षेत्रपालिनं दिव्यतेज
महाकायं नानाभरणभूषितं ॥ उन्मूर्धुवः स्वः क्षेत्रपाल इहा गच्छत इह तिष्ठत क्षेत्रपालाय-
नमः क्षेत्रपालमावाहयामि क्षेत्रस्योत्पत्तिमंत्रेण क्षेत्रपाल पूजयेत् क्षेत्रस्योत्पत्ति
क्षेत्रस्य जराज्यसि क्षेत्रस्य योनिरसि क्षेत्रस्य नानाभिरसीन्द्रस्य धार्वाक्षमसि मित्रस्य सिधरु

एस्यासितयायष्ट्रव्यदेत् ॥ दवासिरुजासिद्धुमासि गंधादिपूजा ततो गंधपुष्पा
 क्षतमाषभक्तकुंकुमाकृतिबलिं हस्ते गृहीत्वा प्रायेयत् कोलीरचित्रकूटहिमणि
 रिविवरे शस्त्रजालंधकारे सौराष्ट्रे सिंधुदेशे मगधपुरवरे कोसले वा कलिंगे कर्णाट
 कोंकणे वा भृगुसुतनगरे कान्यकुब्जस्थिते वा सर्वास्मात्सर्वदा वा ध्रुपमृतिभयतः
 पातुषः क्षेत्रपालः १ क्षेत्रपालमहाबाहो महाबलपराक्रम क्षेत्राणारक्षणाशैशवं
 लिगृह्णानमोनमः २ उं नमः क्षेत्रपालाय महाबलपराक्रमाय वर्षरंके शाय समस्त-
 व्यापकाय चतुःषष्टिरूपाय नगरग्रामक्षेत्रावनव्यापिनाय सकलजगत्पूजिताय ३

हौं हूं हीं क्षेत्रपालबलिं गृह्णते भैरवरूपेण कुरु कुरु हूं फोफो हीं हीं डमरुडम-
रु कुरु ते यमदंडहस्ते हूं हूं हूं रूपपादिरूपादिकलिकलिकलितं पातुनः क्षेत्रपा-
लः ॥ यं यं यं यक्षरूपदशादिशिवदने भूमिकंपाचमानं संसं संहारभूमिं शिर-
सि धृतजटाशेखरचंद्रविं दं दं दीधकेशकृतनखमुखं ऊर्ध्वरवाकराल
पं पं पापनाशं प्रणतपशुपतिं भैरवं क्षेत्रपालं १ दिङ्कराय स्वाहा हिङ्गुताय स्वाहा
कन्दते स्वाहा वक्रदाय स्वाहा प्राथते स्वाहा प्रप्रोथाय स्वाहा गन्याय स्वाहा ग्याता-
य स्वाहा निविष्टाय स्वाहा होपविष्टाय स्वाहा संदिताय स्वाहा बलाते स्वाहा सीताय स्वाहा

रायनायस्वाहा स्वपतेस्वाहा जाग्रतेस्वाहा कूजतेस्वाहा प्रबुधायस्वाहा विजृम्भमा-
 णायस्वाहा विधृतायस्वाहा सर्ठ० हनायस्वाहा पस्थितायस्वाहा यनायस्वाहा प्राय-
 णायस्वाहा ॥ यथावैहविषो हुतस्यस्कंदे ॥ भोक्षेत्रपालबलिं गृह्ण गृह्ण विद्वन्निवारय
 निवारयस्वाहा ॥ अनेन बलिं दद्यात् ॥ ध्रुवक्षितिर्गिरित्यादि चतुर्भिर्नमस्कृत्य पुष्पा-
 जलिं क्षिपेत् ॥ ध्रुवक्षितिर्ध्रुवयोनिः ॥ ध्रुवक्षितिर्ध्रुवयोनिर्ध्रुवासिद्धुवय्योनिमा-
 सीदसाधुया उक्यस्य केतुमयमञ्जुषाणां श्विनाङ्ग्यसादयतामिहवा १४
 १ कुलायिनी धृतवती पुरन्धिः स्योनेसी दसदनेन पृथिव्याः अभिस्वारुद्रावसवोगृ-

एगन्विमा ब्रह्मपीयिहि सौभाग्याय शिवनाडुर्ग्यु सादयतामिह वा १४३ त्रुद्विः त्रुद्विः
। क्षयिते हसीदेवानां थुं स्फुटं दृढतरागाय चित्तैवेति सुदृढः आमुनेन स वेदाद्वय
संधिशसाशिवनाडुर्ग्यु सादयतामिह वा १४३ त्रुद्विः त्रुद्विः त्रुद्विः त्रुद्विः
स्य प्रमोनाम तान्वा व्यिशेः आमिगुणानुदेवाः स्तोत्रपुष्पा धृतवृक्षी दृष्टा ज्ञातव्य
द्वविगायजस्वाग्निनाडुर्ग्यु सादयतामिह वा १४३ पाणिपादं प्रक्षाल्या च स्य मं
दुपसमीपमागत्य मंडपं प्रदक्षिणीकृत्य पश्चिमे स्थित्वा आजिग्रसति मंत्रेण
लशास्थाय्या आमिग्रकलशमाध्यावा विरन्ति देवः पुनरुज्जातिं वर्तमानं गृह्णाति

न्युत्सोरुधारापयस्वतीपुनर्भाविशतादृशिः अंजालं वध्वापठत् करणाम
धियशेशामंडपे स्थापितामया तस्य पशेमहामंत्रं त्वं सौख्यं मांश्च देहि मे इति प
ठित्वा नमस्कारं कुर्यात् इति जलपात्रविधिः॥

॥ अथाचार्योऽथ जमानेन सह भूभ्रतृभिः स्नपनमंडपमागत्य स्नपनद्रव्यसंभृतिं कृ
त्वा तत्र वेदिकात्रयं भूमिं च उन्मोना राधणा येत्यभिमंत्रते न पंचगव्यं न संभोक्ष त
त्र दक्षिणं वेदिकायां मास्तृतवालुकानां अक्षतैः स्वस्तिकमाक्षिरव्यतत्र सप्तथान्वक

नाधारमुदगग्रं भद्रपीठं निधाय वेदिकायाः पश्चाद्वारिपूर्णां न्यपहुवान्निभूत्रविष्टि
 तान्पदकलशान् मृत्तिकागोमयकषायगोमूत्रस्य गंधोदकैः प्रपूर्यापरान्यंच देवतासं
 सांश्च चिन्हयित्वा गन्धोदकेनापूर्य उदकसंस्थपंक्तिह्पेणासादयेत् तत्रोत्पः स्थपति
 कलशः कलशेषु मृतकादिप्रमाणानुद्धत्योदयं मृत्तिकाप्रमाणपटुपलं गोमूत्रप्रमाण
 चादशपलानि मुष्टिसंमितेभस्यप्रमाणं त्रिपलं च गव्यप्रमाणं क्षीरप्रमाणं षोडशपलम् ॥
 दधिप्रमाणं पंचविंशतिपलं सप्तपलं धृतप्रमाणम् त्रिपलं मधुप्रमाणं त्रिपलं शकरा

१ अमकुत्रचिद्व्येति शकर्मणो ध्यानं पूजनं चोक्तं विश्वकर्मा मुक्तन्यः शमभुलोपलचाधरः सप्तशणाणि दिभुजस्तनो मूर्तिधरा विभूर्ति

प्रमाणाबोध्यम् भद्रपीठयुतमध्यमवोदपाश्चिमेप्येवस्थपति कलशान्तिरिक्तास्ते एवेकाद-
 शः भद्रपीठयुतानेनैवांस्तुपरितोष्टौ कलशान्पूर्वादिक्रमेण क्षारोदकश्क्षीरश्चदधिश्च
 पिः ४ स्फुरा ५ इक्षुरस ६ दूर्वादक ७ दर्भोदक ८ युतान्द्विरगणभर्तृद्विभित्रविन्यसेत् स्त-
 नान्येचपेद्याः पश्चिमभागेमृत्तिका १ गोमय २ गोमूत्र ३ भस्म ४ मिलितपंचगव्य ५ क्षीर ६
 दधि ७ दूत ८ मधु ९ शर्करा १० युताः दशकलशास्याख्याः चतुर्दशशतद्वादककलशा-
 पितत्रैवरथाख्याः अथान्यानपंचत्रिंशत् कलशानासादयेत् तेषुपंचत्रिंशत्कलशेषुमध्ये
 पंचसप्तशकपृथक्पंचासृतानिपंचसजलं पंचसप्तपद्मकवायः दशक्रमात् पुष्पैः १

फलैः २ सौवर्णजलेन ३ गोशृंगोदकेन ४ धान्यैः ५ सहस्र छिद्रैः सर्वोषधीभिः ७ पंचपल्लवैः
८ दूर्वाभिः ९ नवलेयुताः १० कार्याः अवाशिषेष्टदशसुदशपल्लवसहितेषु शुद्धजलमापू-
र्यलाकपालानावाहयेत् अथ दशपल्लवनामानि कंदषपल्लव १ शाल्मलीपल्लव २ ज-
वूपल्लव ३ अशोकपल्लव ४ छाक्षपल्लव ५ उदुंबरपल्लव ६ वटपल्लव ७ बिल्वपल्लव ८
नागपल्लव ९ पलाशपल्लव १० एतानि दशपर्णानि सर्वेपिकलशाआजिघ्रकलशमित्या-
दिनब्रेणस्थाप्या ततोअन्यान्यपिवस्तूनि स्नानसाधकानितत्रस्थापयेत् तद्यथा
सूक्ष्मतनुयुतं शुभवस्त्रं सुगंधितैलं यवाद्युद्धर्तनचूर्णं सुगंधामलकचूर्णं जटामांसि-

चआसादयेत् ततःप्रथमवेदिकायापआत्थापितेषु द्वादशकलशेषुमध्ये अत्येमंस्थ
 पनिसंक्षकंतीर्थोदककलशंदेवसमीपे कृत्वातस्मिन् कलशे सर्वसमुद्राः सरितः स्त्री-
 र्थनीजलदानदाः आयांतुयजमानस्यदुरितक्षयकारकाः इत्यादितीर्थान्यावाहयेत्
 तद्यथा काशीकुशस्थलीमायाऽवन्ययोध्यामयोःपुरशालग्रामंसगोकर्णनर्मदाच-
 सरस्वती तीर्थान्येतानि कुंभस्मिन् विशन्तुब्रह्मशासनात् उषारूढासरोजाक्षीपद्म
 हस्ताशशिप्रभा आगच्छतुसारिज्येषांगंगायापप्रनाशनी नीलोत्पलदलश्यामाप-
 द्रहस्तांबुजेशाणा आयांतुयमुनादेवीकूर्मयानस्थितासदा प्राचीसरस्वतीपुण्याप-

योष्णीगीतमीतया चर्मिलाचंद्रभागान्चसरधूर्गंडकीतया जंबुकाचशतद्रुध्य-
कालिकासुप्रभातया वितस्ताचविपासाचनर्मदाचपुनःपुनः गोदावरीमहावत्तश
करावर्तमाज्जुनी कावेरीकेशिकीचैवतृतीयाचमहानदी विटकाप्रतिकूलचसो
मनंदाचविश्रुता करतोयावेन्नवतीरेणुकाविणुकाचया आत्रेयगंगवैतर्णीका
शमीरीहादिनीचया पाषाणीचशत्रासाकल्मषांशशिनीतया वशिष्ठाचअपाय्याच
सिन्धुवत्यारुणीतया ताम्राचैवत्रिसंध्याचतथामंदाकिनीपरा तैलकाशीचपराचदु
दुभीनकुलीतया नीलगंधाचवोचपूर्णचंद्राशशिप्रभा अमरेशप्रभासंचनैमिवंपुष्क

रंतथा आषाढिडिडिभारत्नंभारभूतंचलाकुलं हरिअंद्रंपरंगुत्थंगुत्थंमध्यमेकं
 रम् श्रीपर्वतसमारव्यातजलेश्वरमतःपरम् आश्रितकेस्वरंचैवमहाकालतथैव-
 च केदारमुत्तमंगुत्थंमहाभैरवमेवच गंगंचैवकुरुक्षेत्रंगुत्थंकनरवलतथा वि-
 मलंचद्रभासंचमाहेन्द्रभीममष्टकम् वस्त्रापदंरुद्रकोटिमविभुक्तंमहालयं गोक-
 र्णमिन्द्रकर्णचिहंमांशस्थानमष्टमं छागलाण्डंदिरंचैवकर्कोटमडलेश्वरम् कालंज-
 रवनंचैवदेवदारुवनंतथा शंकुकर्णतथैवहस्थलेश्वरमतःपरम् एतानद्यअती-
 थानिगुत्थक्षेत्राणिसर्वशः तानिसर्वाणिकुभेस्मिन्विशंतुब्रह्मशासनात् इत्यादि

रीत्याकलशेतीर्थान्यावात्यकलशमिमंत्रांकुर्यात् कलशस्यमुखेविष्णुःकंठे रु
द्रसमाश्रितः मूलतस्यास्थितो ब्रह्मामध्ये सातृणाः स्मृताः कुक्षौ तु सागरास्तसप्त
दीपावसुंधरा ऋग्वेदोथयजुर्वेदः सामवेदो ह्यथर्वणाः अग्नेश्च संहिताः सर्वकल
शंतु समाश्रिताः ततः कलशप्रार्थना देवदानवसंवादमध्यमानमहोदधौ उपलो
सिथदाकुम्भविधृतो विष्णुना स्वयम् ततः सर्वाणि तीर्थानि देवाः सर्वत्वयि स्थिताः
त्वयि तिष्ठन्ति भूतानि त्वयि प्राणप्रतिष्ठिताः शिवस्वयं त्वमेवासि विष्णुस्वयं प्रजापतिः
आदित्यावसर्वोरुद्रा विश्वेदेवाः संपैतृकाः त्वयि तिष्ठन्ति सर्वपियताः कामकलभदाः

तत्प्रसादादिमंत्रशक्तुमीहेजलेद्रवसानिध्यं कुरु मे देव प्रसन्नो भव सर्वदा एवं च
 देतीर्थवाहनादिकं कृत्वा गंधौषधीपंचपल्लवहिरण्यवस्त्रफलादीनि पूर्वोक्ततत्तन्मंत्रैश्च
 क्षिप्य यथाविधि पूजनं कुर्यात् ततः शुद्धोदककलशान्विन्यस्य स्नानोपस्करजातं चान्य-
 न्यत्समाहरेत् अथाचार्यो यजमानश्च मूर्त्तिर्यस्थपतिस्तु धासिनीभिः सहिततूर्थादि
 धोषेण कर्मकुर्वी गत्वा भूमिमुपलिष्य तत्राग्निं प्रतिष्ठाप्य प्राणायामदेशकालोत्सर्गस्य
 प्रतिमानिर्माणे प्राणिवधादिदोषनाशार्थं दुर्निमित्तोपशमनाय धृतनयवैस्त्रिलोचनैः
 करिष्ये इति संकल्प्य ब्रह्मवरणाद्याज्यभागान्तं कृत्वा पापभक्षुं मंत्रेण देवमंत्रेण वा श

तद्वयं हुत्वा पूणाहुतिं दत्वा प्रतिमां कुशैरुष्णिरव्यमध्वान्याऽभ्यर्गेन देवस्य ब्रह्मभंगं कृत्वा
सितपुर्थैः संपूज्य मृदागोमयेन गोमूत्रेण भस्मना क्षीरेण पृथक् पृथक् जलांतरितेन स्नापयि
त्वाभ्यर्च्य शंखतुर्थादिघोषैः ब्रह्मरथादिना देवं महामंडपं प्रादक्षिण्येन स्नानमंडपमान
येत् तत्राचार्यो दक्षिणवेद्याभद्रं कर्णेभिरिति प्राञ्ज्य देवं भद्रासनं निवेदय पूर्वकल्पि
तं सलसाहिरण्यं सवस्त्रं सपल्लवं कलशं देवस्य पुरस्तात् स्थापयित्वा काशी कुशस्थली
न्यादिभिः मन्त्रैः पूर्वोक्ते स्तीर्थान्यावाह्यगीतवादित्रनिनादं देवं स्नापयेत् अथ यजमा

१ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः स्थिरैरङ्गैस्सुष्टुवाग्धं सत्सूभिर्व्याशेमहि देवहितं यदायुः २५। २१

नः शिल्पवर्गितित्परिचारकांश्चवस्थालंकरणाद्यैः संतोषयेत् क्षमध्यमितिताम्रनिब्रूयात्
 अथाचार्यः सिद्धार्थधृतपायसैरुग्रवकमितिमंत्रेण शंखदुदुभियंदानिर्देवहिर्निर्गत्प्रभागा
 दिदिक्षुआतारमित्यादिमंत्रैर्दिक्पालेभ्योबलिंदत्वा आचमेत् तथाहि पूर्वैर्द्रायाबलिदानं
 आतारमिन्द्रमवितारमिन्द्र० हवे हवे सुहवर्ठ० शूरमिन्द्रम् त्वयामिशक्रशुक्रहूतमिन्द्र० स्व
 स्तिनोमघवाधात्विन्द्रः २०।५० इंद्रायेमंबलिं समर्पयामि भो इंद्राग्निं रक्ष बलिं भक्ष्य
 अस्य यजमानस्य सकुटुंबस्यायुः कर्त्ता क्षेमकर्ता तुष्टिकर्ता पुष्टिकर्ता वारदो भव एवमग्ने

१ अम्बकं यजामहे सुगंधिं पुष्टिवर्द्धनम् उर्वारिकमिव धनान्मृतोर्मुक्षीय मामृतात्

पिज्ञेयम् अग्निकोणे अग्निन्दूतमुरोदधे हव्यवाहमुपध्रुवे देवाः ॥ आसादयादिह
२२।१७ अमये इमं बलिं समर्पयामि दक्षिणे यमाय त्वाम रवाय त्वा सूर्य त्वा तपसे
देवस्त्वा सविता मद्भानक्तुं प्रयिव्याः सः सुवास्या हि अश्चिरसि शोचिरसि तपोसि
३७।११ यमाय इमं नैर्ऋत्ये असुन्वन्तमयजमानमिच्छते न स्येत्यामन्विहित
स्फुरस्य अन्यमस्मदिच्छसात् इत्यानमो देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु १२।६२ निर्ऋत
ये इमं वः पश्चिमे वरुणाय तत्त्वायामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदाशास्ते यजमानो ह
विधिः अहो हमानो वरुणो हवेऽङ्गुरुशर्तः समानः आयुः प्रमोषीः २१।२ वरुणा-

येमंव० वायव्ये वायवे० आनोनि युद्धिः शतनीभिरद्वरु० सहस्रिणीभिरुपयाहि
 यज्ञम् दायोऽअस्मिन्सर्वेनादयस्वयूयम्मातस्वस्तिभिः सदानः २७।२८ वाय
 वेदमं० उगरे कुबेराय वयर्ठ० सोम द्रवतेत वमनस्तनूषु विभ्रतः प्रजावन्तः सचेमहि
 ३।५६ कुबेरायमं० ईशाने इशानाय तमीशानञ्जगतस्तस्थुषस्म्यतिथियञ्जिन्व
 मवसे हूमे हवयम् पूषानो यथा ददसामस हूधेरक्षितापायूरदब्धः स्वस्मये २५।१८
 ईशानायमं० एवं बलिदत्वा आचम्य देवसमीपप्रागत्य त्रातारमिद्रमित्याद्यैः पूर्वोक्त
 दशभिर्मन्त्रैर्मंडपांतिर्दिक्षारक्षा कृत्वा देवस्थपुगतश्च नरो ब्राह्मणानुपवेश्य स्वस्तिवाचयि

त्वातेभ्योदक्षिणां दत्वा कर्मसिद्धिमाशास्यतेभ्यश्चाग्निषोऽगृहीत्वा देवस्य स्नपनमार
भेत् तद्यथा अग्निं मूर्द्धनि मंत्रेण मृदारमानं अग्निं मूर्द्धादिवः ककुत्सतिः पृथिव्याऽ
अथम् अपाठं रेताठं सिजिन्वति इन्द्रस्य त्वौ जसासादयामि १३।१४ यज्ञाय ज्ञावद
निकषार्यैः यज्ञाय ज्ञावोऽअग्नये गिरा गिरा च दक्षसे प्रप्रवयममृतञ्जातवेदसप्ति-
यमिन्त्रान्नशर्ठं सिषम् २७।४२ ततः शुद्धोदकस्नानं गायत्र्या गोमूत्रेण ॐ भूर्भुवः
स्वः तत्सविर्तुर्धरेण्यभर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ३।३५ ततः शुद्धोद-
कस्नानं गंधद्वारामिति गोमयेन गंधद्वारादुरार्धर्षिनि त्वपुष्टा करिषिणीम् इक्ष्वरी

सर्वभूतानातामिहोपक्रमेऽत्रियम् ततः शुद्धोदकस्नानं मानस्तोक इति भस्मना मा
 नस्तेके तनयेमानऽआयुषिमानोगोषुमानोऽअश्वेषपुरीषः मानोघीराञ्चुद्रमामिनो
 घधीर्हविष्मन्तः सदमित्त्वाहवामहे १६। १८ ततः शुद्धोदकस्नानं तत्सवितुरिति गंध
 तोयेन तत्सवितुर्घोरयम्भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ३। ३५ ततः
 शुद्धोदकस्नानं ततः पंचकलशैः पंचदेवतैः स्नापयेत् तत्रक्रमः नमः संभवायेति
 प्रथमे नमः शम्भवाय च मथो भवाय च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च
 शिवतराय च १६। ४१ ततः शुद्धोदकस्नानं हर्षं स इति द्वितीयेन हर्षं सः शुचिष

द्वसुरन्तरिक्षमधोताघेदिषदतिथिर्दुरोणसत् नृषद्वरसदृतस ह्योमसदङ्गागो
जाऽभतजाऽअद्विजाऽभुतम्बुहन् १०।२४ ततः शुद्धोदकस्नानं यातेरुद्रशिवेति तृ
तीयेन यातेरुद्रशिवान्नूरधोरापापकाशिनी तथानस्तम्बाशान्तमथागिरिशान्ता-
भिचाकशीहि १६।२ ततः शुद्धोदकस्नानं विष्णोरराटमिति चतुर्थेन विष्णोरराट
मसिद्विषणोः श्नुप्रेस्त्याद्विषणोः स्मूरसिद्विषणोर्द्वेवोसिद्वैष्णवमसिद्विषणवेत्त्वा ५
२१ ततः शुद्धोदकस्नानं ब्रह्मयज्ञानमिति पंचमेन ब्रह्मयज्ञानमथममुरस्ताद्वि
सीमतः सरुच्योधेनऽआयः सबुद्ध्याऽऽयमाऽअस्यविष्ठाः सतश्चर्यानिमस-

तश्च धिवः १३।३ ततः शुद्धोदकस्नानं एवरित्वा देवं संस्त्राप्य सतं जीवेति मंत्रेण दुर्वा
 क्षातश्चेतपुष्पैः संपूजयेत् शतश्रीवेमशरदः शतर्तं शृणुयामशरदः शतश्रीद्वया
 मशरदः शतमदीनाः स्यामशरदः शतस्मुर्यश्चशरदः शतात् ३६।२४ ततो देवम
 भितः पीतवस्त्रेणाच्छाद्य दितियवेधां भद्रं करैश्चिरिति मंत्रेण भद्रास्यं निधाय स्तीर्ण
 वन्हिरिति मंत्रेण प्रागश्चानु कुशानां स्तीर्य तत्र माङ्गु मुखमुत्तराभिमुखं वा देवं प्रागेन
 स्थापयेत् मंत्रद्वयं प्रदक्ष्यते भद्रं करैर्भितः शृणुयाम देवा भद्रं मय्येष माक्षभिर्ध्यज
 न्नाः स्थिरैरङ्गैः स्तुष्टुवाग्ं मस्तनूभिर्व्यजो महि देवाहितं व्यदायुः २५।३१ स्तीर्ण

म्वहिः सुहृरीमाजुषारोरुपृथुप्रथमानमृथिव्याम् देवेभिर्पुक्कमदितिः सजोषाः
स्योनङ्कः एवानासुपितेदधीतु २९।४ ततः आचार्यउत्तराभिसुखेभुत्वा कुकुमारके
नसूत्रेणलिंगमोवेष्ट्व हिरण्यगर्भः इतिमंत्रेणपूर्वकल्पितं सुवर्णपात्रं तान्प्रपात्रं च
दाय तत्रमधुघृतैकत्वा मधुघाता घृतवतीतिमंत्रेद्वयेनाभिमंत्रयेत् मधुघाताः
क्रतायेतेमधुसुरन्तिसिन्धवः माद्वीर्नः संस्वोषधीः १३।२७ घृतवतीभुवना
नामभिश्चिष्योर्बापृथ्वीमधुदुधेसुपेशसा ह्यावापृथिवीवरुणस्यधर्मणावि-
ष्कृभितेऽअजरेभूरिरेतसा ३४।४५ ततोमधुघृताभ्यामक्तात्रासुवर्णशालकांगु

हीत्वा ॐ नमो भगवते तुभ्यश्चिवाय हरये नमः हिरण्यरेतसे विष्णो विष्णु रूपपायते
 नमः इत्यनेन मंत्रेण लिंगस्य लक्षणमुद्धरेत् तद्यथा लक्षणोद्धरणं कुर्यात् लिंगस्य
 तु सममाहितः त्रिधा विभज्य पूजां गलक्षणस्या द्विभागिकं रेखात्रयं तु कर्तव्यं यवार्धं
 तरसं मितं न स्पृष्टुं न कृशतद्वत् न वक्रं छेदवर्जितं निम्नं यवप्रमाणेन ज्येष्ठलिंग
 स्पर्शकारयेत् श्लक्ष्णा ततश्च कर्त्तव्या स दामध्ये कनीयसी अष्टभागततः कृत्वा त्य
 र्द्धा भागत्रयं बुधः लवयेन्मणिरखां तु पार्श्वयो रभयोः समं भ्राम्यन्तु पंचभागोर्द्ध
 कारयेत्संगमततः तावत्प्रलंबयोर्द्धिद्वान् यावद्भागचतुष्टयं रेखयोः संगमं तद्वत्

द्वैभागीपृष्टस्ततः लिंगस्य दक्षिणेद्वारे ब्रह्मेशानजनार्दनाः दक्षिणादिभुरवास्तु-
विज्ञेयाः प्रतिमासु च ऊर्द्धादिः पद्मपुटयोरक्ष्यो दक्षिणवामयोः क्रमाद्ब्रह्महरोरश-
यैतारुज्योतिमहेश्वराः एवमेतत्समारव्याप्तं समाप्तं लक्षणं मयेति स्वयंभूवाण
लिंगस्य रिद्धवल्लोहरत्नचक्रलिंगानां लक्षणोद्धारं न कुर्यात् अथ पूर्ववत्संकल्प्य
प्रतिमाया मुरवं लिंगस्य नेत्राणि सुवर्णशलाकमानामि का संनिधौ नेत्रमूलं संलभ्य
या चित्रं देवानामित्यर्थं चैनं अग्निर्ज्योतिरित्यनेन आकृष्टो नेति च अंगगप्रति
योर्नीत्वा ऊर्द्धादिः पद्मपुटद्वयं पृथग्भूतं कल्पयेत् ततो नेत्रमथ दक्षिभागेन दृष्टा क

नीनिकांप्रकल्पयेत् विघ्नदेवानामुद्गादनीकञ्च दुष्मित्रस्य वहास्याग्नेः ॥
 ग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निः स्वाहासूर्योर्ज्योतिर्ज्योतिस्सूर्यः स्वाहा अग्निर्धृच्चोर्ज्यो
 तिर्ष्वर्चः स्वाहासूर्योर्धृच्चोर्ज्योतिर्धृच्चः स्वाहाज्योतिः सूर्यः सूर्योर्ज्योतिः स्वाहा
 ३१।९ आकृष्णोनरजसा धत्तमानो निवेशयन्मृतमत्यज्च हिरण्येन सपितारथे
 नादेवोयाति भुवनानि पश्यन् ३३।४३ अत्र देवस्थनयनरचनसमये मुहूर्तमात्रं
 देवस्य पुरतो न वोपितिष्ठेत् सुवर्णधृतपायसच देवं प्रदर्शयेत् अंजंति त्वामध्वरे दे-
 वयंतो वनस्पतेर्मधुना यतः क्षयोगत्तुरस्या उपतस्थे इति मंत्रेण देवं नेत्रेऽजयेत् इति

स्त्रीशस्त्रेणरेषामुद्धेखयेत् तामर्चामाचायौमधुससापिभ्यामभ्यज्य इममेइति
मंत्रेणान्युक्ष्यपुनर्मृदाद्यैः शिल्पिशास्त्रदोषनिवृत्त्यर्थं स्नपयेत् इममेवहणक्रधी
हवमध्वाचमृडयत्स्वामवस्पुराचके २१।१ अथप्रतिभावहृत्वेपुनस्तत्रापिडिकास्या
नामेवार्चिनापूर्वोक्तस्नपनादिकं संक्षेपतः प्रतिपुरुषेणनिष्पादनेनञ्जयेतिः प्रभृतिन
नैवकारयेत् ततः सुवर्णपात्रशालाकां स्नानवस्त्राणिचद्रातिभा कर्त्रे शिल्पिनेदद्या
त्तुश्चयजमानः साहिराण्यागामाचार्योयदद्यात् ततः अन्यतृतीयस्थापद्यांमद्रासनंद
निधायाचार्यश्चतुर्भिः कलशैर्वक्ष्यमाणमंत्रं देवं स्नापयेत् तद्यथा समुद्रज्येष्ठासु

लिलस्यामध्यातुनानाथत्यनिविशमानाः इन्द्रोयावज्जीवपभोराराटता आपोदेवीर
 हमामवतु १ याआपोदिव्याकृतवालवन्तिरवनिषिद्यउतवाचारवयुजाः समुद्र
 र्शयाः शुचयः पावका २ यासां राजाधरुणोयातिमध्यमस्यानृत अवपश्यन्जनाना
 ३ मधुश्रुतः शुचयोयाः पावका आपोदेवीरिहमामवतु ४ यासुराजावरुणेश्वा
 सुसोमोविश्वेदेवायासूर्जमदतिवैश्वानरोयास्वग्निप्रविष्टः आपोदेवीरिहमाम
 वतु ५ इतिचतुर्भिः कलशैः स्नापयित्वाऽभ्यर्च्यदुर्वाक्षितान्गिरसिदत्वाप्रार्थये-
 त् नमस्तेर्च्यसुरेशानिप्रकृतेविश्वकर्मणः प्रभाषित्वाशेषजगद्वात्रितुभ्यमेव

नमोनमः त्वयिसंपूजयामीशं नारायणमनामयं रहितशेषदोषैश्च क द्वियुक्तं
सदा भवेति ततो देवस्य दक्षिण हस्ते सितोणां पट्टसूत्रनिर्मितं त्वर्वापितं सिमा
त्रकौ तु कंमूलमंत्रेण कनिक्रदित्यनेन वायदावधेति वावाहस्य तेन वावक्षीयात्
शन्नो धातः पवतां शं शन्नस्तपतु सूर्यः शन्नः कनिष्कुददेवः पर्जन्योऽग्निर्वष
तु ३६।१० यदा बध्मन्दाक्षायणादिरण्यठं शतानीकायसुमनस्यमानाः तन्ममः
आवक्षामिशतशो रदाया युष्माञ्ज रदष्टिथ्यासम् ३४।५२ ततः सर्वसत्त्वमयश
तंपरमह्यसनातनं त्वामेवालं करिष्यामि त्वंबंध्याभवते नमः इति मंत्रेण चति अ

शकरिष्यमाणस्नपनंकलशेभ्यः शेषवारिकलशांतरेधारयित्वाप्रतिमांतरपिंडि
 काजातस्नपनायप्रतिपुरुषांतरमभिदद्यात् ततश्चतुर्भिः कलशैर्देवंपुनः स्नापयेत्
 इदमापइतिप्रथमेन इदमापःप्रवहतावद्यच्चमलंचयत् पञ्चभिर्दुद्रोहानृतय
 चशेषैः अमीरुणम् आपोमातस्मादेनसः पवमानश्चमुञ्चतु ६।१७ आपोदे
 वीरितिद्वितीयेन आपोदेवीः अतिगृष्णीतमस्मेतत्स्थोनेकगुह्वरं सुरभाऽ
 उल्लोकेतस्मेनमन्ताञ्जनयः सपत्नीम्मातिवपुश्चाम्बिभृताप्यसेनत् १२।३५ इममे
 इतिनृतीयेन इममे धरुणक्रधीहवमध्याचमृडया त्वामवस्पृशचक्रे २१।१तत्वा

यामीतिचतुर्थेन तत्वायामिश्रह्मणा घन्दमानस्तदाशास्तेयजमानो हविर्भिः अ
हेडमानो घृणो हवोऽक्षुराठ० समानऽआयुः प्रमोषीः २१। २ ततोऽग्निमूर्द्धनिमन्त्रे
एषापलमिनेनमृत्तिकाकलवीन देवंस्नापयेत् अग्निमूर्द्धादिवः क कुत्सतिः
पृथिव्याऽअयम् अपाथं रेताथं सिजिन्वति ३। १२ समुद्रादूमिरिति शुद्धादक
नस्थानं समुद्रादूर्मिः स्मधुमाथाऽउदारदुपाथं शुनासममृतस्त्वमान् द दृतस्थ-
नामगु ह्यय्यदस्ति जिह्वा देवानाममृतस्य नाभिः १७। ८९ गंधद्वारामिति सप्तपल
मिनेन गोमयकलवीन गंधद्वारादुराधर्षानित्यपुष्पां करीषिणी इश्वरी सर्वभू

तानातामिहोपहृयेऽश्रियम् १ धरुणस्योत्तंभनमसीतिशुद्धोदकेन धरुणस्योरा
 म्भनमसिधरुणस्यस्कृम्भसज्जनीस्थोधरुणस्यऽक्तसदब्धसिधरुणस्यऽक्त
 सदनमसिधरुणस्यऽक्तसदनमसीद ४।३६ तत्सवितुरिति द्वादशपलमितेनगा
 मूत्रकलशेन तत्सवितुर्धरेत्यम्भर्णेदेवस्यधीमहिधियो योनः प्रचोदयान् ३।३५
 आपोहिष्ठेतिशुद्धोदकेन आपोहिष्ठामयोभुवस्तानऽर्ज्जुदधातनमहेरणाथचक्ष
 से ३६।१४ असद्यभस्मनेतिमुष्टिमितभस्मोदककलशेन असद्यभसंस्मनायो
 निपश्च्यपृथिवीमग्नेमर्तं सृज्यमातृमिष्टुज्योतिष्मान्मनरासदः १२।३८ योवः

शिवेति शुद्धोदकेन योवः शिवतमोरसस्तस्य भाजयते हनः उग्रतीरिवमातरः
३६।१५ पयःपृथिव्यामिति त्रिपलसमितपंचगव्यकलशेन पयः पृथिव्यास्प-
यः उषधीषु पयो दिव्यान्तरिक्षे पयोधाः पयस्वतीः अग्निदेशः सन्नुमत्स्यम् १८।३६
देवीरापइति शुद्धोदकेन देवीरापोऽअपान्नपाद्योवः इर्मिह विष्यः इन्द्रियावाभ्मादि-
न्तमः तन्देवैभ्यो देवत्रादन्तशुक्लयेक्यो येषां भागस्तस्य स्वाहा ६।२७ आप्यायत्येति
षोडशापलसंमितक्षीरकुंभेन आप्यास्य स मेतुते विप्रवधतः सोमवृष्ययम् भवान्
व्याजस्य सङ्गये १२।१२ तस्माच्चरमिति शुद्धोदकेन तस्माऽअरङ्गमामवो यस्य-

क्षयायजिन्वथआपोजनयथाचनः ३६। १६ दधिकाण्वइतिविशतिपलसंमितद-
 धिकुंभेन दधिक्काण्वोऽअकारिषज्जिष्णोरद्वयस्यद्वाजिनः सुरमिनोमुखाकरत्नरा
 ऽआयूथंषितारिषत् २३। ३२ युंजानइतिशुद्धोदकेन युञ्जानः प्रथमम्भनस्त-
 त्वायसविताधियः अर्ग्येज्योतिर्निचायपृथिव्याऽअध्वाभरत् ११। १ धृतवती
 तिसप्तपलसंमितधृतकुंभेन धृतवतीभुवनानामभिश्चियोर्धीपृथ्वीमधुदुग्धेसु
 पेद्रासाद्यावापृथिवीधरुणस्यधर्मणाविष्कुभितेऽअजरेभूरिरेतसा ३४। ४५
 देवस्यत्वेतिजलेनदेवस्यत्वासवितुः आसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यामुष्णोहस्ताभ्याम्

सरस्वत्यै द्वात्रिंशत्पुत्रैश्चैराग्नेः साम्नाज्येनाभिषिञ्चामि १८।३७ मधुघातादिति
त्रिपलसंमितमधुकुंभेन मधुघाताऽऋतायतेमधुक्षरानिसिन्धवः माद्धिन्मःसंस्तो
षयी १३।२७ आपोऽस्मानिति शुद्धजलेन आपोऽस्मान्मातारः शुन्ययन्तु
धृतेन नो दृतप्युः पनतु विश्ववर्त० हिरिष्यन्प्रवहन्ति देवी रुदिदाभ्यः शुचिरापूतः
एभिदीक्षानपसोस्तनूरसितान्वाशिवा ॐ शगमाम्परिदधेभद्रं वर्त्ममुष्यम् ४।२
आयंगोरिति त्रिपलसंमितशर्कराकलशेन आयङ्गोपृश्मिरक्लमीदसदन्मा
तरामुरः पितरञ्च प्रयन्त्यः ३।६ आपो हयादिति शुद्धोदकेन प्रक्षालयेत् आ

पोहयदूहतीर्घिश्वमायन्मूर्ध्नि दन्धानाजनयन्तीरगिनम् ततो देवानां ममववर्त
 तासुरैकः कस्मै देवाय हविषा विधेम २७।२५ यज्ञायज्ञावइति सूक्ष्मतनुवस्त्रेण
 संमार्जयेत् यज्ञायज्ञावोऽग्नये गिरा गिरा च दक्षसे प्रथमममृतं ज्ञातवदस
 मिथामित्रं न शर्तं सिषम् २७।४२ सुगंधतैलनाभ्यज्य द्रुपदादिवेति मंत्रेण
 यवगोधूमशालिविल्वमसूरचूर्णेन देवरमुद्धत्तयेत् द्रुपदादिवमुनुचानः स्विन्नाः
 स्नातो मलादिव पूतस्य वित्रेण वाज्यमापः शुन्यन्तु मे न सः २२।१२० ततो याति रु
 द्रं तिमंत्रेण देवस्य गिरासि सुगंधामलकं यक्षकर्म मानुलं पंचसिचयेत् पक्षकर्म

मस्तु कस्तुरिकाया दौभागौदौभागौकुंकुमस्यच चंदनस्य चोभागाः शशिन
 स्त्वेकएवहीत्युक्तलक्षणकोशेषः यातेरुद्रशिवातनूरधोरपापकाशिनी तया
 नस्तन्वाशान्तमयागिरिशान्ताभिचाकशीहि १६।४९ ततो जटामास्यनुलिष्य
 मानस्तोक इति प्रतद्विष्णुरिति मंत्रद्वयेन कलशद्वयाभ्यां देवस्मापयेत् मानस्तो
 के तनयेमानः आयुषिमानो गेषुमानोऽश्वश्चैव पुरीषः मानो धीराश्चुद्रमाभिना
 दधीर्द्विषमन्तः सदमित्वाहवामह १६।१६ प्रतद्विष्णुस्तव ते धीर्यमृगानभीमः
 कुचरो गिरिष्ठाः यस्योरुषु त्रिषु धिक्क्रमणेष्वधिक्षियन्ति भुवनानि धिश्वा ५०।२०

१ कंसस्य २ कंसस्य ३ बालछट्ट

ततः पंचनद्यदतिपंचामृतेन पञ्चनद्यः सरस्वतीमपियन्तिसस्त्रोतसः सरस्व
 तीतुपञ्चधासोदेशोभवत्सरत् ३४।११ तदनंतरं पृथक् पृथक् पंचामृतधटकदु
 ग्धादिद्रव्यैर्देवं स्नपयेत् पयःपृथिव्यामिति दुग्धेन पयःपृथिव्यामपः ५ औष
 धीषुपयो दिव्यन्तरिक्षे पयोधाः पयस्वतीः अदिशः सन्तु मत्स्यम् १४।३६ ततः शु
 द्धोदकेन ततोदधिक्रापवदिति दद्याद्दधिक्राण्वोऽकारिषज्जिष्णोरददवस्यद्वा
 जिनः सुरभिर्नो मुखकरत्वाणऽऽयूथं सिनारिषत् २३।३२ पुनः शुद्धोदकेन
 ततो घृतघृतयामान इति घृतेन घृतज्जुतयाषानः पिवत ब्रह्मा ब्रह्मा पावानः पिवता

नरिदस्यहविरसिस्वाहा दिशः प्रदिशः आदिशोधिदिशः उदिशोदिग्भ्यः स्वाहा
६।१९ पुनस्तथैवशुद्धोदकेन० ततोऽपांरसमितिशक्करास्नानम् अपांरस
मुदयसं सूर्यसन्तं समाहितम् अपांरसस्ययोरसस्तद्योगृह्णाम्यु-
त्तममुपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वानुष्टुप् ऋम्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वानुष्टुतमम् ८
३ पुनस्तथैवशुद्धोदकेन ततोमधुघाताऽभृतायत इतिमधुस्नानम् मधुघाता
ऽभृतायतोमधुक्षरन्तिसिन्यवः माक्षीर्न्मः सत्सोषधीः १३।३७ पुनःस्तथैवशुद्धोद
केन गंधद्वारामितिगंधोदकेन गन्धद्वारान्दुराधर्षाभित्यपुष्पाङ्कुरिषणीम् ईशव

रीं सर्वभूतानान्तामिहोपलब्धये अयम् ततो यज्ञायज्ञावदतिपंचपल्लवकषायक
 लशेन यज्ञायज्ञावोऽअग्रयेगिरिगिरिचदक्षसे प्रथमयममृतज्ञातवेदस-
 म्रियमिअन्नशं सिसम् २७।४२ ततो याओषधीरिति ओषधी कलशेन या
 ओषधीः पूर्वाजाता देवेभ्यस्त्रियुगमुग्रा मनैनुवब्रूणामहर्हं शतन्यामनि
 सप्तच १२।७५ ततः ओषधीः प्रतिमोदध्वमिति सितपुष्पशीतोदककलशेन
 ओषधीरिति मातरस्तद्वादेवी रूपव्रुवे सनेयमरेवङ्गाम्वासऽआत्मानन्तवपुरुष
 १२।७८ ततो याः फलिनीरित्यष्टकलोदककलशेन याः फलिनीर्याऽअफ-

लाऽअपुष्पायाश्चपुष्पिणीः वृहस्पतिप्रसूतास्तानोमुञ्चन्वर्द्ध० हसः १२।९९
ततोहिरण्यगर्भ इति सुवर्णोदककलशेन हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रेभूतस्यजा
तः पतिरेकऽ आसीत् तदाधारपृथिवीन्ध्यामुत्तमाङ्गः स्मदेवायहविषाविधेम
१३।४ हविष्मतीजोभृगोदकेन हविष्मतीरिमाऽआपोहविष्मा ३॥ आविवास
ति हविष्मान्दवोऽअध्वरोहविष्मा ३॥ आस्तुसूर्यः ६।२३ ततो धान्यमसीति धान्यो
दककलशेन धान्यमसिधिनुहि देवान् आणायत्वा दानायत्वा व्यनायत्वा दीर्घा
मनुप्रसितिमायुषे धान्देवोवः सविता हिरण्यपाक्षिः प्रातिगृणवात्सच्छिद्रेण पाणिना

चक्षुषे त्वामहीमाम्ययोसि १।२० सहस्राणीत्यनेन सहस्राक्षेणेति वा सहस्रधारक
 लशेन सहस्राणि सहस्रशो वा होस्तपहेतयः तत्सामीधानो भगवः पराचीनानु
 स्वाक्षधि १६।४३ यादिव्यादति सर्वाधिजलेन यादिव्याऽआपः पयसा सम्बभू
 वुर्थाऽअन्तरिक्षाऽउत पार्थिवीर्व्याहिरण्यवर्णयित्रियास्तानऽआपः शिवास ७
 स्योना सुहवाभवन्तु नमोस्तु सर्पेभ्य इति पक्षुर्वोदकेन नमोस्तु सर्पेभ्यो येकच
 पृथिवीमनु प्येऽअन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सर्वेभ्यो नमः १३।६ काण्डात्काण्डा
 दिति पूर्वोदकेन काण्डात्काण्डात्परोहन्ति परुषः परुषस्थारि एवानो दूर्ध्वं प्रतनु-

सहस्रेण शतेन च १३।२० अष्टौष्य रब्धादितिरलोदकेन अष्टौष्य रब्धा ककुभः
रब्धा धन्वयो जनासप्स सिन्धू न्हिर ह्याक्षः सविता देवऽ आगा दध द्रत्वानि दाशुषे
वाय्याणि ३४।२४ इमं मे इति तीर्थोदकेन इमं मे वरुण शुधी हवम ध्याचमूडयत्वा
मवस्युराचके २१।१७ एवन्देवं स्नपयित्वा पुनरष्टभिः कलशैः फलपुष्पमंगलमूल
तोयेन पूर्ण कल्पितैः समुद्रसंशकैः स्नपयेत् कथानश्चिन्नेति क्षीरोदकेन १ कथा
नश्चिन्नेऽ आभुवदूती सदा वृधः कथाशचिष्ठया वृता ३६।४ आप्यायेति क्षीरकु
भेन ३ आप्याय स्वसमेतुते विंशतः सोमवृष्ययम्भवाद्या जस्य सङ्गये १२।११२ द-

धिक्काणवइतिदधिकुंभेन ३ दधिक्राण्वोऽअकारिषज्जिणोऽरश्वस्यद्याजिनः सुर
 भिनोमुरथाकरत्प्राणऽआयूथंषितारिषत् २३।३२ घृतवतीतिघृतोदकेन ४ घृत
 वतीभुवनानामभिश्चियोर्धिपृथ्वीमधुदुग्धेमुपेक्षासाद्यावापृथिवीवरुणस्यधर्म-
 णाविष्कभितेऽअजरेभूरिरतसा ३४।४५ पयःपृथिव्यामितीक्षुरसोदकेन ५ प-
 यःपृथिञ्छामयऽओषधीषुपयोदिष्यन्तरिक्षेपयोधाः पयस्वतीः प्रादिशः सन्तुम
 त्वम् १८।३६ ततः शुद्धोदकेन देवंवहिरितिसमुद्रोदकेन ६ देवम्बर्हिर्धारितीनान्दे-
 वमिन्द्रमवर्द्धयत् स्वासस्यमिन्द्रेणासन्नमन्वाबर्हीथंष्यञ्चभूद्वसुवनेवसुधे-

यस्य बतुयज २८।२१ स्वादिष्टयेति स्वादूकेन ७ स्वादिष्टयामदिष्टयापव-
स्वसोमधारयाइन्द्रायपातवेसुतः २६।२५ ततः सरस्वती योन्यामिति गर्भोदके
पदवाच्येन नालिकेरजलेन ८ सरस्वती योन्याहुर्षमन्नरश्मिष्याम्यन्वी
सुकृतम्विभर्ति आपां रसेन व्यरुणो न साम्नन्द् ९ त्रियै जनयन् सुराजा
१८।८४ ततोपंचत्रिंशत्कलशेषु मध्ये यः न्ति मादशपल्लवान्वितालोकपालक
शास्तेर्देवस्मपयेत् तत्र प्रथमश्चातारमिति कदंबपल्लवकुम्भोदकेन १ आतारमि
न्द्रमावितारमिन्द्रं हवै हवै सुहवर्ठं शूरमिन्द्रम् हयामिशक्रम्युक्तं हतमिन्द्रं

अंस्वस्तिनोमधवाधाविन्द्रः २०।५० तन्नोऽअग्नेइतिशाल्मलीपल्लवानितकुंभे
 न २ तन्नोऽअग्नेवसुएस्यविहानेवस्यहेडोऽअवधामिसीष्ठाः यजिष्ठेवाहित
 मःशोभुचानोविशवाद्वाथं सिप्रमुमुज्ध्यस्मत्स्वाहा २१।३ सुगनुपंथामितिजंघू
 पल्लवान्वितकशेन ३ सुगनुपन्थास्त्रादिशऽअन्नऽएहिज्योतिष्मध्ययजरन्न
 ऽआयुः अपेतुमृतुरमृतन्नऽआगाद्वैवस्वतो नोऽअभयङ्कृणोतुस्वाहा असुन्व
 तमितिअशोकपल्लवान्वितकुंभेन ४ असुन्वन्तमयजमानमिच्छस्तेनस्येत्याम
 न्विहितस्फुरस्य अन्यमस्मदिच्छसातऽइत्यानमोदेविनिर्भतेतुभ्यमस्तु १२

६२ । त्वायामीति शुद्धपल्लवान्चितकुंभोदकेन ५ तत्वायामिश्रस्त्राणावन्दमान
स्तदाशास्तेयजमानोहविभिः अहंडमानोवरुणेहवोऽयुरुद्रं समानं आयुः
प्रमोषी २१।२ आनोनियुद्धिरित्याम्नपल्लवोदकेन ६ आनोनियुद्धिः शतनी
भिरद्भुतं सहस्रिणीभिरुपयाहियज्ञम् द्वायोऽस्मिन्सर्वेनादयस्ययू
यम्मातस्वस्तिभिः सदानः २७।२८ वयर्तं सोमेतिवटपल्लवोदकेन ७ वयर्तं सो
मश्चतेतपमनस्तूषुविभ्रतः प्रजावन्तः सचेमाहि ३।५६ तमीशानपिल्लपल्लवोद
कंकुंभेन ८ तमीशानंजातस्तस्थुषस्यतिनियञ्जिन्धमवसेहमहवयम् पूषानो

निपुरुषेण स्तपयित्वा ॥ देवं सितवस्त्रेण सुगंधिना परिमृज्य देवल्लिङ्गे मन्त्रं विश्व-
तश्च स्मरित्वा द्यौश्च सप्तसं कलीकृत्य देवमावाहयेत् ॥ विश्वतश्च हुरुकतश्च विश्व-
तो मुखो विश्वतो बाहुरुकतश्च विश्वतस्पात् ॥ स स्वाहुभ्यां न्यमातिसम्पतश्च द्यौषा
भूमौ जनयन्द्वएकः १७।१९ एवं देवं संग्राह्य एद्यद्दीत्यनावाहयेत् ॐ एद्यद्दि-
भगवान्विष्णो लोका नुग्रहकारक यज्ञभागं गृहाणेन्वा सुदेव नमोस्तुते ॥ देवभेदेन
मन्त्रो हाकर्तव्या एवं देवमावाद्य हिरण्यवर्णं तिमंभेगपाद्य अर्घ्यं दद्यात् द्विर
एव वर्णो हरिणीं कृधर्णं रजतस्नयाम् चंद्रां हिरण्यं लक्ष्मीं जातवेदं मया ब्रह्म

ततोविभ्राडित्याचमनीयं ॥ विभ्राडुहस्त्रिबतुसोम्यमध्वारुद्वेधद्यजपताथविदुत
 म् ॥ व्यातजूतोयो ऽ अभिरक्षातत्सनाप्राज्ञाः सुपोषपुरुषाव्विराजति ॥ अंब
 कमितिचंदमानिधिलिंगयेत् अंबकैयजामहेकगान्धिम्युष्टिवर्द्धनम् ॥ उष्म
 रुकमिवबंधनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ अम्बकैयजामहेसुगन्धिमिषेद्
 नम् ॥ उर्वारुकमिवबन्धनादितोमुक्षीयमासुतः ॥ ततोवेदाहमेतमित्युपवर्तन्मि
 चेदयेत् ॥ घेदाहमेतम्युरुषम्हान्तमादित्यपर्णन्मसः परस्तात् ॥ तमेवविदि-
 त्वातिमृत्युमेतिनान्यः पन्थाव्विद्यते यनायतदनन्तरंधद्व्यायेतिवश्वम् ॥ यदश्वाय

व्यासः उपस्थितान् यदीव्यासश्चाहिराण्यन्यसै ॥ सन्दानमर्पन्त स्त्रिया देवेष्वया
मयानि २५।३९ ततो वेदाहमेत्युत्तरायम् ॥ वेदाहमेतत्पुरुषमाहान्मादित्यवर्
त्तमसः परस्ताद् ॥ तमेव विदित्वा तिमृत्युमेति नान्यः पन्था विद्यते धनाय इ
दं विष्णुरिति युष्म ॥ इदं विष्णुर्विचक्रमे अद्यानि दधे पदम् ॥ समूढमस्य पाशं
सुरेखाहा ५।१५ धूरसीति धूपं ॥ धूरसि धूर्ध्वधूर्ध्वान्धूर्ध्वतंद्योः अस्मान्धूर्ध्व
ति तन्धूर्ध्वयन्वयन्धूर्ध्वमिः देवानामसि वाहृतम ॥ सस्मितमस्य श्रितमञ्जुसु
तमन्देव हुतमम् १।८ चंद्रमामनस इति दीपम् ॥ चंद्रमामनसो जातश्चक्षोः सूर्यो

ऽ अजायत श्री आ ह्यगुश्चप्राणश्चमुरवादगिरजायत ३११२ अन्नपतदूर्तिनेव
 दंम ॥ अन्नपतेन्नस्यनोदेद्यनमीवस्यशतषिणः ॥ यमदातारत्नारिषऽउज्जन्मोर्धेहि
 द्विपदेशञ्चतुष्यदे ११। ८३ एवंनैद्यं दत्वा ॥ यत्पुरुषेणोत्थाचमनीयम् ॥ यत्पुरुषेण
 हविषादेवायजमनन्वता ॥ व्यसन्तो ऽ स्यासीदुज्जद्भुवि ॥ इदमःशरद्भुविः ३११४
 यजेनेतिपुष्यांजलीन् ॥ यजेनयजमयजनदेवास्तानियम्याणिप्रथमान्यास
 न् तेहनाकम्माहिमानः सचक्षयअपूर्वसारुधाः सनिदेवाः ३१। १६ एवंपुष्यांज
 लिंदत्वासंग्राध्य तैलपात्रस्मानवस्त्रासननैवेद्यादिकं शिल्पिनेददद्यात् ॥

इति देवस्तपनविधिः

एवं यथाविधि देवं स्तपयित्वा

पुरुषसूक्तेन देवं स्तप्य

तिं कुर्यात् तथाहि

महत्त्वशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात्

स भूमिर्होसर्व

तस्मृत्वान्यतिष्ठ दशाङ्गुलम् ३१। १ पुरुषऽएवेदं सर्वस्य द्युतयस्त्रिभाव्यम् उ

तामृतत्वस्येशानो यदन्मनातिरोहति ३१। २ एतावानस्य माहिमातो ज्ञेयायाश्च

पुरुषः पादोऽस्य ब्रिश्वाभूतानि त्रिपादस्यामृतमिदं वि ३१। ३ त्रिपादूङ्क्षुऽउदेऽसुक्

षः पादोऽस्येहाभवत्पुनः ततोऽधिष्वङ् व्यक्रामत् तस्मादशानशानेऽग्रामि ३१। ४

ततोऽब्विराऽजायत ब्विराजोऽग्रधिपुरुषः सजातोऽग्रत्यरि स्वतपश्चाद्भूमि

मयोपुरः ३१।५ तस्मयाद्यज्ञात्सर्व्वहुतः सम्भृतभृषदाज्यम् पशून्स्तश्चिक्रेष्व
 यव्यानारण्याग्राभ्याश्चये ३१।६ तस्माद्यज्ञात्सर्व्वहुतः ऋचः सामानिज-
 शिरे छन्दाश्चसिजशिरेतस्माद्यजुस्तस्मादजायत ३१।७ तस्मादव्याऽ
 अजायतयेकेचोभयादतः गावोहजशिरेतस्मात्तस्माज्जाताऽअजावयः ३१
 ८ तथ्यज्ञाम्बहिषिद्योसिन्पुरुषज्जातमग्रतः तेनदेवाऽअयजन्नसाध्वाऽऋ-
 षयश्चये ३१।९ यत्पुरुष्यदधुः कतिधाव्यकल्पयन् भुवविङ्मस्यासीकि-
 न्बाहूकिमुरुपादाउच्चते ३१।१० आत्मणोस्यभुवमासीद्बाहूराजन्यः कृतः

उक्ततदस्य यद्वैश्यः पद्भ्यां शूद्रोऽअजायत ३१।११ चन्द्रमामनसोजातश्च
क्षोः सूर्योऽअजायत आत्राद्वायुश्चप्राणश्चमरुवादगिरजायत ३१।१२ ना
भ्याऽआसीदन्तरिक्षं शीर्षोद्योः समवर्तत पद्मान्भूमिर्दिशः श्रोत्रात्तथा
लोकाश्चाऽअकल्मयन् ३१।१३ यत्पुरुषेण हविषा देवाय ज्ञमत्तन्वत वसन्तो
स्यासीदाज्यङ्गीष्मऽइधमशरद्धविः ३१।१४ सप्तास्यासन्पारिधयस्त्रिः सप्त
समिधः कृताः देवाय ज्ञन्तन्वानाऽअवध्न्युत्पुष्टपम्पशुम् ३१।१५ यज्ञेन यज्ञम
यजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् तेहनाकम्हिमानः सचन्त यत्र पू

वर्षसाख्याः सन्निदेवाः ३१।१६ अभ्यः सम्भृतः पृथिव्यै रसाच्च विश्वकर्माणः स
 मवर्त्तताग्रे तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति तन्मर्त्यस्य देवत्वमाजनिमये ३१।१७
 ज्वेदाहमेतमुत्पन्नमादित्यवर्णस्तमसः पुरस्तात् तमेव विदत्वा तिमृत्क
 मेति नान्यः पन्था विद्यते यनाय ३१।१८ प्रजापतिश्चरति गर्भेऽन्तराजाय-
 मानो बहुधा विजायते तस्य योनिमपरिपश्यन्निधीरास्तस्मिन् हतस्य भुवनानि वि-
 श्रवा ३१।१९ यो देवेभ्यः आतपति यो देवानां भुरोहितः पूर्वाधो देवेभ्यो जा-
 तो नभोरुचाय आत्यये ३१।२० रुचम्ना ह्यञ्जनयन्नो देवाः अग्नेरहं गुवन्

यस्त्वेवम्ब्राह्मणो विद्यातस्य देवाऽऽसन्वसे ३१। ३१ श्रीश्रुते लक्ष्मीश्रप
त्यावहोरात्रे पार्श्वेन क्षात्राणिरूपमश्विनो व्यातम् इष्टान्निषाणा मुम् ३२।
णसर्वलोकम् ३३। ३३ एवं पुरुषसूक्तेन देवस्तुता उतिष्ठ ब्रह्मणस्प
त इति मंत्रेण उतिष्ठोत्तिष्ठेत्यनेन वा देवमुत्थापयेत् उतिष्ठ ब्रह्मणस्पते देवस्य
नस्त्वेवमहेऽप्यथ न्तु मरुतः सुदानवऽइन्द्रप्राश्निर्भवामवा ३४। ३४ उतिष्ठोत्ति
ष्ठो गोविन्द उतिष्ठ गरुड ध्वज उतिष्ठ कमलाकांत त्रैलोक्यमंगलकुरु उति
ष्ठोत्तिष्ठ संसारे ज्यजनिद्रां जगत्सते साधवः संप्रतीक्षते त्वद्दर्शनमहोत्सवाः

रथेतिष्ठन्तिरथमारोपयेत् रथेतिष्ठन्त्यतिव्याजिनः पुरोयत्रयत्रकामयतेसु
 स्वारथिः आभीष्टनाम्नाहिमानम्नायतमनः पश्चादनुयच्छन्तिरस्यः ३९।४३
 ततश्चाभूजेनेति चतुर्थ्यनिर्नादः पुरुषसूक्तं जपन् पुरस्सादादस्ववात्रादधिभर
 थमार्गानुगामिनाकम्भकर्तृस्थपतिलोकान्ववत्स्रहिः एषादिनर्गराज्यशनैः याग
 मडारव्यमहमंडपपश्चिमद्वार आनीयोत्ताव्यार्धदत्वाकनिकं ददतिभूलभंत्राणु
 रुषसूक्तेनाक्षुषेनेतिमंत्रेणवाप्रवेशयेत् रात्रोद्गतः पश्यतां दम्भस्तपतुसूक्तं
 शनः कनिकं ददेवः पञ्जन्योऽत्राभिवर्षतु पुरुषसूक्तं सहस्रशीर्षादिमंत्रसमुदा

यं आकृष्योनरजसाव्यर्त्तमानोनिवेशयन्मृतममर्त्यञ्च हिरण्ययेनसपिता
रथेनादेवोयातिभुवनानिपश्यन् ३३।४३ तदनंतरंमध्यवेद्याः पश्चिमभागस्थित
पीठपूर्वाभिमुखंदेवंनिधाया पुरुषएवेत्यनेनपाद्यं एतावानस्येत्यनेनाध्यदद्यात्
पुरुषः एवेदं सर्वथ्यद्रुतय्यच्च भाव्यम् उतामृतत्वस्येशानोयदभेनातिरोहति
३१।२ एतावानस्यमहिमातो ज्यायादस्त्वपुरुषः पादोस्यद्विश्रधाभूतानिअपि
दस्यामृतन्दिवि ३१।३ तताअनूपतइतिमधुपर्कं कुर्यात् अनूपतअस्यनोद
स्वनमीवस्यशुभिषाः प्रप्रदातारन्तारिषः उज्जन्मोर्धेहिद्विपदेसंचतुषदे अथ-

पूर्वापरोत्तरायाभ्यास्येषु ग्रास्तादेषु वेदिकायामग्निमरुदीशानैऋतेषु कोणेषु चतु-
 ञ्कलशविकाराविकीर्य महामंडपमध्यवेदिकाद्यां प्राकृशिराशय्यासारदारुमयपट्ट-
 वानि धाय तदुपरि उपधानद्वयोपेतांतूलिकामास्ती र्यतामपि स हस्वेणा छाद्य तदुप-
 रि अक्षतेः स्वस्तिकं कृत्वा प्रागग्रान् कुशानास्तीर्य पुष्पाणि च विन्यस्य तस्याः पूर्वादि-
 दिक्षु विष्णुमधुसूदनत्रिविक्रमवामनान् स्वस्वनाममंत्रैः पूजयेत् आग्नेयादिकोणे
 बुधश्रीधरं लक्ष्मीकेशं पद्मनाभं दामोदरं च स्वस्वनाममंत्रैः पूजयेत् शिवदिप्रतिष्ठा
 यातु शर्वादीनमूर्तीं गान् स्वस्वनाममंत्रैरेव पूर्वादिदिक्षु क्रमेण पूजयेत् तद्यथा

शर्वपशुपतिचोग्ररुद्रं भवमयेश्वरम् महादेवं च भीमं च इशानं क्रमतो न्यसेत्
एवं संपूज्य शिष्याय नमः शिष्यायेति मंत्रेण प्राकृशिरसं देवं निविशयेत् नमश्श
म्भवाय च यो भवाय च नमः शङ्कराय च यस्कुं राय च नमः शिवाय च शिवतराय च १६
४१ एवं प्रकारेण देवं शिष्यायां निवेशयन्निभिः पट्टदुक्कूलैर्विचित्रैः कापसनिर्मितदु
कूलैर्वा देवमा ह्वाद्य देवस्य शिरोदेशे भूमावेव सवस्त्रकाचनराजतान्त्रमयमृण्म-
यं वा कलशं मापो देवीरिति मंत्रेण स्थापयित्वा आपो अस्मानि चिप्रतिष्ठापयेत्
आपो देवीः प्रतिगृह्णीत भस्मेतत्स्योने कृणु ध्वठं सुरासाऽऽलोकं तस्मै नमः

रुन्नयः सुपलीम्मानेवपुअम्बिभृताप्स्वेनत् १२। ३५ आपोऽअस्मान्मातरः शु
 न्धयन्नुधृतेननोधृतम्ब्यः पुनन्तु विश्वठ० हिरिअम्मपहन्तिदेवीरुदिदोम्ब्यः शुनि
 राधृतऽएमिदीक्षातपसोस्तनूरसितान्त्वाशिवाथं शगमाम्परिदधेमद्रं धर्णमुध्य
 न् ४। २ तदनंतरमाव्यायस्वेतिमंत्रेणमधुसर्पिभ्यादेवमभ्यजयेत् आव्यायस्व
 मदिन्तमसोमाद्विभ्र्वभिर्ठ० शुभिः भवानः सप्रथस्तमः सखादृधे १२। ११४ ततो
 यातेरुद्रतिदेवतैलसर्पपैरुपलिपेत् यातेरुद्रशिवातनूरधोरपापकाशिनी तया
 नस्तन्वाशान्तमयागिरिशन्ताभिचाकशीहि १६। २ ततो गंधपुषाद्यैर्देवमभ्यच्य

बृहस्पतेपरीतिमंत्रेणसितंपरिधानंदद्यात् बृहस्पतेपरिदीयारथेनरक्षोहामि
त्रैराऽऽपषधमानः प्रभञ्जस्तेनाऽप्रमृणोष्युधायन्स्माकमेकवितारथा-
नाम् अत्रदेवस्यदक्षिणेपाणौबृहस्पतेपरीतिमंत्रेणकंकणबंधनमित्यपिकेचि
द्वदन्ति ततोद्विश्वतश्चक्षुरितिमंत्रेणदेवस्यपादनाभिवक्षः शिरखालंभनं वि
श्वतश्चक्षुरुतद्विश्वतोमुखोव्विश्वतोबाहुरुतद्विश्वतस्पात् सम्बाहुभ्यान्धम
तिसम्मतर्धावाभुमीजनयन्देवऽएकः १७।१९ ततइन्द्रः क्षत्रददालितिमंत्रेण
देवस्यदक्षिणपार्श्वेच्छत्रधारणं

नंस्थापयेत् व्यतोवामनोवागन्धर्वाः सप्तविंशतिः तेऽअग्ने स्वमयुञ्जस्तेऽ
 अस्मिञ्जवमादधुः ९।७ त्रीणिपदेतिमंत्रेणचरणप्रदेशपादुके त्रीणिपदाधि
 चक्रमेविष्णुगोपाऽअदाभ्यः अतोधर्माणिधारयन् पाशवयोः शान्तिकुम्भौ
 आसनदर्पणाघंदाभक्ष्यभोज्यान्पानादिर्घृतं दृहोपस्करजालं चाभित्वाशूरतिमं
 त्रेण देवस्य पुरतः परिकल्पयेत् अभित्वाशूरनोनुमोदुग्धाऽइवधवः ईशानमस्य
 जगतः श्वरदशमीशानमिन्द्रतस्थुषः अथभस्मदर्भतिलैर्देवस्य समंताद्भुते-

भ्योरक्षार्थप्राकारत्रयं कृत्वा मंडपाद्वहिर्गत्वा प्रतिदिशामि द्रादि लोकपालेभ्यो
गंधादिदानपूर्वकं बलिं दद्यात् बलिं मंत्रस्तु पूर्वदिग्वासिभ्यो दिक्पतिदिग्भूता
धिपतिदिग्भूद्रदिङ्भ्रातृदिक्क्षेत्रपालेभ्यो नम इत्येव प्रतिदिशं बलिदानं अब
कमिति मंत्राणभूतेभ्यो बलिदानं अबकं यजामहे सुगन्धिमुष्टिर्वर्द्धनम् उर्ध्वक्र
कमिव बन्धनाभ्युत्थो भूर्भुक्षीय मामृतात् अम्बकं यजामहे सुगन्धिं मयि वेदन्
उर्ध्वारुक्मिव बन्धनादितो भूर्भुक्षीय मामृतात् ३। ६ एवं पूर्वदिक्षु बलिदत्वा च म्यमहा
मण्डपमध्ये आगत्य होमं कुर्यात् तद्यथा ॐ पराय विश्वात्मने स्वाहेति होममत्र वि-

षुप्रतिष्ठायाज्ञेयं शिवादिप्रतिष्ठायांतु ॐ परायशिवात्मनेस्वाहोतिमंत्रोहाक
 तेष्व्या अनेनमंत्रेणाष्टोत्तरसहस्राष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरष्टौवातिलयवैवाप्र
 त्येकमाहुतीहुत्वाप्रतिमायांन्यासानारभेत् तद्यथा अंपादयोः उंहृदये मंल
 लाटे इतिप्रणन्यासः भूःपादयोः भुवःहृदये स्वःललाटे इतिव्याहृतिन्या
 सः अंतालुके आंमुखे इंदक्षिणनेत्रे इवामे उंदक्षिणश्रवणे उवामे भृद
 क्षिणगंडे भवामे लुंदक्षिणनासापुटे लवामे एंउर्ध्वदशनेषु ऐंअथोदश
 नेषु ओंउर्ध्वीष्टे औंअधरे अंललाटे अंजिह्वायां यंचचि रंचक्षुषि लंका

सिकायां वंदशानेषु शंश्रीत्रयो० पंउरे संकटिदेशे हृदये क्षनाभ्यां लं
लिंगे पंचचभमदक्षिणवाहो तथेदधनं वामे दंडदण्डजयाया चछज
झंभं वामायां करवंगंधं सर्वांगुलीषु इतिमातृकान्धासः ३ आदित्यायन
मः चन्द्रायनमः नेत्रयोः अंगारकायनमडसि बुधायनमः स्कर्धे० बृहस्प
तयेनमः जिह्वायां शुक्रायनमोलिंगे शनैश्चरायनमः ललाटे राहवेनमः
पादयोः कंतुभ्यानमः केशेषु रोहिण्येनमः हृदये मृगशिरसे० शिरसि आ
द्रायेनमः केशेषु पुनर्वसवेनमः ललाटे पुष्यायनमोमुरवे० आश्लेषाभ्योनमो-

नासायां मघाभ्योनमोदशनेषु० पूर्वाफाल्गुनीभ्योनमोदक्षिणश्रोत्रे० उत्तराफा
 ल्गुनीभ्योनमोवामे० हस्तायनमोहस्तयोः० चित्रायैनमोदक्षिणभुजे स्वात्यैनमोवा
 मभुजे विशारवाभ्योनमोदक्षिणस्तने अनुराधाभ्योनमोवामस्तने ज्येष्ठाभ्यो
 नमोदक्षिणकुक्षौ० मूलामनमोवामकुक्षौ० पूर्वाषाढाभ्योनमः कटिपार्श्वयोः उत्त
 राषाढाभ्योनमः लिंगश्रवणधनिष्ठाभ्योनमोवृषणयोः शतभिषाम्योनमोनेत्रे०
 पूर्वाभाद्रपदाउतराभाद्रपदाभ्यांनमः० ईर्वाः रेवतीश्रवणीभ्यांनमः० जंघयोः भर
 णीक्षतिकाभ्यांनमः० पादयोः ध्रुवायनमोनाभ्यां सप्तर्षिभ्योनमोऽकण्ठे मान-

तुमंडलायनमः कटिदेशे विष्णुपदेभ्योनमः पादयोः नागवीथ्येनमः अंगवी
थ्येनमः वनमालायां ताराभ्योनमः रोमकूपेषु अगस्त्यायनमः कौस्तुभे ५ इ
तिग्रहादिन्यासः ४ चैत्रायनमः शिरसि वशाखायनमोमुखे ज्येष्ठायनमोह
ृदये आषाढायनमः श्रावणायनमः स्तनयोः भाद्रपदायनमः उदरे अश्विना
यनमः कट्यां कार्तिकायनमः मार्गशीर्षायनमः ऊरुद्वये पौषायनमः माघाय
नमः जंघयोः फल्गुनायनमः पादयोः संवत्सरायनमः परिवत्सरायनमः इक्षव
त्सरायनमः वत्सरायनमः इतिदक्षिणाद्येषुबहुषु सर्वेभ्योनमः संधिषु ऋतुभ्या-

नमः लिंगे अहोरात्रेभ्योनमोऽस्थिषु क्षणायनमः लवायनमः कलायनमः
 रोमकुपेषु कृतायनमो मुखे त्रैतायनमो हृदये द्वापारायनमो नितंवे कलिसु
 गायनमः पादयोः मन्वतरेभ्योनमो बाह्वोः परायनमः परार्धायनमः जंघयोः
 महाकालायनमः शरीरे उदगायनमः दक्षिणायनमः पादयोः विषुवत्तनमः
 इति सर्वांगुलीषु इति काल न्यासः ब्राह्मणायनमो मुखे क्षत्रेयायनमो बा-
 ह्वोः वैश्यायनमः उर्वोः शूद्रायनमः पादयोः संकरजेभ्यो पादान्ने अनुलो-
 मजेभ्योनमः सर्वांगसंधिषु गोभ्योनमः मुखे अजाभ्योनमः अविकाभ्योनमः

हस्तयोः ग्रामपशुभ्योनमः आरण्यपशुभ्योनमः उर्वोः इतिवर्णन्यासः मेघे
भ्योनमः कोशेषु अश्वेभ्योनमः रोमसु नदीभ्योनमः सर्वगात्रेषु समुद्रेभ्यो
नमः कुक्षिदेशे इतितोयन्यासः ऋग्वेदायनमः शिरसि यजुर्वेदायनमोदक्षि
णभुजे सामवेदायनमो वामे सर्वोपनिषद्भ्योनमो हृदये इतिहासपुराणेभ्यो
नमोजंघयोः अथवागिरसेभ्योनमो नाभौ कल्पसुत्रेभ्योनमो पादयोः व्या-
करणायनमा वक्त्रे तर्कभ्योनमः कंठे मीमांसार्थसनिहकार्येनमीहृदि वृद्ध
शास्त्रेभ्योनम ज्योतिःशास्त्रेभ्योनमः नेत्रयोः जीतशास्त्रेभ्योभूतशास्त्रेभ्यो

नमः श्रोत्रयोः आयुर्वेदायनमोदक्षिणभुजे धनुर्वेदायनमोवामभुजे द्योगश
 स्त्रेभ्योनमोहृदये नीतिशास्त्रेभ्योनमः पादयोः पश्यतंत्रायनमः श्रोष्ठयोः
 इतिविधान्यासः दिवेनमोमूर्द्धि सूर्यलोकायनमोदक्षिणनेत्रे चन्द्रलोका
 यनमोवामनेत्रे अनिललोकायनमोघ्राणे व्योम्नेनमोनाभ्याम् समुद्रे
 भ्योनमोऽस्थिदेशे पृथिव्यैनमः पादयोः इतिवैराजन्यासः १ हिरण्यगर्भा
 यनमः शिरसि कृष्णायनमः केशेषु रुद्रायनमोललाटे यमायनमोभ्रु
 कुट्या अश्विभ्यांनमः कर्णयोः वैश्वानरायनमोमुखे मरुद्भ्योनमोघ्राणे

वसुभ्योनमः कंठे रुद्रभ्योनमोदनेषु सरस्वत्येनमोजिह्वाया इन्द्रायनमो
दक्षिणभुजे वलयेनमोवामभुजे ब्रह्मादायनमोवामस्तने विश्वकर्माणेन
मोदक्षिणस्तने नारादायनमोदक्षिणकुक्षौ अनंतादिभ्योनागेभ्योनमोवाम
कुक्षौ वरुणायनमोहस्तयोः मित्रायनमः पादयोः विश्वेभ्योदेवेभ्योनम उरु
द्वये पितृभ्योनमोजानुदेशे पक्षेभ्योनमोजंघयोः राक्षसेभ्योनमोगुल्फयोः
पिशाचेभ्योनमः पादयोः असुरेभ्योनमः पादांगुलीषु विद्याधरेभ्योनमः पार्श्व
योः ग्रहेभ्योनमः पादतल्लयोः गुह्यकेभ्योनमोगुदे दूतनादिभ्योनमोनखेषु

गंधर्वेभ्योनमो ओष्ठयोः कार्तिकेयायनमो गणेशायनमः कटिपाश्वर्योः इति
 देवयोनिन्यासः १० मत्स्यायनमोमूद्भिर्कूर्मायनमः पादयोः नृसिंहायनमोलु
 लाटे वराहायनमोजंघयोः वामनायनमोमुखे परशुरामायनमोहृदि रामा
 यनमोबाहुषु कृष्यायनमोनाभ्याम् वृधावायनमोबुद्धौ कक्लिनेनमोजानुदे
 शौ केशवायनमः शिरसि नारायणायनमोमुखे माधवायनमोग्रीवायां गोवि
 दायनमोवाह्नौ विष्णवेनमोहृदये मधुसूदनायनमोपृष्ठे त्रिविक्रमायनमः
 कट्यां वामनायनमोजठरे श्रीधरायनमः हृषीकेशायनमः जंघयोः पद्म

नाभायनमः गुल्फयोः दामोदरायनमः पादयोः इति मूर्तिन्यासः ११ अथ
धायनमो मूर्द्धि नरमेधायनमोललाटे राजरूपायनमो मुखे गोसवायनमः क
ण्ठे द्वादशाहायनमो हृदि अहोतनमो नाभौ सर्वाजितेभ्यो नमो दक्षिण क
ट्यां अग्निष्टोमायनमो लिङ्गे अतिरात्रायनमो वृषणयोः आक्षोर्यायनमो
ऊर्ध्वे षोडशिननमो जानुनोः उक्थायनमो दक्षिणजंघायां वाजपेयायनमो
वामजंघायां अंलग्निष्टोमायनमो दक्षिणबाहौ चातुर्मास्येभ्यो नमो वामे
सोत्रामण्येनमो हस्तपु पश्चिक्त्वेनमो गुल्फपु दशायनमः पौर्णमासायनमः

नित्रयोः सर्वहिभ्योनमोरोमकूपेषु स्वाहाकारायनमः वषट्कारायनमः स्तनयोः
 पंचमहायज्ञेभ्योनमः पादांगुलीषु आहवनीयायनमो मुखे दक्षिणाग्रयेनमो
 हृदि गार्हपत्यायनमो नाभौ वेद्येनम उदरे प्रवर्णायनमो भूषणेषु सवनेभ्यो
 नमः पादयोः इध्मेभ्योनमो बाहुषु दर्भेभ्योनमः केशेषु इतिकृतुन्यासः १२
 अथ मूलमंत्रन्यासः १३ आयुधन्यासः शक्तिन्यासः १५ अंगन्यासः १६
 इति साधारणः सर्वत्र ते च वैष्णवमधिकृत्योच्यते तद्यथा धर्मायनमो मूर्द्धि
 ज्ञानायनमो हृदि वैराग्यायनमो गुह्ये ऐश्वर्यायनमः पादयोः खड्गायनमः

शिरसि शार्ङ्गायनमोमस्तके मुसलायनमोदक्षिणभुजे हलायनमोवामे च
क्रायनमोनाभ्या जठरे पृष्ठे च शंखायनमोलिंगे वृषणच गदायनमोजंघयोः
जानोश्च पद्मायनमोगुल्फयोः पादयोश्च शिषयागेतु कज्रायनमः सिरसि दंडाय
नममस्तके खड्गायनमः दक्षिण भुजे पाशायनमोवामभुजे ध्वजायनमो
नाभ्यां जठरे वृषे च अंकुशायनमोलिंगे वृषणच त्रिशूलायनमः जंघयोः
जानुनोश्च चक्रायनमोगुल्फयोः यमायनमः पादयोः इत्यानुधव्यासः २३
लक्ष्मैनमोललाटे सरस्वत्यैनमोमुखे रत्नेनमोगुह्ये प्रीत्यनमः कण्ठे कीर्त्ये-

नमोदिक्षु शाल्यैनमोहृदये तुष्ट्यैनमोजठरे पुष्ट्यैनमः सर्वत्र इतिशक्तित्या
 सः २४ मूलमंत्रस्यहृदयंहृदयेशिरः शिरसि शिखाशिखाया कवचं सर्वत्र
 नेत्रयोर्नेत्रं करयोरक्षं दक्षिणस्तनयोः श्रीवत्सायनमः उरसि कौस्तुभा-
 यनमः कण्ठे वनमालार्यैनमः इत्यंगन्यासः ॐ पादयोः नञानुनोः मोंगुह्ये
 भंनोभ्यां गंहृदये वंकठे तैमुखे यानेत्रयोः सुललाटे देशिरसि वादिक्षण
 पार्श्वेयंउत्तरे इतिद्वादशाक्षरन्यासः इतिचत्वारन्यासः अथप्रतिमायां जीव
 न्यासः तन्नाभेरधस्तादाधारस्थानादाकुंचनप्रकारेणनाभिचक्रेतेज आ

नीयततेजो हृत्यद्वमानीय दूत्यद्वालंयतन्मात्रैरुपेत ऐश्वर्यादिगुणयुक्तं-
सुर द्रग्मिसंकाशमूर्ध्वचक्रत्रयभेदेन स्वदेहहृद्यानेन वामनात्राभिः सपुष्प-
स्वरध्रे प्रतिमायाः प्रविशयचितयेत् तत्र ललाटे किंचित् स्थिरकृत्वा शंटे
काद्वारमानयेत् तत्रास्थिरीकृत्य तस्मान्नेजसः चक्षुरादिनासिकांतं प्राणानि
वेगयेत् पाक्ष्यादिघटिकांतमपानं नामौ हृदये समानं सुषुम्णा प्रहरयेत् उद्य-
नं हृत्प्रेतलाष्टकं तन्मध्ये कर्णिकायां व्यापिनं पुरुषं प्रणवेन न्यसेत् ॐ मं
जीलात्मने नमः उं भं प्राणात्मने नमः शरीरव्यापकं न्यसेत् उं वं बुद्ध्यात्मने

नमः उं फं अहंकारात्मनेनमः उं वं मन आत्मनेनमः हृदये उं नं शङ्खतन्मात्रात्म
 नेनमः शिरसि उं धं स्पर्शतन्मात्रात्मनेनमः वक्त्रे उं दं रूपतन्मात्रात्मनेनमो हृदये
 उं थं रूपतन्मात्रात्मनेनमो हस्तयोः उं तं गंधतन्मात्रात्मनेनमः पादयोः उं गं श्रोत्रा
 त्मनेनमः श्रोत्रयोः तं त्वगात्मनेनमः उंचक्षुरात्मनेनमः चक्षुषोः तं जिह्वात्मनेन
 मो जिह्वायां उं टं घ्राणात्मनेनमो घ्राणे उं भवागात्मनेनमो वाचि उं ऊं घ्राणात्मनेन
 मः पापयोः उं जं पादात्मनेनमः पादयोः उं छं पायात्मनेनमः पायौ उं चमुपस्थात्म
 नेनम उपस्थे उं डं पृथिव्यात्मनेनमः पादयोः उं घं आत्मात्मनेनमः वस्त्रौ उं गं जलात्म

नेनमो हृदये उं खं द्राणात्मनेनमः द्राणे उं कं आकाशात्मनेनमः सिरसि
उं शं पुंडरीकाक्षायनमो हृदये उं खं सूयात्मनेनमो हृत्पुंडरीकमध्ये उं स
सो मात्मनेनमस्तन्मध्ये उं रं वक्ष्यात्मनेनमस्तन्मध्ये ततो वं वीजं स्वाभिमत
मूल्याखं मंत्रेण योज्यं उं पुरुषात्मनेनमः इति पुरुषभाषानाया उं पंपरायस
वात्मनेनमः इति सर्वसाक्षिणभावयित्वा उं धं सर्वात्मनेनम इति सप्तो मुख
उं वं अनुग्रहात्मनेनम इत्यनुग्रहकारकं उं वं सर्वभूतात्मनेनम इति सर्वसंभूति
कं उं लं सर्वसंहरणात्मनेनम इति सर्वसंहारात्मकं १७ क्रमेण आवासवशे

रं तत्रतत्त्वश्रयन्यासः कर्तव्यः तद्यथा ॐ आत्मतत्त्वायनमः ॐ आत्मत
 त्वाधिपतये ब्रह्मणेनमः पादयोः ॐ विद्यातत्त्वायनमः विद्यातत्त्वाधिपतये
 विष्णवेनमः हृदये ॐ वायुतत्त्वायनमो घ्राणे ॐ जिह्वातत्त्वायनमो जिह्वाया
 ॐ चक्षुस्तत्त्वायनमो श्रुणुषोः ॐ त्वक् तत्त्वायनमश्चर्मणि ॐ श्रोत्रतत्त्वायनमः
 कर्णयोः ॐ वायुतत्त्वात्मनेनमः पायौ ॐ उपसृतत्त्वायनमः उपस्थे ॐ हस्तत
 त्वायनमो हस्तयोः ॐ पादतत्त्वायनमः पादयोः ॐ वाक् तत्त्वायनमो वाचि ॐ
 तमस्तत्त्वायनमो हृदि ॐ बुद्धितत्त्वायनमः ॐ अहंकारतत्त्वायनमः ॐ सत्वाय

नमः ॐ रजसे नमः ॐ तमसे नमः ॐ पुरुषतत्त्वाय नमो हृदये ॐ रागतत्त्वाय नमः
ॐ विद्यातत्त्वाय नमः ॐ कालतत्त्वाय नमः ॐ मायातत्त्वाय नमः ॐ ईश्वरतत्त्वाय-
नमः ॐ सदाशिवतत्त्वाय नमः ॐ शक्ति तत्त्वाय नमः ॐ शिवतत्त्वाय नमः इति षो
डशान्यासः २७ अथ गायत्रीन्यासः सूर्यस्य तत्त्वादांगुष्ठयोः सगुल्फयोः वि
जंघयोः तुजानुनोः वउवोरिगुह्ये णितृषणयोः यंकटिदेशे भ्रमभौ गोजठरे
देस्तनयोः वहृदये स्थकंठे धीवदने मतलमध्ये हिनासिकाग्रे धिचक्षुषोः
योभूमध्ये शैललाटे नः पूर्वदिशि प्रदक्षिणादिशि चोपश्रिमदिशि दक्षरदिशि

यामूर्द्धि सर्वत्र तत्सवितुर्हृदये वरेणियंशिरसि भर्गो देवस्य शिखायां धीमहि
 कवचं धियो यो नः प्रचोदयादस्व इति गायत्री न्यासः २० अथ मंत्रन्या
 सः अग्निमीले इति पादयोः अग्निमीले पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम् अग्निं
 होतारं रत्नधातवम् इषे त्वेति गुल्फयोः इषे त्वेति गुल्फयोः इषे त्वेर्जे त्वाघायवस्थ
 देवो वः सविता ध्यार्ययतुश्चेष्टतमाय कर्मणः आप्याय ह्रुमग्न्याऽ इन्द्राय भागस्य
 जावतीर नमीवाऽ अयक्ष्मामावस्तेनऽ ईशतमघश १० सोऽद्वार अस्मिन्वापतो-
 स्यात वक्ष्यं जमानस्य पथं न्याहि ११ अग्न आयाहीति जुष्टयोः अग्न आयाहि वी-

तयेगृणानोहव्यदातयेनिहोतासत्सिवाहिषि शन्नोदेवीरितिजानुनोः शन्नोदे
वीरभीष्टयः आपोभवन्नुपीतये शय्योरभिरुवन्नुनः ३६।१२ वृहद्रथंतरइति
उर्वोः वृहद्रथंतरपक्षौस्तोमः आत्मा छन्दांश्च इयङ्गानिच्यजूंषिनामासामते
तनूधामादिव्ययज्ञायज्ञियम्पुछाधिस्थ्याः सफाः सुपर्णोऽसिगरुत्मान्दिवङ्गच्छुः प
त १२।४ स्वस्तिनइतिजठरे स्वस्तिः इन्द्रोसृष्टश्चक्राः स्वस्तिनः पूषाधिष्ववेदाः
स्वस्तिनस्तादर्योऽअरिष्टनेमिः स्वस्तिनोवृहस्पतिर्दधातु २५।१९ दीर्घायुत्वतिह
दये दीर्घायुत्वाबलायवर्चसे सुप्रजास्वायसहसाऽअथोजीवशरदः शतम्

श्रीअत इति कंठे श्रीअतैलक्ष्मीअधपल्यावहोरत्रिपाश्वेनक्षत्राणिरूपम-
 दिश्वेनोव्यातम् इषान्निषाणमुम् इषाणसर्धलोकम् इषाण ३१। १२ आता-
 रमिति प्रक्रे आतारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवेहवेसुहव १० शूरमिन्द्रमुहयामि-
 राक्रमुरुहूतमिन्द्रं स्वस्तिनोमघवाधात्विन्द्रः २०। ५० अयवक इति स्तनयोः ने-
 त्रयोश्च अयवकयजामहे सुगन्धिमुष्टिर्वद्धनम् उर्ध्वारुकमिव वन्धनान्मृत्यो-
 र्मुक्षीयमामृतात् अयवकयजामहे सुगन्धिस्मृतिर्वेदनम् उर्ध्वारुकमिव व-
 न्धनादितो मुक्षीयमामृतः १ मूर्धनमिति शिरसि मूर्धनान्दिवाऽअरतिमृयिव्या-

वैश्वानरमृतः आजातमग्निम् कवि ॥ सम्भ्राजमतिथिज्जनानामासम्भाप
त्रज्जनयन्तदेवाः इति साधारणो वैकल्पिकश्चन्यासः अथ द्वादशाक्षरेण
रायणस्य मूर्तिन्यासः उँ केशाय नमः शिरसि नाराणाय नमो मुखे मोमा
धवाय नमो ग्रीवायां भगो विदाय नमः कंठे भविष्याय नमः पृष्ठे वमधुसूदनाय
नमः कुक्षौ तेत्रिविक्रमाय नमः कर्मां बां वामनाय नमो जंघयोः मुं श्रीधराय न
मो गुल्फे देवकी केशाय नमो दक्षिणे वापद्वनाभाय नमो वामपादे या दामोद
राय नमो दक्षिणे इति नारायण द्वादशाक्षरेण मूर्तिन्यासः २२ ॐ हृदयाय नमः

हृदये विष्ठावेनमः शिरसि ब्रह्मण्यायनमः शिखायां ध्रुवायनमः कवचे च
 क्रिणेनमः अस्त्रायफट् अस्त्रं हस्तयोः शंभवायनमो गायत्री दक्षिणेनने वि
 जायनमः सावित्रेवामनेन चक्रिणे चक्रिरुपायनमः पिंगलाक्षं दक्षु इत्यष्टौ
 गविष्णुमंत्रन्यासः २३ अथ पुरुषसूक्तन्यासः सहस्रशीर्षेति पादयोन्यसेत् पु
 रुषं वेति जंपयोः एतावानिति जानुनोः त्रिपादूर्ध्वमित्यूर्वाः तस्माद्विराडिति वृष
 णी तस्माद्यशेति कट्यां तस्माद्यज्ञादिति नाभ्यां तस्मादश्वादिति हृदये तं यज्ञ
 मिति तनयोः तत्पुरुषमिति बाह्वोः ब्राह्मणोऽस्येति गले चन्द्रमामनस इति मुखे

नाभ्याभ्रासीदिति नासायां तत्पुरुषेणेति चक्षुषोः सप्तास्येति कर्णयोः यज्ञे
नयज्ञमिति शिरसि इति पुरुषसूक्तन्यासः २४ अभ्वाः संभूत इति हृदये वेदा
हमिति शिरसि प्रजापतिरिति शिखायां यो देवेभ्य इति कवचे रुचं प्राह्वयमि-
ति नेत्रयोः श्रीअत इति अस्त्रे इमुतरनारायणन्यासः २५ शिवस्य चैकलान्या-
सः २५ अथ शिवस्य पंचब्रह्मन्यासः तद्यथा अंगुष्ठयोरि शानं तर्जनयोस्तनु-
सुषुं मध्यमयोरधारं अनामिकयोरवामं कनिष्ठयोः सदो जातं ततः कनिष्ठयोः
हृदये अनामिकयोः शिरसि मध्यमयोः शिखायां तर्जनयोः कवचं अंगुष्ठ-

योरक्षंविन्यस्य परेणतेजसासंयोज्य कवचेनावगुत्पसर्वकर्मसुनियोजयेत्
 सर्वः आत्मनं अनेनविधिनादेवस्य करन्यासंविधायलिङ्गमुद्राबद्धा ईशानः सर्व
 विद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणाधिपतिर्ब्रह्माशिवोमं अस्तु सदा
 त्रिवोमिति ईशानमुष्टिबद्धा अंगुल्यग्रेरुद्रमुद्रायामूर्ध्नि तत्पुरुषायविद्महे
 महादेवायधीमहि तन्नोरुद्रः प्रचोदयात् तथैवतर्जन्यगुह्ययोगात्पुरुषमुखे
 अघोरैभ्योऽथघोरैभ्योऽघोरघोरतरेभ्यः सर्वेभ्यः सर्वशैवेभ्यो नमस्ते अस्तुरुद्ररूपे-
 भ्यः इति मध्यमांगुष्ठयोगेन हृद्यघोरं वामदेवाय नमोज्येष्टाय नमः श्रेष्ठाय नमो रु

द्रायनमः कालायनमः कलविकरणायनमो बलविकरणायनमो बलायनमो बल
प्रथमनायनमः सर्वभूतदमनायनमो मनोन्मनायनम इति अंगुष्ठानामिकायोगे
नगुह्ये सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजातायैवेनमोनमः भवे भवेनाति भवे भवस्व-
मां भवोद्भवायनमः इति कनिष्ठांगुष्ठयोगेन पादादारभ्य मस्तकात् यावत् शरीरव्या-
पकत्वेन मूर्तिभूतं सद्योजातमिति ब्रह्मभंग्या विन्यस्य ऊर्ध्वं पूर्वदक्षिणोत्तरपश्चि-
मचक्रेषु चक्रभंग्याः ततो नमः कलाभंग्याः ईशानसर्वविद्यानाम इति शशिनं
मूर्द्धि ईशवाः सर्वभूतानामित्युभयदलपूर्वमूर्द्धि ब्रह्मणोधिपतिं ब्रह्माणेनम इति

द्रष्टां दक्षिणमूर्द्धि शिवो मे नम इति मरीचिं उत्तरमूर्द्धि ४ सदा शिवे नम इति ज्वालि
 नीपश्चिममूर्द्धि ५ एवमीशानस्य कलापंचकं तत्पुरुषाय विद्यहने नम इति शान्तिपूर्व
 वक्त्रे महादेवाय धीमहि नम इति द्वांदक्षिणवक्त्रे तत्पुरुद्र इति प्रष्टा मुत्तरवक्त्रे प्र-
 चोदयादिति धृतिपश्चिमवक्त्रे इति तत्पुरुष कलाश्च तस्यः अथोरेभ्यो नम इति तमा
 हृदये अथ गोरभ्यो नम इति ज्वरसोहां ग्रीवायां घोराय नम इति क्षमां दक्षिणां से
 घोरांतरेभ्यो नम इति निद्रां वामांसे सर्वेभ्यो नम इति मृत्युनाभौ सर्वशर्वेभ्यो नम इति
 मायां जठरे नमस्ते अस्त इति भयां पृष्ठे रुद्ररूपेभ्यो नम इति जरां उरसि दक्षिणव

इति बहु रूप कलाष्टकं वामदेवाय नम इति जरां मखे ज्येष्ठाय नम इति रक्षां लिंगे श्रे-
ष्ठाय नम इति रतिं दक्षिणोरो रुद्राय नम इति यानि वारो कालाय नम इति कल्पां दक्षि
णानुनि कलाय नम इति संजीविनी वामजानुनि कं विकरणाय नम इति प्रियां दक्षि
णं जंघायां बलविकरणाय नम इति बुद्धिं वामजंघायां बलाय नम इति छायां दक्षिण
स्फिजि बलप्रमथनाय नम इधात्री वामस्फिजि सर्वभूतदमनाय नम इति भ्राम
णीं कट्यां मनोन्मनाय नम इति मोहिनी दक्षिणपार्श्वे उन्मनाय नम इति ज्वरां वा
मपार्श्वे इति त्रयोदशकलाः सद्योजातं प्रपद्यामि नम इति सिद्धिं दक्षिणपादे स

द्योजातायैवेनम इति भ्रष्टं द्विवामपादे भवेनम इति दितिं दक्षिणपणौ नतिर्वेनम
 इति मेधां नासायां भवस्वमानम इति कान्तिशिरसि भवेनम इति स्वधा दक्षिण बाहौ
 उद्गवाधनम इति प्रभां वामबाहौ इति सद्योजातकलाष्टकं अत्र विशन्वितिक अंतर
 न्यासभावनाकृत्वा स्वस्वमुद्रया शशिन्या द्यष्टु चत्वारिंशत्कलान्यासं विधाय विद्या
 देवं हंसं संपाद्य हं सहसेति हृदयादन्यासः कार्यः नृसिंहे उ नृसिंह उग्र ज्वल ज्वल
 प्रज्वल प्रज्वल स्वाहा इति मंत्रः नारसिंहीयदा स्थाप्य त्वष्टिप्राप्तिनिश्चयार्थं
 मवाथ साक्षादापश्युदत्वा एव न्यासान् विधाय निद्राकलशं निद्रामावाहयेत् ॥ ३ ॥

ष्टिनंनमस्कृत्यनिद्रामावाहयाम्यहं मोहिनीं सर्वभूतानां मनोविभ्रमकारिणीं
विरुपाक्षेशिवेशांते आगच्छत्वन्तुमोहिनि वासुदेवाहितकृष्णो कृष्णाक्षरवि
भूषिते आगच्छसहस्राजस्त्वसुतसंसारमोहिनी मुमुक्षुसहरेदविकृमा
यंकांतमानसे आमनिश्वासपाद्यंवे आगच्छभुवनेश्वरि तमः सत्वरजो
पते आगच्छत्वरचारिणि मनोबुद्धिरहंकारसंहारस्त्वसारस्वति शब्दस्य
शंखरूपंचरसो गंधश्चपंचमः आगच्छगृहसंक्षिप्यमोहापाशनिबंधिनि भव
स्योत्पत्तिहेतुस्त्वयावदाभूतसंप्लवं भवः कल्पान्तसंध्यायावमसेत्वनराचरे

भोगशय्याप्रसुप्तस्यवासुदेवस्यशास्त्रे त्वंप्रतिष्ठासि देवि विमुनियोगिभ्यु
 स्थिते पितृदेवमनुष्याणां सयक्षो रगरक्षसां पशुपक्षिमृगाणां च योगमाया
 विवर्द्धिनि वससे सर्वसत्त्वेषु माते वहितकारिणि एहि संधिस्त्रिमूर्तित्वं क्षु
 भ्यां स्थानगोचरे विशनासां पुटे देविकं टेचो कंठिता विश प्रतिभावयसां
 र्पमातृवद्देवि सुदरी इदमाध्यमया दत्तपूजयं प्रतिगृह्यता उपप्रागादिति भो
 यतस्थाः पूजाविधिस्मृतः निद्राकल्पो निद्राद्राद्रूपजयित्वा लोके पालनात्पुद्गे च
 पालभूतेभ्यो बलिं दत्वा स्थाप्य देवं शय्यातः प्राच्यां सर्वतोभद्रमंडले लिङ्गं भद्र

मंडले वांगंधाद्यैः पूजयेत् विष्णुश्चेत् द्वादशारेचक्रे तन्मध्ये हृदयेचक्रे मूलम्
त्रेण देवं निवेशयेत् ॐ हुहृदयाय नम इति कर्णिकायामधे हृदयं पूजयेत् विष्णु
वेनम इति शिरः पूर्वपत्रे ब्रह्मपाय नम इति शिरसायां दक्षिणे ध्रुवाय नम इति क
वचं पश्चिमे चक्रिणे नमः कट् आस्त्र मुत्तरे संक्षत्रायेति अग्नेये विजयाय नमः
सावित्रीमीशानदले ज्योतिकरूपाय नमो नैर्ऋते चक्रिरूपाय नमः पिंगलास्त्रवाय
वे इति गर्भावरणं आरासुपूर्वादि क्रमेण केशव नारायणामाधरगोविदविष्णुमधु
सूदन त्रिविक्रमवामन श्रीधर हृषीकेश पद्मनाभ दामोदर इति द्वादशमूर्तिः पू

जयेत् इति द्वितीयावरणं प्राणादितः स्वङ्गायनमः गदायेनमः चक्राय० शंखाय०
 पद्माय० हयायनम मुमलाय० शार्ङ्गाय० इति तृतीयावरणं एतैरेवमत्रैर्विन्द्यस्थ्या
 धादिना पूजनं अथ मूर्तिशाः शैवैवैष्णवादेरन्यत्र च द्वाविमामूर्तयेनमपृथिवी
 मूर्त्याधिपतये शवायनम आग्निमूर्तयेनम आग्नि आग्निमूर्त्याधिपतये पशुपतयेनमः
 यजमानमूर्तयेनमः यजमानमूर्त्याधिपतये उग्रायनमः अक्षमूर्तयेनम अक्षमूर्त्या
 धिपतये रुद्रायनमः जलमूर्तयेनमः जलमूर्त्याधिपतये भवायनमः वायुमूर्तयेनमः
 वायुमूर्त्याधिपतये इशानायनमः इन्दुमूर्तयेनमः इन्दुमूर्त्याधिपतये महादेवायनमः

स्वमूर्तये नमः स्वमूर्त्याधिपतये भीमाय नमः शस्त्रैर्मूर्तैस्तदधिपांश्च संपूजये
त् अथ वैष्णवैपंचस्वमूर्तपद्मं चेतदाग्रागादिमध्यांतं पूर्वद्विग्वीमूर्तये नमः
पृथिवीमूर्त्याधिपतये वासुदेवाय नमः दक्षिणे जलमूर्तये नमः जलमूर्त्याधिपत
ये संकषणाय नमः पश्चिमे अग्निमूर्तये नमः अग्निमूर्त्याधिपतये न द्युन्नाय नमः
उत्तरे वायुमूर्तये नमः वायुमूर्त्याधिपतये अग्निरुद्धाय नमः मध्ये स्वमूर्तये नमः
स्वमूर्त्याधिपतये नारायणाय नमः शैवेपंचमूर्तिपक्षे मूर्तिपाः ब्रह्मा विष्णु रुद्रश्च
रसदाशिवाः लोकपालास्तु सर्वत्र पूजनीयाः ततो दिव्यवाससा देवमाछाद्यु

रुषभूकेनस्तत्तापुथांजलिं दत्वा गंधपुष्पादिभिर्मंडपं वेदिं चावकीर्य देवस्याग्ने-
 चतुरस्रमंडलं त्रैलोक्ये स्वस्तिकं स्थापितं कृत्वा ब्रह्मविष्णुरुद्रशान् प्रतिदिशंश्च
 कपालास्तदंतरालेऽष्टवस्त्रैकादशरुद्रा द्वादशादिभ्यो विश्वे देवसाध्यनाससमरुद्र
 णा गंधर्वाप्सरसः पितृगणा पुण्यतीर्थानि विष्णवेशस्कंददुर्गाक्षेत्रपालान् यथाव
 काशमावाह्य तत्तन्नामभिरर्चयित्वा प्रतिष्ठाप्य देवपार्षदेभ्यो नम इत्युच्चार्य ह

एवं मंडले पूजानि वर्त्य आचार्यः स्वकुंडं समीपमागत्य हिरण्यगर्भ इति मंत्रेण यथा

क्रमं पालाशोऽं वराश्वत्थापामार्गसमीप्समिदा ज्येन तिलेऽप्यपरिवार देऽप्यप्रत्येकं
द्वादशसहस्राणि षट्सहस्राणि त्रीण्यष्टसहस्रमष्टशतं वा शांतिपौष्टिकं म
त्रयथाविभागं जुहुयात् ऋत्विक्सहितो वाचार्यो जुहुत् हिरण्यगर्भः सम
वर्ततां ग्रेभूतस्य जातः पतिरेकः आसीत् सदाधारपृथिवीं द्यामुते माङ्गुस्मे
देवाय हविषा विधेम् अथ शांतिमन्त्राः शम्भो वातः पवता ॐ शम्भस्तपतु सु-
र्यः शम्भः कनिष्क देवः पर्जन्योऽऽभि वर्षतु ३६। १० शम्भः इन्द्राग्निं भवता
मवीभिः शम्भः इन्द्राद्यरुणारहव्याशम्भः इन्द्रापूषणा व्याजसातो शमिन्द्रा सोमा

सुवितायशयोः शन्नोदेवीरभिष्टयः आपोभवन्तुपीतयेनैः श्योरभिरुवन्तुनः
 इतिशांतिमंत्राः अथपौष्टिकमंत्राः पुष्टिरण्वानक्षितिर्नृथिवीगिरिर्नभुज्मः क्षो
 दोनशम्भुः अथोनाज्मन्सर्गः प्रनक्तः सिन्धुर्नतक्षोदः कइम्बरातो जयस्फनोअमी
 वाहावसुवित्युष्टिवर्द्धनः सुमित्रः सुमनोभव जयस्फनः अतरणः सुवीरोब्बीरहाप्र
 चराशोमदुथान् ४। ३१ दिवेनामसिस्वधितिलेपितानमस्तेऽअस्तुमामाहिठ० सिं
 निवर्तयाम्यापुषेऽन्नाध्यायप्रजननाथरायस्योषायसुप्रजास्वासुवीर्याय अय
 म्भ्यैकैयजामहेसुगन्धिमुष्टिवर्द्धनम् उर्वारिकमिववर्धनान्मृतोर्मुक्षीयमामृता

तु अम्बकं यजामहे सुगन्धिं स्पृतिर्वेदनम् उर्वा रुक्मिव वन्यनादितो मुक्षीय मा-
मुतः ३। ६ इति पौष्टिकमंत्राः अथ पूर्वकुण्डे अग्निमीले इति पल्लवशामिधामधुस-
हस्रमधुशतं वातिलै यवपूर्ति याः जुहुयुः अग्निमीले पुरोहितं यदास्य देवमृत्विजम्
अग्निनृणं होतारं रत्नधातवम् इषत्वेति मंत्रेण दक्षिणकुण्डे मूर्तिया जुहुयुः इषे
त्वोर्ज्ज्वा त्वाव्यायवस्थ्य देवावः सविता प्रार्थयतु अश्वत्थमायकर्मणः आप्याय-
द्वमग्निं ॥ इन्द्राय भागम् जावतीर नमीवाः अय दम्भामावस्तेनः ईशतम च श-
ठं सोऽधुवाः अस्मिन्भ्योपतोऽस्यातव ह्यर्घ्यजमानस्य परं नृन्पाहि ११ अथ अत्रा

याहीतिपश्चिमकुंडे मूर्तियाः जुहुयुः अन्नः आयाहिवीतयेगृणानो हव्यदत्तयेनि
 होतासस्मिर्वर्हिषि शन्नो देवीरित्युत्तरे कुंडे मूर्तियाः जुहुयुः शन्नो देवीरभीष्टयः-
 आपो भवन्तु पीतये शैव्योरभिस्रवन्तु नः ३६। १२ यदाऽष्टौ कुंडानि तदा उवौषाडि
 ति मंत्रेणाग्नेय कुंडे मूर्तियाः जुहुयुः दशप्राणवयुक्तयागायत्र्यनैर्ऋते कुंडे जुहुयुः
 तात वेदसे इति मंत्रेण वायव्य कुंडे जुहुयुः जात वेदसे मुनवाम सोममराती यता निज
 हाति वेदः सनः पर्षदति दुर्गाणि विश्वाना वेवसिं धुदुरितात्यग्निः नमो ब्रह्मण इति इ-
 शान कुंडे मूर्तियाः जुहुयुः नमो ब्रह्मणे नमो स्वयये नमः पृथिव्यै नमः आपोषधिभ्यः नमः

वाचेनमोवाचस्पतयेनमोविष्ठावेमहतेकरोमि सहस्रांते शंतातेवापूर्णाहुति
नुहुयात् तदथा आज्येनस्रुवमा पूथ्यपुष्करोपरिअधोमुखंस्त्रुवकृत्वातदग्रे
पुष्करदत्त्वा वामदक्षिणहस्ताभ्यासं हताभ्यांशश्रवत् संलभौतावुभौसमादाय
समपादः समुत्थायोर्ध्वकायोनाभ्यातिथ्यग्विधायस्रुग्रे दत्तमुष्टिमूर्धनं दिवइ
तिमंत्रमुच्चाय्य वामस्तनान्तं स्रुग मूलमानीयानुद्धिमोयवप्रमाणधारणया समस्त
माज्यबाह्विंप्रापयेत् प्रांचयथाभवतितथापूर्णाहुतिं दद्यात् आहुतेः संपातं शान्ति
कलशे कुंडसमीपस्थे च नयेदिति मूर्धनान्दिवाऽअरतिभ्याथिव्यावेशश्वानरमृतऽ

आजातमग्निम् कविंश्च सम्भ्राजमतिथिञ्जनानामासम्भापन्नञ्जनयन्तदेवाः ३३
 ८ ततोऽष्टसुपूर्वादिकुण्डेष्वष्टानामूर्तानामूर्तिपानालोकपालानांचकंकतचर्मनेत्राणि
 न्यस्याभ्यर्च्यताभ्योदेवताभ्यः प्रतिदेवतमष्टमष्टमष्टशतवार्षदिरपलाशोद्वार
 पुक्षवदपामागन्ध्वत्यशमीसामिन्द्रधृतनतिलैवामूर्तिमूर्तिपानाहोमकुशुः सहस्रा
 तेशतातेवापूर्ववत्पूणाहुतिदधुः तेषामन्नाः स्योनापृथिवीतिपृथिवीमूर्तिः अघोर
 भ्यइतिपृथिवीमूर्तिपतेः सर्वस्य स्योनापृथिवीनोभवान्मृदोरानिवेशने यच्छानः
 शर्मशङ्क्रथाः ३६। १३ अघोरभ्योऽअथघोरभ्योघोरघोरतरेभ्यः सर्वैस्त्वस्मर्द्धस्र

र्ध्वोन्नमसिः अस्तुरुद्ररूपेभ्यः महाराः॥ इन्द्र इति इन्द्रमूर्तेः महाराः॥ इन्द्रोयः॥ ओज
सापर्जन्याघृष्टिमाशः॥ इव स्तोमैर्धत्सस्यवारुये॥ उपयामगृहीतोसि महेंद्राय
नैषतेयानिम्महेंद्रायत्वा इन्द्रयाहितीन्द्रमूर्तिपतेः इन्द्रयाहि एअहन्मि वासोमठं
शतक्रतो गोमद्भिर्गावभिः सुतम् ठपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वागोमतः॥ एषतेयानि
रिन्द्रायत्वागोमते २६।५ अग्निन्दूतमित्यग्निमूर्तेः अग्निन्दूतमुरोदये ह छयवाह
मुपधुवे देवाशः॥ आसादयादिह २२।१७ यः पशूनामित्यग्निमूर्तिपतेः पशुपतेः यः
पशूनाम्माभेम्मीरोऽञ्जोचनः किञ्चनमन् १६।४७ अग्न आयाहीत्यग्नेः अग्नः॥

आयाहिधीतयेगृणानो हव्य दत्तये निहोतासत्सिद्धाहविषिअसि
 जमानमूर्तेः अहिरिवभोगैः पर्येतिबाहुज्जायाहेतिमरिवाधमानः हस्तग्नौवि-
 श्वाद्ययुनानिघिह्वान्नुमा ॥ समारिपातुविश्वतः २८।४१ तमिन्द्रमिति यजमानमू-
 र्यधिपत्तुरुग्रस्य तमिन्द्रमशक्वः सचाश्विनोभासरस्वती दधानाऽअश्वनूषत
 हविषायज्ञऽइन्द्रियैः २०।६९ यमायेति सोमस्तेः यमायमसूमयर्ध्वज्यैवतोका
 ॥ सन्धत्सरायपर्याधिणीमरिवत्सरायाविजातामिदावत्सरायातीत्वरीमिद्वत्सरा
 यातिक्कद्वीरिन्धत्सरायविजर्जरा ॥ सन्धत्सरायपत्तिक्कामुभुज्यो जिनसन्धत्सरा

ओ-इयश्चर्मम्यम् ३०।१५ उदुत्यमिति सूच्यमूर्तः उदुत्यञ्जातवेदसन्देव
 म्वहन्तिकेतवः दृशेद्विश्वयसूच्यम् ३३। ३१ परिनोदतिसूच्यमूर्त्यधिपतः
 रुद्रस्य परिनोरुद्रस्यहेतिद्वैतुपरिवेषस्यः मितिः धातोः अपस्थिरामध
 वञ्चस्तनुञ्चमीडुस्तोकायतनयायमृड ५० असुञ्चन्तमिति निर्भूतमूर्तः अ
 सुञ्चन्तमयजमानमिच्छस्तेनस्येत्यामन्विहितस्कारस्य अञ्च्यमस्मादिच्छ-
 सात्ऽइत्यानमोदवीनिर्भूतपुञ्च्यमस्तु १२। ६२ आपोहिष्ठेति जलमूर्तः आपोहि-

१आवोरानामितसेनापिसूच्यमूर्त्यधिपते रुद्रस्य आनोरानामध्वरस्य रुद्रहेतारसस्य जरोदसोः अग्निपुरातनयितोवितादिष्टयत्समानसकृदुञ्च्यम्

ष्टामयोभुवस्तानऽऽर्ज्जदधातन महर्णायचक्षसे ५० योषः शिवत मोरसस्त-
 स्यभाजयतेहनः उशतीरिवमातरः ५१ तस्माऽत्राङ्गमामवोयस्यक्षयायजिन्व
 य आपोजनयथाचनः ५२ शिवोभवेतिजह्मूस्यधिपतेर्भवस्य शिवोभवद्भ्र
 जाभ्योमानुषीभ्यस्त्वमाङ्गिरः माद्यावापृथिवीऽत्रभिशोचीम्भान्निरिक्षमाद्य
 नस्पतीन् ४५ इमम्भेदतिवराणस्य इमम्भेवराणश्रुधीहवम द्याचमृडयत्वा
 मवसुराचते २११ वातआवात्वितिवायुमूर्तेः वातआयातुभेषजंशंभुमयोभुनो
 त्ददः प्रणआयूथं सितारिषत् तमीशानमितिवायुमूस्यधिपतेरीशानस्य तमी

शानञ्जतस्तस्थुषस्पतिन्धिमञ्जिन्वमवसेहृवहेद्यम् पूपनोयथाघेदसाम
सद्वृधेरक्षितापायूरुदब्धः स्वस्मये २५। १८ आनोनियुद्गिरितिवायोः आनोनियु
द्भिः शतिनीभिरद्वूरुः सहस्रिणीभिरुपयाहियज्ञम् द्वायोऽआस्मिन्सर्वेनमाद
यस्वयूयम्पातः स्वस्तिभिः सदानः २७। २८ वयं सोमेति सोममूर्तेः वयं सो
मव्रतेतवमनस्तनूषुविभ्रतः प्रजावन्तः सचेमाहि ३। ५६ इन्द्रन्तशुभमिति तस्येते
महादेवस्य इन्द्रन्तशुभपुरुहन्मन्वसे यस्य द्विताविधन्तरि हस्ताय वज्रमिति
धायिदं शतो महादेवे सूयः अभित्यमिति कुबेरस्य अभित्सन्देवर्तः सवितारमा

एषोः कविऋतुमर्चाभिसत्यसं, रत्नकथामभिप्रियमतिङ्कविम् ऊर्द्धयस्यामि
 तिर्भोऽत्रिदधुतत्सवामनिहरणपाणिरमिमीतपुक्तेतुः कृपास्वः अजा अस्वा
 प्रजास्वा नुधाराणन्तु अजास्वमनुआणिहि २५ आदितप्रलस्येतिस्वमूर्तेः आ
 दित्यलस्यरेतसो ज्योतिः पश्यनिवासम् परोयदध्यतदिव मृगोनभीमइतितत्यत
 भीममूर्तेः मृगोनभीमः कुचरेगिरिष्ठाः परावत आ जगन्धपरस्याः सुकं संधं शा
 ययविमिद्वतिभविशत्रून्तादिविमृधेनु दस्व अमिता देवताशानमूर्तेः अमिता
 देवसवितरी शानं वाज्या लांसदावन्भागमीमहे ततोऽहसहस्राष्टशताष्टान्यतम

संख्ययामहाव्यादिति भित्तिलयवम्रीहिचवाज्यैः क्रमेण प्रत्येकं जुहुयुः
अथाचार्यः स्याप्यदेवतालिङ्गकेन मंत्रेण सहस्रं संख्याकमष्टोत्तरं शतं संख्या
कं वा घृतेन तले वा होमं विधाय पूणां हुतिं दत्वा देवस्य दक्षिणे करे होमं निवेद्य
पूर्वकुंडं धृतस्याष्टा हुतीं मुलमंत्रेण हुत्वा देवस्य पादौ स्पृशेत् मूलमंत्रेण पूर्वो
क्तसंख्यया याम्यकुंडं हस्तेन दधि हुत्वा देवस्य नाभिं स्पृशेत् वारुणकुंडं क्षी
रं हुत्वा देवस्य हृदयं स्पृशेत् सौम्यकुंडं मधुना श्राहुतीं हुत्वा देवस्य मूर्ध्नि स्पृशेत्
वारुणकुंडं घृतादि चतुष्टयं मलयित्वा तेनैव द्रव्यं जातेन पूणां हुतिं हुत्वा देवस्य सखा

गंस्युरेत् एवंप्रतिमायांन्यासादिकं कृत्वाऽन्यत् प्रतिमाजातं कूर्मशिलाब्रह्मशिला
 पिंडिकावाहनानिवानीयपरिचारकदेवांश्च तत्तन्महावात्सपूज्यपरिवारदेवांश्च
 तिमायाः वामपाश्वरेतानि सर्वाण्यधिवासयेत् परिवारदेवता यथाविष्टाः चतुर्भ्यः
 दिः महादेवस्य तु नदिमहाकाशगणेशभृगुचिंदोमातृदुषस्कन्दयः सूर्यस्य दण्डिपिंगला
 दयः तानि प्रतिमादीनि मधुघृतेनाभ्यज्य शुद्धवारिणा प्रक्षाल्य स्नानशेषवारिणाऽऽर्च्य
 कुंभविधानेन प्रतिमावल्भपथित्वा गंधपुष्पाद्यैः पूजयित्वा पञ्चरात्राद्या व्रतप्रधानप्रतिमापि
 ण्डिकायाः खमंत्राभ्यां सकुर्यात् तत्रविष्णुश्चेत्स्थायस्तदाऽर्घ्यदंपचभक्तक्षेम

नमः एतानिपंचाक्षराणिहृच्छिरः शिरवाकवचनेत्रसंज्ञाकानिह्रुफइतोवाचनसमुदा-
यइति महतिपिंडिकायांपंचागानिन्यस्यतत्त्वत्रयमूर्तिमूर्तिपांश्वपूषणद्विव्यसेत् तदा
भ्यामंत्राभ्यामधिवासयेत् ॐ हांहींश्रीं ध्वांदाः परब्रह्मणोसर्वाधारायनमः ॐ ह्रीं
श्रीं ह्रां दिव्यतेजोधारिणि सुभगेनमइतिमंत्रद्वयं इत्याधिवासनम् अथग्रामादोपि
नूतनश्चेत्तस्याप्यस्मिन्नेवावसरोऽधिवासनंक्रियते तद्वथा पंचगव्याधानीयग्रा-
मादाग्रे एकशीतिपदमक्षतैः कृत्वा तेषु पदेषु सप्तधा न्यपुंजान् कृत्वा उपरिवारिपूरणाने-
काशीति कलशानाहृत्य तत्र तत्र नवनवकान्मध्यमेन धर्मकोष्ठं जालात्तेषु नवनवकलशाभ-

ध्युपूर्वादि क्रमेणाजिघ्र्क्षितिमंत्रेण विन्यसेत् आजिघ्रकलशम् त्वात्वाघिशन्विन्द
 वः पुनरुज्जानि वर्तस्वसानः सहस्रन्युक्षोरुधारापयस्वतीः पुनर्माघिशताद्रियिद
 ४३ तत्र सर्वमध्यमकुम्भे सोमाय वनस्पतये इति मंत्रेण शम्भुदुवराश्वत्थचंपकाशो
 कपलाशपुष्पन्यग्रोधकंदवाअपिल्वार्जुनतरुसंभवानिपल्वानि निक्षिपेत् सोमा-
 यवनस्पतये स्वाहा मरुतामो जसे स्वाहेन्द्रस्येन्द्रियाय स्वाहा पृथिविमातम्मा माहिठो-
 सीमर्माः अह्वाम् १०/२३ तदनंतरं मध्यमवकुम्भे पुष्पकुम्भे पद्मकरोचनाद्वंकुर
 दर्भपिंडूलश्वेतपीतसर्पपसितस्कचंदनजातीकुसुमकुंदमघावर्तदशकं विनिक्षि

पेत ततोयवव्रीहितिल सुवर्णरजतसमुद्रगामिनदीकूलमृत्तिकाभूम्यसंस्पृ
ष्टगोमयमितिसप्तकमाग्नेयकुम्भे ३ सहदेवाविष्णुक्राताभृगराजमहौषधी
शमीसतावरीगुडूचीश्यामाकमित्यष्टकयास्यकुम्भे ४ ततः कदलीफलपुंगी
फलनालिकेरिविल्वनारिगमानुलिङ्गवदगामलकमिति फलाष्टकं नैऋतिकुम्भे
५ मंत्रसाधितं पंचगव्यवारुणकुम्भे ६ शन्यदुवराश्वत्यन्यगोधपलाशादिक
षायपंचकं वायव्यकुम्भे ७ शंखपुष्पुषीसहदेवाबलाशतावरीकुमारीगुडूची
वचाध्याघ्रीतिमूलाष्टकमुत्तरकुम्भे ८ वल्मीकादिसप्तमृत्तिका ईशानकुम्भे-

निक्षिप्य हिरण्यवर्णां हरिणीमिति मंत्रेण मध्यनवकुंभानभि मंत्रयेत् हिरण्य
 वर्णां हरिणीं सुवर्णरजतस्रजां चन्द्रां हिरण्यमयीं लक्ष्मीं ज्ञातवेदो ममावह शेषकुं
 भान्गंधोदकं पूरितान् मध्यमादिकलशानां समंतात् पूर्वादिक्रमेण द्वाषष्टौ वि
 न्यस्य मूलमंत्रेण अभिमंत्र्य रक्तसूत्रेण वेष्ट्या तर्बहिरधस्तादूर्ध्वं त्र्यासादपंचग
 व्येन संशोस्य मूर्धनि नन्दि वशमीक मृदाविलिंपयेत् मूर्ध्ना नन्दि वशऽअरतिभू
 धिव्या वैश्वानरमृतऽआजाजमग्निम् कविधं सम्भ्राजमतिथिञ्जनानामासन्ना
 पात्रञ्जनयन्त देवाः ३३८ ततः समुद्रादूर्णमिति मंत्रेण समुद्रज्येष्ठा इति मंत्रेण वा इ

शानादेकस्थेनमृत्तिकाकुंभेनप्रासादंमशिरवरंस्तपयेत् समुद्रादुर्मिमधुमा
शाऽउदारदुपाथंशुनासममृतत्वमानट दृतस्थनामगुल्म्ययदस्तिजिह्वादेवना
ममृतस्थनामि १६।८९ यज्ञायज्ञावेतिवायव्यस्थेनपंचकषायकुंभेन यज्ञाय
ज्ञावोऽअश्रयेगिरागिराचक्षसे यप्रवयममृतश्चातवेदसाश्रियमिद्व्यन्न
शठः सिषम् २७।४२ पयःपृथिव्यामितिवाकणेनपंचगव्यकुंभेन पयःपृथिव्या
मि यः ओषधीषुपयोदिव्यन्तरिक्षेपयोधापयस्वतीः अदिशः सन्तुमह्यम् १८
३६ याःफलिनीरितिनेर्कतेनफलकुंभेन याःफलिनीर्याऽअफलाऽअपुष्या

याइश्च पुष्पिणीः बृहस्पतिप्रसूतास्तानोमुंचतवर्त० हसः १२।८८ हर्त०सः शु
 चिषदिति सोम्यस्थमूलाष्टककुंभेन हर्त०सः शुचिषट्सुग्नरिक्षसद्धोतावे
 दिषदतिथिर्दुरोणसत् नृषट्सदतसद्योमसदभ्रागोजाऽऽकृतजाऽऽद्विजा
 ऽऽकृतम्बुहत् १०।२४ विष्णोररादमितिपूर्वेणकुंभेनविष्णोररादमसिविष्णो
 रसुप्रेस्थोविष्णोः स्यूरासिविष्णोर्दुवोसिवैष्णवमसिविष्णवेत्वा ५।२१ सो-
 मंराजानमित्याग्नेयकुंभेन सोमर्त०राजानमवशमिमन्वारभामहे आ
 दित्यान्विष्युर्त०सूर्यम्ब्रह्माण्वब्रह्मस्मतिं स्वाहा ७।२६ विध्वतश्चदु

रितियाम्यदिकस्थेनकुंभेन विशश्वतश्चक्षुरुत विशश्वतोमुखो विशश्वतोबाहुरु
त विशश्वतं स्थात् सम्बाहुभ्यान्धमति सम्पतत्रैद्यावाभूर्मीजनयन्दवः एकः १७
१६ नमोऽस्तु सप्तर्षेभ्य इति मध्यमकुंभेन नमोऽस्तु सप्तर्षेभ्यो ये केचपृथिवीम
नु येऽन्तरिक्षे ये दिवितेभ्यः सप्तर्षेभ्यो नमः १३। ६ इदमापः ग्रहतेत्यष्टाभिः पू
र्वदिक्मेणग्रासादंसाशिरवरं स्नापयेत् इदमापः प्रवहतावद्यज्वमलचयत्
यच्चा मिदुद्गोहान्भृतं यच्च शोषेऽअभीरुणम् आपोमातस्मादेनसः पवमानश्च
मुञ्चतु ६। १७ अथैकाशीतिकलशानामभावे गन्धोदकपूरितेनैकैककलशेन

देव्यापकर्म्मणेशुन्यद्वमिति सम्प्रोक्ष्य सूत्रावैक्ष्य स्नापयित्वा देवरूपं प्रासादं
 चिंतयित्वा तद्यथा पादौ पादशिलास्तस्य जंघापादौर्ध्वमुच्यते गर्भश्चैवोदर
 श्रेयंकटिश्च कटिमेखला १ संभास्तु बाहवो ज्ञेया घंटा जिह्वा प्रकीर्तिता दीपः
 प्राणोऽस्य विज्ञेयस्त्वपानोजलनिर्गमः २ ब्रह्मस्थानं तु यतस्त्यतन्नाभिः परिकी
 र्तिता हृत्पिंडिका प्रोक्ता प्रतिमा जीव उच्यते ३ पादचारस्त्वहंकारो ज्योतिस्त
 चक्षुरुच्यते तदूर्ध्वप्रकृतिस्तस्य प्रतिमा पुरुषः स्मृतः ४ तलकुंभास्तथा द्वारं

१ देव्यापकर्म्मणेशुन्यद्वयज्यायेयद्वैश्रवाः पराजगुरिदम्बस्तच्छ्रुमि १।१३

२ पुरुषः

तस्य प्रजनं स्मृतं श्रुकनासाभवेनालागवाक्षः कर्ण उच्यते ५ कपोतपालिः स्क
न्दोऽस्य ग्रीवाचामलसारकः कलशस्तु शिरो श्रेयं मज्जाक्षिसरसं स्मृतम् ६ मेद
श्चैव सुधां विधातुं प्रलेपो मांस उच्यते अस्थीनि तु शिलास्तस्य स्नायुः कीलादयः
स्मृताः ७ चक्षुषी शिखरास्तस्य ध्वजाः केशाः प्रकीर्तिताः एवं पुरुष रूपं तं ध्या-
त्वा च मनसा सुधीः ८ प्रसादं पूजयेत् पश्चात् गंधध्वजादिभिः शुभिः सूत्रैश्च वेष
ये द्वे वासस्तत्परि कल्पयेत् ९ प्रसादं मेव मभ्यर्च्य वाहनं चाग्रममंडपः सर्वदेव
मयं वास्तु पुरुषं सर्वाधारतस्याथ स्ता द्वेवं संचित्य पूज्य वक्ष्यमाणं त्रेण प्रासाद

माधिवासयेत् तद्यथा ॐ ह्रीं सर्वदेवमया चित्थं सर्वस्त्वो ज्वलाकृतं यावच्चन्द्र
 सूर्यश्च तावदत्र स्थिरो भवदुतरधिवास्य पिण्डिकावाहनपरिवारदेवतानां तत्तन्म
 त्रैः प्रत्येकमष्टाविंशति संख्याकं होमं तिलैः कृत्वा मूलमंत्रेण च रुणाक्षेत्तरशतं
 हुत्वा गंगायमुनागोदावरीसरस्वत्याख्याश्रितस्रोधेनवोमंडपस्य दक्षिणद्वारे
 उदङ्मुखीः स्थापयित्वा संपूज्य नारायणाय विद्महे वासुदेवाय धीमहि तन्नो विष्णुः
 प्रचोदयादिति विष्णुगायत्र्या दुग्धघाततक्षीरेण तत्पुरुषाय विद्महे मह्यदेवाय
 धीमहितस्तोरुद्रः प्रचोदयादिति रुद्रगायत्र्या च रुश्रयायित्वा तथैव देवाय-

निवेद्यमंडपस्योत्तरभागे द्वादशब्राह्मणान् विष्णुभक्तान् भोजयित्वा विष्णुर्मे
प्रीयतामिति वदेत् अथाचार्यार्थधेनुं दद्यात् ततः कृत्विगादिभ्यो च स्वागुलीय
कादिदक्षिणां दत्त्वा रात्रौ जागरणं गीतवादिभ्यो दिनानां नोत्साहनं कुर्यात् इति
ग्रासादाधिवासनम् अत्र ज्येष्ठमध्यमकनिष्ठानां सप्तरात्रपंचरात्रत्रिरात्रम
करात्रं सद्यो वाच्यं तमधिवासनं कुर्यात् अत्र श्लोकाः अनेकदिननिर्वर्त्य अ
धिवासनकर्म होमानश्वेसहस्राणि विदधीरन् पृथक् पृथक् तस्मिन्नेकाहनिर्व
र्त्य कुर्यादष्टोत्तरं शतं प्राग्वत्पूणिहतिं दद्यात् सकृज्जपंति द्वारयाः यद्वा प्रतिदि

नं कर्म होममष्टोत्तरं शतं देशिको मूर्तिभ्यः कुर्याद्वाक्यकार्यसमाप्यते संख्या-
 मुति सृष्टुदेयो बलिमंत्रैर्ध्यादितैः आचार्यैर्दक्षिणादेयाभ्युत्तिग्न्यश्च स्वशक्तिः
 भोजनं च तथा न्येभ्यो देयं वित्तानुसारतः विनाधिवासनं यज्ञः कृतोऽपि न फलप्र-
 दः इति सर्वदेवप्रासादाधिवासनविधिः अथाधिवासनानंतरं प्रातराचार्यः
 स्नात्वा नैत्यं कर्म निर्वर्त्य यागमंडपमेत्यमूर्तिपान्वितो द्वारस्थान् देवान् पूज्य वसूष्वत्सं पूज्य
 पाश्चिमद्वारेण मंडपं प्रविश्य वास्तुमंडलस्थान् देवान् सामान्यतः संपूज्य कुण्डवा-
 स्तोभ्यते इति मंत्रेणाष्टोत्तरशतहमनं कुर्यात् वास्तोभ्यते प्रतिजानीत्यस्मान्वा

वेशोऽन्यमीवोभवानः यत्वेमहेप्रतितन्मो जुषस्वशान्नोभवद्विपदेशंचतुषदे
अथदेवमंत्रेणमूलमंत्रेणमूर्तिमूर्तिपतिलोकपालमंत्रैश्चप्रतिदेवमष्टशतंहत्वा
पूणाहुत्यंतकर्मकृत्वादिबलिदत्वादेवसमीपमागत्य यथासंभवसुवर्णादिकदत्वा
देवायचास्नानंनिवेद्यप्रणमेत् यत्रतुस्वयंभूर्देवः प्रागेवाप्रतिष्ठितः प्रासादश्च
नूतनस्तत्रापितदुत्तरभागेमंडपंकृत्वापूर्वद्युः पुण्याहवाचननादीश्चाद्भ्यादिमंडप
स्थापनपूजननादिभ्रुत्विग्गणादिकंकुर्यात् तत्राचार्योमंडपेसर्वतोभद्रादितत्त
देवतामंडलकृत्वावास्तुदेवतापूजनानिप्रतिष्ठाग्रहपूजनाज्यभागोत्तरग्रहहोम

शिरव्यादिवास्तुपीठे देवता होम एकशीति कशस्थापनादिकृत्वा तैः प्रासादपूर्वोक्तप्र
 कारेण स्नापयित्वा यजमानमभिषिच्य प्रासादमुत्सृजेदित्येतावानेविधिः प्रकृतम
 नुसरामः पंडपादुत्तरतः पूर्वकल्पितैः शान्तिकलशादिजलैः सपरिकरं यजमान
 मभिषिच्येयुः तत आचार्यमूर्तिपद्मा ह्यणस्थपत्वा दीनपरितोष्य प्रासादोत्सर्गं
 कुर्यात् तद्यथा मासपक्षाद्युत्तिष्ठ्य इमं शिलेष्टकादार्वादिनिर्मितं बलभीजगती
 प्राकारपरिवारगोपुरपरिवारदेवतादेवतालयसंयुतं तद्देवतालोककामः कुलद्वया
 नुमहायामुके देवताप्रीतयेऽहमस्मजामीति कशयवजला निक्षिपत्वा तं वनत्वाद्वा

ह्यणान्भोजयेत् इति अथाचार्योमूर्तिधरेः सार्द्धं अधिवासितां देवताधारम्
 तां कूर्मशिलां ब्रह्मशिलां पिण्डिकां च आतारमिति मंत्रेण गृहीत्वा शांति योषेण प्र
 दक्षिणं प्रासादमानीय अस्त्राय फडिति अस्त्रमंत्रेण शततोयेन च विधौ त्सारणा
 र्धं च पुषोदकुधारणया प्रदक्षिणं प्रासादगर्भमभ्युक्ष्य दभैर्महारे ॥ इति समुलि-
 रथेत् महाशाऽ इन्द्रे षज्जहस्तः षोडशीशाम्भयच्छतु हनु पाप्मानं यो द्वेष्टि उ
 पयाम गृहीतो सिमहेन्द्राय न्यैषते यो निममहेन्द्राय त्वा २६। १० ततोऽब्याय फडिति

१ आतारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवे हवे सु हवर्धं शूरमिन्द्रम् हूयामि शक्र म्पुरुहूतामिन्द्रं त्वस्मिन् नो मपवाया त्विन्द्रः २०। ५०

मंत्रपूतेनवारिणासर्वतः प्राप्तादं संश्रोक्ष्यद्वारमध्यचैकस्मिन्संपातेन संसाध्ययवे
 नयवार्द्धनवार्द्धशानीमुत्तरं वादिशमाश्रित्यस्नातां पूजितां प्राणवेन कूर्मशिल्पापंचरत्ना
 परिनिधाय तच्छुभे सोषणं कूर्मद्वारसन्मुखमुपधाय तदुपरि रत्नानि विन्यस्य षडंशुशुद्ध
 तयुतां पंचचत्वारिंशद्गन्तयुतावाब्रह्मशिल्पमाधिवासितानि दध्यात् ॐ नमो व्यापिनि-
 स्त्रिरेऽचले ध्रुवे ॐ श्रीलं स्वाहेति मंत्रेण गंगादिनायथाशक्तिसंपूज्य प्रार्थयितुं त्वमेव
 परमाशक्तिस्त्वमेवासनधारिका शिवाश्रयात्वात्पादे विस्थातव्यमिह सर्वदा ततः स्ये-
 र्यसर्वगतं स्मरन् सकलमध्वानंतद्रूपं चिंतयेत् ॐ तत्त्वामनेनमः पादाब्धनेनमः वरुणा

ध्वनेनमः मंत्राध्वनेनमः भुवनाध्वनेनमः कलाध्वनेनमः ततः पुण्याहवाचनं कृत्वामू
 लमंत्रेणाष्टोत्तरशतं हुत्वा षड्दिशस्तुपंचत्वारिंशत्सुवाग्रह्याशिलागतेषु प्रागादिषु वा
 ह्यावरणात्समुवर्णनदक्षिणहस्तेन रत्नन्यासं वक्ष्यमाणमंत्रैः कुर्यात् अथाचार्यस्य
 पनेश्वरभ्राह्मणे तत्र ह्यशिलोपरि भागे सश्रव्यापिंडिकां पूर्वपश्चिमाभिमुखे प्रासादे-
 सौम्यप्रणालां दक्षिणोत्तरानने पूर्वप्रणालोपिंडिकां ध्रुवसूक्तेन निधाय देवपत्नीलिं
 गकमंत्रैः पिंडिकामभिमंत्रयेत् ततस्तत्रैव यस्य देवस्य यस्यां दिशि आचतनंतत्रावा-

१ पूर्वपश्चिमानने इत्यादिपाठः

हनपूजनेविदद्यात् तद्यथा इन्द्राविकाविष्णुनामैर्द्ध्या ओमरागेभ्यो भूतानामानुग
 णानामकस्यचवायव्या भद्रकालीपितृनिर्कृतीनामैर्कत्या वरुणवोधिसरिताप्रती
 च्या वायुदुर्गाफणींद्रगजास्थानामारुत्या यक्षोउमास्कंदानांमौम्या ब्रह्मणोदक्षिण
 स्यां शिवस्येशान्या द्वारस्यदक्षिणैवामेकमादौअवणत्रियोः तत्रविष्णुश्चेतस्थाप्य
 स्तदाश्रीश्चते श्रीरसिर्भानिधनं श्रीपत्या दीनमंत्रान्पठेत् यदारुद्रस्तदा आपोहिष्ठा
 गौरीमिमाप जातवेदसेइत्यादीन् ब्रह्मार्चत्स्थाप्यस्तदागायत्र्यादीन् सूर्यश्चैत्स्था
 व्यस्तदा उपस्तच्चिन्मस्तु अदर्शोत्पादीनमंत्रानुच्चारयेत् तद्यथा श्रीश्चनेलक्ष्मी-

अपत्या षड्विंशतिरात्रे पार्श्वे नक्षत्रा रूपमाश्रितोऽध्यात्तम् इष्टान्निषाणामुम्भः इषा-
णसर्धलोकस्मः इषाणा ३१।३२ आपोहिष्ठाभयोभुवस्तानः दुर्ज्जदधातनमह
राणयचक्षसे ५० भूर्भुवः स्वस्तस्त्वितुर्घोरण्य भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्र
चोदयात् २ उषस्तन्निष्त्रमाभरास्मभ्यव्याजिनीवति येन तो कञ्चतनयञ्चया
मे ३३ ततस्तत्वन्यासं कुर्यात् तद्यथा आत्मतत्वाय नमः आत्मतत्वाधिपत्यै कि
या शक्त्यै नमः विद्यातत्वाय नमः विद्यातत्वाधिपत्यै ज्ञानशक्त्यै नमः शिवतत्वाय न
मः शिवतत्वाधिपत्यै इच्छाशक्त्यै नमः प्रति तत्त्वपूतिपलोकमालाब्धिन्यसेत् अथ

आधारशक्त्येनम इतिपिंडिकायांन्यासं कृत्वाततोऽन्तासनादिवहितत्वांतापीठ
 पूजांनिर्वृत्य आर्यदशार्कान्वप्रागादिमध्यांताममंत्रैर्विन्यस्याभ्यर्च्यतदुपरिपिं
 डिकांशक्तिरूपिणीं सवभिरागभूषितां देवसंयोगगामिनीं मनसा ध्यात्वा देवभार्यालिं
 गकेन विन्यस्य देवीं प्रार्थयेत् सर्वदेवमयोशा नित्रैलोक्याल्लादकारिणी त्वां प्रतिष्ठा
 पयाम्यत्र मंदिरं विधुस्वनिर्मिते १ यावच्चद्रश्च सूर्यश्च यावदेवावसृंधरा तावत्सर्वदेवि
 देवेशि मंदिरं स्मिन् स्थिराभव २ पुत्रानायुष्मत्तोलक्ष्मीं मवल्लामजरा नृणाम् अ
 भयं सर्वभूतेभ्यः कर्तुं नित्यविधेहि भो ३ विजय भूपतेः सर्वलोकानां क्षेममेव च

सुभिक्षसर्वकालीनं कुरु देवि नमो नम इति तां प्रार्थ्य तस्यामातृकान्यासं कुर्यात्
तद्यथा प्रणवं भवेत्तद्वाह्येषोऽशस्वरान् तेषां परितो व्यंजनानि अथपिंडि
काश्च भेषपुरक्षादिन्यासं पूवादिमध्यांतं सव्यक्रमेण कुर्यात् तद्यथा बाह्यपरिधौ
मवप्रीहि निष्पावप्रियंगुलिलमाषिनीवारशालिसिद्धिर्था कान् वज्रमौक्तिकं वैडू-
र्यशंखं च दिकं पुष्करगन्धद्रुकां तैन्द्रनीलपद्मरागान् २ मनःशिलाहरीतालाज
नश्यामांजनकाशीरसोरैश्वरीरोचनं गौरिकपारदान् ३ हिरण्यरजतताम्रायसक-

पुसीसकं स्यारकूततीक्ष्णगोहानि ४ एतन्नवकवचतुष्टयस्यासंभवे शालिशु-
 क्तिहरितालस्रवर्णानिव्यासविधौ प्रतिद्रव्ययोज्यानीति नारदोक्तं अथ मत्स्यपु-
 राणोक्तं रत्नादिन्यासं कुर्यात् वास्यपरिधि मवधिकृत्वाऽभ्यन्तरतोऽभ्यन्तरतः प्र-
 त्येकं प्रागादिशानांतं तद्यथा वज्रमौक्तिकवैडूर्यशंखस्कटिकपुष्परागेन्द्रनी-
 लमहानीलान् १ हरीतालामनःशिलाऽभ्रकनीलांजनसौराष्ट्रीकामीसस्वर्णमा-
 क्षिकगैरिकान् २ गोधूमयवतिलमुद्रनीवारश्यामकसर्पपद्महीन् ३ स्रवणरजतता-
 म्रत्रपुसीसकधोषरीतिकां ४ श्वेतचंदनरक्तचंदनागरुकाज्जुनोशीरवैष्णवीस-

हृदेषीलक्ष्मणाचेति ५ रत्नानामभावेवज्रः धातूनामभावेहरितालं लोहानाम
भावेऋवर्णं बीजानामभिवेयवान् औषधीनामभावेसहदेतैर्मन्त्रैः इन्द्रस्तुसहसादी
मः सर्वदेवाधिपोमहान् वज्रहस्तोमहामत्तस्तस्मै नित्यं नमो नमः १ आग्नेयः पुरुषो
रक्तः सर्वदेवमयोव्ययः धूमकेतुर्जोध्यक्षस्तस्मै नित्यं नमो नमः २ यमश्चोत्पलव
णीभिः कृरीरीदंडधृक् सदा लोकसाक्षी विशृङ्खलात्तस्मै नि० ३ नैर्कतस्तुभान्
पुष्पाः स्रवरक्षोऽधियोमहान् खड्गहस्तोमहामत्तस्तस्मै नि० ४ वरुणः सर्वलोकेषु पु
रुषो निम्नगाधिपः पाशहस्तोमहाबाहुः तस्मै नि० ५ वायुश्च सर्ववर्णोऽयं सर्वगंधर्व-

हः शुभः पुरुषो ध्वज हस्तश्च तस्मै नि० ६ गौरीपस्तु पुमान् सौम्यः सर्वेषां धिसमन्वितः
 नक्षत्राणां पतिः सोमस्तस्मै नि० ७ ईशानः पुरुषः शुक्र सर्वदेवाधिपो महान् भू-
 ल हस्तो विरूपाक्षस्तस्मै नि० ८ पद्मपाणिश्चतुर्भूतिर्वेदाभ्यासः पिता महः यज्ञाद्यक्ष-
 श्चतुर्वक्त्रस्तस्मै नि० ९ यो सावनंतरेण ब्रह्मांडं सचराचरम् पुष्पवद्धारयेन्मूर्ध्नि तस्मै-
 नित्यं नमो नमः एवं न्यस्तानां रत्नादीनां वक्ष्यमाणानां दिक्पालं मंत्रैर्न विरहं भिषां आलम्ब-
 नं पूर्वोदिकमेषां कुर्यात् तद्यथा आतारमिन्द्रमपितारमिन्द्रं हवहवे सुहर्षं भूरमि-
 न्द्रम् हवामिशकं मुरुहूतमिन्द्रं स्वस्ति नो भधवाधा त्विन्द्रः २०।५० इतिन्द्रम् अग्निन्दु-

तमित्यग्निं अग्निन्दूतमुरोदधे हव्यवाहमुपश्रुवेदेवाशौः आसादयादिह २२। १७ य
मायत्वेति यमं यमायत्वा मवायत्वा सूर्यस्यत्वात्तपसे देवत्वासवितामहुन कुतू
थिष्यः सथं स्पृशस्याहि अचिरसिशोचिरसितपोसि ३१। ११ एषेति नक्तं तदिति
निर्भक्तिम् एषेति नक्तं भागस्तञ्जुषत्यस्वाहाग्निनेत्रेभ्यो देवेभ्यः पुरः सम्भः स्वा
हायमनेत्रेभ्यो देवेभ्यो दक्षिणाम्भ्यः स्वाहा दक्षिणैवनेत्रेभ्यो देवेभ्यः पश्चिमा
त्सम्भः स्वाहामित्रावरुणनेत्रेभ्यो वामरुभनेत्रेभ्यो वा देवेभ्यः उत्तराम्भ्यः स्वाहा
सोमनेत्रेभ्यो देवेभ्यः उपरिसम्भ्यो दुवस्वभ्यः स्वाहा ८। ३५ पंचनय इति पुरुषम्

पञ्चनयः सरस्वतीमपि च निश्रोगतः सरस्वती तु पञ्चधा सो देशे भवत्सगिरि ३४।११
 तव वायेति पायुम् तव द्वाय दृतस्य ते त्वष्टुर्जामातः द्रुत अपां पञ्चादरी महं
 २७।३४ वयं ०० सोमो निसोमम् दयं ०० सोमं द्रुते तव मनस्तनूषु विभ्रतः प्रजावन्तः
 संचमहि ३।५६ तमीशानमितीशानम् तमीशानञ्च तस्तस्तु वस्यति न्यियञ्चिन्व
 मवसेहमसेधयम् पूषानो यथा घेद साम हूधेरक्षित पायूरदब्धः स्वस्तये २५।१८
 ब्रह्म यज्ञानमिति ब्रह्माणम् ब्रह्म यज्ञानमथ ममुस्ता द्विसीमतः सुरुचो धेनवः आवः
 सवुध्वाऽऽपमाऽअस्य विधाः सतश्च योनिमसतश्च विवः १३।३ नमोस्तु सप्यभ्य

इतिचानंतम् नमोस्तुसर्पेभ्योयेकेचपृथिवीमनु येअन्नरिक्षयेदिवितेभ्यःसर्पे
भ्योनमः १३।६ एवस्तादित्यासानृक्त्वा हृषिर्भिर्दुर्ध्वहृनादिर्दिवर्णनिदा
रोन्मुखाणिपारदंचतस्मिन्मध्यस्वभेनिधायगुणसर्पसंनरत्वादिकस्त्रिकल्पमनु
पायसेनश्चमवलप्यशकृत्पत्रेणाछाद्य हृषिकर्चनसर्पेभ्यः कडितिस्यश्चभवे
एसंरक्षमनोज्ञीरितिभंत्रेणप्रतिप्रासादभिरैवचकुर्वान् मगेषुनिजुषनामाज्यस्य
बृहस्पतिर्यज्ञमिमंभूनोत्परिष्टज्जठं ससिर्बन्धुषां विष्ट्वेदवसः इहमादयन्मा
मोऽप्रविष्ट ततइन्द्रस्तुसहसादीतइत्यादिभिर्भुजैः पूर्वैर्केपीदिकपालमत्रैर्लोकपाले

भोबलिदत्ताचार्येण एवपिडुकां पंगिषाध्यापयन्त्यामं कृत्यामतः प्रसादाद्बुद्धिः सम-
तात् पंचाद्येन ग्राह्येन भुवंसं प्रोक्ष्य दमपि जूलैः समाज्यपूर्वादिभ्यश्चदिकृत्वा लुक्का-
दौ स्यडिलानि च नुराणि विदस्मिन्नमंभिनानि कृत्वा नेष्टुस्यडिलेषु अष्टौ कलशान् वार-
पूर्णानि पुष्पफलपत्रपंचमहादिगुणान् सूत्रनेष्टितान् पूषामंभ्याक्षरेण पञ्चदश्या उदज्य-
माऽउज्जोषठं सविनापडक्षरेण पङ्क्तुनूदज्यमाभुज्यपञ्चकृतः राभाग्राम्याभ्यभुनूदज्य-
नानुज्जेषभृहस्पतिरष्टाक्षरेण गार्ग्यभुनूदज्यमाभुज्यपमिश्रितेन वाक्षरेण ३१ ई अ-
ष्टाक्षरेण स्थडिलानामि शानभोगोविन्दस्याभिमंज्य स्यडिलेषु च नूतनं करकेषु अष्टोत्तर

सहस्रतद्वैमहशतं वा देवस्य मूलमंत्रेण समस्तु तमभिप्रणीय पलाशसमिधमाज्याकमू
लाग्राणां प्रतिस्थंडिलं देवस्य मूलमंत्रेण हुत्वा ततश्चाज्येन ॐ नारायणाय विद्महे वासु
देवाय धीमहि तन्नो विष्णुः प्रचोदयादिनिविष्णुगयश्चाग्रहोत्तरशनमष्टादिशनि रश्मिवाहु
त्वा आचार्यस्नाच्यपात्रेऽष्टादिकस्मस्यैव्यः कुर्मैयस्नायमुपमं हव्य मूलमंत्रेण शतवारं
मभिमन्थ्य प्रतिमासमीपंगत्वा सर्वतीर्थमयमिदं जलमिति ध्यायन् देवमूर्ध्नि क्षिपेत् हुक्
दित्यनेन नरसिंहेन मंत्रेण देवस्य अदिग्बन्धनं कृत्वा मूर्तिपुस्तकः शंखचूर्णार्थिदिनानंदनदेवप्रा
शयेत् ॐ प्रबुध्यस्ममहाभाग देवदेव जगत्पते मयश्वासगदापाणप्रबुद्धकर्मलक्षण १

प्रबुद्धस्वधरानंतवासुदेवनमोक्ततद्गतिं नतत्तोयद्वीरकुशाग्रतिलगंदुलववसिद्वाय
 कपुष्पागिरांसेकृत्वाशंसवमुद्रयादेवायैदत्ता उचिष्टुब्रह्मपास्यतेइतिमंत्रेणदेवमुत्थाप्य
 रथेतिष्ठन्निमंत्रेणरथमारोपयन् उचिष्टुब्रह्मपास्यतेदेवमन्त्रस्त्वैभहउपपद्यन्तुभरतःस्तु
 दानवऽइन्द्रप्राश्रभवासचा ३४ ५ ६ रथेतिष्ठन्नग्रतिष्ठाजिनः पुरोयन्त्रयन्त्रकामयते सुस
 रथिः अग्नीधूनाम्याहिमानंम्यनायुक्तमनः पश्चादनुवच्छन्तिरश्मयः २६।४३ नतोदेवस्त्वपुर
 तन्नाचार्यः पृष्ठतोयजमानः पुनर्कलत्रवंपुयुक्तः पार्श्वयोर्भूर्तिपास्तुर्ययोषेणस्तस्मिन्इ
 त्यादिशांतिपाठेनमंगलयोषेणचन्द्रमस्यमदक्षिणमेत्सप्रासादादिपरिभग्यप्रासादमानी

यथादवतार्यभद्रासनद्वारसमुत्पदेवकृत्वा अर्घ्यदत्त्वाग्रासादप्रवेशयेत् द्वारेणद्वारं
धेनद्वारदेशेनदिना द्वारबंधेतिवाशून्यतदूर्ध्वनाध्यतद्युते १ वस्येद्वारसंस्पृशद्वारेण
वमहेश्वरं देवगृहसमारभेकोणोवापिप्रवेशयेत् २ अथमेवविधिदेशोव्यक्तलिंगेचभवे
शा ग्रहप्रवेशनद्वारलोकैरपिसमीहितम् ३ अपद्वारप्रवेशेनविदुर्गोत्रक्षयंतथा कर्तुं
वविनाशांतिभूतः शान्तिसमाचरेत् ४ जीर्णादिदोषदुष्टस्यापद्वारेणैवनिर्गतं एतस्मिन्निवि
षयम् अथविष्वाद्यार्चातदाक्रमद्वारेणैव देवमतोदेवाइतिप्रासादप्रवेश्यापिडिकायाः स
मीपेभद्रपीठेद्वारसन्मुखं देवेनिधायार्धमधुपकभ्यान्देवमभ्यर्चयेदवस्थत्वेतिमंत्रेणपिडिका

मातृभ्यपूजयेत् एगसिधिवसरेणवरत्नवासोवत्यनोभवनिनपूर्वमित्यपिकेचिन् नत
 मूर्तिपैर्वजमानेनचालिनश्चाद्योदेवपिडिकायांस्थापयेत् तद्यथा स्तुभूतेषुएषल्लने
 शुभग्रहनवाशेषुएषाहमस्त्वित्युक्ता स्वयंपरमात्मानंस्तृष्टिसंहारकारकमजमष्टविधैश्च
 व्ययुक्तंजगदीश्वरंभावयन् सौवर्णपद्मपिडिकायाः श्वभेनिधाय उं प्रधानपुरुषयोगावधा
 वच्छंद्रादिवाकरो तावत्त्वमनयाशक्त्यायुक्तोऽनैवस्थिरोभवत्युक्ता ध्रुवासिधुवाचययजमा
 नोस्मिन् ध्रुवाधौरिगिसूक्तेनदेवमवक्रमदिङ्मूर्तं यवप्रसाद्वद्वत्तगन्धिनभीशानभिगन्तापि
 डिकायाः श्वभेनिधाय ततः स्थिरोभवशाश्वतोभवत्युक्तापिडिकातिगयोरंगरालंघातुका

रसोसकादिभिर्दृढपूरयित्वा पुनर्नचालयेत् नतोविश्वतश्चद्वकृतोविश्वतो मुरधो विश्वतो वा
हकृतविश्वतस्थान् सम्बाहुभ्यामग्निसम्पन्नैर्द्यौषभूतोजनयन् देवः एकः १७।१८ इ
तिमन्त्रेण देवस्य मग्नकल्दयवादिस्त्रिणकरोणस्यूद्धा प्राणप्रणिष्ठाकुर्वन् नद्यथा अस्मदग्नी
प्राणप्रणिष्ठामंत्रन् ब्रह्मविष्णुरुद्राक्रमयः क्रमयजुः सामानि छन्दांसि क्रियामयवपुः मा
णास्यो देवता आंबीजं क्रौंशकिः प्राणमग्निम्राचां विनियोगः ब्रह्मविष्णुरुद्राक्रमिभ्योनमः
शिरसि क्रमयजुः सामछंदोभ्योनमो मुरधे प्राणास्यो देवतायै नमो हृदि आंबीजाय नमो
गुत्थे क्रौंशत्स्यै नमः पादयोः उं क्रौंशं गंधं आं पृथिव्यै नमो वाय्वाकाशात्मने आंहृदया

यनमः ओं च छज्झं अं शब्द पशुहृत् परमगंधात्मने ईशिरमेस्वाहा ओं ट ठ ड ढ ल उ श्री भल
कृचक्षिर्जिह्वा ग्राह्यात्मने इंद्र शिरसाथैवषट् ओं त थ द ध न ए व स पाणि पादपाद्यूपस्थात्मने
ऐकवचाय हु ओं प फ ब म उ व च न दान विहरणो लभनि दात्मने आनेत्रत्रयाय वै पट्
ओं य र ल श ष म ह ल क्ष आमनो बुद्ध्यंहकार चित्तात्मने अः अश्वाय फट् एवमात्मनि देवे च क्लृ
त्वा देवं स्पृष्ट्वा जपेत् ओं आन्ही क्रो य र ल व श ष म हंसः देवस्य प्राण इह प्राणाः ओं आन्ही
हंसः देवस्य जीव इह स्थितः आं आन्ही हंसः देवस्य सर्व द्विधाणि ओं आन्ही हंसः देवस्य वा
ङ्मनश्चक्षुः श्रीत्रघ्राण प्राणा इहागत्य स्वस्त्यर्थे स्मरयेन्नमस्कृतिं निष्ठुनु स्वाहा अर्चादिद्यंगु

दत्वाजपेत् अस्यै प्रागाः प्रतिष्ठतु अस्यै प्रागाश्चरतुच अस्यै देवत्वमर्चायै मामहं निचकञ्च
न प्राणवेन सन्निरुद्धसजीवं ध्यात्वा ध्रुवाद्यैरिति त्वृचजसा क्रौं गायत्रिदिवमत्रचजसा
पुरुषमुक्तेनापस्थाय पादनाभिशिरः स्तुत्वा इह वैधीति विजपेत् ततः कृतास्वागतं देवदे
वेशमद्भाग्यत्वा मिहागतः प्राकृतं त्वमदस्वामां बालवत्पारिपालय धर्मार्थकामसिद्धयर्थं स्थिरो
भव शिवाय नः सांनिध्यं तु माहादेव स्वाचार्यां परि कल्पय यावच्चंद्रावनी सूर्यानिष्ठित्यप्रतिष्ठा
तिनः तावत्स्थायत्र देवेश स्थेयं भक्तानु कप्रथा भगवन् देव देवेश त्वं पिता सवदेहिनां येन सृष्टे
एव भगवन् त्वया व्याप्तं चरन् तेन रूपेण देवेश स्वाचार्यां सांनिध्ये भवति न मे त् परममद्भा

वंदेवंध्यायन् जपेद्वैतं शांतामरुद्रमुक्तां ततः शक्तिमाप्तेत्याद्य
 नानाभरणभूषितं ध्यायन् प्रतिष्ठितानां भक्तजपेन नवीर्ययोः
 कगदाधरम् संस्थापयामि देवेशांशुस्तु भक्तजनैः १ इत्युक्तं न्यायचर्यावाहुन सप्तह
 क्तनशेखरम् गणेशाष्टपथमन्यन्त्यापदामि निरालोकम् २ इत्युक्तं न्यायचर्यावाहुन सप्तह
 वचतुर्वक्त्रं जगदाधरम् पितामहमन्त्रान् स्थापयामि बुधोद्भवम् ३ इत्युक्तं न्यायचर्यावाहुन सप्तह
 स्वकिरांशांताममरो गणेशे विनम् इवाहं भक्तान् बुधोद्भवम् ४ इत्युक्तं न्यायचर्यावाहुन सप्तह
 कामधेनवधिं गान् देवस्य हृदयं स्पृशन् जपेन् नमश्चतुरूपमुक्तं विष्णोः सप्तह ५ इत्युक्तं न्यायचर्यावाहुन सप्तह

ब्रह्माण्डब्रह्मणः सूर्यस्यसौरं अन्येषां देवानां तद्विगान् गगनजपिना सव्याहमिसप्रण-
वांसशिरस्कांचगायत्रीप्रणवसूक्तचजपित्वा सान्निभृश्वकृयात् ऊननमेव्य कसगायभवा
षपरमात्मने ज्ञानविज्ञानरूपाय ब्रह्म न जनु शालिने मुक्तानि किं न वेगाय पुरुष रभहान्
ने अव्यक्ताय पुराणाय विष्णोः सान्निहितो भवत् सगन्द्दवदेव शस्वभानामवदेव हना स्त-
याव्यातमिदं सर्वजगत्थावरजगमम् त्वमिदं सृष्टकृत्त्वेव चर्त्तुं निरुक्तिरिव च वक्रगोसाहि
तः सोमईशानः प्रमुरव्ययः येन रूपेण भगवत्स्वयाव्यामं दूराचरम् तेन रूपेण देवैश्च च
र्याः सन्निधौ भव सर्वमनादिसंयुक्तो लोका नुग्रहकाभ्यया भूभारचार्यां महादेवमभ्यर्चयति

मान्सदा सूर्याचन्द्रमसौयावद् यावन्निष्ठानिमदिनी तावत्त्वथाभ्रदेवशस्थानव्यस्येच्छयाप्रभो
यावच्चंद्रोयमः सूर्यस्तिष्ठत्यप्रनिघातिनः तावदभ्रमुदेवशस्थेयं सर्वानुकपयति ततः स्यापितं
देवप्रधानं कृत्वा न स्यपरितोन्यान्देवास्तत्परिधारत्वेन स्मरेत् तद्यथा नदिमहाकालदृषन्मृग
किरीटिस्फंदोमाविनायकविष्णुरुद्रभगवतर्द्राघिमयमभिर्भक्तिवत्तृणानुसोमेशानाप्सरोग-
णगंधर्वगुह्यकविद्याधरादीन्यदाब्रह्मास्थाप्यते तदा विष्णवादयः परिवारदेवता यदाविष्णु
स्तदाब्रह्मादयः परिवारदेवताः यदा रुद्रस्तदा ब्रह्मविष्णवादयः परिवारदेवताः एवाविनायक
दुर्गादीनामपि परिवारकल्पनम् ततः कुंडेष्यगान्जिह्वात् तद्यथा पूर्वकुंडे लक्ष्म्यमंत्रेण

ज्येनविंशत्याहुतीः १ दक्षिणकुंडशिरोमंत्रेण २ पश्चिमेशिरामंत्रेण ३ उत्तरेकवचमंत्रे-
ण ४ आचार्यकुंडनेत्रमंत्रेण ५ ततः पूर्वकुंडेऽस्त्रमंत्रेण निषडगमंत्राणां होमोऽधिकांगानि
येषां तानि पूर्वकुंडे होतव्यानि ततः प्रतिमायास्तु चतस्रावयवैर्विन्यसेद्यमंत्रेण शतं हुत्वा प्रति-
माहृदये जीवभूतं विन्यसेत् अन्याधिकानि यानि तान्याधेयकुंडे पूर्वकुंडे वा तथा प्राणवाद्येनां
ममंत्रैर्देवशक्तिरप्यष्टकुंडेषु हुत्वा तत्तत्स्थाने निवेशनाय प्राणवाद्यानाममंत्राः स्वादांताहोमेन मा-
तान्यासकर्मणि भवतीति सवत्रज्ञातव्यम् एवं देवं प्रतिष्ठाप्य प्रार्थयेत् लोकानुग्रहहृत्पथं स्थि-
रीभवस्फरासनं सान्निध्यं हिमदा देवप्रत्यहं परिवर्तय १ मा भून्पूजाविरोधोऽस्मिन् यजमा-

नः समुद्धृताम् संपालयंस्तथाश्वंसर्वापद्रववर्जितम् २ क्षमेण हृदि मनुलां कुरु मत्सव-
 मश्रुताम् इति संप्राज्य विधिना देवसागसमचयेत् ततो वहिर्निगत्या द्वारपालादीन् निजनाम
 मंत्रैः स्थापयेत् विष्णुश्चन्द्रप्रचंडादीन् शिवश्चैन्दिमहाकालादीन् सूर्यश्च चंद्रिपिंगला-
 दीन् ततो ध्यानप्रासादपुरुषाकृतिं स्थापयेत् अथ प्रासादस्याक्षपम् प्रासादस्य प्रवक्ष्या-
 मिरूपं ध्यानयथा भवेत् पादौ पादशिलास्तस्य जंघापादौ ध्वजश्च तौ गर्भश्च बादरे नयं कटिश्च
 कटिमेखला स्तंभास्तु बाहवो ज्ञेया घंटा जिह्वा प्रकीर्तिताः दीपः प्राणोऽस्य विनेयश्च स्वपानोज-
 लनिर्गमः ब्रह्मस्थानं तु यत्तस्य तन्माभिः परिकीर्तिता तदस्य चरं पिंडिकाश्चेत्या प्रतिमा जीव उच्च-

ते पादचारस्त्वहंकारोज्योतिस्तच्चक्षुरुच्यते तदूर्ध्वमृद्धतिस्तस्यग्रनिमापुरुषः स्मृतः ज-
लकुंभास्तथा दारतस्यप्रजननस्मृतम् शक्रनासां विभासागवाक्षः कर्णउच्यते कपोतपालिः
स्कंधोस्यग्रीवाचामलसारिकाः कलशस्तु शिरोनेत्रैः मज्जाक्षिमरसाहितम् मेढश्चैव रुद्रां विद्या-
त्रालेपोमांसउच्यते अस्थिर्न तु शिलाकास्यस्नायुः कीलादयः स्मृताः चक्षुषि च शिरास्तस्य ध्व-
जाः केंशाः प्रकीर्तिताः एवंपुरुषरूपं तु द्यात्वा च मनसा स्पर्धीः ग्रामादपूजयत्पद्मात्तृणेषु पुष्पा-
दिभिः शक्रैः सूत्रेण वेष्य देवं वासस्तत्परिकल्प्यते ग्रामादपूजयत्पद्मात्तृणेषु पुष्पा-
पथे तपुनरिन्द्रादीन् मिजदिके च वेषमस्तु दिक्पुरायासमुद्दिष्टा देवस्थानपरिकल्प्यते अथाद्यत

नानि कथ्यते विप्ररीताहिकर्तुस्स्यादशभावहा तत्रेन्द्राद्राविकाविष्णोराग्नेयी कृषावर्त्मनः
 अवाचीभूतमानुशांगानामंतकस्यच भद्रकात्याःपितृणांचिभक्तिर्नेर्भक्तीमता वारुणां
 मोधिसरितांप्रतीच्यायतनस्यदिकं वायुदुर्गाफिणींद्राणागजास्यास्यचमारुती यक्षोमास्कद
 सोमानांसौम्यशानिशिवस्यतु हारस्यदक्षिणेदामेकबाह्वैश्वरात्रियोः मध्यादिकपद्मगर्भः
 स्यसर्वजंतुस्करवावहं उक्तस्यायतनाद्वैदृष्टाफलफलप्रदाः रातंपंचादशवाविंशत्यष्टोत्तरं
 मात् नाममभ्ररथैषोत्तरादिकमाहुनेत् गर्भेर्गंहपुनःप्राप्यविल्लारविधिनचयेत् अथ्या
 द्यौरुपचारैस्तुप्रभूतैरचयेत्स्वधीः अथशिवस्यप्रधानभूतस्यावाहनादिपूजा यथा यस्यासिंहार

द्येद्युक्ताव्याघ्राभूतास्तथोरगाः ऋषयो लोकपालाश्च देवर्षेः कंदर्पश्चाद्यृषः प्रियागणामातर
श्वसोमोविष्णुः पितामहः नागायक्षाः संगंधवा ये च दिव्या नभश्चराः तमहं च द्युमिराज
शिवरुद्रसुमापतिम् आवाहयामि स गणं सपत्नी कंदृषध्वजमिति आगच्छ भगवन् रुद्रा
नुग्रहाय शिवो भव शाश्वतो भव पूजामे गृहाण त्वं नमो नमः ॐ स्वागतं मनु स्वागतं भगवत
नमो नमः सोमाय स गणाय सपरिवाराय प्रतिगृह्णतु भगवान् मन्त्रपूतमिदं मर्ष्य पाद्यं इद्रमा
चमनीयं च यदासनं ब्रह्मणाभिहितं नमो नमः स्वाहिति आगच्छेत्त्यादिका मंत्राः सोमाय पद्
वर्जिताः सर्वत्र साधारणाः एवं संपूज्य प्रणम्य ब्रह्म पाषाण स्नापयेत् पंचाभूतं ततश्च त्रपूव-

कम् तद्यथा दयिक्राव्येतिदद्या आष्यायस्वेतिक्षीरेण द्यूतवतीतिष्टुतेन मधु
 वानादितिमधुना आचंगौरिनिशर्करया एषुपचुप्रतिस्थानेनगंधोदकेनक्षालयेत् आ
 षधीःप्रनिमोदधमितिपुष्पोदकेन गंधद्वारागमितिगंधोदकेन शान्तिकलशेनसंस्ववकल
 शैश्चस्तापयित्वा गंधादौरुपचारैः पूजयित्वादेवंध्ययन्जपेत् यज्जाग्रतोदूरमुदेति १ त-
 तोविगडजायत १ सहस्रशीर्षापुरुषः १ अग्नित्वाशूरनोनुमः १ पुरुषएवदं १ त्रिपादू
 र्ध्वं १ येनेदं १ नत्वावांअन्यः १ इत्येतान्मंत्रान्स्पर्शप्रतिष्ठास्त्वदुःकृत्योजयेत् प्रतिप
 रायमाद्भिर्देवस्यपादौनाभिर्वत्सःशिरश्चालभेततोलिंगमंत्रैःप्रादयेत् भगवन्देवदेवेशध

मकामार्थमोक्षद विद्याविद्येश्वरैरुद्रगणेशैर्लोकपालकैः देवदानवगंधर्वैश्चैत्रकि
न्नरैश्चह असिगर्तगोमहादेवसर्वदावसवैभ्रमो पुंसाभनुग्रहाथार्थपुष्टिव्यास्वच्छुयात्र
भो परावरेणभावेनस्थानव्यसर्वदात्वया सर्वविघ्नहरःपुंसांसर्वदुःखद्वरःसदा सर्वदा
यजमानस्यइच्छासंपत्करोभिव नमस्तेसर्वधर्मयसंलोषविजितात्मने ज्ञानविज्ञाननृमाप
ब्रह्मतेजोभिशालिने नमस्तेशुद्धदेहायपुरुषायमाहात्मने स्थापकस्यमूर्तिपानांशिलिनां
चविभोसदा ग्रामदेशानृपाणांचशांतिर्भवतुसर्वदा पूजकार्थिकानांचभक्तानांभवत्सल
सर्वेषांचजगन्नाथइच्छासिद्धिमदोभव चंद्रर्क्षिनिपर्वर्त्तिगोमिन्यरमेश्वर स्थातव्यमुम

यासां सर्वलोकानुकंपया यावच्छूद्रश्चसूर्यश्चयावतिष्ठतिमेदिनी तावत्त्वयाग्रदेशस्था
 त्वंस्वच्छुयाप्रभो अथविष्णोस्तु सहस्रशीर्षत्यादिभिर्मंत्रैः षोडशोपचारैः पूजनं कृत्वा वैदि
 कैः सूक्तैः पौराणिकैः मंत्रैः स्तोत्रैर्वैवास्तुत्वात्ममस्वेत्युक्ता देवं प्रार्थयेत् तत्र शिवस्य ज्ञानतोशा
 नतोवापि भगवन्त्यस्तु तत्सर्वपूर्णमेवास्तु त्वत्प्रसादान्महेश्वर अथविष्णोः प्रार्थनं
 ज्ञानतो ज्ञानतोवापि यावान्विधिरनुष्ठितः स सर्वस्वत्प्रसादेन स मयो भवतां मम ज्ञानतो ज्ञान
 तोवापि शास्त्रोक्तं न कृतं हि यत् तत्सर्वपूर्णमेवास्तु त्वत्प्रसादादयोऽक्षज अथ कर्तृनामधुक्त्वे
 वस्य नामा विदध्यात् तद्यथा नारायणस्यामुख्यस्वामी अमुकनारायणोवा अथ शिवस्यामु

केशवरः अथभानोरमुकादित्यः देवीनामामुकेश्वरी गणपतेरमुकविनायकइत्यादि
अथ नैमिजिकेदोषप्रायश्चित्तमुच्यते स्थाप्यमानदेवप्रतिमालिंगवाद्यादिशुभप्रायश्चित्तहिं
शमन्नेराशमीसमिधांपालाशानांवातिलेवीष्टोत्रसंख्याकपूर्णांतहामंकुद्यात् तत्रइद्राद्ये-
६०० अग्निदूतं० आधंगौः० अस्त्वन्तं० इमंमे० प्राणाशिशुः अशित्यंदेवं आचोराजानमिति
मंत्रायथाभंरब्धेन आचार्यदसिणाश्चक्रमेण गजोर्मेधोमहिषीजः शक्तिकर्मुकाफलतया व
स्त्रयुग्माऽविकार्येनृषभश्चविधानतः तदभविस्त्रणप्रतिष्ठाप्योवराजतोवावृषभएवेति
तत्स्थाप्यमानेदेवेशब्दीत्यानवकभ्यानेस्फुरितेवामूलमंत्रेणाष्टोत्तरशतमद्योगेणवाशात्यर्थहु

त्वासदाप्रतिष्ठाहुताहुतीति ॐ शिवाय शिरोभवस्वाहा ॐ शिवाय प्रमेयोभवस्वाहा ॐ
 शिवाय दानादिबोधोभवस्वाहा ॐ शिवाय निनाभवस्वाहा ॐ शिवाय सवगोभवस्वाहा ॐ
 शिवाय विनाशोभवस्वाहा ॐ शिवाय तृप्तोभवस्वाहेति अथ सर्वशांत्यर्थं अपरमष्टोत्तरश
 तमधारेण हुतासिष्कृतं हुता भवप्रायश्चित्तहोमं विधाय पूर्वादिक्षु इंद्रादिभ्यो बलिदानपूर्
 वकं पूर्णाहुतिं जुहुयात् तद्यथा पूर्वं ॐ आतामिन्द्रमवितारमिन्द्र ॐ हव हवे कवह ॐ सुरमि
 न्द्रम् हवामिशक्रमुहूतमिन्द्र ॐ स्वस्ति नो मयवाधा त्विन्द्रः १ इंद्राय सागाय सपरिवारा
 यसायुधाय शक्तिकाराय एतं सदीपं दधिमापमकबलिं समर्पयामि भो इंद्र दिशं रक्ष बलि

भस्त्रास्ययजमानस्यसकुंदवस्यआधुःकर्ताक्षेमकर्ताशान्तिकर्तापुष्टिकर्ताविरदोभव पूर्वदिशि व
लिंसमर्घ्य आग्नेयां ओं त्वन्नाग्नेवफरास्यविद्वान्देवस्यह्रदोऽवयासिसीक्षाः यजिष्ठोवह्नि-
मः शोशुचानोविश्वादेवाध्रसिप्रमुमुग्ध्यस्मात् २ अग्नेवसांगाद्य० दक्षिणेयमायत्वामवायत्वा
सूर्यस्यत्वानपसे देवस्यत्वानपसेमध्वानकुपृथिव्याः ३ स्युशस्याहि अर्चिसिसिशोचिरसितपो
सि ३ यमाद्यसांगाद्य० नैर्ऋत्या अस्त्वन्तमयजमानमिच्छस्तेनसैत्यामन्विहितस्कारस्य अन्य
मस्मादिच्छसातऽइत्यानमोदेविर्निर्ऋतेनुभ्यमास्त ४ निर्ऋतयेसांगाद्य० पार्श्वमे तत्पायामिभ्र
ह्मणावन्दमानस्तदाशास्तेयजमानोहविभिः अहेडमानोवरुणेहवोध्युरुश ५ समानऽआधुः

प्रमोषीः ५ वरुणायसांगाय० वायव्ये आनोनिपुङ्क्तिः शानिनिभिरध्वरं सहस्त्रिणीभिरु-
 पयाहियताम् वायोऽश्वास्मिन्त्सवनेमादयस्वययुं पातस्वस्तिभिः सदानः ६ वायवेसांगाय०
 उत्तरे वयं सोमव्रतेतवमनस्तनूषुविभ्रतः प्रजावतः सचेमाहि ७ कुबेरायसांगाय० ईशा-
 न्याम् उं तमीशानजगतस्तस्युषस्मानिन्दियंज्जिन्मवसेहूमेहवयम् पूषनोयथासामसहृद-
 रसितायायुरदध्वः स्वस्तये० ईशानायसांगाय० ईशानपूर्वयोर्मध्ये आस्मेरुद्वामेहनापर्वता-
 सोदृत्रहत्वेभरहूतौसजाषाः सधं सनेस्तुवतेयापिपज्जइन्द्रज्येष्ठाऽअस्माधंऽअवतुदेवाः ९
 निर्भक्तिपश्चिमयोर्मध्ये स्योनापृथिवीनोभवाचूदारानिवेशनी यच्छानः समसप्रथाः १० अने

ताथसांगाय० इतिदशादिकपालबलिः अथनवग्रहबलिः ॐग्रहाऽऽकृजहृतयोव्यतोविप्राय
मनिम् तेषानिशीप्रियाणाम्बोहमिषमूर्जधं समग्रभम् ग्रहेभ्यःसांगेभ्यःसपरि० भोग्रहाः
दिशारक्षतबलिभक्षयेत् अस्ययजमानस्य सकुटुंबस्य आयुः कर्तारः ० इतिग्रहबलिः अथदु
र्गाबलिः ॐ अवेऽअबिकेऽअंबालिकेनमानयतिकश्चन समस्यश्वकः ऋभद्रिकां काम्यीलवाशि
नीम् दुर्गायैसांगायै० ममयजमानस्य सकुटुंबस्य आयुः कर्त्रीक्षेमकर्त्रीशातिकर्त्रीतुष्टिकर्त्री
पुष्टिकर्त्रीवरदाभव० इतिदुर्गाबलिः अथक्षेत्रपालबलिं दधिमाषसिंदूरकज्जलदीपद्रव्य
सहितपात्रेनिधाय कृतस्यकर्मणःसांगतासिद्धयैक्षेत्रपालपूजनमहंकारिष्ये इतिमंसकल्प्य

गंधादिभिर्वक्ष्यमाणमंत्रेणक्षेत्रपालपूजयेत् उं नहिस्पृशमविदन्बन्धमस्माद्देवानरात्पु-
 ण्णारमर्गेः एमेनमः वृधन्नमृताः अमत्यवैश्वानरक्षेत्रजित्वायदेवाः उं क्षेत्रपालायशाकिनी-
 डाकिनीभूतप्रेतवेतालापिशाचसहिताय इमं बलिं समर्पयामि भोक्षेत्रपालदिशोरक्षबलिं भद्र-
 ममयजमानस्य० द्यौः शांतिरिति मंत्रपठेत् अनपेक्षमाणेन दुर्ब्राह्मणेन बलिं गृहीत्वा चतुः-
 षथेक्षिपेत् ततो यजमानस्वस्थपृष्ठतो गत्वा जलं क्षिपेत् उं हिंकाराय स्वाहा हिलताय स्वाहा
 क्रंदते स्वाहा वक्रंदाय स्वाहा प्रयोथाय स्वाहा गन्धाय स्वाहा घ्राताय स्वाहा
 निविष्टाय स्वाहा होर्याय स्वाहा संहिताय स्वाहा वलाय स्वाहा सीनाय स्वाहा यानाय स्वाहा स्म

पतेस्वाहा जायतेस्वाहा कुंजतेस्वाहा प्रबुद्धयस्वाहा विजृम्भमाणयस्वाहा विंचृतायस्वाहा स
धं हनायस्वाहो पस्थितायस्वाहा वनायस्वाहा द्रायनायस्वाहा ततोयजमानः पादौ प्रक्षाल्याच
म्यपूर्णापात्रदानं कुर्यात् अद्यकृते तदमुकहोमकर्माणि कृत्वा कृतावेक्ष्य गच्छिपश्चमुककर्मप्रतिष्ठा
र्थमिदं पूर्णपात्रप्रजापतिर्देवतं अमुकगोत्रायामुकशर्मणैर्ब्राह्मणाय ब्रह्मणाय ब्रह्मणे दक्षिणानुभ्यमह
संप्रददे ब्रह्मन्नाथिविमोक्तः अथ पूर्णाहुतिः देशकालौ स्मृत्वा कृतस्य कर्मणः सांगतासिद्धय
र्थं वसोर्धारासमानितं पूर्णाहुतिर्होममहकरिष्ये इति संकल्प्य चतुर्गृहीतमाज्यं द्वादशगृहीत
वा वस्त्रनारिकेलपुष्पचन्दनमालादिद्युतं तदुपरि नित्याय पूर्णाहुतिरियजमानेन सह ब्राह्मणैश्च

र्योजुह्यात् तत्रमंत्रः ओं समुद्राद्रुर्मिधुमा उदारदुवौ शक्नासममृतत्वमानद् द्युतस्यमानमु
 त्वांषदस्मिजिक्वादेवानाममृतस्यनाभिः १ वयं नाम प्रववामा द्युतस्यास्मिन् यज्ञे धारयामानमा
 मिः उपब्रह्माभ्युणवच्छस्यमानचतुःशृंगो वमीद्वोरगतत् २ चत्वारिंशु गान्नयो अत्यपादाद्वशेषे
 समहस्तासो अत्य त्रिधा खदो दृषभो रवीति महो देवो मर्त्या आविवेश ३ त्रिधा हितपाणिभिर्दु
 त्त्वमानंगविदेवासो द्युतमन्यविदन् इन्द्राकं सुधा एकं जानकेन देवं कस्वधयानिष्ठतक्षः ४ ए
 ताऽअर्षेति त्वात्समुद्राच्छ्रुतव्रजारिपुणानवचक्षो द्युतस्य धाराऽअभिचाकशीमि हिरण्य-
 यो वेतसो मध्य आसाम् ५ सम्यक्स्ववतिसरितो नयेना अन्नत्तदामनसा पूयमानाः एते आ-

रिन्त्यमथोद्युतस्यमृगाऽद्वक्षिपणोरीषमाणाः ६ सिंधोरिवप्राध्वनेभूयनासोद्वातप्रामिथः पुनयं-
न्नेयज्ञाः द्युतस्यधाराऽअरुषोनवाजीकाष्ठाभिन्दूर्मिभिः पितृमानाः ७ अभिप्रवंतसमनेवद्यो
षाः कल्याण्यस्मयमानासोऽअग्निम् ८ द्युतस्यधारासमिधोनसंतताजुषाणोहर्षतिजानवेदाः
कन्याइषवहतुमेतवाऽअञ्जजानाऽअभिचाकशीमि ९ यत्रसोमः सूयतेयत्रयज्ञोद्युतस्यधारा
ऽअभितत्पवंते अभ्यर्षतस्तदुतिगव्यमाजिमस्मास्तभद्राद्रविणानिधत्त इमंयज्ञान्यतदेवता-
नोद्युतस्यधारामधुमत्यवंते यामनेविश्वभुनमादिश्रितमनः समुद्रद्वंद्यतरायुषि आपामनीकेस
मिथेयश्चाभृतस्त मरयाममधुमनस्तर्हिमू मूर्धनंदिवोअरतिपृथिव्यावैश्वानरमृगश्चाजानम

निम् कविं संराजमतिथिं जनानामासन्नापां जनयंत देवाः पुनस्तादित्यारुद्राद्विभवं
 समिन्धतां पुनर्ब्रह्माणो वसुनीथि यमैः द्युतेन त्वं मर्दयस्व सत्याः समुद्यजमानस्य कामाः सम
 ते अग्ने न स्वाहा एकां भूच पठेत् अथ प्रातर्हुते अहुते वायुतरथा कामयेत सोऽग्रस्या अग्निरता
 चैकुंभैर्दमोपहंति पूर्णादर्विपरापतस्तूर्णा पुनरापत वस्नवविक्रीणावहा इषमुज्जिंश
 तक्रतो स्वाहा इति स्वाहाकारेणान्नोप्राक्षिपेत् इदमग्नये वैश्वानराय वसुकरुद्रादित्येभ्यः शत-
 क्रतवे समते अग्नये अन्धश्च नमम वाजश्चेत्यादिसप्तविंशतिं क्रुडिकाः पठेत् सामान्ता अनुवा
 कं पठेत् विष्णोर्नुकषद्भूचः पठेत् ओं सतते अग्ने समिधः समजिक्काः सप्तभूषणः सप्तधामिनि

याणि सप्तहोत्राः सप्तधात्वाद्यजतिसप्तयोनीराष्ट्रास्य दृतेन सप्ताहाः शुक्लज्योतिश्च विभज्योतिश्च
सत्यज्योतिश्च ज्योतिश्चाश्च शतकश्च ऋतपाश्चात्य ॐ ह्राः इदं चान्या इदं च सहस्रं प्रति सहस्रं मितं
श्च सप्तमि तश्च सभराः ऋतश्च सत्यश्च ध्रुवश्च धरुणश्च धर्माच विद्युर्नाच विधारयः ऋतजिच्च सत्यजि
च्च सप्तनजिच्च सप्तरेणश्च अंतिमि तश्च दूरे अमित्रश्च गराः इदं धान्यं गता ह्यस ऊर्जुणः सहस्रासः
प्रतिसहस्रास एतन्मितासश्च सप्तितासोनौ अद्य क्षम्यारसो मरुतो यद्वे अस्मिन् सप्तवांश्च प्र
धासि च शान्तपनश्च ग्रहमेधी च क्रौडि च शाकी चोर्जोणि इन्द्रदेव विंशो मरुतो नुवत्मानो भवन्त्य
थेन्द्र देवी विंशो मरुतो वत्मानो भवन् एवमिमं यजनानम् देवी यविशो नानुषो आनुषत्मानो भव

तु इमं धंस्तनमूर्जस्तनं च यां प्राणी नमश्शरीरस्य मध्ये उत्संजुषस्व मधुमतं सर्वत्समुद्रिय ॥ सदा
 नमाविशस्व घृतं मिमिक्षे ० हृदयं सहैव यज्ञः उवाच न प्रताया वै विभेमीति कातेन न ते त्यामिति इ एव-
 मापरिस्तृणीयुरिति तस्मादेतदग्निममितिः परिस्तृणं विदूषाया वै विभेमीति कातेतृमिरिति द्वा-
 ह्यागस्यैव तृमि मनेन तृष्येयमिति रस्मात्स धं रिते यज्ञे ब्राह्मणेन परियानितं वृथा द्यज्ञं मेव तत परियति य-
 त्कर्मणा त्वरीरिचं यद्वा न्यूनमिहाकरम् अग्निष्टुत्सिष्टकृद्दिदांस्त्विष्टुं कुरुतं करोतु स्वाहा
 श्रद्धामेधां यशः प्रज्ञां विद्यां पुष्टिं श्रियं बलम् तेज आधुष्यमारोग्यं देहि मे हव्यवाहन इति पूजा
 हुतिः अथ आधुष्करणम् आधुषं जमदग्निरिति ललाटे कश्यपस्य आधुषमिति त्रीवायां यद्

वेषु आयुषमिति बाहुमूले तन्नोऽश्वास्तु आयुषमिति हृदि ततः संस्त्रवशाशनम् पवित्राभ्यामा
जनम् पवित्रप्रणीताविमोक्तः ततः पात्रेण जलमादायागैरुपरिभ्यामद्यित्वा तज्जलेन यजमान
मूर्ध्नि कुशैरभिषेककुर्यान् ओं स्तुभिन्नियान् आपश्चोषि ययः संतु शान्तिस्तु पुष्टिरस्तु यच्छे
यस्तदस्तु यत्पापं तत्प्रणश्यतु द्विपदेभ्यश्चतुर्थदेभ्यः शान्तिमवतु ओं दुर्निभियास्तस्मै सतु
योऽस्मान् देष्टि यंच वयां द्विभ्यः इति मंत्रेण प्रणीतुञ्जीसंभृज्य इत्यंशान् अन्नभूगणपानदानमि
त्यपि मतम् अथ बर्हिहोमः देवाणां तु विदो गानुं विष्वा गानुं मितमनसस्य त इमं देवयज्ञं १८
स्वाहा स्वावेयास्वाहा अथ ईशानकोणं बलिं दत्त्वा ऽनभ्यास्यैश्चतुर्भ्यः कृत्वा तन्मार्गं अष्टदक्षपद्मस

स्मिं कं वा विधाय तदुपरि भद्रासनं सितवस्त्रोत्तरं विधाय तत्र यजमानं सपत्नीपुत्रं बाधवादिभ्युन-
मुपवेश्य होमोत्सर्गकृत्वा प्रासादोत्सर्गं कुर्यात् तिथ्यादिकमुच्चार्य अमं प्रासादं पक्षेष्टकादिषा
पाणकाष्ठचूर्णादिनिर्मितं शिवं विष्णुं वा उद्दिश्य अहमुत्सृजे इति अत्रैव कारिष्यमाणं नैत्यिकपू-
जोपकरणानि तान्मन्त्रकलशसाधारणं स्वधूपदीपं नैवेद्यपात्रपुष्पकरंडतांबूलकांडकशय्यातृलिका
पद्यानयं दत्वा छत्रचामरं व्यजनपरिधानवस्त्रालंकारविननादिकं देवोद्देशे नोत्सृजेत् अथ मूर्तिषा
दिसंप्रुत आचार्यैः पुत्रीपुत्रं बाधवादि समहितं स्थयजमानं स्वयं स्वयं माणं प्रकरणं भिक्षं कुर्यात् त
द्यथा यजमानं प्राङ्मुखं पवेश्य स्वयमाचार्य उदङ्मुखं स्थितिं देवभक्षणं वा शिष्टोदकं कुंडमंडपस्थं

शान्तिकलशोदकचर्मजसपात्रेसमादाय अंकुरितसप्तधान्यकुशदूर्वाग्रादिपंचपल्लवैः सोद-
कैः चतुर्वेदेन्द्रवरभिषेकमंत्रैः स्थाप्य देवतासूक्तैः पौराणिकैश्चाभिषेकगीतवाद्यादिपुनः सकुप्यन्ति
अभिषेके पत्नीवामभागे स्थापनीया अथाभिषेकमंत्राः समुद्रज्येष्ठा इति चतसृणां वशिष्ठभ-
षिः आपो देवता त्रिष्टुप् छंदः अभिषेके विनियोगः समुद्रज्येष्ठा० अयं तामिति तिसृणां सप्तर्षयः
आपो देवता अनुष्टुप् छंदः अभिषेके विनियोगः अयं तामिह० इमा अपा इति तिसृणां सप्तर्षयः
आपो देवता अनुष्टुप् छंदः अभिषेके विनियोगः इमा अपाः शिवतमा० यद्देवा देवहृद नमिस्तु
वक्त्रैः पवमानः सः सर्जन इत्यनुवाकः पौरुषं सूक्तं श्रीसूक्तं रौद्रं सूक्तं गाणपत्यं ग्रहमंत्राः लंकिशम

आः अंबकं यजामहे० अधो रसं चः स्वायदेवतामूकं छद्वा यद्बृहदिनि अश्वसाम अन्यान्यपि
 नानाशार्वोद्भवानि अभिषेकसूक्तानि द्वास्त्राणि आपो हिष्ठा मयो भुवस्तान ऊर्जं दधातन महर्
 णाय चक्षुसे यो वः शिवतमोरसरसस्य भाजयेते हनः उशनीरिव मातरः तस्मा अरंगमामवायस्य
 क्षयाय जिन्वथ आपोजनयथा च नः १ स्तोत्रानामिन्दुप्रतिशूरऽद्भो वृषाय मा भो वृषभस्करा
 पाङ् द्युतं पूषामनसामोदमानाः स्वाहो देवत्वाभूनामादयताम् आयात्विप्रो वस उपन इह स्तुतः
 सधमादस्तु शूरः वावृधानस्तविषीत्यस्य पूषा दीर्घी नक्षत्रमभिभूतिपुथात् आनऽद्भो दरादान
 ऽत्रासादभिष्टिकृदवसो यदुग्रः ओजिष्ठेभिर्नृपतिर्वज्रबाहुः संगे समस्तकुर्वाणिः पृतन्युन् आ

नइन्द्रो हारिभिर्यात्पच्छार्वाचीनो वसेराधसेच निष्ठातिघञ्जिमघवा विरथी मंगय मनुनो वाजसा
नौ आतारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवेहवेस्तहवथं शूरमिन्द्रं हुयामिशक्रपुरुहूत
मिन्द्रं स्वस्तिनो मघवाधातिंद्रः इममेवरुणशुद्धिहवमद्याचमृडयाचामवस्तु राचके तत्वाया
मिब्रह्मणा वन्दमानस्तदाशास्तेयजमानो हविभिः अहेडमानो वरुणो हवोऽधु रुषं समान-
ऽआयुः प्रमोषीः त्वनोऽयमेवरुणस्य विहानुदेवस्य हडाऽयवयासि शोषाः यजिष्ठो वान्हत
मः शोशुचानो विशादेष्टां सिप्रमुमुग्ध्यभत सत्त्वोऽयमेवमाभवाती नदिष्टो अस्याऽपसा
बुधौऽश्रवथक्ष्मा गोवरुणं रगागोब्राह्मि मृडीकं रुक्महवानऽगर्वा उदुनस्यक्ष्मा गगनाम-

समधर्माविमध्यमः॥ श्रथाय अथाहयमादित्यव्रतवानागसोऽअदितस्याम भगप्रणेतभगस
 त्यराधोभोगोधिधमुदवादन्नः भगप्रनोजनयगोभिरश्चैर्भगप्रनृमिश्रुवंतःस्याम इदमापःप्र
 वहतामर्धचमलंपयन् यन्माभिद्रुद्रोहोहनृतयचशेषैःभिरुगं आपोमानस्मादेनसःपवमान
 श्रमुंचतुसमुद्रादस्वाहाधातायस्वाहासरिद्यस्वावातायस्वाहेत्यादिवैदिकमंत्ररभिषिच्यपौराणिकै
 र्मंत्ररभिषिचैत् तद्यथा सारास्वामभिषिचतुब्रह्माविष्णुमहेश्वराः वासुदेवोजगन्नाथस्तथासं
 कर्षणोविभुः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्चमवंतुविजयायते आरवंडलोभिर्भगवानुयमोवैर्निकृतिरत्न
 शा वरुणःपवनश्चैवधनाध्यक्षस्तथाशिवः एतेन्यामभिषिचंतुदिव्यालाः सपरिच्छदाः आदि

त्यश्चन्द्रमाभौमोबुधोजीवसितार्कजाः ग्रहास्तामभिषिंचतुराहुकेतुश्चतर्पिताः अशोकारवपु
दुकारौसावित्रोविधयश्चयः अचायञ्जुषिसामानिछदास्याश्चर्वाणानिच चत्वारःसलिलावेदाः
सरहस्याःसविस्तराः पुराणानिनिहासंचखिलान्युपखिलानिच अंगानिचैवोपागानिव्याख्या
तानिपातुते पृथिवीचायुराकाशआपोज्योतिश्चपंचमः इन्द्रियाणिमनोबुद्धिस्तथासत्त्वरजस्तं-
म व्यानोदानौसमानश्चप्राणोपानश्चपंचमः वायवःसप्तचैवान्येयेषापतमिंद्रजगत् मरीचिरंगि
रोनिश्चपुलस्त्यःपुलहःऋतुः भृगुवसिष्ठौभगवान्पातुतेत्वांमहर्षयः स्वायंभुवाद्यामनवश्चतुर्दश-
दिशोदशम् नरनारायणौदेवौअभिषिंचंतुसर्वदा रुद्राश्चैकादशप्रोक्ताआदित्याहादशैवतु अ

येऽन्यानानुकीर्तिताः तोतास्तामभिषिचतुःसलिलैरमृतोपमैः प्रभासंचपयागचनैर्मिषपुष्कराणि-
 च गंगानीर्थकुरुक्षेत्रांश्चीकठगौतमाश्रमम् रामहृदविनशेनरामतीर्थतथैवच गंगाहारंकरवल्ल-
 सोमावयत्रयोत्थितः कपालमोचनतीर्थजंबूमागंचविश्रुतम् स्रक्क्यांबिंदुविरव्यातंतथाकनकपिं-
 गलम् दशाश्वमेधिकंचैवपुण्याश्रमविभूषितम् बदरीचैवविरव्यातानरनारायणाश्रमं विख्या-
 तंफल्युतीर्थंचतीर्थंचद्रवदंतथा गोकामुखपुण्यातमंगंगासागरमेवच मगधेषुतपोदश्वरांगोद्व-
 दश्वविश्रुतः तीर्थान्येतानिपुण्यानिसेवितानिमहर्षिभिः त्वांशुवयंतुसलिलैः कीर्तिनाऽकीर्ति-
 तानिवै साकरयोगमागंचश्चेतद्दीपंतथैवच ब्रह्मतीर्थंरामतीर्थंवाजिमेधदशोपमम् धरासप्ता-

तसंयुक्तागंगाकिल्बिषनाशिनी गंगावैकुण्ठकेदारसकरोद्धनंपरम् तत्पापमोचनतीर्थपुनत्वे
नानिकिल्बिषान् धर्मार्थकामविषयोयशःप्राप्तिः शमोदमः अष्टांगयोगोपहरोयमानियमएव
च कालोनयःसन्नतिश्चक्रोद्योमोहः क्षमाद्युतिः विद्युतोभ्राण्येषधयः प्रमादोन्मादविग्रहाः यः
क्षाः पिशाचागंधर्वाः किन्नराः सिद्धचारणाः नक्तंचराः केसरिणोदंष्ट्रिणः प्रियविग्रहाः लंबोदर
श्रवलिनः पिंगाक्षाविश्वरूपिणः मरुतः सहपर्जन्याः कलात्रुटिलवक्षणाः नक्षत्राणिग्रहाः
श्रैवभूतवः शिशिरादयः मासानोरान्यश्चैव पक्षायोगास्तथैव च अमोदश्च प्रमोदश्च ग्रहर्षः
शोकएव च मन्दुस्तन्यस्तपः सत्यं सिद्धिर्दृढिः द्युतिर्द्युतिः रुद्राणीभद्रकालीच भद्रप्रधानया

रुगा भासीचकालिकाचैवशांडिलीचेतिविश्रुता आर्याकुटूः सिनिवालीभीमाविश्रवतीरतिः
 एकाननाचकूभांडीदेवीकाल्यायनीचया लोहित्यायनमिभ्राषदेवकन्याचयास्मृताः गोनंदादेषपत्य
 श्रव्यारक्षंतुभबाधवम् नानाभरणचेषाश्चनानारूप्यकिताननाः नानादेशविचारिण्योनानाशास्त्रा
 पशोभिताः मुखमंडीबिडालीचपूतनागंधपूतना शीतवातोत्थवेतालरीरेवतीग्रहसंजिताः पि-
 तामहमुखोद्धृतारौद्रारुद्रांगसंभवा कुमारस्कंदजाश्चैवज्वराश्चैवैषावदयः क्रोधनाक्रोधजाः क्रू-
 राः सरविग्रहकारिणः लंबोदराजधनिनः पिंगादाविश्वरूपिणः वामनाविकटाः कुञ्जाः करालाह-
 नमूर्धजाः सहस्रशलशश्चात्येतांसिचंतुशभांशुभिः महागणपतिर्निर्दीमहाकालोमहाबलः ग्रा

मणीश्वैवगोपालः शृंगीरिद्भिर्गणेश्वरः देवश्चवामदेवश्च दंताकर्णः करधमः श्वेतमोदकपालीचञ्चू
भक्तः शत्रुनापनः मज्जनोन्मज्जनौचौभौसंतापनविलापनौ निजघासोधसश्चैवस्थूलकर्णः प्रशाष
णः उत्कामालिधमधमोज्ज्वालाजिह्वः प्रतर्दमः संघट्टनः संकुचनः काष्ठभूतः शिषंकरः कुंभांडः कु
भमूढचिरोचनोवैकृतोग्रहः अनिकेतः स्फुरारिद्रः शिवश्चाशिववच क्षेमकः पिशिताशीचस्फुरारि
हरीलोचनः भीमकीर्णाहकश्चैवतथैवोग्रामहाग्रहाः उपग्रहोर्ध्वकश्चैव तथास्फुटग्रहापरः चप
लोलोभवेतालस्तमसः समहाकपिः तृदयोदत्तनश्चैव कुंडासिंहः कणप्रियः हरिश्चमश्रुगुरुत्सना
मनोमाकतरहसः पारित्यारोषसंभूतासहस्राणिशतानिच शक्तिमंतोद्युतिमंतोब्राह्मण्यः स

त्यसंगराः सर्वकामोपहतारोहतारोहिषतामृधे एमेगणानापतयः अभिषिचंतुसर्वदा नारदः प्र
 वेतश्चैवांधर्वाभ्रसांगणाः पितरः कारणाः कार्यमाधयोव्याधयस्तथा आगस्त्यो गालवो गार्ग्यः शा
 क्रिधौम्यः पराशरः कृष्णो भ्रेयश्च भगवान् अभिसितो देवलोनलः बृहस्पतिरुतश्च श्रमाकेडयः शु
 तश्च वाः दूपायनो विदर्भश्च जैमिनिर्मातरः कठः विश्वामित्रो वसिष्ठश्च लोमशश्च महाभूषिः उ
 तंगश्च वैश्वरैभश्च पौलोमश्चाद्दितास्मिन्तः ऋषिर्वैकालवृक्षीधो मुनिर्मेधातिथिस्तथा सरस्वतो ए-
 विक्नीतः कुशिको गौतमस्तथा सर्वतन्मध्यशृंगश्च स्वस्त्यात्रयो विमांडकः ऋचिकोजमदग्निश्च तथा
 वर्त्मनपरां निधिः भारद्वाजः स्थूलशिराः क्षयपः पुलहः क्रतुः बृहदग्निर्होमश्च भुविजयः कण्व एव च

विमंडीवैदीर्यतपाः वेदश्चाथांशुमान् शिवः अष्टावक्रोदधीचिश्चश्चेतकेतुस्तथैवच उद्दालकः क्षीरपा
णिः शृंगीगौरमुखस्तथा अभिवेशयः शमीकश्च प्रमुचुर्मुमुचुस्तथा एतेचान्येचबहवः कपयः संशि
ववताः मुनयः शान्तितात्मानोद्येचान्येनानुकीर्तिताः तेषां सर्वेभिर्षिंचतुसर्बक्रामार्थसिद्ध्ये त्रयोदश
राशयो वेदाश्च विद्यं कौस्तुभोभाषिणः उच्चैश्च ग्राहयः श्रीमान् वेद्योद्यन्वतरिहिरिः अमृतगोः सुवर्णचद
धिगौरश्च सर्षपाः शक्लाः सुमनसः कन्याः श्वेतछत्रचक्षताः दूर्वाहिराग्रगंधाश्च वालव्यजनमनच
तथा प्रतिहतचक्रमहोत्सश्च दनं विषं श्वेतो नृषः कारिमतः सिंहव्याघ्रादयानगाः पृथिवीचिक्षितालागा
ब्राह्मणामधुपायसं स्वस्ति कोषैर्द्धमानश्च नद्यावतः त्रिग्रवः श्रीफलंगामयं मल्ह्याः दुर्दुभिः पदभ्रम

नः ऋषिपत्यश्रकन्याश्रमश्रीमद्भद्रासनधनुः रोचनाकविकश्वेदनासंगामोदकं पक्षिणश्चकप-
 णाद्या वज्रमुक्तामणिध्वजाः आयुष्याणि प्रशस्तानिकार्यसिद्धिराणि च एतान्यन्यानि सर्वाणि
 ब्रह्मांडांतर्गतानि च तानि त्वामभिषिञ्चतु पुण्यतोयैः शुभाप्तये इति एवं पौराणिकं मंत्रमभिषिच्य-
 पुनः देवस्य त्वेति याजुषेण तृचनं यजमानमभिषिञ्चत् ततो दत्तं जमानदधो महानद्यादौ स्नात्वा ब्र-
 ह्मेवाप्तमसीपरिधाय निलकादिधारयेयुः यजमानस्यैवभिषेक इति केचिदिति तत्र बहुधा शास्त्र-
 संमतमिति साधियो विभावयन्तु इत्यभिषेकः अथाचार्यपूजोच्यते सिताक्षतैश्चतुरश्रमंडलं ह-
 स्ता तस्य मध्ये पदं च विन्यस्य तत्र पीठं निधाय सितवस्त्रेण आच्छाद्य गंधपुष्पादिभिरभ्यर्च्य तत्र प्रा-

अङ्गुरवोचजमानउदङ्गुरवमाचार्यमुपवेशय विष्टरपाद्यार्घ्याचमनीयादिभिरर्चयित्वा नवीनं
संदंषवश्चयुगमपरिधाय चंदनागरकुंकुमादिकगंधिद्रव्यैरनुलिख्य ततोदक्षिणहस्तेन
वर्णमंगुलीयकं विन्यस्य अन्यानिचकुंडलकंकणादिभूषणैर्भूषयित्वा देववद्रावयित्वा
पुष्पांजलिमूर्धनि विन्यास्य अर्घ्यं दत्वा भक्तिश्रद्धायुक्तो राजमानो वित्तशालय विवर्जितो दक्षि
णामाचार्याय दद्यात् तद्यथा ग्राममभ्युदासीदासं व्यजनचामरच्छत्रवितानयानासनवस्त्रा
णि गोसहस्रं तत्तदङ्गोशतंतदद्वाष्टुषभैकादशकंदशकं वा स्ववित्तानुसारेण सर्वाः सालंकृ
ताः सन्निधीकृत्य प्रधानगोपुच्छं सति लहिरण्यं जलपुष्पाक्षितपूगीफलद्रव्यादिसहितहस्ते धृ

त्वा प्रयोगमुच्चार्य आचार्यहस्तेदद्यात् तद्यथा देवताप्रतिष्ठासांगतासिद्धयर्थं अमुकगो
 त्रोत्पन्नोहम् अमुकशर्माह ममुकगोत्रोत्पन्नावा मुकवेदान्तगता मुकशाखाध्यायिनेऽअ-
 मुकशर्माने आचार्याय इमां सांख्यकृतायं तावामरभूषणवस्त्रगोदोहनपात्रादियुताना
 न्नपृष्ठयुतां स्वर्णशृंगीरैर्व्यखुरां यथाशक्त्युपस्करयुतां तुभ्यमहं संप्रददं नम इत्युच्चार्य
 आचार्यकरस्वकरस्थंसितिलम्हराण्याक्षतपुष्पपूगीफलद्रव्यादियुगजलपुच्छादिकमा-
 चार्यहस्तेक्षिपेत् कृतैतद्बोधानप्रतिष्ठासांगनासिद्धयर्थमिमांक्षिणां तुभ्यमहं सभ्य
 ददे इत्यभिधाय शिरसाप्राणम्यविज्ञापयेत् तद्यथा भगवन्सर्वधर्मज्ञा शिवधर्मपरा

याग सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञाशिवशास्त्रविशारद अनादिजन्मसंताने त्वग्रभये भवाणि वे
अग्रमेतद्युक्तमजन्म अद्यमेतत्फलधनम् अद्यमेजनोच्छित्तिरद्यमे परमपदम् मोचि-
तो हं त्वयानाथाद्यच्छेद्याद्रूपाणि वात् संव्रतो हं त्वया यस्मादग्रमयाद्रूपाणि वात् मुक्ताहम-
त्पसंसारान् प्रपन्ना हं न वानिकम् ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि यन्मून्यमया कृतम् तत्स-
र्वपूर्णमेवास्तु त्वत्प्रसादात्क्षमस्वमे एवं ब्रह्मणो भूतिगादिभ्यश्च दक्षिणा दद्यात् अत्रा-
चार्योऽक्षतफलसहितं यजमानाया शिषं दद्यात् यजमानस्य निलकंकृत्वा समस्तजग-
दुत्पत्तिः स्थित्यनुग्रहकारकः शिवः सानुचरस्तादः सर्वदा सर्वकामदः द्रव्यहान्तुयात्किं-

चिद्विधिहीनतुयत्तकचिद् तत्सर्वं पूर्णमेवास्मत्प्रसादात्कारणस्य तु स्यात्प्रकर्मणि पानांतु व
 र्णिनां शिथिलानां तथा सगच्छायां विधानां च शांतिर्भवतु सर्वदा भृत्यपुत्रकलत्रैश्च स्वमित्रैश्च यु-
 वाहनैः कारणास्य प्रसादेन सर्वलोकेश्वरो भव स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्व-
 वेदाः स्वस्ति नः सताह्योऽग्निरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु १ पुनस्त्वादित्यारुद्रा वस-
 वः समिन्धताम्युनर्ब्रह्माणो वसन्तीथयज्ञैः द्योतेन तनन्वर्द्धय स्वसत्याः सन्तु यजमानस्य कामा-
 २ मंत्रार्थाः सफलाः सन्तु पूर्णाः सन्तु मनोरथाः शत्रूणां बुद्धिनाशोस्तु मित्राणामुदयस्तव
 तदनंतरं ग्रहादीनामुत्तरपूजां कुर्यात् यस्तु ग्रहगोचरद्वारा पीडां करोति जन्मकाले वाऽनिष्ट-

स्थाने स्थितो भवति दशादिष्वश्रुभदो भवति जपहोमदानादिभिर्विशेषेण पूजयेत् ततश्च
शान्तिकरोति उक्तं च ग्रहागारो नरेन्द्राश्च ब्राह्मणाश्च विशेषतः पूजिताः पूजयत्येते निर्दहं
त्यवमानिताः ततोऽग्नेयश्चादवस्थितो यजमानो भूयसी दक्षिणादिकं दत्वा अग्निं विस्-
र्जयेत् ओं गच्छ गच्छ स्फुरस्फुर स्वस्थाने परमेश्वर यत्र ब्रह्मादयो देवास्तत्र गच्छ हुताश-
नं ततो नवग्रहविसर्जनम् अक्षितानां दातुं ओं यातु देवगणाः सर्वे पूजा मादाय मामकी
म् इष्टकामसमृद्धयर्थं पुनरागमनाय च अनेन विधिनारुण्य गृहपूजा समाचरेत् संशो-
न्कामानवाप्नोति शान्तिं भवति निश्चिन्ता ततो ब्राह्मणान् भोजयित्वा सर्वकुटुम्बजनैः सह भो-

जनेकुयात् एवं देवप्रतिष्ठां कृत्वा आत्मानं कृतार्थं मन्येत् निरीक्ष्यानेकशस्त्राणि रसि
 तोऽयं स्फुसंग्रहः सतांप्रीत्यै विभूत्यै भवत्येव परिश्रमः ॥ इति श्री नानक चंदा
 त्माज रामलाल पंडित विरचिते प्रतिष्ठा संग्रहे चतुर्थः किरणः ग्रंथश्चाद्य समाप्तः ॥
 ॥ श्रीव्यंकटेशापरिणामस्तु ॥ ॥ श्रीरक्त ॥ ॥ स्तुभभूयत् ॥

इति प्रतिष्ठा संग्रहः समाप्तः

शकाब्दीः १८०७

संवत् १९४२

यह पुस्तक पंडितजी रामलालजी इनके पाससे हक्क सहित लेखर मुंबईमें श्रीवंकटेश्वर छापखानेमें गंगाविष्णुश्रीकृष्णदास इनके छापके प्रसिद्ध किया
 यह पुस्तक हिंदुस्तान सरकारके सन १८६७ के २५ वे कायदे मुजबराजिस्तर करके फेर छापनेका हक्क गंगाविष्णुश्रीकृष्णदासने रखा है.